

กลยุทธ์การพัฒนาการผลิตครูของสถาบันการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

ศุภักษรจิรา พรหมสุวิชา

คู่มือฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

มีนาคม 2563

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมคุณวุฒิบัณฑิตและคณะกรรมการสอบคุณวุฒิบัณฑิต ได้พิจารณา
คุณวุฒิบัณฑิตของ ศุภจักรจิรา พรหมสุวิชา ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษาและการพัฒนาสังคม ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมคุณวุฒิบัณฑิต

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรวุฒิ เพ็งพันธ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์)

คณะกรรมการสอบคุณวุฒิบัณฑิต

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร. ศรีวรรณ ยอดนิล)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรวุฒิ เพ็งพันธ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุเมธ งามนก)

คณะศึกษาศาสตร์ อนุมัติให้รับคุณวุฒิบัณฑิตฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตร ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษาและการพัฒนาสังคม ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. สฎายุ ชีระวิชิตระกุล)

วันที่ ๒๗ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

กิตติกรรมประกาศ

คุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวิมล เฟื่องพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิชัย โกศัลยวัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วน และเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่งจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีวรรณ ยอดนิล ประธานสอบคุษฎีนิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ งามกนก กรรมการสอบคุษฎีนิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา ตรวจสอบแก้ไข และวิจารณ์ผลงานทำให้คุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาตรวจสอบ ให้คำแนะนำ ประเมินเครื่องมือวิจัย และร่วมสนทนากลุ่มเพื่อให้กลยุทธ์มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณเจ้าของตำราทุกท่านที่ได้นำมาอ้างอิงในคุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้ ทำให้ได้ข้อมูล และแนวทางในการทำวิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณกัลยาณมิตรทุกท่านที่ให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ และขอบคุณตัวเองที่มี กำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญา ฝ่าฟันอุปสรรคและอดทนมาจนวันแห่งความสำเร็จครั้งนี้

ขอขอบคุณบิดามารดา ครูบาอาจารย์ ผู้ให้ชีวิต ให้ปัญญา ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้วิจัยทั้งวิชาเรียนและวิชาชีวิตตั้งแต่เยาว์วัยจนกระทั่งปัจจุบัน

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากคุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบและอุทิศแด่ผู้มี พระคุณทุก ๆ ท่าน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจที่จะนำไปใช้ประโยชน์ ทางวิชาการต่อไป

ศุภักรจิรา พรหมสุวิชา

58810215: สาขาวิชา: การศึกษาและการพัฒนาสังคม; ปร.ด. (การศึกษาและการพัฒนาสังคม)

คำสำคัญ: กลยุทธ์การผลิตครู/ การผลิตครูในพื้นที่ EEC/ สถาบันครูศึกษา

ศุภครจิรา พรหมสุวิษา: กลยุทธ์การพัฒนาการผลิตครูของสถาบันการศึกษา

ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (STRATEGIES OF TEACHER PREPARATION DEVELOPMENT FOR EDUCATIONAL INSTITUTION IN EASTERN ECONOMIC CORRIDOR) คณะกรรมการควบคุมคุณภาพนิพนธ์: วรุฒิ เฟิงพันธ์, Ph.D., สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์, ปร.ด. 151 หน้า. ปี พ.ศ. 2563.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาผลกระทบของการพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกต่อการผลิตครูของสถาบันการศึกษาในภาคตะวันออก 2) เพื่อศึกษาบทบาทของสถาบันการศึกษาต่อการพัฒนาการผลิตครูในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก และ 3) เสนอกลยุทธ์การพัฒนาการผลิตครูของสถาบันการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยรวมทั้งสิ้น 48 คน แบ่งเป็นอาจารย์ผู้สอนและผู้บริหารของสถาบันการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก 3 แห่ง จำนวน 39 คน และผู้เกี่ยวข้องกับการผลิตครูจำนวน 9 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลกระทบของการพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกต่อการผลิตครูของสถาบันการศึกษาในภาคตะวันออก ส่งผลกระทบในด้านการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม การขับเคลื่อนด้วยการสร้างการมีส่วนร่วม การขับเคลื่อนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม 2) บทบาทของสถาบันการศึกษาต่อการพัฒนาการผลิตครูในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พิจารณาจากการดำเนินการใน 4 กระบวนการ ประกอบด้วย กระบวนการรับเข้ามาเป็นครู กระบวนการผลิตครู กระบวนการพัฒนาอาจารย์ และกระบวนการติดตามผล 3) กลยุทธ์การพัฒนาการผลิตครูของสถาบันการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 จัดตั้งศูนย์ความร่วมมือระหว่างสถาบันผลิตครูในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เพื่ออบรมด้านภาษาต่างประเทศและด้านเทคโนโลยี ให้ตอบสนองการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต กลยุทธ์ที่ 2 การทำความร่วมมือระหว่างสถาบันผลิตครูในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยการให้สิทธิ์ในการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเครือข่าย กลยุทธ์ที่ 3 จัดบริการวิชาการเป็นชุมชนด้านการศึกษาเพื่อเพิ่มทักษะและการเรียนรู้ตามความต้องการของชุมชน โดยนักศึกษาครูและผู้สอนของสถาบันผลิตครูร่วมกัน กลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาการผลิตครูในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ให้มีภาวะผู้นำทางการศึกษาเพื่อพัฒนาให้สอดคล้องกับการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง

58810215: MAJOR: EDUCATION AND SOCIAL DEVELOPMENT;
Ph.D. (EDUCATION AND SOCIAL DEVELOPMENT)

KEYWORDS: STRATEGIES OF TEACHER PREPARATION/ TEACHER PREPARATION
IN EASTERN ECONOMIC CORRIDOR/ EDUCATIONAL INSTITUTION
SUPUKJIRA PROMSUWICHA: STRATEGIES OF TEACHER PREPARATION
DEVELOPMENT FOR EDUCATIONAL INSTITUTION IN EASTERN ECONOMIC
CORRIDOR. ADVISORY COMMITTEE: WORAWUT PHENGPHAN, Ph.D., SUWICHA
KOSAIYAWAT, Ph.D. 151 P. 2020.

The objectives of this research were to study; (1) the impact of development in Eastern Economic Corridor on teacher production of the educational institutions, (2) the role of the educational institution in Eastern Economic Corridor in teacher development, and (3) propose strategy for teacher development of the educational institution in Eastern Economic Corridor. This study used qualitative research design. In-depth interview and focus group discussion were used for data collection. The 48 key informants were selected based on a purposive sampling. The results showed that; (1) the impact of development in Eastern Economic Corridor on teacher production of the educational institution on productivity growth, inclusive growth, and green growth, (2) the role of the educational institution for teacher development in Eastern Economic Corridor will consider the implementation of the process in 4 processes consisting of admission process as a teacher, teacher production process, teacher development process, and follow-up process, (3) strategies for teacher development of the educational institution in Eastern Economic Corridor consisted of 4 main strategies, namely strategy 1 establish a cooperation center between the teacher production institute in Eastern Economic Corridor to train foreign languages and technology respond to lifelong learning, strategy 2; collaboration between the teacher production institute in Eastern Economic Corridor to grant the right to study at a network university, strategy 3; organize academic services as an educational community to increase skills and learning according to requirements of the community for students and teachers in the institute of teacher production, strategy 4 develop teacher production in Eastern Economic Corridor to have educational leadership for development in accordance with learning to change.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฅ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
คำถามการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก.....	8
การพัฒนาวิชาชีพครูและการผลิตครู.....	18
แนวคิดทฤษฎีสถิตยศาสตร์.....	67
แนวคิดเกี่ยวกับกลยุทธ์.....	71
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	77
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	81
ตอนที่ 1 ศึกษาผลกระทบของการพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ต่อการผลิตครูของสถาบันการครุศึกษาในภาคตะวันออก.....	81
ตอนที่ 2 ศึกษาบทบาทของสถาบันการครุศึกษาต่อการพัฒนาการผลิตครูในเขต พัฒนาพิเศษภาคตะวันออก.....	83
ตอนที่ 3 เสนอกลยุทธ์การพัฒนาการผลิตครูของสถาบันการครุศึกษาในเขต พัฒนาพิเศษภาคตะวันออก.....	84

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การพิทักษ์สิทธิ์ของผู้ให้ข้อมูลและผู้ร่วมสนทนากลุ่ม.....	85
สรุปขั้นตอนดำเนินการวิจัย.....	86
4 ผลการวิจัย.....	87
ผลกระทบของการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ต่อการผลิตครูของ สถาบันการครุศึกษาในภาคตะวันออก.....	87
บทบาทของสถาบันการครุศึกษาต่อการพัฒนาการผลิตครูในเขตพัฒนาพิเศษ ภาคตะวันออก.....	93
กลยุทธ์การพัฒนาการผลิตครูของสถาบันการครุศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษ ภาคตะวันออก.....	100
5 สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	121
สรุป.....	121
อภิปรายผล.....	125
ข้อเสนอแนะ.....	133
บรรณานุกรม.....	135
ภาคผนวก.....	144
ภาคผนวก ก.....	145
ภาคผนวก ข.....	148
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	151

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก.....	105
2	การให้คะแนนสภาพแวดล้อมภายนอก.....	106
3	สรุปปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก.....	108
4	การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน.....	110
5	การให้คะแนนสภาพแวดล้อมภายใน.....	112
6	สรุปปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน.....	114
7	SWOT matrix.....	116

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	5
2 ระบบการผลิตครูของประเทศไทย.....	38
3 ระบบสังคมตามแนวคิดสำนักโครงสร้างหน้าที่นิยม.....	70
4 สรุปผลกระทบของการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกต่อการผลิตครูของ สถาบันการครูศึกษาในภาคตะวันออก.....	92
5 สรุปบทบาทของสถาบันการครูศึกษาต่อการพัฒนาการผลิตครูในเขตพัฒนาพิเศษ ภาคตะวันออก.....	99
6 สรุปกลยุทธ์การพัฒนาการผลิตครูของสถาบันการครูศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษ ภาคตะวันออก.....	120

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การผลิตครูในประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการไปมากจากอดีตที่ผ่านมา แต่ยังไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของวิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทยและการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ซึ่งมีสาเหตุจากปรากฏการณ์การก้าวรุกของสื่อเทคโนโลยี วัฒนธรรมต่างถิ่น ความคิดความเชื่อทางการเมือง และสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อทุกสาขาอาชีพ วิชาชีพครูซึ่งเป็นส่วนสำคัญในระบบการศึกษาและการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับประชาชนของชาติก็จะได้รับผลกระทบเช่นเดียวกัน ด้วยความตระหนักถึงความสำคัญของวิชาชีพครู รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยจึงให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพของครู ดังเห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 7 มาตรา 52 ระบุว่า “...ให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและ พัฒนาครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่ และการพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง” ส่วนข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2552-2561 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) ได้ระบุให้การพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่เป็นหนึ่งในประเด็นที่ต้องปฏิรูปอย่างเร่งด่วน โดยมุ่งพัฒนาให้ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกเรียนรู้ พัฒนาวิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า มีระบบและกระบวนการผลิตและ พัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพเพื่อให้สามารถดึงดูดคนดี คนเก่ง และคนที่รักในวิชาชีพครู มีปริมาณครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาเพียงพอตามเกณฑ์และสามารถจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและเป็นไปตามมาตรฐาน มีการพัฒนาตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพชีวิต มีความมั่นคงในอาชีพและมีขวัญกำลังใจในการทำงาน

นอกจากนี้นโยบายด้านครูของรัฐบาลชุดพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นั้นก็ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครูให้มีคุณภาพและมีจิตวิญญาณของความเป็นครู เน้นให้ผู้สอนมีวุฒิตรงตามวิชาที่สอน ส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาตนเอง รวมถึงปรับระบบการประเมินสมรรถนะที่สะท้อนประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558) นอกจากนี้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2574 ซึ่งประกอบด้วยยุทธศาสตร์ที่ 3 ว่าด้วย

การพัฒนาศักยภาพของคนทุกช่วงวัยและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ระดับสูงถึงเป้าหมายหนึ่งของ ยุทธศาสตร์นี้คือ การพัฒนาระบบการผลิตครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้ได้มาตรฐาน ระดับสากล โดยมีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น มีฐานข้อมูลความต้องการใช้ครู มีแผนการใช้ครูในระยะ 10 ปี (พ.ศ. 2560-2569) จำแนกตามสาขา ขนาดสถานศึกษา และจังหวัด เพิ่มสัดส่วนการผลิตครู ในระบบปิด พัฒนาคู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังระบุถึงแนวทางการพัฒนาคุณภาพครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ว่าควรมีการออกแบบระบบและรูปแบบการผลิตครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนการผลิตและพัฒนาครูตามความต้องการใช้ครูทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ดังนั้น การจัดการศึกษาให้บังเกิดผลดีมีคุณภาพเพียงพอที่จะเป็นพลังผลักดันให้เกิดการพัฒนาประเทศ ในทิศทางที่พึงประสงค์ได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยครูเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนา เพราะ ปัจจัยสำคัญที่เป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จทางการศึกษาก็คือครู เพราะครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญใน กระบวนการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียนทุก ๆ ด้าน

ในขณะเดียวกันประเทศไทยก็อยู่ระหว่างการปฏิรูปโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนผ่าน กระบวนทัศน์ในการพัฒนาประเทศจากโมเดลประเทศไทย 3.0 ซึ่งเป็นระบบเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อน ด้วยอุตสาหกรรมหนักมาสู่โมเดลประเทศไทย 4.0 ซึ่งเป็นระบบเศรษฐกิจที่เน้นการสร้างมูลค่าหรือ ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Value-based economy) เพื่อให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง และ ยั่งยืน ด้วยเหตุนี้รัฐบาลไทยภายใต้การนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา จึงได้ริเริ่มโครงการเขต พัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor หรือ EEC) ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์สำคัญใน การขับเคลื่อนวิสัยทัศน์ “ประเทศไทย 4.0” เพื่อให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจชั้นนำและเมืองที่น่าอยู่ของ เอเชีย ที่จะช่วยสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน การขยายตัวทางเศรษฐกิจของ ประเทศ รวมทั้งยกระดับคุณภาพชีวิตและรายได้ของประชาชน และการดำเนินการพัฒนา พื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกนั้นทำให้มีการเปิดเสรีในการเคลื่อนย้ายแรงงาน ส่งผลให้ ประเทศไทยต้องเตรียมความพร้อมของกำลังคนและพัฒนากำลังคนของประเทศให้สามารถปรับตัว รองรับผลจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559, หน้า ๑)

จากเหตุผลดังกล่าวในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก จึงมีความจำเป็นที่จะต้อง วางแผนการพัฒนาการศึกษาภายในพื้นที่ และบูรณาการทางการศึกษาอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิด การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภายในพื้นที่อย่างครบวงจร สามารถตอบสนองความต้องการแรงงานใน พื้นที่ได้อย่างเหมาะสม เพียงพอ และต่อเนื่อง การศึกษาจึงนับว่าเป็นภารกิจสำคัญที่จะต้องสร้าง และเตรียมประชาชนในพื้นที่ให้มีทักษะที่หลากหลาย เพิ่มทักษะใหม่ให้แรงงานเพื่อให้เกิดการ

เปลี่ยนแปลงในการทำงานที่ราบรื่นและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

อย่างไรก็ดี การที่จะสร้างและเตรียมประชาชนให้มีคุณภาพและมีศักยภาพรองรับการพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ต้องอาศัยกระบวนการจัดการศึกษาให้เข้มแข็งและมีคุณภาพ และที่สำคัญยิ่งกว่านั้นคือการมีกระบวนการในการผลิตครูที่มีคุณภาพ เพราะครูเป็นผู้กำหนดคุณภาพประชากรในสังคม ซึ่งเป็นตัวพยากรณ์ความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง การศึกษา วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับทุกสิ่งทุกอย่างเกี่ยวกับการศึกษา เป็นหัวใจและวิญญาณของระบบการศึกษา และจะเป็นตัวชี้วัดว่าระดับคุณภาพการศึกษาจะเป็นไปในทิศทางใด

การจะได้ครูที่ดีมีคุณภาพ สถาบันการครูศึกษาหรือสถาบันผลิตครูจะต้องเป็นสถาบันหลักในกระบวนการสร้าง บ่มเพาะ และพัฒนาว่าที่ครูใหม่ของประเทศ ซึ่งเป็นไปตามบทบาทสถาบันการครูศึกษาทั่วโลก ได้แก่ การสร้างและบ่มเพาะบัณฑิตครูสู่สังคม การพัฒนาองค์ความรู้แก่ครูประจำการที่อยู่ในระบบการศึกษา การพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และเพิ่มเติมบทบาทด้านการมีองค์ความรู้ที่ทันสมัยเท่าทันโลกปัจจุบันและโลกอนาคต ในศตวรรษที่ 21 ดังนั้น สถาบันการครูศึกษาจะต้องเป็นสถาบันหลักในการสร้างและส่งต่อความรู้ทางการศึกษาเพื่อสนับสนุนแนวทางการพัฒนาการศึกษาของประเทศที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพแก่ภาครัฐ ประกอบกับช่วงเวลานี้เป็นช่วงของการปฏิรูปประเทศ การศึกษาเป็นหนึ่งในเรื่องที่มีการปฏิรูป โดยเฉพาะด้านการผลิตและพัฒนาครูจึงควรแสวงหาองค์ความรู้และแนวปฏิบัติที่ดีที่จะสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงทำให้สถาบันการครูศึกษาไทยสามารถปฏิบัติหน้าที่และบทบาทได้เต็มประสิทธิภาพ มีความก้าวหน้าเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในยุคโลกาภิวัตน์

ตั้งแต่ปีการศึกษา 2547-2561 สถาบันการครูศึกษาได้ผลิตครูหลักสูตร 5 ปี ให้มีคุณภาพมาโดยตลอด จนกระทั่งผลการวิจัยของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบการผลิตครูในโครงการเพชรในตม หลักสูตร 4 ปี จำนวน 22 รุ่น กับหลักสูตร 5 ปี จำนวน 6 รุ่น ที่ชี้ให้เห็นว่าคุณภาพบัณฑิตไม่แตกต่างกัน (อุดม กชินทร, 2561) จึงแสดงให้เห็นได้ว่าจำนวนปีในการผลิตครูไม่ใช่สาระสำคัญแต่อยู่ที่กระบวนการผลิตครูซึ่งเป็นการต่อยอดความสำคัญของการผลิตครูในหลักสูตร 4 ปี ให้มีความท้าทายต่อการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาการศึกษา เศรษฐกิจ และสังคมมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ในปีการศึกษา 2562 กระทรวงศึกษาธิการ (2562) ได้กำหนดกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (Thai Qualifications Framework for Higher Education: TQF) เพื่อใช้เป็นทิศทางให้กับสถาบันผลิตครูนำไปใช้พัฒนานักศึกษาคูให้เป็นผู้มีคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรีในสาขาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์

(หลักสูตรสี่ปี) พ.ศ. 2562 ซึ่งประกอบด้วยมาตรฐานการเรียนรู้ 6 ด้าน อันได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านทักษะการจัดการเรียนรู้

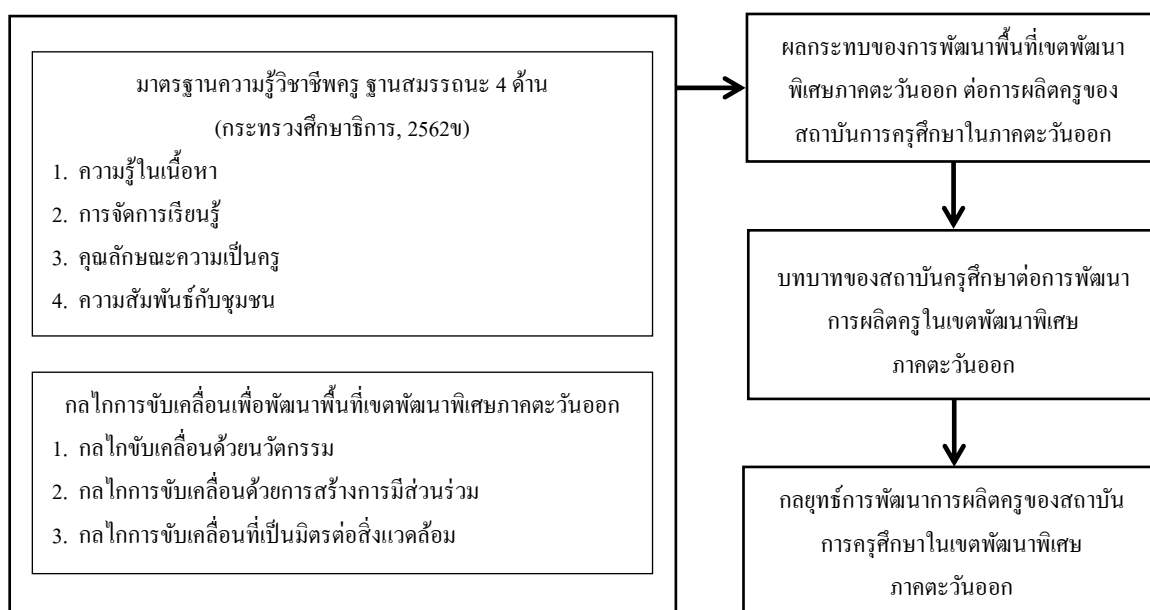
จากความสำคัญของการผลิตครูที่กล่าวมาประกอบกับนโยบายการพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ที่มีเป้าหมายที่สำคัญคือการเตรียมแรงงานที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม มีทักษะที่หลากหลาย เพิ่มทักษะใหม่ให้แรงงานเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการทำงาน และต่อยอดเชื่อมโยงให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ กอปรกับการผลิตครูของสถาบันการครูศึกษาในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก นอกจากจะเป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแล้ว การผลิตครูจะต้องเน้นการสร้างสมรรถนะที่สำคัญให้สามารถสนับสนุนการพัฒนากำลังคนตามนโยบายการพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ดังนั้น เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพการผลิตครูของสถาบันการครูศึกษาในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก จึงต้องมีกลยุทธ์ที่สามารถผลิตครูให้สอดคล้องกับเป้าหมายของตลาดแรงงานในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ที่ต้องการในปัจจุบันและอนาคต ต้องผลิตครูที่จบการศึกษาออกมาแล้วทำงานได้ และมีสมรรถนะที่ได้มาตรฐานอย่างแท้จริง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากลยุทธ์การพัฒนาการผลิตครูของสถาบันการครูศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก และจำเป็นต้องมีการศึกษาผลกระทบของการพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ต่อการผลิตครูของสถาบันการครูศึกษาในภาคตะวันออก ศึกษาบทบาทของสถาบันการครูศึกษาต่อการพัฒนาการผลิตครูในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เพื่อนำไปสู่กลยุทธ์การพัฒนาการผลิตครูของสถาบันการครูศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบของการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ต่อการผลิตครูของสถาบันการครูศึกษาในภาคตะวันออก
2. เพื่อศึกษาบทบาทของสถาบันการครูศึกษาต่อการพัฒนาการผลิตครูในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก
3. เพื่อเสนอกลยุทธ์การพัฒนาการผลิตครูของสถาบันการครูศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนการผลิตครูของสถาบันการครุศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิด หลักการ นโยบายต่าง ๆ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการสนับสนุนกลยุทธ์การพัฒนการผลิตครูของสถาบันการครุศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยเสนอเป็นขั้นตอนการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และผลกระทบของการผลิตครูในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก บทบาทของสถาบันผลิตครูในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ความสัมพันธ์เชื่อมโยงของแนวคิดดังปรากฏในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

คำถามการวิจัย

1. การพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก มีผลกระทบต่อการผลิตครูของสถาบันการครุศึกษาในภาคตะวันออกอย่างไร
2. บทบาทของสถาบันการครุศึกษาต่อการพัฒนาการผลิตครูในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ควรเป็นอย่างไร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ควรมีบทบาทสนับสนุนสถาบันการครุศึกษาหรือไม่ อย่างไร
3. กลยุทธ์การพัฒนการผลิตครูของสถาบันการครุศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ควรเป็นอย่างไร

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย ได้แก่ 1) อาจารย์ผู้สอนกลุ่มวิชาชีพครูและกลุ่มวิชาชีพเฉพาะในสถาบันการครุศึกษา ที่มีประสบการณ์สอนตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป จำนวน 30 คน 2) ผู้บริหารระดับคณบดี รองคณบดี หัวหน้าภาควิชา และประธานหลักสูตรในสถาบันการครุศึกษา จำนวน 9 คน 3) ศึกษาธิการจังหวัด ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก และอาจารย์ผู้สอนในสถาบันการครุศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครู จำนวน 9 คน รวมทั้งสิ้น 48 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหาที่ทำการศึกษา ประกอบด้วย

2.1 ผลกระทบของการพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกกับการผลิตครูสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค แนวโน้มของการผลิตครูในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก และสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับครูในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

2.2 บทบาทของสถาบันผลิตครู จุดแข็ง จุดอ่อนของการผลิตครูในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก และกลยุทธ์การพัฒนา

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

ขอบเขตของพื้นที่ที่ทำการวิจัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ จังหวัดฉะเชิงเทรา มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี และมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี

นิยามศัพท์เฉพาะ

กลยุทธ์การพัฒนา หมายถึง แนวทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ครอบคลุมถึงการสร้าง การพัฒนา และการส่งเสริมด้านต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย เพื่อนำไปสู่ผลผลิตที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ที่ได้กำหนดไว้อย่างมีระเบียบแบบแผน

เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก หมายถึง พื้นที่ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยมติคณะรัฐมนตรีในปี พ.ศ. 2558 ตั้งอยู่บริเวณในชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกของอ่าวไทย ครอบคลุมพื้นที่สามจังหวัด ได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง รวมถึงพื้นที่อื่นใดที่จะมีการออกพระราชกฤษฎีกากำหนดเพิ่มเติมเป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกเพื่อรองรับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพผ่านกลไกการบริหารจัดการภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

ผลกระทบ หมายถึง สภาพปัญหา อุปสรรค แนวโน้ม และลักษณะของนักศึกษาครู
ในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

มาตรฐานความรู้วิชาชีพครู ฐานสมรรถนะ หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ
และคุณลักษณะพื้นฐานของบุคคลที่แสดงออกในการจัดการเรียนการสอน และการส่งเสริมการ
เรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อผู้เรียน ชุมชน และ
สังคมโดยรวม

วิชาชีพครู หมายถึง หลักวิชาทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับหลักทางด้านการเรียนการสอน
และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้วยวิธีการและกระบวนการของศาสตร์ทางการศึกษา
สำหรับนักศึกษาที่จะจบออกไปประกอบอาชีพครูในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน

สถาบันการครุศึกษา หมายถึง หน่วยงานที่รับผิดชอบการผลิตครูในระดับปริญญาตรี
ของสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทย ซึ่งในงานวิจัยนี้หมายถึง มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัย
ราชภัฏราชนครินทร์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ซึ่งตั้งอยู่ในเขตพัฒนาพิเศษ
ภาคตะวันออกและพื้นที่ใกล้เคียง

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์
การผลิตและพัฒนาครูที่สอดคล้องและเหมาะสมกับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก
2. สถาบันผลิตครูสามารถนำสมรรถนะของครูที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทาง
ในการกำหนดคุณลักษณะบัณฑิตครูที่พึงประสงค์และใช้ปรับปรุงหลักสูตรการผลิตครูที่ใช้อยู่ใน
ปัจจุบันหรือพัฒนาหลักสูตรใหม่
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครูสามารถนำสมรรถนะของครูที่ได้จากการวิจัยนี้
ไปใช้เป็นแนวทางปรับปรุงกรอบมาตรฐานวิชาชีพครูและกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา
ในสาขาการศึกษา
4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครูสามารถนำจุดแข็งจุดอ่อนของการผลิตครูในเขต
พัฒนาพิเศษภาคตะวันออกไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนานโยบายการผลิตครู

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทที่สองนี้เป็นการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอเนื้อหาเป็นลำดับดังนี้

1. เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก
2. การพัฒนาวิชาชีพครูและการผลิตครู
3. แนวคิดทฤษฎีสำนักโครงสร้างหน้าที่นิยม
4. แนวคิดเกี่ยวกับกลยุทธ์
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor หรือ EEC) เป็นแผนยุทธศาสตร์ภายใต้ไทยแลนด์ 4.0 ที่ต่อยอดความสำเร็จจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจภาคตะวันออก หรือ Eastern Seaboard ซึ่งดำเนินมาตลอดกว่า 30 ปีที่ผ่านมา โดย EEC มีเป้าหมายหลักในการเติมเต็มภาพรวมในการส่งเสริมการลงทุน ซึ่งจะเป็นการยกระดับอุตสาหกรรมของประเทศ เพิ่มความสามารถในการแข่งขันและทำให้เศรษฐกิจของไทยเติบโตได้ในระยะยาว โดยในระยะแรกจะเป็นการยกระดับพื้นที่ในเขต 3 จังหวัด คือ ชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา เนื่องจากตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ที่ดีที่สุดของภูมิภาคอาเซียน สามารถเชื่อมโยงไปยังประเทศจีนและอินเดียที่มีประชากรจำนวนมากและมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูง ขณะเดียวกันยังมีความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ และยังเป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศ ด้วยเหตุนี้รัฐบาลไทยภายใต้การนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา จึงได้ริเริ่มโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเพื่อให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจชั้นนำและเมืองที่น่าอยู่ของเอเชียที่จะช่วยสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน การขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งการยกระดับคุณภาพชีวิตและรายได้ของประชาชน โดยได้กำหนดมาตรการส่งเสริมการลงทุนเพิ่มเติมที่เชื่อมโยงกับ 10 อุตสาหกรรมเป้าหมาย ที่เรียกว่า First S-curve และ New S-curve สอดคล้องกับนโยบายประเทศไทย 4.0 เพื่อให้อุตสาหกรรมเหล่านี้เป็นเครื่องจักรสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทยให้เติบโตในระยะยาว นอกจากนี้ยังมีกลุ่มอุตสาหกรรมที่เรียกว่า 2nd Wave S-curve ที่ต้องได้รับการปรับปรุงและนำเทคโนโลยีและความคิดสร้างสรรค์มาใช้เพื่อให้อุตสาหกรรม

สามารถเติบโตได้ต่อไป ได้แก่ กลุ่มอุตสาหกรรมแฟชั่น (อุตสาหกรรมสิ่งทอ เครื่องหนัง อัญมณี และเครื่องประดับ) และกลุ่มอุตสาหกรรมวัสดุ (อุตสาหกรรมโลหะ อโลหะ ไม้ แก้ว กระดาษ ปูนซีเมนต์ และเซรามิก)

วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

จากแผนงานพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (พ.ศ. 2560-2564) ได้กำหนดสาระสำคัญของวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้ 1) เพื่อยกระดับพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกเป็นเขตเศรษฐกิจชั้นนำของเอเชีย รองรับการลงทุนอุตสาหกรรม Super Cluster และอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ และกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่น ๆ ซึ่งจะสนับสนุนการยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ 2) เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงระบบคมนาคมขนส่ง โลจิสติกส์ ทางบก ทางราง ทางเรือ และทางอากาศให้เชื่อมโยงทั้งระบบและบูรณาการอย่างมีประสิทธิภาพ 3) เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเมืองและสภาพแวดล้อมเพื่อรองรับการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และการเจริญเติบโตในพื้นที่ 4) เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ลงทุน การให้สิทธิประโยชน์และการนำแนวคิด การให้บริการแบบเบ็ดเสร็จครบวงจรมาปรับใช้ในการให้บริการของภาครัฐ 5) เพื่อส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงและการท่องเที่ยว โดยการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาจากพื้นที่เป้าหมายประกอบด้วย 3 จังหวัด คือ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง รวมถึงพื้นที่อื่นใดที่จะมีการออกพระราชกฤษฎีกากำหนดเพิ่มเติม และมีอุตสาหกรรมเป้าหมาย ประกอบด้วย 1) ซูเปอร์คลัสเตอร์ ได้แก่ คลัสเตอร์ยานยนต์และชิ้นส่วน คลัสเตอร์เครื่องใช้ไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ และอุปกรณ์โทรคมนาคม คลัสเตอร์ปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ 2) 10 อุตสาหกรรมเป้าหมาย: กลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคต (New engine of growth) ประกอบด้วย อุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดี และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อุตสาหกรรมการเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ อุตสาหกรรมการแปรรูปอาหาร อุตสาหกรรมหุ่นยนต์ อุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ อุตสาหกรรมดิจิทัล และอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559, หน้า 1)

กรอบแนวทางการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

การพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor Development) ให้เป็นเขตเศรษฐกิจชั้นนำของอาเซียน ดำเนินการใน 3 จังหวัดภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัด ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง แบ่งเป็นเขตอุตสาหกรรม เขตพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และเขตพัฒนาเมือง ดังนี้

ฉะเชิงเทรา เป็นเมืองที่รองรับการขยายตัวของกรุงเทพมหานคร โดยมุ่งเน้นการพัฒนาเป็นเมืองอยู่อาศัยที่ตอบสนองความต้องการของผู้มีรายได้ระดับกลาง และรองรับการขยายหรือเคลื่อนย้ายหน่วยงานรัฐจากในพื้นที่กรุงเทพมหานคร รวมไปถึงการพัฒนาการค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น กัมพูชา เนื่องจากสามารถเชื่อมต่อกับจังหวัดชายแดน เช่น สระแก้ว ได้อย่างรวดเร็วโดยเส้นทางบก

ชลบุรี มีศักยภาพพัฒนาไปสู่การเป็นศูนย์กลางการศึกษาและพัฒนาทักษะนานาชาติ เพื่อรองรับความต้องการด้านแรงงานที่มีฝีมือสำหรับกลุ่มอุตสาหกรรมต่าง ๆ อีกทั้งยังพัฒนาเป็นเมืองพักตากอากาศสำหรับการอยู่อาศัยเพื่อบุคลากรชาวต่างประเทศที่ทำงานในเขตเศรษฐกิจการลงทุนพิเศษ โดยมีสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น โรงเรียนนานาชาติ ศูนย์การค้านานาชาติ เป็นต้น

แหลมฉบังและศรีราชา เป็นศูนย์กลางของอุตสาหกรรมสมัยใหม่ของอาเซียน โดยมุ่งเน้นการลงทุนในอุตสาหกรรมผลิตขั้นสูง เช่น อุตสาหกรรมเทคโนโลยีด้านหุ่นยนต์ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์ขั้นสูง อุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่ นอกจากนี้ยังมีการลงทุนระบบโลจิสติกส์ยุคดิจิทัลเพื่อเชื่อมโยงการขนส่งทางบก ทางทะเล และทางอากาศเพื่อยกระดับเป็นประตูสู่กลุ่มเศรษฐกิจอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงที่มีการเชื่อมต่อกับประเทศจีน เวียดนาม ลาว กัมพูชา เมียนมาร์ อันจะก่อให้เกิดกลุ่มธุรกิจที่เกี่ยวข้องมากมาย เช่น ธุรกิจการจัดเก็บและกระจายสินค้าสมัยใหม่ ธุรกิจเรือขนส่งสินค้าและบริหารท่าเรือ

พัทยาและอุตะเถา เป็นกลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาไปสู่อุตสาหกรรมที่หลากหลาย เช่น เขตพื้นที่พัทยาสามารถยกระดับเป็นผู้นำด้านการท่องเที่ยวระดับภูมิภาคที่สามารถตอบสนองความต้องการที่กว้างขวาง ทั้งในด้านอุตสาหกรรมการแพทย์เชิงท่องเที่ยว (Medical tourism) อุตสาหกรรมการจัดอบรมสัมมนาและการจัดประชุมต่าง ๆ และการสร้างอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสำหรับผู้มีรายได้สูง ในขณะที่พื้นที่อุตะเถาสามารถพัฒนาต่อยอดไปสู่การสร้างอุตสาหกรรมขนส่งสินค้าเชิงพาณิชย์ อุตสาหกรรมซ่อมบำรุงอากาศยาน เขตปลอดภาษีต่าง ๆ ธุรกิจต่อเรือและทำเรื่อน้ำลึก เป็นต้น

ระยอง เป็นจังหวัดที่มีพื้นฐานด้านอุตสาหกรรมที่แข็งแกร่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมปิโตรเลียมและปิโตรเคมี ซึ่งสามารถพัฒนาต่อยอดทั้งในด้านการผลิตและการวิจัยให้สอดคล้องกับกระแสอุตสาหกรรมเทคโนโลยีชีวภาพต่าง ๆ ในทศวรรษหน้า เช่น อุตสาหกรรมผลิตเชื้อเพลิงชีวภาพ (Biofuel) อุตสาหกรรมพลาสติกชีวภาพ (Bioplastic) รวมไปถึงการพัฒนาอุตสาหกรรมเทคโนโลยีการเกษตรและอาหารระดับสูงที่เป็นมาตรฐานสากล

การศึกษานับเป็นอีกภารกิจหลักที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งยุคภายใต้การขับเคลื่อนโครงการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก การที่จะสร้างและเตรียมประชาชนให้มีคุณภาพและมีศักยภาพเพื่อแข่งขันกับนานาชาติประเทศต้องอาศัยกระบวนการจัดการศึกษาให้เข้มแข็งและมีคุณภาพ จึงได้จัดทำแผนปฏิบัติการการพัฒนากุศลกร การศึกษา การวิจัย และเทคโนโลยี (พ.ศ. 2560-2564) ขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาและรองรับกับความต้องการของการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและนโยบายการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ตามบริบทของแต่ละพื้นที่ โดยมุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถรอบด้าน มีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากล พัฒนาให้เป็นกำลังคนที่มีวินัย มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีคุณธรรมและจริยธรรม สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

แผนปฏิบัติการการพัฒนากุศลกร การศึกษา การวิจัย และเทคโนโลยี (พ.ศ. 2560-2564)

แผนปฏิบัติการการพัฒนากุศลกร การศึกษา การวิจัย และเทคโนโลยี รองรับการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก เป็นหนึ่งในแผนงานย่อยภายใต้แผนการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางดำเนินการในช่วงปี พ.ศ. 2560-2564 ให้สามารถบรรลุเป้าหมายในการยกระดับการพัฒนากุศลกร การศึกษา การวิจัย และเทคโนโลยีในพื้นที่สามจังหวัด ได้แก่ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลในทางปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อนำการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกให้เป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนและยกระดับการพัฒนาของประเทศตามนโยบายประเทศไทย 4.0 เป็นแหล่งลงทุนสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมายที่ใช้เทคโนโลยีสูงและกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่น ๆ ที่ใช้เทคโนโลยีสูง และเป็นแหล่งสะสมทุนและเทคโนโลยีเพื่ออนาคตที่ยั่งยืนของประเทศไทย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อผลิตกำลังคนให้มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการของอุตสาหกรรมเป้าหมาย
2. เพื่อสนับสนุนการวิจัย การสร้างนวัตกรรม และการพัฒนาเทคโนโลยี ซึ่งจะนำไปสู่การขับเคลื่อนอุตสาหกรรมเป้าหมายและการต่อยอดในเชิงพาณิชย์ต่อไป

เป้าหมาย

1. เป้าหมายระยะเร่งด่วน (สัมฤทธิ์ผลภายใน 1 ปี)
  - ผลิตครูหรือวิทยากรต้นแบบในอุตสาหกรรมเป้าหมายอย่างน้อย 150 คน สำหรับบุคลากรที่อยู่ในระบบเพื่อปรับเข้าสู่อุตสาหกรรมเป้าหมาย
  - เด็กและเยาวชนได้รับความรู้ทางวิทยาศาสตร์ หุ่นยนต์ ระบบอัตโนมัติ และระบบสารสนเทศ จำนวนอย่างน้อย 40,000 คน

- เกษตรกรอย่างน้อย 10,000 ราย ได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีองค์ความรู้ใหม่จากมหาวิทยาลัย

2. เป้าหมายระยะปานกลาง (สัมฤทธิ์ผลใน 2-5 ปี)

- ภายใน 2 ปี จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ และศูนย์บริการ เช่น ศูนย์การเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ศูนย์การถ่ายทอดเทคโนโลยี IoT และศูนย์ทดสอบใบอนุญาตมาตรฐานวิชาชีพด้านการออกแบบนวัตกรรมยานยนต์ เป็นต้น อย่างน้อย 10 ศูนย์

- ภายใน 2 ปี จัดทำหลักสูตรการเรียนการสอน และฝึกอบรมเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 60 หลักสูตร เช่น หลักสูตรฝึกอบรมและทดสอบสมรรถนะวิชาชีพคลัสเตอร์หุ่นยนต์อุตสาหกรรม หลักสูตรรถยนต์ไฟฟ้า หลักสูตรหุ่นยนต์อุตสาหกรรม หลักสูตรการบินพลเรือน และหลักสูตรการจัดการสมัยใหม่ เป็นต้น

- ภายใน 5 ปี บุคลากรทั้งภาครัฐและเอกชนผ่านการอบรมหลักสูตร ไม่น้อยกว่า 42,000 คน เด็ก เยาวชน และผู้ที่เกี่ยวข้องได้เรียนรู้ทักษะการประกอบอาชีพใน 10 อุตสาหกรรม เป้าหมาย และเข้าค่ายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากกว่า 8,000 คน พร้อมทั้งจัดการศึกษาระดับปริญญาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไม่น้อยกว่า 440 รุ่น

- ภายใน 5 ปี ผลิดำรงคนอาชีวะรองรับ EEC มากกว่า 40,000 คน หรือปีละประมาณ 10,000 คน ทุกคนมีงานที่หารายได้รองรับ

- ภายใน 5 ปี กำลังแรงงานระดับปริญญาด้านรถยนต์ไฟฟ้าและหุ่นยนต์อุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นจนถึง 350 คนต่อปี หรือมากกว่า

- ภายใน 5 ปี ร่วมลงทุนกับบริษัทการบินชั้นนำ ฝึกอบรมนักบินและบุคลากรด้านนักบิน ไม่น้อยกว่า 1,000 คน/ปี และช่างซ่อมเครื่องบินเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 500 คนต่อปี เพื่อสนองความต้องการในประเทศไทยและในภูมิภาค

แนวทางในการพัฒนา

การพัฒนาบุคลากรตามแผนนี้ให้ความสำคัญกับ 4 ทิศทางหลัก ได้แก่

- ผลิตบุคลากรและสร้างความรู้ตามความต้องการของตลาด โดยเฉพาะงานที่มีรายได้สูงสำหรับคนทั่วไป ซึ่งจะไม่ก่อให้เกิดปัญหาจบมาแล้วไม่มีงานทำหรือการทำงานต่างระดับ

- ผู้ประกอบการเอกชนประสานงานโดยตรงกับสถาบันการศึกษา โดยมีหน่วยงานของรัฐคอยเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือและปิดช่องว่างทำให้เกิดความเป็นไปได้

- ระดมความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาและศูนย์เทคโนโลยีชั้นนำทั่วโลกมาร่วมมือกับสถาบันการศึกษาไทย และเชิญชวนผู้เชี่ยวชาญเข้ามาทำงานและฝึกอบรมบุคลากรไทย

- ร่วมมือกับนักลงทุนเอกชนชั้นนำของโลกผลิตบุคลากรสนองความต้องการของภูมิภาค โดยเฉพาะในด้านการบิน ระบบอัตโนมัติและหุ่นยนต์ การท่องเที่ยว และการแพทย์

การพัฒนาบุคลากรตามแผนนี้ ประกอบไปด้วย

1. แนวทางการพัฒนาระยะสั้น

เน้นการพัฒนาบุคลากรสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย โดย

- เร่งรัดการนำมาตรการภาษีเพื่อดึงดูดบุคลากรที่มีความสามารถสูงระดับโลกที่รัฐบาลอนุมัติไว้แล้วให้เกิดผลในทางปฏิบัติโดยเร็ว และจัดทำแผนความต้องการบุคลากรเป้าหมายเพื่อชักชวนให้เข้ามาทำงานในประเทศ

- จัดทำหลักสูตรระยะสั้นสำหรับฝึกอบรมครูผู้สอน ปรับหลักสูตรในสองปีสุดท้ายของการศึกษาและผู้ปฏิบัติงานในโรงงานที่ต้องการเพิกัดกะการทำงานในอุตสาหกรรมเป้าหมายที่ได้รับการรับรองมาตรฐานแล้ว เช่น หลักสูตรหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ หลักสูตรยานยนต์ไฟฟ้า หลักสูตรการผลิตชิ้นส่วนอากาศยาน เป็นต้น

- จัดทำมาตรฐานวิชาชีพ และการรับรองมาตรฐาน/ คุณภาพวิชาชีพที่เกี่ยวกับสมรรถนะที่พึงประสงค์ (Skill sets & competencies)

- จัดให้มีห้องแล็บกลางเพื่อใช้ในฝึกอบรมแรงงาน

- การพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จัดเตรียมบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีตั้งแต่ระดับเด็กและเยาวชนเป็นต้นไป

2. แนวทางการพัฒนาระยะปานกลาง

โดยการพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการแรงงานใน 10 อุตสาหกรรมเป้าหมาย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ไม่จำเป็นต้องใช้ปริญญาในการประกอบวิชาชีพ คิดเป็นร้อยละ 70 ของกำลังแรงงาน และกลุ่มที่จำเป็นต้องใช้องค์ความรู้ในขั้นสูง คิดเป็นร้อยละ 30 ของกำลังแรงงาน ดำเนินการปรับการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับตั้งแต่อนุบาลถึงปริญญาเอก เพื่อให้ได้คนที่เก่งด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขั้นสูงมากขึ้น รูปแบบของการฝึกอบรมในสถานที่ปฏิบัติงานจริงให้สามารถใช้เทคโนโลยีในทุกรูปแบบเพื่อเพิ่มผลิตภาพในการทำงานของตนเองได้ โดยแบ่งตามระดับการศึกษา ดังนี้ 1) ระดับปฐมวัยและประถมศึกษา 2) ระดับมัธยมศึกษา 3) ระดับอาชีวศึกษา 4) ระดับปริญญาตรี 5) ระดับบัณฑิตศึกษา เน้นพัฒนานักวิจัยการสร้างสรรค์นวัตกรรมเชิงนโยบาย

3. แนวทางการส่งเสริมการวิจัยและเทคโนโลยี

การส่งเสริมปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลให้เกิดการวิจัย สร้างนวัตกรรม และการพัฒนาเทคโนโลยี ซึ่งจะนำไปสู่การต่อยอดการพัฒนาและการขับเคลื่อนการพัฒนาในพื้นที่อย่างยั่งยืน

ประกอบด้วยอย่างน้อย 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) นักวิจัย/ ผู้ประกอบการ/ แหล่งเงินทุน 2) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (ห้องแล็บ/ ห้องทดลอง) และหน่วยงานสนับสนุน 3) ระบบสิทธิบัตร/ ลิขสิทธิ์ 4) การตลาด เช่น การส่งเสริมช่องทางในการใช้สินค้านวัตกรรมโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภาครัฐและผู้ประกอบการเอกชน และส่งเสริมให้มีกลไกในการนำเอาสินค้านวัตกรรม และเกิดการเชื่อมโยง/ เข้าถึงระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค

ผลกระทบต่อการจัดการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

จากนโยบายการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจแบบเดิมไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม จึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปและพัฒนาการศึกษาของประเทศเพื่อยกระดับการศึกษาไทยให้สอดคล้องกับทิศทางของนโยบายดังกล่าว ซึ่งการเพิ่มช่องทางการจัดการศึกษาโดยสถานศึกษาเอกชนที่มีศักยภาพสูงจากต่างประเทศให้สามารถเข้ามาจัดการเรียนการสอนในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต และเปิดโอกาสให้เยาวชนไทยได้มีโอกาสเข้าศึกษาในสถานศึกษาที่มีศักยภาพสูง จะเป็นเครื่องมือและกลไกสำคัญในการผลิตและพัฒนาทรัพยากรบุคคลในสาขาที่เป็นความต้องการของตลาดแรงงาน รวมถึงการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการถ่ายทอดความรู้ ความเชี่ยวชาญดังกล่าวจากสถาบันอุดมศึกษาที่มีศักยภาพสูงจากต่างประเทศ การเสริมสร้างความร่วมมือในการจัดการศึกษาและการวิจัยระหว่างสถาบันอุดมศึกษาที่มีศักยภาพสูงจากต่างประเทศกับสถาบันอุดมศึกษาหรือสถาบันอื่นในประเทศไทย อันจะเป็นการยกระดับคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาของไทยเพื่อจะได้นำองค์ความรู้ที่ได้รับมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ และมีความสำคัญต่อการรองรับการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก หรือเขตเศรษฐกิจพิเศษอื่น ๆ ตามที่คณะรัฐมนตรีจะกำหนด ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้ทัดเทียมกับนานาชาติ รวมทั้งเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการดำเนินการปฏิรูปประเทศทั้งในด้านการศึกษาและด้านเศรษฐกิจ ส่งผลให้สถานศึกษาเอกชนที่มีศักยภาพสูงจากต่างประเทศซึ่งมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสามารถดำเนินการได้ในเขตพื้นที่ดังกล่าวให้เป็นพื้นที่จัดตั้งสถานศึกษาที่มีศักยภาพสูงตามคำสั่งนี้ นอกจากนี้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจพิจารณาสรรหา อนุมัติ และจัดทำข้อตกลงกับสถานศึกษาที่มีศักยภาพสูงที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเพื่อเข้ามาดำเนินการจัดการศึกษาในประเทศไทย โดยให้คำนึงถึงคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาซึ่งเป็นที่ยอมรับในระดับสากลและต้องสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ (วรวิฑูรี เฟิงพันธ์, 2561)

กลไกการขับเคลื่อนการศึกษาเพื่อพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก

กลไกการขับเคลื่อนการศึกษาเพื่อพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก อาศัยกลไกการขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0 เป็นตัวแบบของการขับเคลื่อนความสำเร็จ (วรวิภา พึ่งพันธ์, 2561) ซึ่งประกอบด้วย

1. กลไกขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม

กลไกขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Productive growth engine) มีเป้าหมายสำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนประเทศไทยจากประเทศที่มีรายได้ปานกลาง (Middle income country) ไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง (High income country) ที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ปัญญา เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ กลไกนี้ประกอบไปด้วย การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในรูปแบบประชารัฐ การบริหารจัดการสมัยใหม่ การสร้างคลัสเตอร์ทางด้านเทคโนโลยี การพัฒนาขีดความสามารถด้านการวิจัยและพัฒนา การพัฒนาโมเดลธุรกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม กิจการร่วมทุนรัฐและเอกชนในโครงการขนาดใหญ่ รวมถึงการบ่มเพาะธุรกิจด้านเทคโนโลยี เป็นต้น กลไกขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมจึงเป็นการตอบโจทย์ความพยายามในการก้าวข้าม “กับดักประเทศรายได้ปานกลาง” ที่ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่

ดังนั้น การศึกษาไทย 4.0 เพื่อการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกจึงควรเน้นที่ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือ การเรียนรู้ 3R x 7C ซึ่ง 3R คือ Reading (อ่านออก), (W) Writing (เขียนได้), (A) Rithematics (คิดเลขเป็น) และ 7C คือ 1) ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา (Critical thinking and problem solving) 2) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and innovation) 3) ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural understanding) 4) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ (Collaboration, teamwork and leadership) 5) ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ (Communications, information, and media literacy) 6) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT literacy) 7) ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้ (Career and learning skills) (วิจารณ์ พานิช, 2555, หน้า 9) ต้องก่อให้เกิดเป็นวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่มีความหมายและน่าจดจำอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มุ่งเน้นไปที่ความท้าทายให้ผู้เรียนกระตือรือร้นแก้ปัญหา ประดิษฐ์คิดค้น และมีความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาชุมชน สังคม ประเทศ และโลกให้ดียิ่งขึ้น (Trilling & Fadel, 2009)

2. กลไกการขับเคลื่อนด้วยการสร้างการมีส่วนร่วม

กลไกการขับเคลื่อนด้วยการสร้างการมีส่วนร่วม (Inclusive growth engine) มีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ การสร้างโอกาสและความมั่งคั่งอย่างเท่าเทียม เพื่อตอบโจทย์ประเด็น

ปัญหาและความท้าทายทางสังคมในมิติต่าง ๆ โดยกลไกนี้ประกอบด้วย การสร้างคลัสเตอร์ เศรษฐกิจระดับกลุ่มจังหวัด การพัฒนาเศรษฐกิจระดับฐานรากในชุมชน การส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการทำธุรกิจ การส่งเสริมและสนับสนุนให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเข้มแข็งและสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก การสร้างแรงงานที่มีทักษะ และความรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต การยกระดับขีดความสามารถ การเสริมสร้างทักษะและการเติมเต็มศักยภาพของประชาชนให้ทันกับพลวัตการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก และการจ่ายภาษีให้แก่ผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดแบบมีเงื่อนไข (Negative income tax) เป็นต้น กลไกการขับเคลื่อนด้วยการสร้างการมีส่วนร่วม จึงเป็นการตอบโจทยความพยายามในการก้าวข้าม “กับดักความเหลื่อมล้ำ” ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

ดังนั้นการศึกษาไทย 4.0 เพื่อการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกจึงควร มุ่งเน้นที่การศึกษาเพื่อการสร้างพลเมือง 3 แบบสู่สังคมประชาธิปไตย ได้แก่ 1) พลเมืองที่มีความรับผิดชอบ (Personally responsible citizen) เป็นพลเมืองที่จะแก้ปัญหาและพัฒนาสังคมจะต้องมี คุณลักษณะที่ดี ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ เคารพกฎหมายและกติกาสังคม 2) พลเมืองที่มีส่วนร่วม (Participatory citizen) เป็นพลเมืองที่จะแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม จะต้องมีส่วนร่วมและเป็นผู้นำ ในการวางระบบและโครงสร้างของสังคม 3) พลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรมต่อสังคม (Justice-oriented citizen) เป็นพลเมืองที่จะแก้ปัญหาและพัฒนา จะต้องตั้งคำถามและเปลี่ยนระบบหรือ โครงสร้างที่เป็นอยู่ของสังคมที่ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม (Westheimer & Kahne, 2004) สถาบัน การศึกษาจะสามารถสอนทักษะของพลเมืองที่จำเป็นสำหรับการปกครองระบอบประชาธิปไตยได้ โดยวิธีการที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพมากในการสอนเยาวชนให้มีส่วนร่วมในการพิจารณา ปัญหาทางสังคมและมีส่วนร่วมในการอภิปรายที่แท้จริง นั่นคือจุดมุ่งหมายสูงสุดในการศึกษาเพื่อ ผลิตคนที่ดีกว่าและมีพลเมืองที่มีส่วนร่วมมากขึ้น (Westheimer, 2015)

3. กลไกการขับเคลื่อนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

กลไกการขับเคลื่อนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Green growth engine) เนื่องจากการสร้างความมั่งคั่งของประเทศไทยในอนาคตจะต้องคำนึงถึงการพัฒนาและใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อ สิ่งแวดล้อม ซึ่งกลไกนี้ประกอบไปด้วย การมุ่งเน้นการใช้พลังงานทดแทน การปรับแนวคิดจากเดิม ที่คำนึงถึงความได้เปรียบเรื่องต้นทุน (Cost advantage) เป็นหลักมาสู่การคำนึงถึงประโยชน์ที่ได้ จากการลดความสูญเสียที่เกิดขึ้นทั้งระบบ (Lost advantage) โดยมีหัวใจสำคัญอยู่ที่การพัฒนา กระบวนการผลิตให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด อันจะเกิดประโยชน์กับประเทศและ ประชาคมโลกด้วยในเวลาเดียวกัน กลไกการขับเคลื่อนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเป็นการตอบโจทย การหลุดออกจาก “กับดักความไม่สมดุลของการพัฒนา” ระหว่างคนกับสภาพแวดล้อมที่กำลัง เผชิญอยู่ในปัจจุบัน

ดังนั้น การศึกษาไทย 4.0 เพื่อการพัฒนาระเบียบเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกจึงควร มุ่งเน้นที่การบริหารจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีสาระที่จำเป็นและเกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1) การพัฒนาหลักสูตรที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในระดับต่าง ๆ ของการศึกษา ควรจะเป็นการจัด หลักสูตรที่มีเนื้อหาในการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับองค์ประกอบของการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเรียงลำดับ ความสำคัญและความยากง่ายของการศึกษาวิจัย สืบค้นข้อมูลเป็นลำดับขั้นไป การพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมสีเขียวที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนที่บรรจุอยู่ในหลักสูตรที่สามารถสร้างให้เกิดองค์ความรู้ ในทุกระดับได้ และการเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพความหลากหลายแตกต่างของวัฒนธรรมของ ประชากรโลก เพื่อความเข้าใจอันดีและความร่วมมือในการดำเนินชีวิตโดยปราศจากความขัดแย้ง

2) การพัฒนาผู้สอนและผู้เรียนให้มีสมรรถนะ (Competencies) ในด้านต่าง ๆ คือการคิดเชิงวิเคราะห์ การวาดภาพอนาคตที่พึงประสงค์ การตัดสินใจในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่นและด้าน สภาพแวดล้อมในลักษณะสมดุล และการพัฒนาองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับปรากฏการณ์และการ เปลี่ยนแปลงของโลกเพื่อความเข้าใจ คิดหาแนวทางสร้างกิจกรรมหรือบทเรียนในการแก้ไข ปรับปรุงให้คุณภาพชีวิตของตนเอง ชุมชน และสังคมให้ดีขึ้น เช่น ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง ของสภาพภูมิอากาศ (Climate change) ความหลากหลายทางชีวภาพ ภัยพิบัติ การจัดการความเสี่ยง ระบบเมือง และวิถีชีวิต เป็นต้น

3) การพัฒนาผู้อยู่นอกระบบการศึกษาและขาดโอกาสให้มีความ เสมอภาคและลดความเหลื่อมล้ำทางโอกาสด้วยการจัดการศึกษาให้ประชากรที่ไม่อยู่ในกลุ่ม ของการศึกษาในระบบได้มีบทเรียน แบบเรียน ความรู้ที่ถ่ายทอดอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องด้วย การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อสร้างให้สมาชิกของชุมชนและสังคมเป็นประชากรที่มีการศึกษา ตลอดชีวิต (Life-long education) และมีความยั่งยืนในการรู้จักยืดหยุ่น ปรับตัว ให้เกิดความสมดุล ในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต หรือมนุษย์ด้วยกัน ให้สามารถยืนหยัดอยู่ในโลกอย่างเป็นผู้ที่มีศักดิ์ศรีและมีอัตลักษณ์ของตนเอง (กาญจนา เกรียงมี, 2559, หน้า 17)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ตามแผนยุทธศาสตร์ ภายใต้อาเซียน 4.0 ดังกล่าวมาข้างต้นจะส่งผลต่อการศึกษา การพัฒนาบุคลากร และการดำเนิน ชีวิตของคนในพื้นที่โดยตรง ซึ่งแนวทางในการพัฒนาคนต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาครูก่อนเพื่อ จะได้ไปพัฒนาคนให้สอดคล้องกับการพัฒนาพื้นที่ได้ต่อไป

การพัฒนาวิชาชีพครูและการผลิตครู

วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 กำหนดให้เป็นวิชาชีพควบคุมนั้น หมายถึง วิชาชีพที่ทำหน้าที่หลักด้านการเรียนการสอน และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ รวมทั้งการรับผิดชอบการบริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาปฐมวัย ขั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญา ทั้งของรัฐและเอกชน ผู้ประกอบ วิชาชีพดังกล่าวต้องได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจากคุรุสภาก่อนจึงจะสามารถประกอบ วิชาชีพได้ ยกเว้นเฉพาะผู้ที่กฎหมายอนุญาตไว้ไม่ให้อำนาจประกอบวิชาชีพ และเมื่อเข้าสู่ วิชาชีพแล้วจะต้องประกอบวิชาชีพภายใต้บังคับแห่งข้อจำกัดและเงื่อนไข รวมทั้งต้องปฏิบัติงาน และประพฤติตนตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ ทั้งนี้เพื่อให้การประกอบ วิชาชีพควบคุมเป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพที่กำหนด (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2549, หน้า 19-44)

1. ระบบการผลิตครู

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครู สามารถสรุปเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ สภาพปัจจุบันและปัญหาของการผลิตครูในปัจจุบัน ระบบการผลิตครูของประเทศไทย และ ระบบการผลิตครูของต่างประเทศ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 สภาพปัจจุบันและปัญหาของการผลิตครู

ปัจจุบันการผลิตครูในประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการไปมากจากอดีต ที่ผ่านมา แต่ยังไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของวิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทยและการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ซึ่งมีสาเหตุจากปรากฏการณ์การก้าวรุกของสื่อเทคโนโลยี วัฒนธรรมต่างถิ่น ความคิด ความเชื่อทางการเมือง และสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2559) ได้มีการวิจัยเรื่อง สถานภาพการผลิตและ พัฒนาการในประเทศไทย พบว่า ระบบการพัฒนาคูของไทยของหน่วยงานต่าง ๆ ในปัจจุบันยังคงมี ลักษณะต่างคนต่างทำ ถึงแม้จะมีสถาบันพัฒนาคู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาซึ่งเป็น หน่วยงานกลางที่จะเชื่อมประสานงานด้านการพัฒนาคูแต่ยังขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ และการประสานงานระหว่างหน่วยงาน เนื่องจากสถาบันดังกล่าวเป็นองค์กรขนาดเล็กเทียบเท่า สำนักหนึ่งเท่านั้น จึงไม่มีอำนาจหรือพลังที่เพียงพอที่จะประสานการดำเนินงานด้านการพัฒนาคู ของหน่วยงานอื่น องค์กรจึงขาดภาวะผู้นำในด้านการกำหนดทิศทางและนโยบายการพัฒนาคูใน ภาพรวมของประเทศ การทำงานจึงทำได้เพียงการจัดฝึกอบรมให้กับกลุ่มเป้าหมายขนาดเล็ก หรือ ทำเฉพาะเรื่อง กอปรกับหน่วยงานนี้มีพื้นฐานมาจากการเป็นสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา จึงมี องค์กรความรู้และเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องดังกล่าว ส่วนการวางแผน ทิศทาง นโยบายด้านการพัฒนาคู

ในภาพรวมยังขาดความร่วมมือจากหน่วยงานผู้ใช้ครู เนื่องจากหน่วยงานผู้ใช้ครูมีงบประมาณเป็นของตนเอง จึงจัดอบรมพัฒนาครูในสังกัดด้วยตนเอง ดังนั้น จึงเกิดปรากฏการณ์ต่างคนต่างทำ ขาดการวางแผน ขาดการกำหนดทิศทาง และขาดข้อมูลการพัฒนาครูในภาพรวม การพัฒนาครู จึงเกิดความซ้ำซ้อน ขาดประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ สมบัติ นพรัถ (2557) ได้กล่าวถึงปัญหาการผลิตครูของไทย สรุปได้ดังนี้

1. สถาบันผลิตครูขาดความเข้มแข็งและขาดการเอาใจใส่ในการพัฒนาคุณภาพ อันเนื่องมาจากการเติบโตอย่างรวดเร็วของมหาวิทยาลัยและสถาบันที่มีการผลิตครู (เกณฑ์มาตรฐานของ สกอ. และคุรุสภา ไม่สามารถส่งผลต่อคุณภาพได้อย่างแท้จริง)

2. สถาบันผลิตครูขาดการพัฒนาบุคลากรครูของครูอย่างต่อเนื่อง ไม่มีการวางแผนการสร้างครูของครูทดแทนบุคลากรที่เกษียณอายุราชการ ทำให้สถาบันผลิตครูอ่อนแอมาโดยลำดับ

3. สถาบันผลิตครูในปัจจุบันมีครูของครูที่สำเร็จการศึกษามาจากต่างประเทศน้อยมาก ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในประเทศและสำเร็จการศึกษาในสถาบันของตนเอง แล้วบรรจุเป็นครูของครู ทำให้ขาดประสบการณ์และมุมมองทางการศึกษาที่หลากหลาย (Inbreed)

4. การพัฒนาคุณภาพครูของครู มิใช่แค่การศึกษาต่อที่สูงขึ้น หรือการได้ตำแหน่งวิชาการเท่านั้น ครูของครูควรได้รับการฝึกอบรม โดยเฉพาะด้านกระบวนการเรียนการสอน การจัดการความรู้ การเรียนรู้ ฯลฯ และต้องผ่านระบบการประเมินคุณภาพของการเป็นครูของครูอย่างเข้มงวดด้วย

5. หลักสูตรครูปริญญาตรี 5 ปี เป็นความแปลกแยกของสังคมครูโลก เพราะมีเพียงประเทศไทยเพียงแห่งเดียวในโลกที่มีหลักสูตรผลิตครู 5 ปี

โดยสรุป ปัญหาของระบบการผลิตครูนั้นมีในประเทศไทยมายาวนาน มีนักวิชาการ นักการศึกษา และนักวิจัยหลายท่านได้กล่าวถึงปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ ได้แก่ การผลิตครูไม่ได้เน้นพัฒนาสมรรถนะการสอนใหม่ ๆ หลักสูตรไม่ได้บูรณาการเนื้อหาการสอน การเน้นภาคปฏิบัติน้อยเกินไป ไม่ได้เน้นกระบวนการปรับปรุงการสอน สถาบันผลิตครูอ่อนแอ การขาดการประสานงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครู คุณภาพของครูตกต่ำ การขาดแคลนครูของครู นโยบายผลิตครูขาดความต่อเนื่อง การขาดแคลนงบประมาณ ความไม่สอดคล้องของอัตราการผลิตครูกับความต้องการใช้ครูจริง ขาดความร่วมมือของภาคส่วนในการผลิตครู หลักสูตรอาชีวศึกษา และปัญหาของระบบการได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู เป็นต้น

1.2 ระบบการผลิตครูของประเทศไทย

ระบบการผลิตครูของประเทศไทยจะครอบคลุมหัวข้อต่อไปนี้ 1) คุรุศึกษาและหลักสูตรการผลิตครูไทย 2) เกณฑ์มาตรฐานที่เกี่ยวกับการผลิตครูไทย และ 3) แผนการศึกษาแห่งชาติกับการผลิตครูไทย

1.2.1 ครูศึกษาและการผลิตครูไทย

ครูศึกษา หมายถึง ระบบและกระบวนการทั้งในและนอกสถาบันเพื่อผลิตและพัฒนาครู และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ส่วนสถาบันผลิตครูคือคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ที่มีบทบาทหลักในการผลิตครู โดยทำงานร่วมหน่วยงาน และ/หรือคณะวิชาที่เปิดสอนรายวิชา ในหมวดการศึกษาและโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติของวิชาชีพ (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2560)

ด้านสาระสำคัญของวิชาชีพครู สำนักงานเลขาธิการคุรุสภากำหนดมาตรฐานความรู้ของหลักสูตรผลิตครูว่ามี 11 ประการ ดังสาระความรู้/ สาระการฝึกทักษะตามประกาศ คณะกรรมการคุรุสภา เรื่อง สาระความรู้ สมรรถนะ และประสบการณ์วิชาชีพครูของผู้ประกอบวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และศึกษานิเทศก์ ส่วนไพฑูริย์ สีนลารัตน์ (2560) ระบุเกี่ยวกับเนื้อหาสาระที่จำเป็นของวิชาชีพครู สรุปได้ดังนี้ 1) จริยธรรม ซึ่งครอบคลุม คุณธรรมและจริยธรรมในชีวิตประจำวัน จรรยาบรรณวิชาชีพ และแนวปฏิบัติที่ดีของคนในสังคม 2) ความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน และความรู้เฉพาะในวิชาชีพครู และความรู้ด้านการบริหารจัดการ 3) สาระเกี่ยวกับทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดเชิงอนาคต และการคิดรับผิดชอบและมีจิตสาธารณะ รวมถึงการสอนให้นักเรียนมีทักษะการคิดเหล่านี้ 4) ความสามารถในการสอนและการประเมิน ซึ่งรวมถึงทักษะการถ่ายทอด การนำอภิปราย การชี้แนะ การสนับสนุนให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง การวิเคราะห์ การสังเกต และการประเมิน 5) ความรู้ความเข้าใจและความสามารถในการใช้เทคโนโลยี 6) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมและความเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลก 7) การจัดการและภาวะผู้นำ

ด้านหลักสูตร ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ (2560) อธิบายเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรผลิตครูว่าประกอบด้วย 1) วิชาการศึกษาทั่วไป เป็นกลุ่มวิชาเนื้อหาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบต่อสังคมและพัฒนาคุณลักษณะและทักษะด้านการใฝ่รู้ การคิดแบบมีวิจารณญาณ และทักษะชีวิต 2) วิชาเนื้อหาที่ครูต้องไปสอนในโรงเรียน ได้แก่ วิชาเอก ซึ่งจำแนกได้เป็นวิชาเอกเดี่ยวและวิชาเอกคู่ การจัดเนื้อหาวิชาในหมวดนี้ต้องพิจารณาตามหลักสูตรและการนำไปใช้ในระดับโรงเรียนเป็นสำคัญ 3) วิชาชีพครู เป็นกลุ่มวิชาที่สัมพันธ์โดยตรงกับหลักสูตรและการสอน ซึ่งโดยทั่วไปจะประกอบด้วย กลุ่มวิชาพื้นฐานการศึกษา กลุ่มวิชาหลักสูตรและการสอน กลุ่มวิชาด้านการจัดการ และวิชาทางด้านมาตรฐานการรับรองคุณภาพ 4) วิชาเตรียมประสบการณ์ซึ่งต้องเริ่มจากปูพื้นฐานความเข้าใจพื้นฐานก่อน จากนั้นจึงจัดประสบการณ์เพื่อฝึกทักษะในห้องทดลอง เช่น การสอนจุดภาคโดยเน้นผสมผสานกับเนื้อหาวิชาครูที่เรียนอยู่ประจำ การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง การจัดให้นักศึกษาครูไปเยี่ยมชมการดำเนินงานในโรงเรียน 5) การฝึก

ประสบการณ์วิชาชีพ ซึ่งควรเชื่อมโยงอย่างเป็นเอกภาพกับองค์ประกอบด้านอื่นของหลักสูตร

6) วิชาคุณธรรมและจริยธรรม

สำหรับแนวโน้มของหลักสูตรการผลิตครูนั้น หลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ควรพัฒนาในทิศทางของหลักสูตรเน้นสมรรถนะ โดยใช้สถานศึกษาเป็นตัวตั้งในการเรียนรู้ ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียน ผู้สอน และครูในสถานศึกษาจากกรณีศึกษาหรือสถานการณ์จริงในสถานศึกษา และจัดให้นักศึกษามีโอกาสสัมผัสงานครูเป็นระยะตั้งแต่เริ่มเข้าเรียนในภาคการศึกษาแรก ๆ และส่งเสริมการเชื่อมโยงการเรียนรู้กับรายวิชาในหลักสูตร (เพชรสุดา ภูมิพันธ์, 2560; มนตรี เข้มกสิกร, 2556) ส่วนด้านการจัดการเรียนการสอน พัทธธาดา ต้นติชูเวช (2556) เสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนในวิชาชีพครูให้ตอบโจทย์การพัฒนาประเทศใน ศตวรรษที่ 21 ดังนี้ 1) จัดการเรียนการสอนให้นักศึกษารู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของโลกและ ประเทศ 2) พัฒนาให้นักศึกษามีความรู้และทักษะการสอนโดยใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือหลัก เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของนักเรียนยุคเจนเอเรชั่นแอลฟาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นนักเรียน ที่อยู่ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ พ.ศ. 2553-2568 ที่เติบโตมากับเทคโนโลยี 3) จัดการเรียนการสอน ในวิชาชีพครูให้เชื่อมโยงกับปัญหาของประเทศ โดยบูรณาการการเรียนการสอนวิชาชีพครูเข้ากับ สภาพปัญหาต่าง ๆ ของประเทศ ส่วนมนตรี เข้มกสิกร (2556) สนับสนุนให้บูรณาการใช้เทคโนโลยี กับการจัดการเรียนการสอน และบูรณาการการพัฒนาทักษะด้านภาษาต่างประเทศในหลักสูตร การผลิตครู

1.2.2 เกณฑ์มาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครูไทย

1.2.2.1 ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ และจรรยาบรรณของ

วิชาชีพ พ.ศ. 2562 ประกอบด้วย

1) มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ

มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ คือ ข้อกำหนดเกี่ยวกับความรู้และ ประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ หรือการจัดการศึกษา ซึ่งผู้ต้องการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องมีเพียงพอที่สามารถนำไปใช้ในการประกอบวิชาชีพได้

ผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องมีคุณสมบัติไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษาหรือ เทียบเท่า หรือมีคุณสมบัติอื่นที่คุรุสภารับรอง โดยมีมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ดังต่อไปนี้

(ก) มาตรฐานความรู้ ต้องมีความรอบรู้และเข้าใจในเรื่องดังต่อไปนี้

(1) การเปลี่ยนแปลงบริบทของโลก สังคม และแนวคิดของปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียง

(2) จิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยาการศึกษา และจิตวิทยาให้คำปรึกษาในการวิเคราะห์และพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

(3) เนื้อหาวิชาที่สอน หลักสูตร ศาสตร์การสอน และเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้

(4) การวัด ประเมินผลการเรียนรู้ และการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน

(5) การใช้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา

(6) การออกแบบและการดำเนินการเกี่ยวกับงานประกันคุณภาพการศึกษา

(ข) มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ ผ่านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาตามหลักสูตรปริญญาทางการศึกษาเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี และผ่านเกณฑ์การประเมินปฏิบัติการสอนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการคุรุสภากำหนด ดังต่อไปนี้

(1) การฝึกปฏิบัติการวิชาชีพระหว่างเรียน

(2) การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ

2) มาตรฐานการปฏิบัติงาน

มาตรฐานการปฏิบัติงาน หมายความว่า ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ หรือการแสดงผลพฤติกรรมการปฏิบัติงานและการพัฒนางาน ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษารวมทั้งผู้ต้องการประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องปฏิบัติตามเพื่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายการเรียนรู้ หรือการจัดการศึกษา รวมทั้งต้องฝึกฝนพัฒนาตนเองให้มีทักษะ หรือความชำนาญสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

(ก) การปฏิบัติหน้าที่ครู

(1) มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียน ด้วยจิตวิญญาณความเป็นครู

(2) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง

(3) ส่งเสริมการเรียนรู้ เอาใจใส่ และยอมรับความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคล

(4) สร้างแรงบันดาลใจผู้เรียนให้เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ และผู้สร้างนวัตกรรม

(5) พัฒนาดนเองให้มีความรอบรู้ ทันสมัย และทันต่อการเปลี่ยนแปลง

(ข) การจัดการเรียนรู้

(1) พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้ สื่อ การวัด และประเมินผลการเรียนรู้

- (2) บูรณาการความรู้และศาสตร์การสอนในการวางแผนและจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีปัญญา รู้คิด และมีความเป็นนวัตกรรม
- (3) ดูแล ช่วยเหลือ และพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคลตามศักยภาพ สามารถรายงานผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ได้อย่างเป็นระบบ
- (4) จัดกิจกรรมและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน โดยตระหนักถึงสุขภาวะของผู้เรียน
- (5) วิจัย สร้างนวัตกรรม และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน
- (6) ปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาวิชาชีพ

(ค) ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน

- (1) ร่วมมือกับผู้ปกครองในการพัฒนาและแก้ปัญหาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์
- (2) สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพของผู้เรียน
- (3) ศึกษา เข้าถึงบริบทของชุมชน และสามารถอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานความแตกต่างทางวัฒนธรรม
- (4) ส่งเสริม อนุรักษ์วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

3) มาตรฐานการปฏิบัติตน

มาตรฐานการปฏิบัติตน หมายความว่า จรรยาบรรณของวิชาชีพที่กำหนดขึ้นเป็นแบบแผนในการประพฤติปฏิบัติตน ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา รวมทั้งผู้ต้องการประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องยึดถือปฏิบัติตามเพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียง และฐานะของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาแก่ผู้รับบริการและสังคม อันจะนำมาซึ่งเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ และต้องมีมาตรฐานการปฏิบัติตนตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ดังนี้

จรรยาบรรณต่อตนเอง

1. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ

จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ

2. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบ วิชาชีพและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ

จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ

3. ผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้กำลังใจศิษย์และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า

4. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และ นิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ

5. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งกาย วาจา และจิตใจ

6. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องไม่กระทำความผิดเป็นปฏิปักษ์ต่อ ความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์ และผู้รับบริการ

7. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องให้บริการด้วยความจริงใจและ เสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ

จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ

8. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาพึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่าง สร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

จรรยาบรรณต่อสังคม

9. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการ อนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข

1.2.2.2 มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขา ศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรสี่ปี) พ.ศ. 2562

สำหรับคุณวุฒิในสาขาการศึกษา ในปี พ.ศ. 2562 กระทรวงศึกษาธิการ ได้ออกประกาศ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรสี่ปี) พ.ศ. 2562 ซึ่งจำแนกมาตรฐานผลลัพธ์การเรียนรู้ 6 ด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562ก) ดังนี้

1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม ประกอบด้วย 1) รัก ศรัทธาและภูมิใจในวิชาชีพครู มีจิตวิญญาณและอุดมการณ์ความเป็นครู และปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู 2) มีจิตอาสา จิตสาธารณะ อดทนอดกลั้น มีความเสียสละ รับผิดชอบ และซื่อสัตย์ต่องานที่ได้รับมอบหมาย ทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ และสามารถพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี แก่ศิษย์ ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ และเสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน 3) มีค่านิยมและ คุณลักษณะเป็นประชาธิปไตย คือ การเคารพสิทธิ และให้เกียรติคนอื่น มีความสามัคคีและทำงาน ร่วมกับผู้อื่นได้ ใช้เหตุผลและปัญญาในการดำเนินชีวิตและการตัดสินใจ 4) มีความกล้าหาญและ แสดงออกทางคุณธรรมจริยธรรม สามารถวินิจฉัย จัดการ และคิดแก้ปัญหาทางคุณธรรมจริยธรรม ด้วยความถูกต้องเหมาะสมกับสังคม การทำงานและสภาพแวดล้อมโดยอาศัยหลักการ เหตุผล และ ใช้ดุลยพินิจทางค่านิยม บรรทัดฐานทางสังคม ความรู้สึกของผู้อื่นและประโยชน์ของสังคมส่วนรวม มีจิตสำนึกในการธำรงความโปร่งใสของสังคมและประเทศชาติ ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน และ ความไม่ถูกต้อง ไม่ใช่ข้อมูลบิดเบือน หรือการลอกเลียนผลงาน

2. ด้านความรู้ ประกอบด้วย 1) มีความรอบรู้ในหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเนื้อหา สาระด้านวิชาชีพของครู อาทิ ค่านิยมของครู คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ จิตวิญญาณครู ปรัชญาความเป็นครู จิตวิทยาสำหรับครู จิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยาการเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนรู้ และช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน หลักสูตร และวิทยาการการจัดการเรียนรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารการศึกษาและการเรียนรู้ การวัดประเมิน การศึกษาและการเรียนรู้ การวิจัยและการพัฒนานวัตกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน และภาษาเพื่อการ สื่อสารสำหรับครู ทักษะการนิเทศและการสอนงาน ทักษะเทคโนโลยีและดิจิทัล ทักษะการทำงาน วิจัยและวัดประเมิน ทักษะการร่วมมือสร้างสรรค์ และทักษะศตวรรษที่ 21 มีความรู้ ความเข้าใจ ในการบูรณาการความรู้กับการปฏิบัติจริงและการบูรณาการข้ามศาสตร์ อาทิ การบูรณาการการสอน (Technological pedagogical content knowledge: TPCK) การสอนแบบบูรณาการความรู้ทาง วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี กระบวนการทางวิศวกรรมและคณิตศาสตร์ (Science technology engineering and mathematics education: STEM education) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Professional learning community: PLC) และมีความรู้ในการประยุกต์ใช้ 2) มีความรอบรู้ในหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เนื้อหาวิชาที่สอน สามารถวิเคราะห์ความรู้และเนื้อหาวิชาที่สอนอย่างลึกซึ้ง สามารถติดตาม ความก้าวหน้าด้านวิทยาการและนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผู้เรียน โดยมีผลลัพธ์การเรียนรู้และ เนื้อหาสาระด้านมาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านความรู้ของแต่ละสาขาวิชาตามเอกสารแนบท้าย 3) มีความรู้ เข้าใจชีวิต เข้าใจชุมชน เข้าใจโลกและการอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานความแตกต่างทาง วัฒนธรรม สามารถเผชิญและเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม และสามารถนำแนวคิดปรัชญา

ของเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและพัฒนาตน พัฒนางานและพัฒนาผู้เรียน

4) มีความรู้และความสามารถในการใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามมาตรฐาน

5) ตระหนัก เห็นคุณค่า และความสำคัญของศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตน พัฒนาผู้เรียน พัฒนางาน และพัฒนาชุมชน

3. ด้านทักษะทางปัญญา ประกอบด้วย 1) คิด ค้นหา วิเคราะห์ข้อเท็จจริง และประเมินข้อมูล สื่อ สารสนเทศจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายอย่างรู้เท่าทัน เป็นพลเมืองต้นรู้ มีสำนึกสากล สามารถเผชิญและก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคดิจิทัล เทคโนโลยีข้ามแพลตฟอร์ม (Platform) และโลกอนาคต นำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและวินิจฉัยแก้ปัญหาและพัฒนางานได้อย่างสร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงความรู้ หลักการทางทฤษฎี ประสบการณ์ภาคปฏิบัติ ค่านิยม แนวคิด นโยบาย และยุทธศาสตร์ชาติ บรรทัดฐานทางสังคมและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น 2) สามารถคิดริเริ่มและพัฒนางานอย่างสร้างสรรค์ 3) สร้างและประยุกต์ใช้ความรู้จากการทำวิจัยและสร้างหรือร่วมสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้สร้างหรือร่วมสร้างนวัตกรรม รวมทั้งการถ่ายทอดความรู้แก่ชุมชนและสังคม

4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ประกอบด้วย 1) เข้าใจและเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น มีความคิดเชิงบวก มีวุฒิภาวะทางอารมณ์และทางสังคม 2) ทำงานร่วมกับผู้อื่น ทำงานเป็นทีม เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้เรียน ผู้ร่วมงาน ผู้ปกครอง และคนในชุมชน มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม 3) มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ต่อตนเอง ต่อผู้เรียน ต่อผู้ร่วมงาน และต่อส่วนรวม สามารถช่วยเหลือและแก้ปัญหาตนเอง กลุ่ม และระหว่างกลุ่มได้อย่างสร้างสรรค์ 4) มีภาวะผู้นำทางวิชาการและวิชาชีพ มีความเข้มแข็งและกล้าหาญทางจริยธรรม สามารถชี้แนะและถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน และสังคมอย่างสร้างสรรค์

5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ประกอบด้วย 1) มีทักษะการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติ การสังเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อเข้าใจองค์ความรู้หรือประเด็นปัญหาทางการศึกษาได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง 2) สื่อสารกับผู้เรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง บุคคลในชุมชนและสังคม และผู้เกี่ยวข้องกลุ่มต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถเลือกใช้การสื่อสารทางวาจา การเขียน หรือการนำเสนอด้วยรูปแบบต่าง ๆ โดยใช้เทคโนโลยีการสื่อสารหรือนวัตกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสม 3) ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสืบค้นข้อมูลหรือความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถใช้โปรแกรมสำเร็จรูปที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การทำงาน การประชุม การจัดการและสืบค้นข้อมูล

และสารสนเทศ รับและส่งข้อมูลและสารสนเทศโดยใช้กลยุทธ์ที่ดีในการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลและสารสนเทศ อีกทั้งตระหนักถึงการละเมิดลิขสิทธิ์และการลอกเลียนผลงาน

6. ด้านวิธีวิทยาการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) สามารถเลือกใช้ปรัชญาตามความเชื่อในการสร้างหลักสูตรรายวิชา การออกแบบเนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อและเทคโนโลยีการสื่อสาร การวัดและประเมินผู้เรียน การบริหารจัดการชั้นเรียน การจัดการเรียนโดยใช้แหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนและนอกโรงเรียน แหล่งการเรียนรู้แบบเปิดได้อย่างเหมาะสมกับสภาพบริบทที่ต่างกันของผู้เรียนและพื้นที่ 2) สามารถในการนำความรู้ทางจิตวิทยาไปใช้ในการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล ออกแบบกิจกรรม การจัดเนื้อหาสาระ การบริหารจัดการ และกลไกการช่วยเหลือ แก้ไข และส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนที่ตอบสนองความต้องการ ความสนใจ ความถนัด และศักยภาพของผู้เรียนที่มีความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งผู้เรียนปกติและผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ หรือผู้เรียนที่มีข้อจำกัดทางกาย 3) จัดกิจกรรมและออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติและการทำงานในสถานการณ์จริง ส่งเสริมการพัฒนาการคิด การทำงาน การจัดการการเผชิญสถานการณ์ ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น โดยบูรณาการการทำงานกับการเรียนรู้และคุณธรรมจริยธรรม สามารถประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกัน แก้ไขปัญหา และพัฒนา ด้วยความความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย และรับผิดชอบต่อผู้เรียน โดยยึดผู้เรียนสำคัญที่สุด 4) สร้างบรรยากาศและจัดสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน แหล่งวิทยาการ เทคโนโลยี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาทั้งในและนอกสถานศึกษาเพื่อการเรียนรู้ มีความสามารถในการประสานงานและสร้างความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่ออำนวยความสะดวกและร่วมมือกันพัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้ มีปัญญา รู้คิดและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องให้เต็มตามศักยภาพ 5) สามารถจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนมีทักษะศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะการเรียนรู้ ทักษะการรู้เรื่อง ทักษะการคิด ทักษะชีวิต ทักษะการทำงานแบบร่วมมือ ทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ทักษะเทคโนโลยี และการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำทักษะเหล่านี้มาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน และการพัฒนาตนเอง

1.2.2.3 คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์

1) มีค่านิยมร่วม ตระหนัก และยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการทำงานของการพัฒนาความรู้สื่อถึงตัวตนความเป็นครูและมีเจตคติต่อวิชาชีพครูที่เข้มแข็ง มีจิตบริการต่อวิชาชีพครูและชุมชน

2) เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม ยึดมั่นในวิชาชีพครู มีจิตวิญญาณครูและยึดมั่นในจรรยาบรรณของวิชาชีพครู ปฏิบัติหน้าที่ตามอุดมการณ์ความเป็นครูด้วยความรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพ อุทิศตนและทุ่มเทในการเอาใจใส่ สร้างแรงบันดาลใจ พัฒนาการเรียนรู้และผลประโชยน์สูงสุดแก่ผู้เรียน มีความพอเพียงและประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งทางด้านวิชาการและวิชาชีพ

3) เป็นผู้เรียนรู้และฉลาดรู้ และมีปัญญา เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดขั้นสูง มีความรอบรู้ด้านการเงิน สุขภาพ สุนทรียภาพ วัฒนธรรม รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและของโลก การสร้างสัมมาชีพและความมั่นคงในคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม มีความเพียร มุ่งมั่น มานะ บากบั่น ใฝ่เรียนรู้ มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่เรียนรู้และรอบรู้ ทันสมัยทันต่อการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

4) เป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม เป็นผู้ที่มีทักษะศตวรรษที่ 21 มีความสามารถคิดวิเคราะห์ การคิดขั้นสูง มีความฉลาดดิจิทัล ทักษะการทำงานเป็นทีม มีทักษะข้ามวัฒนธรรม รู้เท่าทันสื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ การเปลี่ยนแปลงของสังคมและของโลก มีส่วนร่วมในการพัฒนาความก้าวหน้าให้กับวิชาชีพครู สามารถแสวงหาความรู้ พัฒนาความรู้ งานวิจัย และสร้างนวัตกรรม เพื่อพัฒนาตนเองผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพตามความแตกต่างระหว่างบุคคล

5) เป็นผู้มีความสามารถสูงในการจัดการเรียนรู้ เป็นผู้มีความสามารถในการจัดเนื้อหาสาระออกแบบกิจกรรม วางแผนและจัดการเรียนรู้ ถ่ายทอดความรู้ สร้างแรงบันดาลใจและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความสุขในการเรียน โดยใช้ศาสตร์การสอน รวมถึงวิธีการใช้เทคนิค วิธีการจัดการเรียนรู้กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย สื่อ แหล่งเรียนรู้ ชุมชน ภูมิปัญญาในชุมชนที่เหมาะสมกับสาระวิชาและผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน สามารถบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์ข้ามวัฒนธรรม และการวิจัย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการศาสตร์การสอน ความรู้ เนื้อหาสาระ และเทคโนโลยี (TPCK) เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ตลอดจนนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหา พัฒนาตนเอง ผู้เรียน และสังคม

6) เป็นพลเมืองที่เข้มแข็งและใส่ใจสังคม มีความรักชาติ รักท้องถิ่น มีจิตสำนึกไทยและจิตสำนึกสากล รู้คุณค่าและมีส่วนร่วมในการพัฒนา อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทยและท้องถิ่น มีจิตอาสาและดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตย มีความยุติธรรมและมีความกล้าหาญทางจริยธรรม ยึดมั่นในความถูกต้อง รู้ถูก รู้ผิด รู้ชอบ ชั่ว ดี กล้าปฏิเสธและต่อต้านการกระทำที่ไม่ถูกต้อง เคารพสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีจิตสำนึกเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก รวมทั้งมีคุณลักษณะเป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพครูตามที่คุรุสภากำหนด

1.2.3 แผนการศึกษาแห่งชาติกับการผลิตครูไทย

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 เป็นแผนระยะยาว 20 ปี เพื่อเป็นแม่บทสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาการศึกษาในช่วงระยะเวลาดังกล่าว มีสาระสำคัญดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) วิสัยทัศน์ คือ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” ส่วนวัตถุประสงค์ 4 ข้อ ดังนี้ 1) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ 2) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะ ทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบาทบุญดีของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ 3) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคีและร่วมมือผืนกล้ามุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4) เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง

เป้าหมายของแผนการศึกษาลบนี้มี 2 ประการ ได้แก่ 1) เป้าหมายด้านผู้เรียน คือการพัฒนาให้นักเรียนทุกคนมีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs) ได้แก่ การอ่านออก (Reading) การเขียนได้ (Writing) และคำนวณ (Arithmetics) ส่วน 8Cs ได้แก่ ทักษะด้านการคิดแบบมีวิจารณญาณ (Critical thinking and problem solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and innovation) ทักษะด้านการเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ (Cross cultural understanding) ทักษะด้านการร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, teamwork, and leadership) ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ การรู้เท่าทันสื่อ (Communication, information, and media literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (Computer and ICT literacy) ทักษะอาชีพและการเรียนรู้ (Career and learning skills) และความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion) 2) เป้าหมายของการจัดการศึกษา 5 ประการ ได้แก่ 1) ประชากรทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานอย่างทั่วถึง 2) นักเรียนทุกคน ทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับบริการที่มีคุณภาพตามมาตรฐานอย่างเท่าเทียม 3) ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพสามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุความสามารถเต็มตามศักยภาพ 4) ระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อการลงทุนทางการศึกษาที่คุ้มค่าและบรรลุเป้าหมาย 5) ระบบการศึกษาที่สนองตอบและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นพลวัตและบริบทที่เปลี่ยนแปลง

สำหรับยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาการศึกษาลบนี้มี 6 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

1) การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ 2) การผลิตและพัฒนากำลังคน

การวิจัย และนวัตกรรมเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ 3) การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ 4) การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา 5) การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ 6) การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา

สำหรับยุทธศาสตร์ที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับวิชาชีพครูและการผลิตครูโดยตรง คือ ยุทธศาสตร์ที่ 3 ที่ระบุในเป้าหมายข้อ 3.6 ว่าระบบการผลิตครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาได้มาตรฐานระดับสากล มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น มีฐานข้อมูลความต้องการใช้ครู แผนการผลิตครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาในระยะ 10 ปี (พ.ศ. 2560-2569) จำแนกตามสาขาวิชา ขนาดสถานศึกษา และจังหวัด สัดส่วนของการบรรจุครูที่มาจากการผลิตครูในระบบปิดเพิ่มขึ้น มีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่เอื้อให้ผู้สำเร็จการศึกษาจากสาขาอื่นและพัฒนาเพิ่มเติมเพื่อเข้าสู่วิชาชีพครู เป็นต้น และเป้าหมายข้อ 3.7 ว่า ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาสมรรถนะตามมาตรฐาน มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษาได้รับการพัฒนาตามมาตรฐานวิชาชีพ และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งได้รับการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการและยุทธศาสตร์ของหน่วยงานเพิ่มขึ้น และระดับความพึงพอใจของครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการพัฒนาและการใช้ประโยชน์จากการพัฒนาเพิ่มขึ้น เป็นต้น นอกจากนี้ยังมียุทธศาสตร์ที่ 6 ที่ระบุในเป้าหมายข้อ 6.5 ว่า ระบบบริหารงานบุคคลของครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษามีความเป็นธรรม สร้างขวัญกำลังใจ และส่งเสริมให้ปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพ

1.3 ระบบการผลิตครูของต่างประเทศ

1.3.1 ระบบการผลิตครูของประเทศฟินแลนด์

กระบวนการผลิตครูของฟินแลนด์จะผลิตตามความต้องการ เป็นระบบปิด จึงไม่มีปัญหาการว่างงานและการผลิตครูไม่ตรงตามวุฒิ ในกระบวนการผลิตจะมีการแยกระหว่างครูประจำชั้น (Homeroom teacher) และครูประจำวิชา (Subject teacher) โดยในระดับประถมศึกษา จะเน้นการพัฒนาความสามารถในการสอนในหลากหลายวิชาตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจ เช่น ดนตรี กีฬา และช่างเทคนิค เพื่อให้สามารถนำไปสอนนักเรียนได้หลากหลายวิชา เมื่อจบการศึกษาไปเป็นครู ครูประจำชั้นต้องจบการศึกษาระดับปริญญาโทในสถาบันผลิตครูของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่มีอยู่ 10 แห่งทั่วประเทศ ส่วนครูประจำวิชา (Subject teacher) ต้องศึกษาในสาขานั้น ๆ เป็นเวลา 4 ปี ในขณะต่าง ๆ จากนั้นจึงมาศึกษาเพิ่มเติมด้านวิชาครูและศาสตร์การสอน (Pedagogy) อีก 1 ปี ซึ่งเมื่อจบการศึกษาแล้วจะได้รับปริญญาโทก่อนออกไปเป็นครูในสถานศึกษาต่าง ๆ

นอกจากนี้ยังมีข้อกำหนดพิเศษสำหรับครูการศึกษาพิเศษและครูแนะแนวที่ต้องมีคุณวุฒิระดับปริญญาโทด้านการศึกษาพิเศษและการแนะแนวสำหรับการฝึกประสบการณ์ในการสอน นักศึกษาครูจะต้องทำการฝึกสอน สลับกันกับการเรียนในภาคทฤษฎีในมหาวิทยาลัยเป็นช่วง ๆ โดยการฝึกสอนจะมีสามช่วงคือ ปี 1 ปี 3 และปีสุดท้าย เพื่อสั่งสมประสบการณ์ในการสอนอย่างเข้มข้น โดยในกระบวนการฝึกสอนจะมีครูประจำที่สอนในรายวิชานั้น ๆ ทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยง (Mentor) คอยชี้แนะและประเมินการฝึกประสบการณ์เพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนและมีเพื่อนนักศึกษาจำนวน 1 คน สังเกตการณ์การฝึกประสบการณ์ในชั้นเรียนด้วย

ในประเทศฟินแลนด์นั้นการผลิตครูให้เน้นเรื่องของการคิด (Thinking curriculum) ที่ทำให้มีครูคุณภาพสูงสามารถสร้างนวัตกรรมและหลักสูตรของตัวเอง นอกจากนี้ยังสร้างโรงเรียนตัวอย่าง มีโรงเรียนสาธิตให้ครูได้ทดลองฝึกงาน และที่สำคัญกระตุ้นให้ครูเป็นผู้นำทางด้านการศึกษา อีกทั้งยังกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นให้สามารถจัดการและออกแบบศึกษาได้เอง และเริ่มต้นการแก้ปัญหาโดยการพัฒนาครูให้จบปริญญาโทเฉพาะด้านในวิชาที่สอนเท่านั้นและแต่ละชั้นเรียนจะประกอบไปด้วยครู 3 คน ต่อนักเรียน 21 คน โดยครูคนแรกทำหน้าที่เตรียมการสอนและเนื้อหาการเรียนทั้งหมด ครูคนที่สองทำหน้าที่ประเมินผล และครูคนที่สามทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษานักเรียน ส่วนการจัดเนื้อหาการเรียนนั้นมีหลักการง่าย ๆ คือ วิชาที่นักเรียนเรียนอ่อนให้เริ่มเรียนจากง่ายไปยาก ทำซ้ำจนเกิดเป็นทักษะ ส่วนวิชาที่เก่งแล้วต้องให้เรียนอย่างเข้มข้น และเรียนล่วงหน้า ตรงนี้เป็นจุดที่น่าสนใจในการพัฒนาคนเก่งเพราะคนกลุ่มนี้จะกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ

กฤษมันต์ วัฒนามรงค์ (2556) กล่าวว่า ประเทศฟินแลนด์ เริ่มก่อตั้งภาควิชาการฝึกหัดครู (Department of Teacher Education) ของ University of Helsinki เมื่อประมาณ 40 ปี (ค.ศ. 1974) ที่ผ่านมามหาวิทยาลัยแห่งนี้ถือเป็นมหาวิทยาลัยที่ใหญ่ที่สุดในฟินแลนด์ซึ่งอยู่ในคณะพฤติกรรมศาสตร์ (Faculty of Behavioral Sciences) โดยการฝึกหัดครูของฟินแลนด์ให้ความสำคัญกับการฝึกสอนหรือการฝึกประสบการณ์อาชีพครูสำหรับผู้ที่จะเป็นครูได้ต้องผ่านการฝึกสอนก่อนเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรวิชาชีพครูทั้งในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท มีการฝึกสอนประมาณ 20 หน่วยกิต ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแผนการเรียนและระดับชั้นตามระบบ ECTS (European Credit Transfer System) ซึ่งใช้ในกลุ่มประเทศสหภาพยุโรปสำหรับใช้เทียบโอนรายวิชา ซึ่ง 1 หน่วยกิตของ ECTS มีชั่วโมงปฏิบัติงาน 27 ชั่วโมง (1 ECST = 27 hours of work) ซึ่งถ้าคิดเป็นชั่วโมงฝึกสอนจะต้องใช้เวลา 540 ชั่วโมง ถ้าฝึกสอนวันละ 8 ชั่วโมงจะใช้เวลา 60 วัน ถ้าฝึกสอนวันละ 5 ชั่วโมงก็จะใช้เวลา 108 วัน การฝึกสอนไม่มีเกรดหรือคะแนน โดยต้องฝึกสอนจนกว่าจะได้รับการประเมินว่า “ผ่าน” มีความสามารถเป็นครูได้ ความต้องการให้เกิดสมรรถนะในวิชาชีพครูใช้กระบวนการให้นักศึกษา

วิชาชีพครูได้เข้าไปสัมผัสกับบรรยากาศของอาชีพครูในโรงเรียนโดยตรง การฝึกหัดครูให้ความสำคัญกับครูระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา (ระดับชั้นหรือเกรด 1 ถึง 9) โดยแยกเป็นกลุ่ม ๆ ได้แก่ กลุ่มครูประจำชั้นเรียน (Class teacher education) กลุ่มครูสอนรายวิชา (Subject teacher education) กลุ่มครูการศึกษาพิเศษ (Special education) และกลุ่มครูระดับชั้นก่อนวัยเรียนและอนุบาล (Kindergarten teacher and early childhood education) และได้กำหนดสมรรถนะหลักสำหรับครูไว้ 6 สมรรถนะ ดังนี้ 1) ความมั่นใจในตนเอง (Self-confidence) เป็นสมรรถนะเชิงนามธรรมที่ต้องมีการวัดจากพฤติกรรมการแสดงออก และยังให้ความสำคัญกับบุคลิกภาพของผู้ที่มีวิชาชีพครู 2) ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) เป็นสมรรถนะเชิงนามธรรมอีกเช่นกัน ซึ่งกระบวนการวัดและประเมินความคิดสร้างสรรค์จำเป็นต้องใช้ฐานความรู้ทางพฤติกรรมศาสตร์ 3) ทักษะทางปัญญา (Meta-cognitive skills) เป็นการส่งเสริมกระบวนการทางปัญญา สมรรถนะด้านนี้เกี่ยวข้องกับความสามารถทางสมองในการคิดเชิงอภิธานหรือองค์รวม 4) ทักษะการปฏิสัมพันธ์ (Skills to direct interaction) อาชีพครูมีความจำเป็นต้องมีการเผชิญหน้า มีการติดต่อทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งต่อหน้าและลับหลัง การมีสมรรถนะด้านการปฏิสัมพันธ์อย่างตรงตามประเด็น เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาหรือสร้างความเข้าใจให้ลูกศิษย์มีความสำคัญมาก 5) ความสามารถในการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการสอนการศึกษาค้นคว้า และการเรียนรู้ (Ability to create teaching-studying-learning environments)

เดิมทีหน่วยงานผู้ให้การศึกษาครูในประเทศฟินแลนด์ คือ Seminarium หรือ วิทยาลัยครู แต่ได้ถูกย้ายให้เป็นความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยในปี ค.ศ. 1970 นับจากนั้นก็ได้มีการปฏิรูปการศึกษาครูต่าง ๆ และได้กำหนดให้ครูทุกคนเรียนจบในระดับปริญญาโท โดยปัจจุบันมีมหาวิทยาลัยที่ผลิตครูอยู่ 11 แห่ง และวิทยาลัยผลิตครูระดับอาชีวศึกษาอีก 5 แห่ง และมหาวิทยาลัย/สถาบันอุดมศึกษาเหล่านี้เป็นผู้กำหนดเกณฑ์คุณสมบัติและจัดการคัดเลือกนักศึกษาด้วยตนเอง โดยมี Higher Education Evaluation Council เป็นผู้กำกับติดตามหลักสูตรการผลิตครูในประเทศฟินแลนด์ เพื่อควบคุมคุณภาพการศึกษาครูให้เป็นไปตามมาตรฐาน

Finnish National Agency for Education (EDUFI) เป็นหน่วยงานพัฒนาแห่งชาติ มีหน้าที่ในการพัฒนาด้านการศึกษาและการฝึกอบรม การศึกษาปฐมวัยและการดูแล ตลอดจนการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมถึงการส่งเสริมความเป็นสากล โดย EDUFI เป็นอยู่ใต้การบังคับบัญชาของกระทรวงศึกษาธิการและวัฒนธรรม และมีการกิจและองค์กรที่กำหนดไว้ในกฎหมาย (Ministry of Education and Culture, 2016)

ในประเทศฟินแลนด์ ครูผู้สอนทุกคนจะต้องเรียนจบระดับปริญญาโท (ยกเว้นครูระดับอนุบาลเรียนจบระดับปริญญาตรี) โดยครูผู้สอนระดับประถมศึกษาจะต้องเรียนวิชาหลักใน

วิชาการศึกษา และเรียนนิยามรองในหลักสูตรวิชาประถมศึกษา ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาจะต้องเรียนจบในสาขาวิชาที่จะต้องสอนใน 4 ปี สำหรับการเรียนในปีที่ 5 นั้น ได้ถูกออกแบบมาเพื่อให้มั่นใจว่านักศึกษาครูได้รับการฝึกฝนฝีมือในการสอนเป็นอย่างดีทั้งในด้านการภาคสนามหรือหลังจากที่พวกเขาได้เสร็จสิ้นการเรียนในหลักสูตร 4 ปีแล้ว และนักศึกษาครูจะถือว่าเรียนจบระดับปริญญาโทหลังจากที่เรียนจบปีที่ 5

ในประเทศฟินแลนด์ มหาวิทยาลัย/ สถาบันอุดมศึกษา เป็นผู้กำหนดเนื้อหาในหลักสูตรการศึกษาครู โดยให้น้ำหนักไปที่ความเชื่อมโยงระหว่างหลักวิชาการสอนและงานวิจัย (Ministry of Education and Culture, 2016) ก่อนจบการศึกษานักศึกษาครูจะต้องฝึกสอนในโรงเรียนในเครือมหาวิทยาลัยเป็นเวลา 1 ปีเต็ม ซึ่งโรงเรียนเหล่านี้เป็นโรงเรียนต้นแบบที่ให้นักศึกษาครูและนักวิจัยได้ลงพื้นที่ทำการวิจัยพัฒนารูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอน และทำความเข้าใจกับงานและความรับผิดชอบที่เกี่ยวข้องกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของโรงเรียน เป้าหมายของการฝึกสอน คือ เพื่อให้นักศึกษาครูพัฒนาตนเองเป็นครูที่เป็นอิสระ มีความรับผิดชอบ มีการเรียนรู้พัฒนาตนเอง มีความเชี่ยวชาญมากขึ้นในเรื่องสาขาวิชาของตัวเอง และเรียนรู้ที่จะพัฒนาชุมชน การทำงานร่วมกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในทีมงานสอน (Ministry of Education and Culture, 2016)

เป้าหมายของการผลิตครูในประเทศฟินแลนด์ คือ ผลิตครูที่มีความสามารถในการวิจัยในการทำงาน มีความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง และมีขีดความสามารถในการใช้ผลงานวิจัยล่าสุดในด้านการศึกษาและวิชาที่สอน

1.3.2 ระบบการผลิตครูของประเทศสิงคโปร์

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560, หน้า 243-245) ได้สรุปจุดเด่นของระบบการผลิตครูของประเทศสิงคโปร์ไว้ว่า หลักสูตรผลิตครูของสิงคโปร์ดำเนินการบนโมเดล V3SK ของ National Institute of Education (NIE) ที่เน้นการสอดประสานระหว่าง 1) ค่านิยมหลัก (Values) 3 อย่าง 2) ทักษะ (Skills) ที่จำเป็น เช่น ทักษะการคิดเชิงสะท้อน ทักษะการจัดการตนเองและผู้อื่น เป็นต้น และ 3) ความรู้ (Knowledge) สำหรับศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีค่านิยมที่ NIE เชื่อมว่าเป็นหัวใจของคุณลักษณะความเป็นครู จึงมีโปรแกรมสำหรับการพัฒนา ค่านิยมของนักศึกษาฝึกหัดครูอย่างเฉพาะเจาะจง นอกจากนี้ NIE ยังให้ความสำคัญกับการปฏิบัติการสอนเป็นอย่างยิ่ง เพราะเห็นว่าช่วงเวลาของการฝึกสอนเป็นสาระสำคัญของหลักสูตรผลิตครูในแง่ของการฝึกปฏิบัติการสอนในชั้นเรียน (Classroom teaching practice) ซึ่งเป็นรอยต่อสำหรับการเคลื่อนย้ายเข้าสู่วิชาชีพครู โดยเฉพาะการฝึกปฏิบัติแบบใหม่ ๆ ในแนวทางที่เป็นนวัตกรรม เพื่อให้ครูรุ่นใหม่สามารถทำงานภาคปฏิบัติในชั้นเรียนในแนวทางที่แตกต่างได้ แนวคิดนี้เห็นได้

ชัดเจนจากการที่ NIE ของสิงคโปร์ได้กำหนดให้มีการบูรณาการกรอบแนวคิดของการฝึกการสะท้อนผลบูรณาการเข้าไปในการฝึกสอนเพื่อพัฒนานักศึกษาฝึกหัดครูให้เป็นครูที่มีนิสัยในการคิดเชิงสะท้อนได้

จุดเด่นอีกประการหนึ่งคือระบบการพัฒนาครูที่กระทรวงศึกษาธิการของสิงคโปร์กำหนดให้ครูที่สอนวิชาเดียวกัน ระดับชั้นเดียวกัน ต้องเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานร่วมกันทุกสัปดาห์ ซึ่งครูแต่ละคนจะได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงาน ปัญหาอุปสรรค และจะได้รับข้อเสนอแนะจากสมาชิกคนอื่น ๆ ที่เข้าร่วมกิจกรรม นอกจากนี้ เวทีดังกล่าวยังเป็นพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนนวัตกรรมการสอนที่ดีของครูแต่ละคนด้วย จึงเรียกได้ว่าเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (Professional learning community: PLC) ที่กระทรวงศึกษาธิการของสิงคโปร์ถือว่าเป็นกิจกรรมบังคับ โดยครูที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมจะไม่ได้รับการพิจารณาความดีความชอบประจำปี กิจกรรมดังกล่าวนี้เป็นองค์ประกอบที่จำเป็นสำหรับวิชาชีพครูของสิงคโปร์ ระบบฝึกหัดครูจึงได้กำหนดเรื่องการอุทิศตนต่อวิชาชีพและชุมชนไว้ให้เป็นค่านิยมอย่างหนึ่งในโมเดล V3SK ด้วย

การผลิตและพัฒนาครูของสิงคโปร์ดำเนินการ โดย NIE ซึ่งเป็นหน่วยงานในกำกับของ Nanyang Technological University, Singapore ความร่วมมือระหว่างกระทรวงศึกษาธิการและ NIE เป็นไปอย่างสอดคล้องรองรับกันเพื่อขับเคลื่อนการผลิตและพัฒนาครูของประเทศ ซึ่งสามารถสรุปให้เห็นกลไกความร่วมมือได้ ดังนี้

- 1) กระทรวงศึกษาธิการเป็นฝ่ายสนับสนุนเงินเดือนสำหรับจ้างครู โดยมี NIE เป็นผู้ผลิตและพัฒนา
- 2) กระทรวงศึกษาธิการกำหนดคุณสมบัติทางวิชาการร่วมกับ NIE เพื่อเป็นมาตรฐานวิชาชีพครู
- 3) กระทรวงศึกษาธิการพิจารณาคัดเลือกผู้เข้าศึกษาใน NIE ร่วมกับ NIE
- 4) กระทรวงศึกษาธิการร่วมพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรผลิตครูของ NIE
- 5) NIE ทำวิจัยสำหรับการกำหนดทิศทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการจากกลไกความร่วมมือระหว่างกระทรวงศึกษาธิการของสิงคโปร์ และ NIE ที่มีทั้งงานด้านวิชาการและวิจัย การสอดคล้องประสานกันในกระบวนการคัดเลือกและกระบวนการผลิต รวมไปถึงการจ้างงานเพื่อบรรจุเป็นครูประจำการ กลไกความร่วมมือในลักษณะนี้ทำให้บัณฑิตที่จบจาก NIE ไม่จำเป็นต้องสอบหรือขอรับใบประกาศใด ๆ ในการสอน เนื่องจากการร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่าง MOE กับ NIE ดังกล่าว เป็นสิ่งที่ประกันคุณภาพครูอยู่แล้ว

สถาบัน NIE จัดให้มีการศึกษาสำหรับครูในหลายระดับ ตั้งแต่โปรแกรมการศึกษาครูขั้นต้น โปรแกรมการพัฒนาครูประจำการ และโปรแกรมสำหรับผู้นำ เช่น ครูใหญ่ หัวหน้า

ภาควิชา และผู้นำโรงเรียนอื่น ๆ นอกจากนี้ สถาบัน NIE ยังได้จัดให้มีการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตวิทยาลัย เช่น Master of Arts, Master of Science, Master of Education, Master of Teaching, Ph.D. and Doctor in Education และโปรแกรมการอบรมอื่น ๆ สำหรับผู้บริหาร จากต่างประเทศด้วย (Lim, 2013)

นอกจากนี้ สถาบัน Academy of Singapore Teachers ซึ่งก่อตั้งโดยกระทรวงศึกษาธิการของประเทศสิงคโปร์ เป็นหน่วยงานที่เน้นการจัดการประชุมวิชาการและงานสัมมนาสำหรับครู (NCEE)

สถาบัน NIE มีการคัดเลือกที่เข้มข้นเพื่อให้มั่นใจว่าจะได้บุคคลที่เหมาะสม และมีคุณสมบัติเข้ามาเรียน โดยมีการคัดเลือกสองขั้นตอนหลัก ขั้นแรก คือ ใช้เกณฑ์การรับนักเรียนเข้าของมหาวิทยาลัย และผู้ผ่านการคัดเลือกจะถูกสัมภาษณ์โดยคณะกรรมการจากกระทรวงศึกษาธิการและสถาบัน NIE ในขั้นที่สอง ผู้ผ่านการสัมภาษณ์จะได้รับการรับจ้างจากกระทรวงศึกษาธิการและได้รับเงินเดือนระหว่างเรียน โดยประมาณ 60% ของเงินเดือนครูเริ่มต้น รวมถึงได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมการศึกษาด้วย (กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้จ่าย) และครูที่จบหลักสูตรแล้วจะต้องสอนเต็มเวลาในโรงเรียนเป็นอย่างน้อย 3 ปี (NCEE)

ทั้งนี้ ก่อนที่จะเข้าเรียนในหลักสูตรครูเบื้องต้นที่สถาบัน NIE ผู้ผ่านการคัดเลือกจะต้องผ่านประสบการณ์การฝึกสอนในโรงเรียนในฐานะครูที่ยังไม่ได้ผ่านการฝึกอบรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความเหมาะสมในการเป็นครูของผู้ผ่านการคัดเลือก และให้ผู้ผ่านการคัดเลือกได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเป็นครูมากขึ้น (Lim, 2013)

ผู้ผ่านการคัดเลือกส่วนใหญ่ (80%) มักจบการศึกษาในระดับปริญญาตรีในสาขาที่ตนเองจะสอนแล้วก่อนที่จะเข้าเรียนในหลักสูตรครูเบื้องต้นที่สถาบัน NIE โดยครูเหล่านี้ต้องเรียนหลักสูตรครูที่สถาบัน NIE ให้จบอย่างน้อย 1 โปรแกรม และผ่าน Entrance proficiency test (NCEE)

สถาบัน NIE มีหลักสูตรหลากหลายสำหรับผู้มีคุณสมบัติต่าง ๆ กัน ขึ้นอยู่กับระดับการศึกษาที่จบมา ผู้ที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดสามารถเข้ารับการศึกษาวิชาครูที่สถาบัน NIE ได้หลายทาง ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า หลักสูตรครูที่สถาบัน NIE จะเน้นไปที่การสอนและการเชื่อมโยงของเนื้อหาวิชาการในวิชาต่าง ๆ มากกว่าการเจาะลึกในเนื้อหาของวิชานั้น ๆ ซึ่งหลักสูตรจะได้รับการปรับปรุงอยู่เสมอเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของความต้องการในระบบการศึกษาของประเทศสิงคโปร์

ประเทศสิงคโปร์คัดเลือกผู้ที่เข้าเรียนเป็นครูจากนักเรียนมัธยมศึกษาที่มีคะแนนสูงสุด 1 ใน 3 ของกลุ่ม โดยทุกปีจะมีการคำนวณจำนวนครูที่ต้องการและเปิดรับตามจำนวนที่ว่าง (NCEE) โดยเฉลี่ยสถาบัน NIE จะรับครู/ นักศึกษาใหม่ในโปรแกรมการศึกษาคูรเบื้องต้นประมาณ 2,000 คน ต่อปีการศึกษา (Lim, 2013)

1.3.3 ระบบการผลิตครูของประเทศญี่ปุ่น

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560, หน้า 246) ได้สรุปจุดเด่นของระบบการผลิตครูของประเทศญี่ปุ่นไว้ว่า การผลิตครูของญี่ปุ่นมีจุดเน้นที่การฝึกการปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนเช่นเดียวกับประเทศสิงคโปร์และเยอรมัน โดยในช่วงของการฝึกปฏิบัติอยู่ที่โรงเรียนนั้นมีจุดเน้นที่การฝึกการสังเกต เนื่องจากญี่ปุ่นเห็นว่าการสังเกตชั้นเรียนเป็นเครื่องมือที่ดีที่สุดสำหรับวิชาชีพครู อย่างไรก็ตาม ระบบการผลิตครูจะเชื่อมโยงกับระบบการฝึกหัดครูใหม่ (Beginning teacher) อย่างชัดเจน โดยครูใหม่ทุกคนจะต้องเข้ารับการอบรมในหลักสูตรการเข้าสู่วิชาชีพ (Induction training program) อย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 1 ปี ใ้เวลารวมทั้งสิ้นประมาณ 300 ชั่วโมง ดำเนินการทั้งในระดับชาติโดย NCTD (National Center for Teachers' Development) และระดับท้องถิ่น โดยศูนย์ฝึกอบรมครูประจำจังหวัด การปรับเปลี่ยนในทางนโยบายใด ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการของญี่ปุ่นต้องใช้ผลการวิจัยของ NIER (National Institute for Education Policy Research) ซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้กระทรวงศึกษาธิการ เป็นสิ่งชี้แนะและกำหนดทิศทางการเปลี่ยนแปลงใด ๆ

ในระหว่างการฝึกอบรมเพื่อเข้าสู่วิชาชีพนี้ ครูมือใหม่แต่ละคนจะได้รับการดูแลจากครูที่มีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญเพื่อให้ได้เรียนรู้และฝึกฝนในบทบาทต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้จากการสังเกตชั้นเรียน ซึ่งเป็นรูปแบบที่เรียกว่า “JugyoKenkyu-kai (Lesson study meeting)” ที่เน้นการสังเกตชั้นเรียน และการอภิปรายหลังการสอน รูปแบบดังกล่าวนี้เป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้ครูได้แลกเปลี่ยนแนวคิดทั้งส่วนที่เป็นเนื้อหาที่สอน และบทบาทของครูระหว่างที่ดำเนินการสอน นอกจากนี้ยังมีการเชิญครูที่มีความเชี่ยวชาญพิเศษหรือผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัยเข้าร่วมเพื่อให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพัฒนาการของชั้นเรียนที่ได้เข้าไปสังเกต การตีความเนื้อหาที่สอน และแนวทางในการพัฒนาต่อไปอีกด้วย

ในประเทศญี่ปุ่น ครูต้องจบปริญญาจากสถาบันอุดมศึกษา ดังนั้น หน่วยงานผลิตครูหลักคือสถาบันอุดมศึกษาและวิทยาลัยต่าง ๆ ซึ่งสามารถให้การอบรมครูได้ (ระบบเปิด) ทั่วประเทศที่หลักสูตรของสถาบันดังกล่าวสอดคล้องกับข้อกำหนดของกระทรวงศึกษาธิการ (Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology, MEXT) และกระทรวงฯ ได้อนุมัติหลักสูตรดังกล่าวแล้ว โดยคณะกรรมการการศึกษาของเขตการปกครองท้องถิ่นเป็นผู้ออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูให้แก่ผู้ที่จบหลักสูตรแล้ว

ผู้ที่คาดหวังว่าจะเป็นครูจะต้องเข้ารับการคัดเลือกระดับชาติ เพื่อเข้ารับพิจารณาเข้าศึกษาในระดับปริญญาตรีทางด้านครุศาสตร์ การสอบนี้เป็น การประเมินผู้สมัครในห้าสาขาวิชา ได้แก่ ภาษาญี่ปุ่น ภาษาต่างประเทศ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย

แห่งชาติบางแห่งอาจจัดการสอบของตนเองควบคู่ไปกับการสอบระดับชาติในการคัดเลือกนักศึกษา อีกด้วย

รูปแบบการผลิตครูในประเทศญี่ปุ่นในทุกๆระดับเป็นรูปแบบ Concurrent model นั่นคือ นิสิต/ นักศึกษาผู้เรียนหลักสูตรครู เรียนเนื้อหาสาระเกี่ยวกับสาขาวิชาควบคู่กับเรียนเกี่ยวกับ หลักการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรปริญญาตรี (Ramírez Carpeño & Mekochi, 2015) ซึ่งใช้เวลาประมาณ 4 ปี และในระหว่างการฝึกอบรม นิสิต/ นักศึกษาจะได้รับการประเมิน โดยครูที่มีประสบการณ์ภายใต้การกำกับดูแลของครูใหญ่ หลังจากสำเร็จการศึกษาจากหลักสูตร ครูผู้สอน ครูต้องได้รับการฝึกปฏิบัติงานเป็นเวลา 3 สัปดาห์ สำหรับครูฝึกสอนระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น จะต้องผ่านการฝึกงานการพยาบาลเป็นเวลา 1 สัปดาห์ด้วย

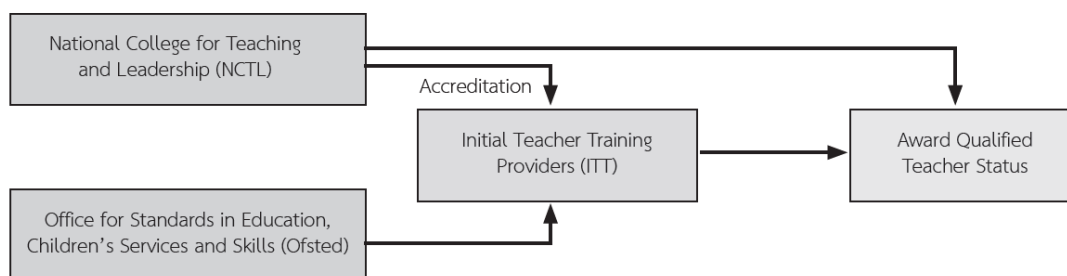
ประเทศญี่ปุ่นกำหนดให้มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูหลายประเภท คือ ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูแบบปกติ แบบพิเศษ และแบบชั่วคราว โดยใบอนุญาตประกอบ วิชาชีพครูแบบปกติ (มีอายุ 10 ปี) จะออกให้กับผู้ที่สำเร็จการศึกษาและการฝึกปฏิบัติงานตาม หลักสูตรครูในมหาวิทยาลัย/ วิทยาลัย และมีคุณสมบัติตามที่คณะกรรมการการศึกษาของเขต การปกครองท้องถิ่นกำหนด โดยใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูแบบนี้ยังแบ่งออกเป็น 3 ประเภทย่อย ขึ้นอยู่กับระดับการสอน (เช่น ระดับอนุบาลศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย และการศึกษาพิเศษ) จำนวนปีในการศึกษาในหลักสูตรครู และสัดส่วน ชั่วโมงการเรียนในสาขาวิชาและการเรียนการสอน นอกจากนี้ประเทศญี่ปุ่นยังมีใบประกอบ วิชาชีพครูสำหรับประจำโรงเรียนและครูด้านโภชนาการแยกต่างหากที่ไม่เกี่ยวกับระดับชั้น การเรียนการสอนอีกด้วย (Ramírez Carpeño and Mekochi, 2015; National Institute for Educational Policy Research)

คณะกรรมการการศึกษาของเขตการปกครอง มักกำหนดให้ครูที่จะเข้าสู่การสอน ในโรงเรียนให้ผ่านการทดสอบหลายครั้งก่อนที่จะได้รับการว่าจ้าง การสอบเหล่านี้มักอยู่ในรูปแบบ ของการทดสอบความสามารถ การสัมภาษณ์ และการเขียนเรียงความเพื่อวัดความรู้ของผู้สมัครใน เรื่องการเรียนการสอน และในการสัมภาษณ์มักให้ผู้สมัครได้สาธิตการสอนบทเรียนด้วย

เมื่อครูได้รับการว่าจ้างแล้ว พวกเขาได้รับการปฐมนิเทศเป็นเวลาหนึ่งปี ในช่วงเวลานี้พวกเขาจะได้รับการดูแลโดยครูอาวุโส เมื่อสำเร็จการศึกษาในปีแรกนี้พวกเขา กลายเป็นครูเต็มรูปแบบ และจะสามารถเข้าถึงผลประโยชน์ของครูทั้งหมด รวมทั้งการเป็นสมาชิก ในสหภาพครู

1.3.4 ระบบการผลิตครูของประเทศอังกฤษ

จากการศึกษาเอกสาร House of Common's Library Briefing Paper ในเรื่อง Initial Teaching Training in England (Parliament, 2018 อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) สามารถสรุปประเด็นเกี่ยวกับระบบการผลิตครูในประเทศอังกฤษได้ดังนี้ 1) หน่วยงานผลิตครูของประเทศอังกฤษในประเทศอังกฤษ ครูที่สอนในโรงเรียนที่อยู่ภายใต้สังกัดหน่วยงานท้องถิ่นจะต้องมีสถานะ QTS หรือ Qualified teacher status ซึ่งผู้ให้สถานะนี้คือ National College for Teaching and Leadership (NCTL) โดยจะมอบให้หลังจากที่ครูฝึกหัดเรียนจบหลักสูตรครูเบื้องต้นที่กำหนดจากมหาวิทยาลัยหรือโรงเรียนที่ได้รับการรับรองจาก NCTL ซึ่งสถาบันกลุ่มนี้มักถูกเรียกว่า Initial Teacher Training Providers (ITT providers) เป็นผู้จัดการหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อผลิตและเตรียมครูเข้าสู่วิชาชีพ โดยมี Ofsted หรือ Office for Standards in Education, Children's Services and Skills สังกัดรัฐสภาเป็นผู้ตรวจประเมินหลักสูตรอีกทีหนึ่ง (Parliament, 2018 อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) โดยสามารถสรุปได้ตามแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2 ระบบการผลิตครูของประเทศอังกฤษ (Parliament, 2018 อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561)

ครูทุกคนในโรงเรียนของรัฐ โรงเรียนพิเศษ และโรงเรียนเอกชน ต้องมีฐานะเป็นครูด้วยคุณสมบัติความเป็นครูที่มีคุณภาพ (QTS) ซึ่งอนุมัติโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการแก่ผู้เรียน สำเร็จสถาบันการฝึกหัดครู ข้อบังคับนี้ตั้งใจที่จะให้ครูมีความรู้และสมรรถภาพตามมาตรฐานอันเกี่ยวกับเนื้อหาและหลักสูตร การวางแผนและการประเมินผล ยุทธวิธีการสอน และการพัฒนาวิชาชีพครูต่อเนื่อง คุณสมบัติของครูตามหลักสูตรต่าง ๆ จะได้รับ QTS แม้ว่าครูบางคนอาจมีความเชี่ยวชาญในการสอนเด็กแต่ละช่วงอายุ แต่ก็ถือว่าเป็นครูที่มีคุณสมบัติ สถาบันทั้งหมดที่จัดการเรียนการสอนนำไปสู่ฐานะความเป็นครูที่มีคุณสมบัติต้องได้รับการเห็นชอบจากรัฐมนตรีผู้ซึ่งมีหน่วยงานการฝึกหัดครู (TTA) เป็นผู้ให้คำแนะนำ TTA ทำหน้าที่ให้การรับรองการฝึกหัดครู

ตั้งแต่เมื่อ พ.ศ. 2537 ให้เป็นหน่วยงานที่ควบคุมดูแลมาตรฐานการฝึกหัดครูของ
รัฐบาล TTA รับผิดชอบต่อการติดตามสถาบันการฝึกหัดครูเพื่อให้แน่ใจว่าปฏิบัติงานเป็นไปตาม
มาตรฐานที่กำหนดการฝึกหัดครู โดยทั่วไปจะมีหลักสูตร ดังนี้

1. การฝึกหัดครูที่สอนในระดับอนุบาล ประถม และมัธยมต้น รับผู้สำเร็จการศึกษา
จากมัธยมปลายเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษา โดยปกติหลักสูตรจะใช้เวลา 4 ปี
ผู้เรียนจะเรียนหลักสูตรต่างกัน เมื่อสำเร็จแล้วได้รับประกาศนียบัตรหรือปริญญาตรีทางการศึกษา
หรือจะเรียนหลักสูตรที่ได้รับปริญญาตรีทางศิลปะ หรือวิทยาศาสตร์ และได้รับ QTS พร้อมกัน
ไปด้วยก็ได้

2. หลักสูตรประกาศนียบัตรครูหลังปริญญาตรี รับผู้ได้รับปริญญาตรี สาขาศิลปะ
หรือสาขาวิทยาศาสตร์ก่อน แล้วจึงเข้าเรียนการฝึกหัดครูในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษา
หลักสูตรนี้ปกติใช้เวลา 1 ปี เมื่อสำเร็จแล้วจะได้รับประกาศนียบัตร PGCE หรือประกาศนียบัตร
บัณฑิตศึกษา มีสิทธิ์สอนในระดับมัธยมปลายหรือมัธยมต้น

ในประเทศอังกฤษ การฝึกหัดครูมี 2 แนวทาง คือ 1) เรียนจบชั้น 12 แล้วศึกษาต่อ
วิทยาลัยการฝึกหัดครู 3 ปี ได้ประกาศนียบัตรครู (Certificate) 2) เรียนจบปริญญาตรีจาก
มหาวิทยาลัยแล้วเรียนครูต่ออีก 1 ปี ได้ประกาศนียบัตรชั้นสูง (Diploma)

ในแต่ละปีมีครูกว่า 30,000 คน เดินเข้าสู่เส้นทางอันหลากหลายในการเป็นครูใน
ประเทศอังกฤษ โดยความแตกต่างหลักของแต่ละเส้นทางอยู่ที่ว่าหลักสูตรนั้นจัดโดยโรงเรียนหรือ
มหาวิทยาลัย และผู้เข้ารับการฝึกอบรมต้องจ่ายเงินค่าเล่าเรียนเองหรือได้รับเงินเดือนระหว่างเรียน
ในทุกหลักสูตรจะรวมการฝึกงานในโรงเรียนอย่างน้อย 2 ที่ และนำไปสู่ QTS เมื่อเรียนจบแล้ว
(Parliament, 2018 อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561)

นักเรียนที่จะเข้าเรียน/ อบรมในหลักสูตรฝึกหัดครูเบื้องต้นต้องได้เกรด C หรือ 4
เป็นอย่างน้อยในวิชาภาษาอังกฤษและคณิตศาสตร์ของหลักสูตรประกาศนียบัตรมัธยมศึกษา
(General Certificate of Secondary Education: GCSE) หรือสามารถแสดงให้เห็นว่ามีความสามารถ
เทียบเท่าเกณฑ์ดังกล่าว สำหรับผู้ที่ต้องการเป็นครูในระดับประถมศึกษา ต้องได้เกรด C หรือ 4
เป็นอย่างน้อยในวิชาวิทยาศาสตร์ในหลักสูตร GCSE อีกด้วย ทั้งนี้ ตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. 2556
เป็นต้นไป ผู้ที่จะเข้ารับการฝึกอบรมจะต้องผ่านการสอบทักษะทางวิชาชีพในด้านการอ่านและ
การคำนวณก่อนที่จะเริ่มเรียน/ ฝึกอบรม ไม่ว่าจะเข้าเรียน/ อบรมในเส้นทางใดก็ตาม

จากการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยการผลิตครูทั้งในและต่างประเทศ สามารถนำแนวคิดที่จะใช้ในการศึกษาระบบการผลิตครู ดังนี้ 1) การคัดเลือกครูใหม่ โดยศึกษาวิเคราะห์ว่ามีวิธีการคัดเลือกบุคคลทั้งด้านวิชาการและด้านคุณสมบัติที่เหมาะสมกับความเป็นครูอย่างไร 2) หลักสูตรการฝึกหัดครูมีการจัดหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนให้ครูมีความรู้ลึกซึ้งในวิชาที่สอนและวิธีการสอนและการฝึกสอนอย่างไร 3) การเข้าสู่วิชาชีพและการพัฒนา มีระบบและวิธีการพัฒนาครูใหม่อย่างไร 4) การเรียนรู้ในวิชาชีพ จัดวางระบบการพัฒนาเชิงวิชาชีพครูอย่างไร และมีระบบสนับสนุนการศึกษาและพัฒนาตนเองของครูอย่างไร 5) การประเมินและการให้ข้อมูลย้อนกลับ มีระบบการประเมินและสะท้อนผลการประเมินในการพัฒนาตนเองและการสอนของครูอย่างไร 6) พัฒนาการทางวิชาชีพและการเป็นผู้นำ มีระบบการส่งเสริมเชิงวิชาชีพและพัฒนากการเป็นผู้นำทางวิชาชีพอย่างไร

2. สมรรถนะของครู

สมรรถนะครูตามมาตรฐานความรู้วิชาชีพครู ฐานสมรรถนะ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ประกอบด้วยความรู้ดังต่อไปนี้

องค์ประกอบ	สมรรถนะ	ตัวบ่งชี้	คุณลักษณะและการปฏิบัติที่สะท้อนสมรรถนะตามตัวบ่งชี้
ด้านที่ 1 ความรู้ ในเนื้อหา	ข้อ 1.1 รอบรู้ศาสตร์ ความเป็นครู และเนื้อหา วิชาที่สอน	ข้อ 1.1.1 รอบรู้ ด้านนวัตกรรม และเทคโนโลยี (Innovation and Technological Knowledge)	(1) สามารถใช้สื่อและเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital literacy) และประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการทำงาน (2) สามารถผลิตและพัฒนาสื่อดิจิทัลและเทคโนโลยีการศึกษา เพื่อใช้จัดการในการเรียนการสอนและการทำงาน (3) สามารถสร้างและพัฒนาวัตกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและการทำงานให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ (4) รู้เท่าทันสื่อดิจิทัล และใช้ได้อย่างปลอดภัย
		ข้อ 1.1.2 รอบรู้ ด้านวิธีการสอน (Pedagogical knowledge)	(1) สามารถพัฒนาและประเมินหลักสูตรสถานศึกษา และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2) สามารถสอนและถ่ายทอดความรู้ เป็นไปตามทฤษฎีหลักการ แนวคิด รูปแบบ วิธีการ และเทคนิคเกี่ยวกับการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล (3) ประยุกต์ใช้ในการวางแผนออกแบบการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ รวมถึงประยุกต์ใช้กลยุทธ์หรือกระบวนการ หรือวิธีการสอนใหม่ ๆ ที่ส่งผลสัมฤทธิ์ดีต่อผู้เรียน

องค์ประกอบ	สมรรถนะ	ตัวบ่งชี้	คุณลักษณะและการปฏิบัติที่สะท้อนสมรรถนะตามตัวบ่งชี้
		ข้อ 1.1.3 รอบรู้ด้านเนื้อหา (Content knowledge)	(1) รอบรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน และถ่ายทอดไปยังผู้เรียนตาม ระดับชั้นที่สอนอย่างเหมาะสม โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎี หลักการ แนวคิด และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชานั้นในการสอน (2) ติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการในเนื้อหาวิชาที่สอน และประยุกต์ใช้ผลงานวิจัยใหม่ ๆ ในการสอน (3) เพิ่มพูนความรู้ โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูที่สอนในเนื้อหาวิชาเดียวกัน
		ข้อ 1.1.4 รอบรู้ด้านเนื้อหา ผสานวิธีสอน (Pedagogical content knowledge)	สามารถเลือกใช้วิธีการสอนที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับธรรมชาติของเนื้อหาที่จะถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียน
	ข้อ 1.2 รอบรู้ผู้เรียน	ข้อ 1.2.1 รอบรู้เกี่ยวกับผู้เรียน สามารถ วิเคราะห์คุณลักษณะพัฒนาการ และธรรมชาติของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย รวมทั้ง ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ	(1) สามารถวิเคราะห์คุณลักษณะ พัฒนาการ และธรรมชาติของผู้เรียน ในแต่ละช่วงวัย และประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างศักยภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียน (2) สามารถวิเคราะห์ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็น พิเศษ สังเกต คัดกรอง และให้ความช่วยเหลือผู้เรียน ตามความเหมาะสม
	ข้อ 1.3 รอบรู้บริบท	รอบรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ได้แก่ แนวคิดด้านการศึกษานโยบาย และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี สังคม เศรษฐกิจ และ สิ่งแวดล้อมของโลกที่ส่งผลต่อการศึกษาและผู้เรียน	(1) สามารถศึกษาติดตามแนวโน้ม ทิศทาง นโยบาย กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา การเปลี่ยนแปลง ทางเทคโนโลยี สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษา และนำไปใช้ในการเรียนการสอน การจัดการ และให้บริการทางการศึกษา (2) สามารถศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับแนวโน้ม สถานการณ์อนาคตภาพด้านการศึกษา ทั้งในระดับท้องถิ่น ประเทศ ภูมิภาค และโลก
ด้านที่ 2 การจัด การเรียนรู้	ข้อ 2.1 เสริมสร้าง ศักยภาพการ เรียนรู้ของผู้เรียน	ข้อ 2.1.1 วิเคราะห์คุณลักษณะ พัฒนาการ และธรรมชาติของผู้เรียน ในแต่ละช่วงวัย	สามารถศึกษาวิเคราะห์ประวัติ ภูมิหลัง ความสนใจ ความถนัด ความต้องการ และปัญหาของผู้เรียน สังเกต พฤติกรรม และรับฟังผู้เรียนอย่างเข้าใจเพื่อสร้างสัมพันธภาพและวางแผนการให้ความช่วยเหลือ

องค์ประกอบ	สมรรถนะ	ตัวบ่งชี้	คุณลักษณะและการปฏิบัติที่สะท้อนสมรรถนะตามตัวบ่งชี้
		ข้อ 2.1.2 เสริมสร้างศักยภาพ การเรียนรู้ขั้นสูงของผู้เรียนเป็นรายบุคคล	(1) สามารถสร้างสัมพันธ์ภาพ แรงจูงใจ และแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนเกิดความตั้งใจที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (2) สามารถใช้วิธีการหรือกิจกรรมการเรียนรู้เสริมสร้างศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดของการเรียนรู้แต่ละบุคคล
	ข้อ 2.2 จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะในศตวรรษที่ 21	ข้อ 2.2.1 ประยุกต์ใช้ศาสตร์ ความเป็นครูและเนื้อหาวิชาที่สอนมาปฏิบัติงานในชั้นเรียน	(1) สามารถวิเคราะห์หลักสูตร กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของหลักสูตร และสอดคล้องกับพัฒนาการตามวัย และความสนใจของผู้เรียน รวมทั้งเหมาะสมกับบริบท (2) สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนการสอนที่ออกแบบไว้ และสามารถปรับกิจกรรมการเรียนการสอนให้ยืดหยุ่นเหมาะสมกับสถานการณ์ (3) แสดงทักษะการสอนที่จำเป็นในการสอนบทเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ทักษะการเร้าความสนใจ ทักษะการใช้สื่อ และเทคโนโลยี ทักษะการตั้งคำถาม ทักษะการนำเข้าสู่บทเรียน ทักษะการสื่อสาร ทักษะการให้ ข้อมูลย้อนกลับ ทักษะการให้แรงเสริม ทักษะการจัดกลุ่ม และนำการอภิปรายกลุ่ม
		ข้อ 2.2.3 ใช้กลยุทธ์วิธีการสอนอย่างหลากหลาย และเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่สอน	สามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่มีความหมายต่อผู้เรียน โดยใช้กลยุทธ์และวิธีสอนที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้คิด ได้ลงมือปฏิบัติ และทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอด ความเข้าใจเชิงลึก ความรู้ใหม่ และสามารถนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริง

องค์ประกอบ	สมรรถนะ	ตัวบ่งชี้	คุณลักษณะและการปฏิบัติที่สะท้อนสมรรถนะตามตัวบ่งชี้
		<p>ข้อ 2.2.4 จัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง การคิดแก้ปัญหา การคิดแบบผู้ประกอบการ และการสร้างสรรค์นวัตกรรมของผู้เรียน</p>	<p>(1) สามารถออกแบบการเรียนการสอนที่ช่วยพัฒนาทักษะ กระบวนการต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ผ่านสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทักษะการเรียนรู้ ทักษะการคิด ทักษะการทำงานร่วมกัน ทักษะทางสังคม ทักษะการใช้สื่อและเทคโนโลยี และทักษะชีวิต โดยมุ่งเน้นพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถคิดอย่างสร้างสรรค์ และสร้างนวัตกรรมได้อย่างเหมาะสมตามวัย</p> <p>(2) สามารถออกแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียน โดยการจัดเนื้อหา เลือกรูปแบบ และวิธีการวัดและประเมินผล ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาไปตามศักยภาพของตน</p> <p>(3) สามารถออกแบบประสบการณ์และกิจกรรมการเรียนรู้ที่ ส่งเสริมการพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรมและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์</p> <p>(4) สามารถถ่ายทอดจุดประสงค์และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้ผู้เรียนเข้าใจ และกระตุ้นให้ผู้เรียนตั้งเป้าหมายที่ท้าทายและเป็นไปได้</p> <p>(5) สามารถใช้สื่อและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนนำไปใช้ในการเรียนรู้</p>
		<p>ข้อ 2.2.5 จัดการชั้นเรียนอย่างสร้างสรรค์ สร้างบรรยากาศที่กระตุ้นการเรียนรู้ จัดสภาพแวดล้อมที่ท้าทายการเรียนรู้และปลอดภัย</p>	<p>(1) สามารถจัดพื้นที่การเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์</p> <p>(2) สามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นมิตร ปลอดภัย และเสมอภาค มีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าพูด กล้าแสดงออก และเคารพซึ่งกันและกัน</p>

องค์ประกอบ	สมรรถนะ	ตัวบ่งชี้	คุณลักษณะและการปฏิบัติที่สะท้อนสมรรถนะตามตัวบ่งชี้
			(3) สามารถบริหารจัดการชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ดูแลรักษาระเบียบวินัย กฎ กติกาของชั้นเรียนและใช้กลยุทธ์ วิธีการ และเทคนิคในการจัดการชั้นเรียนเชิงบวกเพื่อให้ผู้เรียนสามารถบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้
	ข้อ 2.3 สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนเกิดพลังเรียนรู้ตลอดชีวิต	ข้อ 2.3.1 ใช้วิธีการกระตุ้นและเสริมแรงให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนนำตนเองในการเรียนรู้และรับผิดชอบกระบวนการเรียนรู้ของตน กระตุ้นให้ผู้เรียนสะท้อนคิด รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สามารถประเมินกระบวนการเรียนรู้และประเมินตนเองเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของตน
ข้อ 2.3.2 ใช้กลยุทธ์การสอน และกิจกรรมที่ส่งเสริมผู้เรียนให้ค้นพบศักยภาพของตนเอง มีทักษะชีวิตที่ดี และเกิดแรงบันดาลใจในการเรียนรู้		(1) สามารถสังเกตพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้ข้อมูลย้อนกลับให้แรงเสริมให้ความช่วยเหลือและเติมเต็มศักยภาพของผู้เรียนเป็นรายบุคคล (2) สามารถสร้างแรงบันดาลใจ สนับสนุนการเรียนรู้ เอื้ออำนวยการเรียนรู้ เป็นพี่เลี้ยง หรือ ผู้ชี้แนะแก่ผู้เรียน (3) สามารถพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ติดตาม ดูแลเอาใจใส่ อบรมบ่มนิสัยให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีคุณธรรม และ อุปนิสัยพอเพียง	
ข้อ 2.4 กำกับ การเรียนรู้ ให้ผู้เรียน ได้รับการ พัฒนาเต็มตาม ศักยภาพ		ข้อ 2.4.1 ดูแล เอาใจใส่ ช่วยเหลือและแก้ปัญหา ผู้เรียนเป็นรายบุคคล	สามารถระบุปัญหาของผู้เรียนทั้งที่บ้านและโรงเรียน และให้ความช่วยเหลือเป็นรายบุคคล ตามความเหมาะสมทั้งแก่ผู้เรียนกลุ่มปกติ กลุ่มที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ และกลุ่มที่ต้องการความช่วยเหลือเร่งด่วน รวมทั้งกลุ่มที่มีแนวโน้มออกกลางคัน
		ข้อ 2.4.2 เสริมสร้าง การเรียนรู้ของผู้เรียน ให้เต็มตามศักยภาพ การเรียนรู้	สามารถส่งเสริมความสามารถในการคิดของผู้เรียน ทั้งส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ การคิดแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน และการคิดแบบผู้ประกอบการ (Entrepreneurship)

องค์ประกอบ	สมรรถนะ	ตัวบ่งชี้	คุณลักษณะและการปฏิบัติที่สะท้อนสมรรถนะตามตัวบ่งชี้
	ข้อ 2.5 ใช้ผลการวัดและการประเมินการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน	ข้อ 2.5.1 ออกแบบการวัดและประเมินผลเพื่อค้นหาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน	(1) สามารถกำหนดวัตถุประสงค์การประเมิน ออกแบบกลยุทธ์ วิธีการ และเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม (2) สามารถเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการประเมิน และให้ผลป้อนกลับที่มีรายละเอียดของข้อบกพร่อง และการปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียน แจ้งให้ผู้ปกครองรับทราบ และติดตามร่วมมือกันพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นระยะ
		2.5.2 ใช้ผลการวัดและการประเมินผลผู้เรียนมาปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล	(1) สามารถร่วมมือกับครูที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์และอภิปรายผล การประเมินเพื่อการปรับปรุงการสอนของตน และการพัฒนา การเรียนรู้ของผู้เรียน (2) สามารถใช้การประเมินเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นหลัก หรือการประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for learning) (3) สามารถใช้การประเมินเป็นการเรียนรู้ของผู้เรียน หรือการประเมินขณะเรียนรู้ (Assessment as learning)
ด้านที่ 3 คุณลักษณะ ความเป็นครู	ข้อ 3.1 ปฏิบัติงาน ด้วยจิตวิญญาณ ความเป็นครู	ข้อ 3.1.1 ให้ความรักเมตตา ปรารถนาดีต่อผู้เรียน	สามารถให้ความรัก ความเมตตา และปรารถนาดีต่อผู้เรียน และปฏิบัติหน้าที่ต่อผู้เรียนอย่างเต็มใจ
		ข้อ 3.1.2 เสียสละและอุทิศตนเพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน	(1) สามารถเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน (2) สามารถทุ่มเทกำลังกาย ใจ และสติปัญญา เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน
		ข้อ 3.1.3 แสดงออกอย่างผู้มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีเหตุผล และมีความ ยุติธรรม	(1) สามารถตรวจสอบ ย้อนคิด และรับฟังข้อมูลย้อนกลับของผู้อื่น รู้จุดแข็งจุดอ่อน พัฒนานตนเอง ให้เป็นครูที่ดีและมีความสุขในชีวิต (2) สามารถจัดการกับความตึงเครียด แก้ไขปัญหาต่าง ๆ อย่างมีสติ มั่นคง หนักแน่น และแสดงความมีวุฒิภาวะทางอารมณ์

องค์ประกอบ	สมรรถนะ	ตัวบ่งชี้	คุณลักษณะและการปฏิบัติที่สะท้อนสมรรถนะตามตัวบ่งชี้
		ข้อ 3.1.4 ประพฤติตนเป็นผู้มีวินัย ซื่อสัตย์ สุจริต มีความอดทนและรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น	(1) สามารถพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีวินัยในตนเอง (2) สามารถปฏิบัติงานอย่างซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อตนเอง และผู้อื่น (3) สามารถอดทนและอดกลั้นต่อสภาวะการณ์ต่าง ๆ ที่กระทบต่อตนเอง ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ
	ข้อ 3.2 ประพฤติตนเป็นแบบอย่าง	ข้อ 3.2.1 ปฏิบัติงานที่ให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ด้วยจิตสำนึก สาธารณะ	สามารถแสดงบทบาทหน้าที่ของตนในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็น พลเมืองตื่นรู้ (Active citizen) ที่มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สังคม
		3.2.2 ปฏิบัติตนตามอุดมการณ์และ จรรยาบรรณของวิชาชีพครู	(1) แสดงออกถึงความภาคภูมิใจในวิชาชีพครู ปฏิบัติตนตามอุดมการณ์ จรรยาบรรณวิชาชีพครู และปฏิบัติเป็นแบบอย่าง การเป็นคนดี (2) แสดงออกถึงความเข้าใจ ขอมรับและชื่นชมความดีงามของผู้อื่น ขอมรับในความบกพร่องและปัญหาของผู้อื่น มีความเมตตาและเห็นใจ มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นอย่างจริงใจ
		ข้อ 3.2.3 ใช้ทักษะการสื่อสารให้เกิดความร่วมมืออย่างสร้างสรรค์	(1) สามารถใช้ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารได้อย่างถูกต้องและสร้างสรรค์ (2) สามารถใช้ทักษะในการสื่อสารเพื่อสร้างความร่วมมือในการพัฒนาวิชาชีพครู
	ข้อ 3.3 เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง	ข้อ 3.3.1 ศึกษา วิเคราะห์ และปรับตัว ให้ทันการเปลี่ยนแปลง ของสังคม และคาดการณ์อนาคตได้	สามารถปรับตัวเข้ากับบริบทและความเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาและผู้เรียน ทั้งในปัจจุบันและ แนวโน้มในอนาคต
ด้านที่ 4 ความสัมพันธ์กับชุมชน	ข้อ 4.1 สร้างชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ	4.1.1 เข้าร่วมหรือจัดการชุมชนการเรียนรู้ทาง วิชาชีพ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน	(1) สามารถตั้งเป้าหมายการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง วางแผนใช้เวลาและทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ ขอมรับความคิดเห็นของ คนอื่น และนำมาใช้ ทบทวนการทำงานและผลการทำงานอยู่เสมอ (2) สามารถพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ โดยวิธีหลากหลาย ทั้งกำกับ การพัฒนาตนเอง อบรม และพัฒนาทักษะการสอนร่วมกับครูผู้ร่วมสอน (3) สามารถร่วมมือ สนับสนุน ช่วยเหลือเพื่อนร่วมวิชาชีพครูให้พัฒนาความเชี่ยวชาญในการสอน

องค์ประกอบ	สมรรถนะ	ตัวบ่งชี้	คุณลักษณะและการปฏิบัติที่สะท้อนสมรรถนะตามตัวบ่งชี้
	ข้อ 4.2 ร่วมมืออย่าง สร้างสรรค์	ข้อ 4.2.1 สร้างความ ร่วมมือ ระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริม การเรียนรู้ และ การแก้ปัญหา ของผู้เรียน	(1) สามารถสร้างเครือข่ายความร่วมมือ สร้าง สัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อแก้ไข ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน (2) สามารถเชิญชวน ผู้ปกครอง และชุมชน ให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน เชื่อมชม ชั้นเรียนและร่วมพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน (3) สามารถทำความรู้จักครอบครัวของผู้เรียน แนะนำและสื่อสารให้ผู้ปกครองและชุมชนร่วมมือ อย่างสร้างสรรค์กับ โรงเรียนในการสร้างบรรยากาศ การเรียนรู้ และแก้ไขปัญหาผู้เรียน
		ข้อ 4.2.2 ชำรงรักษาศิลปะ วัฒนธรรมไทย และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น	สามารถปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี (Active citizen) ใส่ใจ และสร้างประโยชน์ต่อชุมชน ท้องถิ่น ส่วนรวม และรักษาศิลปะวัฒนธรรมที่ดีงาม
	ข้อ 4.3 เคารพ ความแตกต่าง ทางวัฒนธรรม	ข้อ 4.3.1 ตระหนักถึงความ แตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมของผู้เรียน และชุมชน	สามารถเปิดรับ ใฝ่ใจในความแตกต่าง และปฏิบัติ ต่อผู้เรียน และบุคคลอื่นด้วยความเคารพอย่างเท่า เทียมในบริบทที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

นอกจากนี้ พิมพ์ันท์ เฉชะคุปต์ และพรทิพย์ แจ่มจัน (2551) สังเคราะห์สมรรถนะครู
ในประเทศไทยที่กำหนดโดยหน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ 1) สำนักงานมาตรฐาน
วิชาชีพ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา 2) สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา
3) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และสรุปได้ว่าสมรรถนะครู
ของประเทศไทยมี 16 ด้าน ดังนี้ 1) ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่สอนและเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้อง
2) การสื่อสารและการใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หรือภาษาต่างประเทศ การใช้คอมพิวเตอร์
พื้นฐาน การเขียนเอกสารทางวิชาการ 3) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น
การวิเคราะห์ ประเมิน ปรับปรุง พัฒนา และใช้หลักสูตร 4) การจัดการเรียนรู้ ครอบคลุม
การบูรณาการสาระการเรียนรู้ทั้งในและระหว่างกลุ่มสาระ การออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับ
วัยของผู้เรียน การจัดทำแผนการเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง การจัดกิจกรรม
หรือสนับสนุนให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทเรียน การเลือกอุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้ที่
หลากหลาย ประเมินและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ 5) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ครอบคลุม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสามารถและความสนใจ
 จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการปฏิบัติงานเป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคล 6) การบริหารจัดการชั้นเรียน
 ครอบคลุม การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ จัดทำข้อมูลสารสนเทศเพื่อการสอน ใช้นวัตกรรมเพื่อ
 บริหารจัดการชั้นเรียน กำกับดูแลและแก้ปัญหาชั้นเรียน 7) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและ
 นวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อจัดการเรียนรู้ และออกแบบและสร้างนวัตกรรมการศึกษา 8) การวัด
 และการประเมินผล ครอบคลุม การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง นำผลการประเมินไปใช้
 ปรับปรุงการจัดหลักสูตรและการสอน สร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ 9) การวิจัยเพื่อ
 พัฒนาการเรียนการสอน ครอบคลุม ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย การวิจัยในชั้นเรียน
 การวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ การวิจัยและพัฒนา และการนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนรู้
 10) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจิตวิทยาสำหรับครู ครอบคลุม ธรรมชาติของผู้เรียน วิเคราะห์ความ
 ต่างกันระหว่างบุคคลของผู้เรียน ส่งเสริมผู้เรียนตามความถนัด ความสนใจ และศักยภาพ แนะนำ
 และช่วยเหลือเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน วิเคราะห์ แนะนำและให้คำปรึกษาเพื่อแก้ปัญหา
 ของผู้เรียน ติดตามประเมินผลการแนะนำและการให้คำปรึกษา ดูแล แก้ไข หรือป้องกันปัญหา
 ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน 11) การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ครอบคลุม การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน
 นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษา ประสานงานกับชุมชนเพื่อดำเนินกิจกรรม
 ของสถานศึกษา จัดบริการทางวิชาการให้แก่ชุมชน ร่วมมือกับชุมชนในการป้องกันและแก้ไข
 ปัญหาของชุมชน โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน 12) คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ
 วิชาชีพ ครอบคลุม การมีความรัก เมตตาและปรารถนาดีต่อผู้เรียน การรับผิดชอบในหน้าที่
 มีวิสัยทัศน์และศรัทธาในวิชาชีพครู ปฏิบัติตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครู ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง
 ที่ดี ปฏิบัติตนตามกติกาสังคม ดำรงชีวิตอย่างถูกต้องเหมาะสมและดีงาม 13) ภาวะผู้นำและ
 การทำงานเป็นทีม ครอบคลุม การยอมรับข้อตกลงของทีมงาน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ร่วมมือ
 ในการปฏิบัติงานและการแก้ปัญหาในการทำงานด้วยความเต็มใจ รับผิดชอบงานตามบทบาทหน้าที่
 สนับสนุน ยกย่องและให้เกียรติเพื่อนร่วมงาน เป็นผู้นำหรือผู้ตามได้เหมาะสมกับบทบาท
 14) การพัฒนาตนเองและวิชาชีพ ครอบคลุม การเลือกวิธีพัฒนาตนเองที่เหมาะสม เข้าใจ ยอมรับ
 ปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานของตนเอง ใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายในการพัฒนาตนเอง
 และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงาน ผลัดและใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อพัฒนางาน
 ติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการและวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ และเป็นผู้นำทางวิชาการ 15) พัฒนา
 คุณลักษณะของผู้เรียน ครอบคลุม การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ความเป็นไทยและความเป็น
 ประชาธิปไตย การพัฒนาทักษะชีวิต สุขภาพกายและจิตใจของผู้เรียน 16) การคิดวิเคราะห์
 สังเคราะห์ ครอบคลุม การวิเคราะห์สถานศึกษา วิเคราะห์ตนเอง วิเคราะห์ และสังเคราะห์
 องค์ความรู้เพื่อใช้พัฒนาตนเองและพัฒนางาน

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดสมรรถนะของครูผู้สอนในศตวรรษที่ 21 ไว้ดังนี้

1. สมรรถนะหลัก (Core competency) 5 ประการ ได้แก่ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงาน 2) การบริการที่ดี 3) การพัฒนาตนเอง 4) การทำงานเป็นทีม 5) จริยธรรมและจรรยาบรรณครู

2. สมรรถนะตามสายปฏิบัติงาน (Functional competency) 6 ประการ ได้แก่ 1) การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 2) การพัฒนาผู้เรียน 3) การบริหารจัดการชั้นเรียน 4) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน 5) ภาวะผู้นำ 6) การสร้างความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชน

สำหรับยุคแห่งเทคโนโลยีและการสื่อสารที่เต็มไปด้วยข้อมูลสารสนเทศหลากหลาย ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องมีทักษะสำคัญสำหรับยุคนี้ ที่เรียกว่า C-Teacher (ถนอมพร เลหาจรัสแสง, 2550) ซึ่งได้แก่ 1) Content: ผู้สอนต้องมีความรู้และทักษะในเรื่องที่สอนเป็นอย่างดี เพราะหากผู้สอนไม่เชี่ยวชาญในเรื่องที่สอนหรือถ่ายทอดก็ไม่สามารถทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้บรรลุเป้าหมาย 2) Computer (ICT) Integration: ผู้สอนต้องมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้เทคโนโลยีจะช่วยกระตุ้นความสนใจให้แก่ผู้เรียน ยิ่งถ้าได้ผ่านการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพจะยิ่งช่วยส่งเสริมทักษะที่ต้องการได้เป็นอย่างดี 3) Constructionist: ผู้สอนต้องเข้าใจแนวคิดที่ว่าผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ขึ้นได้เองจากการเชื่อมโยงความรู้เดิมที่มีอยู่เข้ากับความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่ได้รับ และได้จากการลงมือปฏิบัติในกิจกรรมต่าง ๆ โดยครูสามารถนำแนวคิดนี้ไปใช้ในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสร้างความรู้และสร้างสรรค์ชิ้นงานต่าง ๆ ผ่านการประยุกต์ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากในชั้นเรียนและจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง 4) Connectivity: ผู้สอนต้องสามารถจัดกิจกรรมให้เชื่อมโยงระหว่างผู้เรียนด้วยกันระหว่าง ผู้เรียนกับผู้สอนและระหว่างผู้สอนในสถานศึกษาเดียวกันหรือต่างสถานศึกษา รวมถึงความเชื่อมโยงระหว่างสถานศึกษาและสถานศึกษากับชุมชนเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่เป็นประสบการณ์ตรงให้แก่ผู้เรียน 5) Collaboration: ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้ในลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน เพื่อฝึกทักษะการทำงานเป็นทีม การเรียนรู้ด้วยตนเอง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสารสนเทศระหว่างกัน ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนในด้านทักษะอาชีพและทักษะชีวิต 6) Communication: ผู้สอนมีทักษะการสื่อสาร ทั้งการบรรยาย การยกตัวอย่าง การเลือกใช้สื่อ การนำเสนอสื่อ รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม นำไปสู่ความเข้าใจ และสามารถเรียนรู้ได้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ 7) Creativity: ผู้สอนในศตวรรษที่ 21

จำเป็นต้องสร้างสรรค์กิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายแปลกใหม่ จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุด ผู้สอนต้องเป็นมากกว่าผู้ถ่ายทอดความรู้โดยตรงเพียงอย่างเดียว 8) Caring: ผู้สอนต้องมีมิตาจิตต่อผู้เรียน ต้องแสดงออกถึงความรัก ความห่วงใยอย่างจริงใจต่อผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อใจส่งผลต่อการจัดสภาพการเรียนรู้ ทำให้รู้สึกผ่อนคลาย ซึ่งเป็นสภาพที่ผู้เรียนจะมีความสุขในการเรียนรู้และจะเรียนรู้ได้ดีที่สุด

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาร์ ยินดีสุข (2558) ได้นำเสนอทักษะ 7C ของครูอาชีพ เป็นทักษะสำคัญที่ได้จากการวิเคราะห์สิ่งที่ครูต้องปฏิบัติ และพึงมีตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ เป็นทักษะที่ครูควรได้รับการพัฒนาเพื่อการเป็นครูมืออาชีพ ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum development) 2) การเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child-centered approach) 3) การนำนวัตกรรมไปใช้ (Classroom innovation implementation) 4) การประเมินตามสภาพจริง (Classroom authentic assessment) 5) การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom action research) 6) การจัดการชั้นเรียน (Classroom management) และ 7) การเสริมสร้างลักษณะ (Character enhancement) ทักษะ 7C ของครูมืออาชีพนั้นเมื่อนำไปปฏิบัติจะได้ผลอย่างมีคุณภาพ ต้องได้รับความร่วมมือร่วมใจจากผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นไปตามมาตรา 29 หมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษา การพัฒนาครูไทยในศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นการพัฒนาให้ครูไทยมีทักษะ 7C ของครูมืออาชีพควบคู่ไปกับการเป็นครูผู้มีความรู้ มีคุณธรรมและจรรยาบรรณครู หรือรวมเรียกว่า ความเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม หรือเป็น Ethics character และทักษะสำคัญอย่างยิ่งสำหรับ ครูยุคใหม่เพื่อสร้างเด็กยุคใหม่อันเป็นยุคเทคโนโลยีสารสนเทศคือ ครูต้องเป็นผู้มีสมรรถนะด้าน คอมพิวเตอร์ หรือเป็น Electronics person ประกอบกับการจัดกลุ่มทักษะ 7C ใหม่ ดังนี้

นำ $C_2 + C_3$ เป็น Instructional competency

นำ $C_4 + C_5$ เป็น Assessment competency

นำ $C_6 + C_7$ เป็น Classroom management competency

ซึ่งหลอมรวมเป็นโมเดลลักษณะของครูไทยในศตวรรษที่ 21 คือ $E^2(CIAC)$

ซึ่งประกอบไปด้วย

E_1 ความเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม (Ethics character)

E_2 ความเป็นผู้มีสมรรถนะด้านคอมพิวเตอร์ (Electronics person)

C สมรรถนะด้านการพัฒนาหลักสูตร รายวิชา (Curriculum competency)

I สมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอน (Instructional competency)

A สมรรถนะด้านการประเมินผลการเรียนรู้สู่การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

(Assessment competency)

C สมรรถนะด้านการจัดการชั้นเรียนเพื่อสร้างบรรยากาศเชิงบวก (Classroom management competency)

ทั้งนี้สามารถอธิบายความหมายของ CIAC ได้ตามลำดับดังนี้

1) สมรรถนะด้านการพัฒนาหลักสูตรรายวิชา (Curriculum competency) หมายถึง การมีความรู้เรื่องหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตร มีความสามารถพัฒนาหลักสูตรระดับต่าง ๆ ได้ รวมทั้งมีความตระหนักและเจตคติเชิงบวกต่อการสร้างหลักสูตร การวิเคราะห์หลักสูตรอันเป็นพื้นฐานสำคัญก่อนนำหลักสูตรไปใช้

2) สมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอน (Instructional competency) หมายถึง ลักษณะและพฤติกรรมที่บ่งชี้ความสามารถ ความชำนาญในการใช้ความรู้ ความเข้าใจ และทักษะที่มีอยู่อย่างชำนาญเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน โดยใช้กลยุทธ์การสอนที่หลากหลาย ตลอดจนการใช้สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ กอปรด้วยการมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และเจตคติเชิงบวกต่อการจัดการเรียนการสอน

3) สมรรถนะด้านการประเมินผลการเรียนรู้สู่การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (Assessment competency) ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic learning) เป็นการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ การทำงาน ปฏิบัติงาน และผลผลิต ดังนั้น การวัดและประเมินผลจึงต้องเป็นการประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริง คือเป็นการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพจากกระบวนการเรียนรู้ การทำงาน การปฏิบัติงาน และผลผลิตที่ได้จากกระบวนการเรียนรู้ในสภาพที่สอดคล้องกับชีวิตจริง โดยใช้เรื่องราว เหตุการณ์ สภาพจริงหรือคล้ายจริงเป็นสิ่งเร้าให้เด็กตอบสนอง แล้วนำข้อมูลสู่การตีค่าหรือประเมินค่า การประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริงเป็นกระบวนการควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง หรือการเรียนรู้ตามสภาพจริง หรือกล่าวโดยสรุปการเรียนรู้ตามสภาพจริงผู้เรียนต้องใช้กระบวนการการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อสร้างความรู้และชิ้นงาน ด้วยการบ่มเพาะนิสัย ค่านิยมไปด้วย ดังนั้น การประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริงจึงเป็นการประเมินความรู้ กระบวนการคิด การปฏิบัติ รวมทั้งผลผลิตที่อาจเป็นความรู้และสิ่งประดิษฐ์ หรือชิ้นงาน หรือภาระงาน ตลอดจนคุณลักษณะอันพึงประสงค์และค่านิยม

4) สมรรถนะด้านการจัดการชั้นเรียนเพื่อสร้างบรรยากาศเชิงบวก (Classroom management competency) หมายถึง ลักษณะและพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงความสามารถ ความชำนาญในการใช้ความรู้ ความเข้าใจ และทักษะที่มีอยู่ในการจัดการชั้นเรียน สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ทางกายภาพและทางจิตใจ หรืออาจกล่าวว่าเป็นบรรยากาศเชิงบวก กอปรด้วยคุณลักษณะและเจตคติเชิงบวกต่อการจัดการชั้นเรียน

สุคนธ์ ดินธพานนท์ (2558) ได้นำเสนอคุณลักษณะสำคัญของครูไทยในศตวรรษที่ 21 ไว้ 9 ประการ ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นผู้ที่มีจรรยาบรรณตามมาตรฐานวิชาชีพครู ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อบุคคลทั่วไป โดยเฉพาะลูกศิษย์ ชักชวนผู้อื่นให้ทำประโยชน์แก่ส่วนรวม
2. มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์เพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญในการฝึกทักษะการคิดและทักษะการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ตลอดทั้งสามารถวิเคราะห์จำแนกผู้เรียนเป็นรายบุคคล
3. มีความรู้และเข้าใจเทคโนโลยีใหม่ ๆ สามารถชี้แนะข้อดีข้อเสียของเทคโนโลยีแก่ผู้เรียนและวิธีการสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ อย่างถูกวิธีและเลือกรับข้อมูลอย่างถูกต้อง
4. มีความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรจากหลักสูตรระดับสากล หลักสูตรระดับชาติ หลักสูตรท้องถิ่น โดยบูรณาการเข้ามาเป็นหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเหมาะสมกลมกลืน
5. มีวิสัยทัศน์ เข้าใจการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์โลก ปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในสังคม มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เรียน
6. มีทักษะในการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการสอน รูปแบบการสอน กระบวนการ และเทคนิคการสอนที่หลากหลาย มีความสามารถจัดชั้นเรียนให้มีบรรยากาศการเรียนรู้ในเชิงบวก ตลอดทั้งยังมีความสามารถในการบูรณาการความรู้ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอให้เข้ากับผู้เรียนและการเรียนการสอนได้ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะสำคัญที่บุคคลพึงมีในศตวรรษที่ 21
7. มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมเพื่อสร้างผู้เรียนให้เป็นผู้มีทักษะการเรียนรู้เป็นไปตามเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษา และเป็นบุคคลที่มีทักษะสำคัญในการอยู่ในสังคมศตวรรษที่ 21
8. มีความสามารถในการวัดและประเมินผลผู้เรียนได้ตามหลักการของการวัดและประเมินผลและเป็นไปตามเป้าหมายการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ อีกทั้งมีการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
9. มีคุณลักษณะของผู้นำที่มีส่วนร่วมกับการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนร่วมกับผู้บริหารชุมชนในท้องถิ่น องค์กรต่าง ๆ และสังคมระดับชาติ

วิไล ตั้งจิตสมคิด (2557) ได้เสนอลักษณะของครูไทยที่พึงประสงค์ ประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. มีความรู้ดี ลักษณะของครูที่ดีในด้านนี้ ได้แก่ คุณสมบัติส่วนตัวที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการที่จะสอน ตลอดจนการเป็นผู้ที่มีสติปัญญาดี เฉลียวฉลาด เชื้อมั่นในตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เป็นต้น ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง

ของครู คือ การสอนดีและการปกครองดี สามารถอธิบายได้รวบรัดชัดเจน สอนสนุก ทำเรื่องยากให้ง่ายได้ ควบคุมชั้นเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย เป็นต้น

2. มีบุคลิกภาพดี ลักษณะของครูที่ดีในด้านนี้ ได้แก่ รูปร่างท่าทางดี แต่งกายสะอาดเรียบร้อย พูดจาไพเราะนุ่มนวล น้ำเสียงชัดเจน มีลักษณะเป็นผู้นำ เป็นต้น นอกจากนี้ครูยังต้องเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีอัธยาศัยไมตรีกับทุกคน

3. มีคุณธรรมจริยธรรม ลักษณะของครูที่ดีในด้านนี้ ได้แก่ การประพฤติดี เว้นจากอบายมุขทั้งปวง กระทำแต่สิ่งที่ดีที่สุจริต ทั้งกาย วาจา และใจ และต้องมีคุณธรรม จริยธรรมประจำใจ คือ ซื่อสัตย์ เสียสละ มีเมตตากรุณา ยุติธรรม และมานะอดทน เป็นต้น

แนวคิดของสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (2557) ยังได้กล่าวถึงการยกระดับคุณภาพของครูที่สอดคล้องกับลักษณะครูไทยในศตวรรษที่ 21 ว่าการที่เราจะพัฒนาครูไปในทิศทางใดให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบันที่ต้องเข้ากับยุคและสมัยจะต้องมีการพัฒนาครูในหลากหลายประเด็นดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาครูต้นแบบ หรือการสร้างระบบครู Coach ให้ครูเพื่อเป็นแนวทางในการทำงานระหว่างครูผู้มีประสบการณ์กับเพื่อนครูในการแก้ปัญหาการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายกลุ่ม หรือรายบุคคล ตลอดจนการมีระบบพี่เลี้ยงและการให้คำปรึกษาหารือ (Coaching & mentoring) กับครูที่ยังขาดประสบการณ์ มีการสร้างเครือข่ายที่สามารถประสานความร่วมมือระหว่างครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และนักเรียนได้ รวมทั้งมีการสร้างวัฒนธรรมขององค์กรที่เข้มแข็งทางวิชาชีพ

2. การผสมผสานกระบวนการวัดผลเข้ากับกระบวนการสอนให้ยืดหยุ่นหลากหลาย ใช้ได้ในหลายสถานการณ์ มีการสร้างแหล่งการเรียนรู้หลากหลายโดยมีการบูรณาการสิ่งต่าง ๆ เข้าด้วยกันเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะและกระบวนการคิดที่ดกผลึก ตลอดจนมีทักษะในการนำเสนอผลงานได้เพื่อให้เกิดห้องเรียนแห่งการเรียนรู้ (Thinking classroom)

3. การจัดการความรู้ของครูต้องมีระบบแบบแผนที่ชัดเจน สามารถปฏิบัติได้จริง เปรียบเสมือนการจัดการเรียนการสอนที่ครูจะต้องสามารถปรับบทบาทของตนเองได้หลากหลาย เพื่อให้เข้ากับบริบทของเหตุการณ์นั้น โดยจะต้องมีความอดทนต่อผู้บังคับบัญชา ต่อเพื่อนครูด้วยกัน และสุดท้ายคือผู้เรียน โดยจะต้องเข้าใจธรรมชาติของผู้เรียนว่าอยู่ในลักษณะแบบใด พยายามที่จะปรับตัวครูก่อนที่จะปรับเด็กเข้าหาครูเป็นเรื่องยากที่จะประสบความสำเร็จได้

4. ปรับโฉมหน้าขององค์กร โดยที่ครูจะต้องทำให้เกิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และหน่วยงานที่มีหน้าที่ผลิตครูจะต้องมีการทบทวนบทบาทของตนในด้านกระบวนการใดที่มีปัญหาต้องดำเนินการแก้ไขที่จุดของปัญหาไม่ใช่แก้ที่ปลายเหตุ โดยเน้นครูให้เป็น (Teacher learner) ให้มาก

5. การสร้างแรงบันดาลใจให้ครูเกิดพลังที่จะพัฒนาตนเอง หรือปรับปรุงกระบวนการของตนเองให้เกิดการเรียนรู้ที่ทันต่อเหตุการณ์ โดยเน้นกระบวนการ PLC ให้มากขึ้น

นอกจากนี้ ศูนย์ภูมิภาคว่าด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาของซีมีโอ (SEAMEO Regional Centre for Education Innovation and Technology หรือที่รู้จักชื่อย่อว่า SEAMEO INNOTECH) กำหนดสมรรถนะของครูอาเซียน 11 ด้าน (SEAMEO INNOTECH, 2010) ดังนี้

1. การเอื้ออำนวยการพัฒนาการของผู้เรียนในด้านทักษะชีวิตและอาชีพ ประกอบด้วย สมรรถนะเฉพาะดังต่อไปนี้ การมีความรู้ ทักษะ ทักษะ ทักษะ และค่านิยมของศตวรรษที่ 21 และความสามารถในการเอื้ออำนวยให้นักเรียนมีความรู้ ทักษะ ทักษะ และค่านิยมในการเรียนรู้ ปฏิบัติ ดำรงชีวิต และอยู่ร่วมกับผู้อื่น

2. การเอื้ออำนวยการเรียนรู้ ประกอบด้วย สมรรถนะเฉพาะด้านต่อไปนี้ การมีความเชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชา การใช้กลยุทธ์การเรียนรู้เชิงรุกและเหมาะสมกับสไตล์การเรียนรู้ของผู้เรียน การสื่อสารให้เหมาะกับระดับความเข้าใจของผู้เรียน การสนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและร่วมมือกัน การตั้งคำถามและโต้ตอบการบูรณาการทักษะการคิดขั้นสูงในบทเรียน การจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบท การจัดการกิจกรรมชั้นเรียน

3. การวางแผนการสอนให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจของโรงเรียน ประกอบด้วย สมรรถนะเฉพาะด้านต่อไปนี้ การประเมินความต้องการจำเป็นในการเรียนรู้ปัจจุบัน การพัฒนาวัตถุประสงค์การเรียนรู้เฉพาะ การวางแผนการสอน การวางแผนการสอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียน การเลือกวิธีการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาและระดับความสามารถของผู้เรียน การกำหนดสื่อวัสดุการเรียนการสอนที่เหมาะสม การพัฒนาแบบประเมินที่เหมาะสม

4. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ประกอบด้วย การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะและเป็นระเบียบ การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เป็นมิตร และมีความเอื้ออาทรกัน การจูงใจให้เกิดการเรียนรู้เชิงรุก การส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงความจำเป็นในการรักษามาตรฐานการเรียนรู้สูง การเคารพความแตกต่างระหว่างผู้เรียน และการสร้างรักษาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบร่วมมือ

5. การพัฒนาและใช้ทรัพยากรการเรียนการสอน ประกอบด้วย สมรรถนะเฉพาะด้านต่อไปนี้ การแสวงหา การพัฒนาและใช้ทรัพยากรการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบทเรียน การบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอน การกำกับติดตามและประเมิน การใช้ทรัพยากรการเรียนรู้

6. การพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง ประกอบด้วย สมรรถนะเฉพาะด้านต่อไปนี้ ครูจะต้องเข้าใจและสามารถใช้ทักษะการคิดขั้นสูง การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการคิดขั้นสูง การพัฒนาความสร้างสรรค์ การพัฒนาทักษะการคิดแบบมีวิจารณญาณ การพัฒนาทักษะการใช้เหตุผล การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและตัดสินใจ การสนับสนุนให้ผู้เรียนมีความชำนาญในการใช้ทักษะการคิดขั้นสูง การประเมินทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน

7. การส่งเสริมศีลธรรมและจรรยาบรรณ ประกอบด้วย สมรรถนะเฉพาะด้านต่อไปนี้ การมีจรรยาบรรณวิชาชีพครูตามบทบัญญัติจรรยาบรรณครูในประเทศไทย การยึดถือเป็นแบบอย่างด้านจรรยาบรรณครู

8. การประเมินผลและการประเมินคุณค่าของผลการปฏิบัติงานของผู้เรียน ประกอบด้วย สมรรถนะเฉพาะด้านต่อไปนี้ การแสวงหาความรู้และทักษะด้านการทดสอบ การประเมินคุณค่าและประเมินผล การพัฒนาเครื่องมือย่อยและประเมินผลรวบยอด การประเมินผลการเรียนรู้โดยใช้เครื่องมือประเมินที่เหมาะสมและหลากหลาย การใช้ผลการประเมิน

9. การพัฒนาวิชาชีพ ประกอบด้วย สมรรถนะเฉพาะด้านต่อไปนี้ การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาวิชาชีพ การวางแผนการพัฒนาวิชาชีพ ดำเนินการวิชาชีพเชิงรุก การสะท้อนความคิดเพื่อทบทวนความเกี่ยวข้องของการพัฒนาวิชาชีพกับงานที่ทำ การประยุกต์ใช้และแบ่งปันความรู้และทักษะที่ได้รับจากกิจกรรมการพัฒนาวิชาชีพ การศึกษาคูณและโครงการแลกเปลี่ยนบุคลากร การสอนงานนักศึกษาครูใหม่และการประเมินผลกระทบของกิจกรรมการพัฒนาวิชาชีพ

10. การสร้างเครือข่ายกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยเฉพาะผู้ปกครอง ประกอบด้วย สมรรถนะเฉพาะด้านต่อไปนี้ การเสริมสร้างทักษะด้านชุมชนสัมพันธ์ การพัฒนาความร่วมมือแบบพันธมิตรกับผู้ปกครองและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ การแบ่งความรับผิดชอบด้านการให้การศึกษากับชุมชน และการมีส่วนร่วมเชิงรุกในกิจกรรมของชุมชน

11. การจัดการดูแลสวัสดิภาพของนักเรียนและงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ประกอบด้วย สมรรถนะเฉพาะด้านต่อไปนี้ การสนับสนุนด้านการให้คำปรึกษาแนะแนว การพัฒนาทักษะของศาสตร์และการแนะแนว สนับสนุนและจัดกิจกรรมนอกหลักสูตรและกิจกรรมทางสังคม การใส่ใจกับปัญหาวิกฤตของนักเรียน และปฏิบัติงานบริหาร

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับสมรรถนะครู สรุปว่า สมรรถนะที่จำเป็นสำหรับครูมีดังต่อไปนี้ 1) การมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้เนื้อหาวิชาที่สอนและวิชาที่เกี่ยวข้อง 2) การสอน ครอบคลุม การวางแผนการสอน การจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การใช้นวัตกรรมการสอน การบูรณาการการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียน

การสอน การพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการคำนวณและการคิดขั้นสูง 3) การประเมินและรายงานผลการเรียนรู้ การนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน 4) การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ 5) การมีความรู้ด้านจิตวิทยา การพัฒนานักเรียนและดูแลสวัสดิภาพของนักเรียน 6) การมีทักษะด้านภาษา วัฒนธรรม การสื่อสาร ภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม และการคิดขั้นสูง 7) การมีความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับครู ได้แก่ ความเป็นครู มีจรรยาบรรณ การพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพ การมีความรู้ด้านพื้นฐานการศึกษา ปรัชญาการศึกษา นโยบายการศึกษา ประกันคุณภาพการศึกษา การสามารถสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

2. รูปแบบการพัฒนวิชาชีพครูและการผลิตครู

รูปแบบการพัฒนวิชาชีพครู (The professional development model) มีความสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาในปัจจุบัน อันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าด้านวิชาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงทางด้านนโยบาย เป้าหมายทางการศึกษา ตลอดจนหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้หรือการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายของรูปแบบการพัฒนวิชาชีพครู ดังนี้

2.1 รูปแบบการพัฒนวิชาชีพครูของไทย

ผศิน แดงจวง (2554, หน้า 41-49) กล่าวถึงรูปแบบการพัฒนาคูรมีหลายรูปแบบ เช่น การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การสร้างผลงานวิชาการ การนิเทศติดตามผล และการศึกษาต่อ ซึ่งแต่ละรูปแบบมีแนวคิด ดังนี้

1) การฝึกอบรม เป็นการพัฒนานุคคลแต่ละบุคคล และการช่วยให้บุคคลมีความรู้ความสามารถและความมั่นใจในการดำเนินชีวิตและการทำงาน โดยมีรูปแบบหนึ่งที่คุ้นเคยคือการฝึกอบรมระหว่างดำเนินการ (In-service training) และอีกรูปแบบหนึ่งในการพัฒนาคูรมือดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม คือ แนวคิดการพัฒนาคูรมือแก้ปัญหาซึ่งจัดในรูปแบบ “ฝึกอบรมเฉพาะกิจ” หรือในวงธุรกิจอุตสาหกรรมเรียกว่า Competency-based training เป็นการฝึกอบรมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสมรรถภาพหรือเพื่อแก้ปัญหการปฏิบัติงาน สำหรับในยุคปัจจุบันการพัฒนาคูรมือประจำการและบุคลากรทางการศึกษา ควรเน้นการพัฒนาตามสภาพบริบทของครูที่กำลังดำเนินการสอนหรือที่เรียกว่า “ใช้บริบทเป็นฐาน” หรือ Context-based หรือตามสภาพปัญหา (Problem-based)

2) การศึกษาดูงาน เป็นรูปแบบการพัฒนานุคลากรที่ใช้เพื่อให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่ได้แนวทางประสบการณ์ตรงจากการสังเกต พูดคุยกับผู้ปฏิบัติงานของสถานที่ที่ประสบความสำเร็จสูงกว่าที่องค์กรใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐาน การเข้าไปศึกษาดูงานจึงเสมือนได้สัมผัสจริงเข้าไปในสถานที่ที่เกี่ยวข้อง

3) การสร้างผลงานวิชาการ มีแนวคิดเพื่อส่งเสริมให้ครูผู้สอนคิดค้นนวัตกรรมทำการวิจัยเพื่อพัฒนาหรือแก้ปัญหการบวนการเรียนการสอนเพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ภายใ

บริบทของตนเอง ซึ่งนับว่าเป็นกระบวนการพัฒนาบุคลากรที่ดีที่ราชการไม่ต้องลงทุนมาก การสร้างผลงานวิชาการ โดยส่วนใหญ่แล้วครูเป็นผู้สร้าง เป็นผู้ลงทุนเอง เป็นการสร้างความเป็นมืออาชีพ ซึ่งจะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน

4) การนิเทศติดตามผล มีแนวคิดที่สำคัญ คือ เพื่อช่วยปรับปรุง แก้ไขพัฒนาคุณภาพ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ การดำเนินการนิเทศมี 2 รูปแบบ คือ การนิเทศภายในโรงเรียนและ การนิเทศจากคนภายนอก

5) การศึกษาต่อ มีแนวคิดหลักคือการศึกษาเพื่อให้มีความรู้ ความสามารถด้าน สถิติปัญญาเพิ่มขึ้น ซึ่งนักการศึกษาถือว่า การศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต มีความสำคัญและจำเป็นต่อ ชีวิตมนุษย์ เพราะมนุษย์ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม สิ่งแวดล้อมตลอดเวลา โดยเฉพาะในยุคปัจจุบัน การศึกษามีความจำเป็นมากขึ้นเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นรวดเร็ว และจำนวนมาก มีผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิต และรูปแบบการทำงาน ความผันเปลี่ยนดังกล่าวเกิดขึ้นซับซ้อนมากเกินกว่าที่จะใช้ความรู้ที่สั่งสมมาเมื่อสมัยอยู่ในวัยเรียน มาช่วยได้

2.2 รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพครูต่างประเทศ

Tomlinson, Brimijoin, and Narvacez (2008, p. 72) ได้กล่าวว่า รูปแบบการพัฒนา วิชาชีพ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และสะท้อนผลการจัดการเรียนการสอน ในชั้นเรียน ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนอย่างมีความคุณภาพ และช่วยให้ครูสามารถคิดออกแบบการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ หลักสูตร การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน และการบริหารจัดการในชั้นเรียน

Similarly, Kazemi, and Frank (2003) ได้กล่าวว่า รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพ คือ การวิเคราะห์การทำงานของผู้เรียนสามารถสะท้อนให้เห็นการจัดการเรียนการสอนของครูตาม บทเรียนที่ได้จัดให้ผู้เรียน รวมถึงการแสดงความคิดเห็นของผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอน แต่ละวัน ซึ่งจะเป็นตัวสะท้อนการจัดการเรียนการสอนของครูและเป็นคำถามในการปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนในครั้งต่อไปที่จะสนองตอบความต้องการของผู้เรียน รวมถึงยังมีส่วนใน การค้นหาวิธีการสอนที่จะใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสมให้กับผู้เรียนในชั่วโมง ต่อไป และยังช่วยให้สามารถจัดการเรียนการสอนที่สนองตอบความต้องการในการสอนของครูว่า ควรใช้วิธีการสอนอะไรเพื่อจะให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้ ครูสามารถระบุวัตถุประสงค์ ในการจัดการเรียนการสอนที่สะท้อนถึงความแตกต่างของผู้เรียนได้อีกทางหนึ่งในการฝึกทักษะ การคิดให้กับผู้เรียน

The National Education Association [NEA] (2006, p. 2) ได้กล่าวว่า รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพ คือ วิธีการสอนที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ ซึ่งเป็นหัวใจหลักของการพัฒนาวิชาชีพ คือ การสืบเสาะหาความรู้ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการวิจัย วิธีการสอนแบบร่วมมือที่ครูสามารถจัดให้กับผู้เรียน ซึ่งสรุปเป็นประเด็นในการพัฒนาวิชาชีพได้ดังนี้

1. การพัฒนาวิชาชีพนั้นนักการศึกษาต้องศึกษานักเรียนทุกคนจากการทำงานและวิเคราะห์วิธีการเรียนการสอนที่สะท้อนผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน
2. ความรู้พื้นฐานที่สำคัญของนักการศึกษาคือ การฝึกปฏิบัติในการเรียนรู้ (On the job learning) ซึ่งจะเป็นตัวช่วยในการตัดสินใจและกำหนดเนื้อหาในแต่ละวันได้

American Education Research Association [AERA] (2005, p. 2) ได้กล่าวถึงรูปแบบการพัฒนาวิชาชีพ คือ การนำเอาวิธีการที่ดีที่สุดมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งมีการเชื่อมโยงหลักสูตร สื่อการเรียนการสอนที่ครูใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ของท้องถิ่นและเขตพื้นที่ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการทำงาน มีการวัดผลประเมินผลที่สะท้อนถึงความสามารถที่จะพาไปสู่ความสำเร็จของผู้เรียน

Ruth Chung et al. (2009, p. 11) ได้นำเสนอรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรของสหรัฐว่ารัฐบาลสนับสนุนและกระตุ้นให้บุคลากรทางการศึกษาเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ (Experts) จากพี่เลี้ยง (Mentors) เพื่อนร่วมงาน (Peers) และงานที่รับผิดชอบ (On the job-embedded) และร่วมมือระหว่างกลุ่มครูด้วยกัน (Collaborative teacher) เพื่อให้เป็นผู้นำทางการจัดการเรียนการสอนอย่างแท้จริง (Become true instructional leaders) ส่วน Darling-Hammond (2010) กล่าวว่า แนวทางในการพัฒนาวิชาชีพครูต้องเน้นการพัฒนาสมรรถนะด้านการเรียนการสอน การประเมินผล การสังเกตและการสะท้อน (Reflection) ให้เห็นข้อแตกต่าง ในขณะที่เดียวกันมีงานวิจัยยืนยันว่า รูปแบบความร่วมมือกัน (Collaborative approaches) เพื่อช่วยกัน มีพลังในการพัฒนาได้ดีกว่า การดำเนินการตามลำพัง ส่วน ผศิน แดงจวง (2554, หน้า 178-197) ได้ศึกษาและสรุปรูปแบบการพัฒนามูลนิธิทางการศึกษาของประเทศต่าง ๆ ไว้ดังนี้

- 1) รัฐบาลของประเทศญี่ปุ่นมีความเชื่อว่า “การเรียนการสอนที่มีคุณภาพมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับครูผู้สอน” รัฐบาลญี่ปุ่นจึงออกกฎหมายพิเศษเกี่ยวกับบุคลากรบริการทางการศึกษาที่บังคับให้ครูต้องได้รับการฝึกอบรมประจำการอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ครูญี่ปุ่นที่ Hokkaido ต้องได้รับการฝึกอบรม 2 แบบ คือ 1) การฝึกอบรมขั้นพื้นฐาน และ 2) การฝึกอบรมเฉพาะทาง กล่าวคือ การฝึกอบรมขั้นพื้นฐานจัดโดยรัฐบาลเพื่อต่อยอด กระตุ้นเตือน สร้างความตระหนัก ความรับผิดชอบแก่ครูทุก ๆ 5 ปี ผู้เข้ารับการฝึกอบรมในแต่ละรุ่นจึงมีประสบการณ์การทำงานเท่ากันหรือใกล้เคียงกัน เช่น ทำงานมาแล้ว 1, 5, 10, 15, 20 และ 25 ปี ตามลำดับ ส่วนการฝึกอบรม

เฉพาะทาง (Specialized training) จะเน้นวิชาเฉพาะเพื่อให้ครูเกิดความชำนาญ การฝึกอบรมเหล่านี้จะวางแผนโดยที่ทำการหรือเขตการศึกษา โดยคณะกรรมการการศึกษา (Education board) สถาบันวิจัยการศึกษา (Education research institute) ครูสามารถเข้ารับการฝึกอบรมฟรี กิจกรรมที่จัด เช่น การฝึกอบรมเฉพาะวิชา การฝึกอบรมเกี่ยวกับหลักสูตร การให้คำปรึกษานักเรียน (Student counseling) การแนะนำการเลือกวิชาชีพให้แก่ นักเรียน (Career guidance) ทักษะการสอน (Teaching skills) การฝึกอบรมเพื่อให้ได้รับประกาศนียบัตรเฉพาะ (รวมถึงการเป็นบรรณารักษ์) ส่วนการฝึกอบรมสำหรับครูที่อยู่ในชนบทห่างไกลอาจดำเนินการผ่านดาวเทียม (Satellite) หรือผ่าน Internet เทคโนโลยี School net เป็นระบบที่ใช้ในการฝึกอบรมครูที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย

2) รูปแบบการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของประเทศอินโดนีเซีย อินโดนีเซียมีความเชื่อพื้นฐานว่า “คุณภาพการศึกษาขึ้นอยู่กับคุณภาพครู” ทั้งนี้สืบเนื่องจากรัฐบาลเห็นว่าคุณภาพชีวิตคุณภาพมนุษย์ของประเทศต่ำกว่าประเทศอื่น ๆ เช่น ญี่ปุ่น สิงคโปร์ บรูไน มาเลเซีย ฯลฯ รวมทั้งผลการสอบ TIMSS ในปี ค.ศ. 2003 วิชาคณิตศาสตร์อยู่ในอันดับที่ 35 จาก 46 ประเทศ และวิทยาศาสตร์อยู่ในอันดับที่ 37 จาก 46 จากผลการจัดการศึกษา กอปรกับความเชื่อข้างต้นทำให้รัฐบาลอินโดนีเซียต้องประกาศเป็นกฎหมาย Act No.14/2005 ว่าครูต้องได้รับการพัฒนาและการศึกษา ต้องจัดให้มีคุณภาพกว่านี้ และได้กำหนดให้ครูเป็นวิชาชีพ (Teacher is professional) รูปแบบการดำเนินการพัฒนาสมรรถนะครูประเทศอินโดนีเซียจึงถูกกำหนดโดยรัฐบาลกลาง โดยการจัดฝึกอบรมทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และจากการที่รัฐบาลต้องเร่งพัฒนาครูอย่างเร่งด่วน หลายกิจกรรมของการพัฒนาครูจึงเป็นไปแบบเร่งรีบ สุกเอาเผากิน หรือ “Hit and Run” การจัดฝึกอบรมไม่มีการตรวจสอบหรือวิเคราะห์ความจำเป็น กอปรกับครูที่ผ่านการพัฒนาก็ขาดการติดตามประเมินผลอย่างเหมาะสม และนอกจากนี้รัฐบาลอินโดนีเซียกำหนดให้สภาการประกันคุณภาพการศึกษา (LPMP) และศูนย์พัฒนาและสร้างพลังครูและบุคลากรทางการศึกษา (P4TK) เป็นสถาบันฝึกอบรมครูประจำการ ซึ่งก็พบปัญหาว่าครูที่ผ่านการอบรมแล้วไม่ได้้นำความรู้มาพัฒนาการเรียนการสอนเนื่องจากไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษา และครูก็ไม่ใส่ใจที่จะเปลี่ยนแปลง

3) รูปแบบการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของประเทศฟินแลนด์ สถาบันการศึกษาวิชาชีพครูของประเทศฟินแลนด์ได้รับการยอมรับสูงมากในสังคม ครูจะมีอิสระจากการควบคุมจากภายนอก เช่น การตรวจสอบ แต่ครูจะมีความตระหนักและรับผิดชอบงานในหน้าที่สูง พุ่มเทเวลา กำลังกายใจ เพื่อศิษย์เรียนรู้ได้อย่างเต็มความสามารถ การพัฒนาครูในประเทศฟินแลนด์จะเป็นการพัฒนาตนเองจากฐานรากของตนเองอย่างต่อเนื่อง กระบวนการพัฒนาเป็นแบบการแก้ปัญหา มุ่งเน้นเฉพาะที่และสภาพแวดล้อมตลอดชีวิตการเป็นครู รูปแบบที่ใช้ในการพัฒนาวิชาชีพ

ประกอบด้วย การส่งเสริมให้มีการทดลอง การถามตอบเพื่อสะท้อนความคิด การแบ่งปันความรู้ ซึ่งจากการที่ประเทศฟินแลนด์มีการพัฒนาทรัพยากรบุคคลอย่างต่อเนื่อง โดยการประชุม ปรึกษา แลกเปลี่ยน ร่วมมือทางวิชาการภายในกลุ่ม EU จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อการสอบ PISA 2003 พบว่า คะแนนสอบของประเทศฟินแลนด์มีผลการสอบค่อนข้างสูง คือวิทยาศาสตร์ได้ 548 คะแนน การอ่านได้ 543 คะแนน ซึ่งมีคะแนนสูงกว่าประเทศฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ และอังกฤษ (OECD, 2003)

4) รูปแบบการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของสหภาพยุโรป ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมทำให้บทบาทหน้าที่ของโรงเรียนเปลี่ยนแปลงไปด้วย และจากสภาพดังกล่าวสังคมจึงมีการคาดหวังว่าครูจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาวิชาชีพตามไปด้วย ในหลายประเทศ เช่น ฝรั่งเศส ไชเชนแลนด์ เนเธอร์แลนด์ และสวีเดน เห็นว่าการพัฒนาวิชาชีพเป็นหน้าที่ของครูในสหราชอาณาจักร (England, Wales, Northern Ireland) รัฐบาลกำหนดให้โรงเรียนต้องมีแผนการพัฒนากิจการปฏิบัติงาน (Performance) ของครูในแต่ละสถานศึกษาเองเพื่อให้ครูปฏิบัติงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยอาจจัดให้มีแผนการประเมินตนเอง (Self-evaluation) การสังเกตในห้องเรียน

Glazer, Abbott, and Harris (2004, p. 52) กล่าวถึงรูปแบบการพัฒนาวิชาชีพครู โดยการมองสะท้อนกลับ เป็นการพัฒนารูปแบบที่มีพื้นฐานบนความคิดเกี่ยวกับครูหรือนักปฏิบัติที่มองสะท้อนกลับทั้งที่ต้องการให้ครูสะท้อนกลับประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนประจำวัน ความเปลี่ยนแปลงหรือการทดลองที่อาจจะนำมาใช้ในห้องเรียน และผลที่เกิดขึ้นจากการเก็บรวบรวมข้อมูล ควรมีการดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

- 1) มีการปรึกษาหารือเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้ ถ้าเป็นไปได้ควรเป็นไปตามประเด็นที่ได้เลือกไว้ล่วงหน้า
- 2) มีการวางแผนสำหรับการปฏิบัติที่ต้องการปรับปรุงหรือการทดลอง
- 3) มีการหาข้อมูลสนับสนุนและการปรึกษาหารือที่ช่วยในเรื่องการมองสะท้อนกลับ
- 4) มีการใช้มุมมองสะท้อนกลับโดยผู้เชี่ยวชาญภายนอกกระบวนการ

3. แนวทางการพัฒนาวิชาชีพครู

ในการพัฒนาวิชาชีพครูนั้นได้มีนักการศึกษา นักวิชาการ และองค์กรต่าง ๆ ได้เสนอแนวคิด กระบวนการ และวิธีการอย่างหลากหลาย ดังนี้

Guskey (2000) ได้เสนอแนวทางสู่ความสำเร็จในการพัฒนาครูไว้ว่า ควรเริ่มต้นจากจุดเล็ก ๆ แต่มีเป้าหมายที่กว้างไกล ร่วมมือทำงานเป็นทีม ให้การติดตาม สนับสนุน และกระตุ้นอย่างต่อเนื่อง และมีการบูรณาการ โครงการต่าง ๆ เข้าด้วยกัน Corcoran (1995) ได้กล่าวว่า โครงการพัฒนาวิชาชีพครูจะต้องกระตุ้นและสนับสนุนความคิดริเริ่มของสถานศึกษา เขตพื้นที่

การศึกษา และครู และให้เวลาที่เพียงพอ รวมทั้งมีการติดตามผล ส่วน Fullan (1987) ก็มีความเชื่อว่า ปัจจัยสำคัญ 4 ปัจจัยที่จะนำมาซึ่งความสำเร็จในการพัฒนาวิชาชีพครู ได้แก่ ฟังระลึกว่าการพัฒนาบุคลากรเป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างหนึ่ง บทบาทความเป็นผู้นำในระดับสถานศึกษา วัฒนธรรมองค์กรในระดับสถานศึกษา และบทบาทขององค์กรภายนอกโดยเฉพาะในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค และ Mizell (2010) ก็ยืนยันว่า หากครูไม่ได้รับการพัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นครูที่มีประสิทธิภาพแล้วจะทำให้ให้นักเรียนจะขาดโอกาสการเรียนรู้ที่เต็มศักยภาพ และเรียนรู้ด้วยความเบื่อหน่าย ดังนั้น เมื่อมีเป้าหมายที่จะเพิ่มพูนความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนและผลสำเร็จของผู้เรียน ปัจจัยหลักที่ต้องพิจารณาคือเรื่องการพัฒนาวิชาชีพอของครูผู้สอนและเรื่องนี้จะต้องเป็นส่วนประกอบหนึ่งในการปฏิรูปในระดับที่กว้างขึ้นด้วยในเวลาเดียวกัน ดังนั้น การให้ความสำคัญในเรื่องนี้ได้รับการตอบรับจากครูผู้สอนและที่อยู่ในแวดวงการศึกษา โดยทั่วไปเนื่องจากเป็นเรื่องที่แสดงให้เห็นถึงการชื่นชมยกย่องในงานของครู และเป็นสิ่งที่ต้องการเป็นอย่างมาก รวมทั้งเป็นการรณรงค์หลักการใหม่ในอาชีพการสอนว่าเป็นงานวิชาชีพ การพัฒนาวิชาชีพให้กับครูผู้สอนนั้นเป็นกระบวนการที่ใช้เวลาชั่วชีวิต เริ่มตั้งแต่การเตรียมการเบื้องต้นที่ครูผู้สอนทุกคนได้รับ ไม่ว่าจะได้รับจากสถาบันที่ให้การศึกษากับครู หรือจากการทำการสอนจริงและต่อเนื่องไปจนกว่าจะเลิกสอน ดังนั้น ควรมีการเตรียมการตั้งแต่เบื้องต้นให้กับครูผู้สอนในการฝึกอบรมระหว่างการทำงาน และประสบการณ์ในการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่จะช่วยในการฝึกปฏิบัติของครูผู้สอน และทำให้เกิดความเชี่ยวชาญในวิชาชีพครูไปจนตลอดชีวิต

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 81 ได้บัญญัติว่า การพัฒนาความรู้และทักษะให้ก้าวทันวิทยาการสมัยใหม่เป็นทั้งสิทธิและหน้าที่ของผู้ประกอบวิชาชีพครู และมาตรา 52 วรรค 1 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 ซึ่งบัญญัติว่า

“ให้กระทรวงศึกษาธิการส่งเสริมให้มีระบบ กระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครูให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่ และการพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง”

นอกจากนี้ จากการวิจัยของ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพรทิพย์ แจ่มจัน (2551) ซึ่งได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาครูของต่างประเทศ โดยพบประเด็นที่น่าสนใจโดยสรุปดังนี้

1. มีกระบวนการสรรหาผู้มีความสามารถเป็นเลิศเพื่อมาเรียนครูหรือประกอบวิชาชีพครู และปฏิรูปหลักสูตรการผลิตครูให้ทันสมัย

2. มีการประเมินและต่ออายุใบประกอบวิชาชีพครูเป็นระยะ ๆ รวมทั้งการตรวจสอบคุณภาพของครูอย่างต่อเนื่อง

3. มีการแบ่งเขตพื้นที่ในการพัฒนาครู โดยมอบหมายให้อยู่ภายใต้การดูแลของแต่ละมลรัฐ ซึ่งมีกฎหมายบังคับใช้กับครูในพื้นที่ของตน และเน้นการพัฒนาครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM: School-based management)

4. มีงบประมาณค่อนข้างสูงในการจัดโครงการพัฒนาครู

5. มีการพัฒนาแบบเครือข่ายความร่วมมือที่มีความเข้มแข็ง

6. มีการพัฒนาผู้บริหารเพื่อให้สามารถบริหารจัดการพัฒนาครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. มีระบบการรักษาและยกย่องครูที่มีผลงานดีเด่นให้คงอยู่ในวิชาชีพครูตลอดชีวิต

โดยพัฒนาระบบการให้รางวัลหรือค่าตอบแทนทั้งแบบรายบุคคลและแบบกลุ่ม

8. กำหนดแนวทางการพัฒนาครูทั้งแบบระดับชาติ ระดับโรงเรียน และระดับบุคคล ตามสมรรถนะที่จำเป็นต้องพัฒนา

ส่วนการพัฒนาวิชาชีพครูในต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกายังได้มีการกำหนดแนวทางการพัฒนาครูไว้หลากหลายยุทธศาสตร์ด้วยกันเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ (Dilworth & Imig, 1995) ซึ่งแนวทางหรือมาตรการที่กำหนด เช่น

1. ปฏิรูปในเชิงโครงสร้างของการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู โดยเริ่มทดลองใช้ตั้งแต่การพัฒนาวิชาชีพครูก่อนประจำการหรือการเริ่มต้นวิชาชีพครู ไปจนถึงการพัฒนาระดับปฏิบัติการหรือครูมืออาชีพเฉพาะทาง

2. รัฐให้การสนับสนุนส่งเสริมเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในเชิงระบบของการพัฒนาวิชาชีพครู ระหว่างองค์การภาครัฐกับองค์กรอิสระ หรือองค์การรัฐวิสาหกิจด้านการพัฒนาครู

3. มีการพัฒนาหรือปรับปรุงระบบการประเมินครูในการประกอบวิชาชีพตามสมรรถนะหรือมาตรฐานรายวิชาที่รับผิดชอบ

4. ให้ความสำคัญหรือมีการจัดทำเกณฑ์ชี้วัดสำหรับการประเมินและการเตรียมการด้านวิชาชีพครูที่มีความชัดเจนต่อการปฏิบัติ

5. จัดตั้งเตรียมการระบบการทำงานเพื่อพัฒนาวิชาชีพในรูปแบบของคณะกรรมการมาตรฐานทางวิชาชีพครูเพื่อควบคุมดูแลให้เป็นระบบหรือเป็นมาตรฐานเดียวกัน

6. มีการกำหนดมาตรการจูงใจหรือการกำหนดรูปแบบของค่าตอบแทนทางวิชาชีพให้มีความเหมาะสมต่อวิชาชีพ

7. ให้ความสำคัญต่อการสร้างระบบเพื่อเชื่อมโยงกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูของภาครัฐกับสถาบันด้านครุศึกษาแห่งชาติ

4. สถาบันครุศึกษา

ครุศึกษา หมายถึง ระบบและกระบวนการทั้งในและนอกสถาบันเพื่อผลิตและพัฒนาครู และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ส่วนสถาบันผลิตครูคือคณะครุศาสตร์/ ศึกษาศาสตร์ ที่มีบทบาทหลัก ในการผลิตครู โดยทำงานร่วมหน่วยงานและ/ หรือคณะวิชาที่เปิดสอนรายวิชาในหมวดการศึกษา และ โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติของวิชาชีพ (ไพฑูรย์ สินลาร์ตัน, 2560)

นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (2562ก) ได้กำหนดกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (TQF: Thai Qualifications Framework for Higher Education) เพื่อใช้เป็นทิศทางให้กับสถาบันผลิตครูนำไปใช้พัฒนานิสิตครูให้เป็นผู้มีคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรีในสาขาครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วยมาตรฐานการเรียนรู้ 6 ด้าน อันได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการและสถาบันผลิตครูทั้งในและต่างประเทศเสนอวิธีการจัดการศึกษาสำหรับสถาบันครุศึกษาไว้ดังนี้

Darling-Hammond (2010) ระบุถึงวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศสำหรับการจัดการศึกษาว่ามีดังนี้

1. การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและสอดคล้องกับรายวิชาเรียนทั้งหมดกับการฝึกประสบการณ์ภาคสนาม ซึ่งนำไปสู่การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความเชื่อมโยงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Coherence)
2. การมีมาตรฐานการปฏิบัติงานทางวิชาชีพที่ชัดเจนที่ใช้เป็นแนวทางและใช้ประเมินรายวิชาและการฝึกประสบการณ์
3. การมีแก่นความรู้ของหลักสูตรที่มีความเข้มข้นที่สอนในบริบทการปฏิบัติงานจริง และครอบคลุมรากฐานความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กและวัยรุ่น ความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทสังคมและวัฒนธรรม หลักสูตร การประเมินและการสอนความรู้เนื้อหา
4. การฝึกประสบการณ์คลินิก/ ภาคสนามอย่างต่อเนื่อง (Extended clinical experiences) โดยจัดให้มีการฝึกงาน (Practicum) ภายใต้การนิเทศเป็นเวลาอย่างต่ำ 30 สัปดาห์ โดยเปิดโอกาสให้นักศึกษาครูฝึกปฏิบัติในการสอนควบคู่ไปกับการเรียนรายวิชาเพื่อสนับสนุนให้นักศึกษาครูเชื่อมโยงแนวคิดที่เรียนในรายวิชากับการฝึกประสบการณ์ภาคสนาม
5. ใช้วิธีการเรียนรู้แบบสืบสอบที่เชื่อมโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติ เช่น สอนโดยใช้กรณีศึกษา การวิเคราะห์การเรียนการสอน การวิจัยของครู/ วิจัยชั้นเรียน การวิเคราะห์การเรียนการสอน และพัฒนาความสามารถในการสะท้อนความคิดจากการปฏิบัติงาน

6. มีกลยุทธ์ที่ชัดเจนในการสนับสนุนให้นักศึกษาคูตรวจสอบความเชื่อและข้อสมมุติ ลึก ๆ ของตนเอง เกี่ยวกับการเรียนรู้และผู้เรียน และเรียนรู้เกี่ยวกับประสบการณ์ของคนที่แตกต่างกัน จากตนเอง

7. สถาบันผลิตครูและโรงเรียนจะต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างกันที่เข้มแข็ง มีองค์ความรู้ และความเชื่อร่วมกันและทำงานร่วมกันในการเปลี่ยนแปลงการสอน การจัดการศึกษาในโรงเรียน และครูศึกษา

8. ประเมิน โดยอิงมาตรฐานวิชาชีพ ซึ่งประเมินผลการปฏิบัติงานและการใช้เพิ่ม สะสมงานในการประเมินความสามารถในการประยุกต์ความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาจริง

Korthagen, Loughran, and Russell (2006) เสนอหลักการพื้นฐานของหลักสูตรและวิธี ปฏิบัติของครูศึกษา 7 ประการที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ดังนี้

1. ครูศึกษาควรเน้นสอนวิธีการเรียนรู้จากประสบการณ์และการพัฒนาความรู้ทางวิชาชีพ ทั้งนี้เพราะในการเรียนรู้การสอน นักศึกษาคูมักตัดสินใจในสถานการณ์ที่ไม่มีสูตรสำเร็จเดียว ในการหาทางออก

2. ครูศึกษาควรส่งเสริมให้นักศึกษาคูเป็นผู้สร้างความรู้/ ทฤษฎีขึ้นจากการสะท้อน ความคิดจากการปฏิบัติ/ วิจัยตนเองและอภิปรายกับเพื่อนมากกว่าการรับการถ่ายทอดความรู้ที่ผู้อื่น สร้างขึ้น คณาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรครูศึกษาคูควรสร้างสถานการณ์การเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ ผู้เรียนสร้างความรู้ร่วมกัน ทั้งนี้เพราะการสอนด้วยวิธีนี้จะช่วยให้นักศึกษาคูเกิดการเรียนรู้อย่างมี ความหมาย พัฒนาศักยภาพในการพัฒนาวิชาชีพด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องและพัฒนาความสามารถ ในการประยุกต์ความรู้ไปใช้บริบทของโรงเรียน

3. ครูศึกษาควรมุ่งความสนใจไปที่ผู้เรียนมากกว่าหลักสูตร โดยให้จัดประสบการณ์ให้ นักศึกษาคูเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและจากการลงมือปฏิบัติจริง

4. ครูศึกษาควรส่งเสริมให้นักศึกษาคูวิจัยการปฏิบัติงานของตนเองและแลกเปลี่ยน เรียนรู้กับเพื่อนนักศึกษาคู โดยมีคณาจารย์ครูศึกษาคอยให้กำลังใจและสนับสนุน

5. ครูศึกษาควรสนับสนุนให้นักศึกษาคูทำงานร่วมกันทั้งแบบเผชิญหน้าและผ่านสื่อ อิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงส่งเสริมการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน

6. ครูศึกษาต้องอาศัยการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียน สถาบันผลิตครู และนักศึกษาคู

7. ครูของครู/ คณาจารย์ครูศึกษาต้องแสดงแบบในการใช้วิธีสอนใหม่ ๆ ที่สอนให้กับ นักศึกษาคู รวมถึงสามารถอธิบายเหตุผลที่ใช้วิธีการสอนนั้น ๆ ได้ด้วย

Conway, Murphy, Rath, and Hall (2009) ได้เสนอหลักการของหลักสูตรครูศึกษาที่มี คุณภาพ ดังนี้

1. การมีวิสัยทัศน์ร่วมที่ชัดเจนที่บูรณาการรายวิชาตลอดทั้งหลักสูตรกับการปฏิบัติงานสอนในโรงเรียน
2. การเน้นความเป็นเลิศของการปฏิบัติงานทางวิชาชีพ กล่าวคือ ครูศึกษาควรกำหนดเกณฑ์ที่ชัดเจนในการตัดสินการสอนที่ดี ซึ่งผ่านการเห็นชอบร่วมกันและสอดคล้องกับจรรยาบรรณและความคาดหวังของสังคมที่มีต่อวิชาชีพครู
3. การเชื่อมโยงความรู้เกี่ยวกับผู้เรียนกับหลักสูตร กล่าวคือ การเรียนการสอนของหลักสูตรผลิตครูควรสอดแทรกความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียนและผลกระทบที่มีต่อบริบทการเรียนการสอนในระดับชั้นเรียน สถาบัน และสังคม
4. การบูรณาการองค์ประกอบ 3 ด้าน ที่เป็นแก่นของครุศึกษา ได้แก่ ความรู้พื้นฐานทางการศึกษา ความรู้เกี่ยวกับวิธีวิทยาการสอน และการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครู
5. การเชื่อมโยงประสบการณ์เรียนรู้เดิมของนักศึกษาครูกับหลักสูตรและการเรียนการสอนในหลักสูตรครุศึกษา
6. การมีกลยุทธ์ในการตรวจสอบผลกระทบของวัฒนธรรมของสถาบันผลิตครู ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมที่เป็นแบบเดียว (Cultural homogeneity) หรือวัฒนธรรมที่หลากหลาย ซึ่งส่งผลกระทบต่อรายวิชา และการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพครูของหลักสูตรการผลิตครู
7. การมีความสัมพันธ์แบบพันธมิตรที่เข้มแข็งระหว่างมหาวิทยาลัย/ สถาบันผลิตครูกับโรงเรียน โดยทั้งสองฝ่ายควรมีความรู้และความเชื่อร่วมกันเกี่ยวกับการผลิตครู
8. การใช้กรณีศึกษา เพิ่มประสบการณ์ และ โครงการอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนการบูรณาการความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นในโรงเรียนและมหาวิทยาลัย/ สถาบันผลิตครู

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2556) เสนอแนวทางการส่งเสริมสถาบันผลิตครูสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการในประเทศไทย จากการศึกษาวิเคราะห์งานวิจัยที่พัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้ในการพัฒนาสถาบันผลิตครูในประเทศ สรุปได้ดังนี้

1. การมีนโยบาย วัตถุประสงค์ พันธกิจในการผลิตครูที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องและเป็นไปตามความต้องการของสังคม
2. คณาจารย์มีคุณภาพเพียงพอและมีเครือข่ายร่วมการผลิตครู
3. นักศึกษามีความตั้งใจเข้าศึกษาและพัฒนาตนเป็นครูมืออาชีพ
4. หลักสูตรได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานหลักสูตรและมาตรฐานวิชาชีพครู
5. การจัดการเรียนรู้และฝึกประสบการณ์วิชาชีพมีคุณภาพ
6. บัณฑิตสนับสนุนการเรียนรู้และแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพมีคุณภาพเพียงพอ

7. การมีกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะนักศึกษาตามมาตรฐานวิชาชีพครู

8. การบริหารบุคคล ทรัพยากร และงบประมาณมีประสิทธิภาพ ใช้ระบบประกัน

คุณภาพในการบริหารจัดการ

9. มีการวิจัยประเมินผลการผลิตและพัฒนาครูเพื่อพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

ศักดิ์ชาย เพชรช่วย (2560) เสนอแนวปฏิบัติที่ดีของโครงการผลิตครูในสถาบัน

อุดมศึกษาไทย จากผลการสังเคราะห์โครงการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทย 10 โครงการ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2498 มีสาระสำคัญดังนี้ ด้านปัจจัยนำเข้า ครอบคลุม การคัดเลือกนักเรียนที่มีผลการเรียนดี มีความศรัทธาในวิชาชีพครู และมีพฤติกรรมดี มีทุนการศึกษาและหอพักให้ระหว่างเรียนตลอดทั้งหลักสูตร รับการบรรจุเข้ารับราชการครูตามภูมิลำเนา คัดเลือกคณาจารย์ครุศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่เหมาะสมรวมถึงมีคุณธรรม ด้านกระบวนการ ครอบคลุม คัดเลือกนักศึกษาครูในแต่ละสาขาให้สอดคล้องกับความต้องการใช้ครูของสถานศึกษา จัดหลักสูตรให้เหมาะสมกับแต่ละสาขา สร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันผลิตครู หน่วยงานที่ใช้ครูและครูสภา หล่อหลอมความเป็นครูตั้งแต่เริ่มเข้าศึกษาในหลักสูตร มีโครงสร้างหลักสูตรไม่ต่ำกว่าที่คุรุสภา กำหนด จัดการศึกษาทั่วไปเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี พัฒนาให้ผู้เรียนมีความชำนาญในหมวดวิชาเอก มีรูปแบบการเรียนการสอนที่มีจุดเน้นที่หลากหลายรวมถึงพัฒนาทักษะการวิจัย จัดทรัพยากรสนับสนุนการศึกษาทั้งในและนอกชั้นเรียน จัดฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้เข้มข้น จัดครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศเพื่อดูแลนักศึกษาครูระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพอย่างใกล้ชิด จัดการศึกษาที่เน้นการปฏิบัติงานวิชาชีพเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับทำงานในท้องถิ่นชนบท จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรระหว่างเรียนภาคฤดูร้อนตลอดทั้งหลักสูตร จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่สอดคล้องกับวิชาชีพและวิถีชีวิตครู จัดหลักสูตรเสริมเพื่อถ่ายทอดจิตวิญญาณความเป็นครู ด้านผลผลิต ครอบคลุม การบรรจุครูที่ดี เก่ง และมีความศรัทธาในวิชาชีพครู ทำงานเป็นครูในพื้นที่ภูมิลำเนา มีการติดตามความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษา บัณฑิตครูมีความรัก ศรัทธา และภูมิใจในวิชาชีพครู บัณฑิตครูมีความขยัน อดทน รับผิดชอบในหน้าที่ ใฝ่รู้ และมีความรักในตัวผู้เรียน บัณฑิตครูได้รับการยกย่องในสังคม

สรุป จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครูจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ สรุปวิธีปฏิบัติของการผลิตครูได้ดังนี้ หลักสูตรผลิตครูควรมีวิสัยทัศน์และมาตรฐานที่ชัดเจน จัดหลักสูตรเน้นสมรรถนะ สอนแก่นความรู้ของวิชาชีพครูอย่างเข้มข้น เชื่อมโยงการเรียนในรายวิชากับการฝึกประสบการณ์ จัดการเรียนการสอนเชิงรุก เน้นการวิจัยและใช้เทคโนโลยี สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ จัดฝึกประสบการณ์วิชาชีพอย่างต่อเนื่องและเข้มข้น โดยมีอาจารย์นิเทศและครูพี่เลี้ยงดูแลอย่างใกล้ชิด จัดกิจกรรมเสริมความเป็นครู คัดเลือกนักศึกษาครูที่เก่งและ

ต้องการเป็นครู มีคณาจารย์และระบบสนับสนุนที่มีคุณภาพ และมีการพัฒนาความร่วมมือแบบ พันธมิตรระหว่างสถาบันผลิตครู โรงเรียน และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีสถาบันโครงสร้างหน้าที่นิยม

แนวคิดสำนักโครงสร้างหน้าที่นิยม เป็นแนวคิดหลักทางสังคมวิทยาหนึ่งซึ่งมีทศนะ สำคัญว่า “สังคมเป็นเสมือนสิ่งมีชีวิตอย่างหนึ่ง สิ่งมีชีวิตนี้มีส่วนประกอบหลายอย่าง แต่ละอย่าง มีหน้าที่เฉพาะจะต้องปฏิบัติเพื่อการคงอยู่ของส่วนรวม คือตัวสิ่งมีชีวิตนั้น สังคมมนุษย์ก็เป็น อย่างนั้น ทุกส่วนของสังคมจะต้องมีหน้าที่ปฏิบัติ (สัจญา สัจญาวิวัฒน์, 2551) ทฤษฎีโครงสร้าง หน้าที่มุ่งอธิบายความสัมพันธ์ของส่วนต่าง ๆ ที่ประกอบกันเข้าเป็นสังคมที่เรียกกันว่าเป็นโครงสร้าง สังคม (Structure of society) และส่วนประกอบของโครงสร้างที่เป็นระบบย่อยเหล่านี้มีหน้าที่ (Function) ที่ต้องทำงานสอดคล้องกันอย่างเป็นระบบเพื่อการดำรงอยู่ของสังคม

แนวคิดสำนักโครงสร้างหน้าที่นิยมเกิดขึ้นโดยการพัฒนาแนวความคิดเรื่อง รูปแบบ อินทรีย์ (Organic model) และแนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่ (Functional) ที่เสนอโดย Bronislaw Malinowski และแนวคิดของ A.R. Redcliffe-Brown เรื่อง โครงสร้าง ซึ่งได้มีการพัฒนาแนวความคิดนี้ในกลุ่ม นักสังคมวิทยามาตั้งแต่ทศวรรษที่ 1940 เป็นต้นมา และอาจนับได้ว่า Talcott Parsons เป็น นักสังคมวิทยาที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาแนวความคิดของแนวคิดสำนักโครงสร้างหน้าที่นิยมนี้ ไม่น้อย นอกจากนั้นยังมีนักสังคมวิทยาชั้นนำอื่น ๆ ได้พัฒนาทฤษฎีอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะ ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องการหน้าที่ (Function) ซึ่งได้พยายามให้ความหมายที่เห็นพ้องต้องกันว่า เป็นการรวบรวมและเชื่อมโยงส่วนต่าง ๆ ของสังคมเข้าด้วยกัน ซึ่งได้ทำให้ความเข้าใจเรื่องระบบ (System) มีความชัดเจนยิ่งขึ้น ในช่วงทศวรรษที่ 1980 เป็นต้นมา ทฤษฎีระบบได้พัฒนามากขึ้น โดยนักสังคมวิทยาในกลุ่มทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ ซึ่งเป็นแนวความคิดที่มาแทนความคิดหลัก ทางด้านโครงสร้างหน้าที่และพัฒนาเป็นแนวคิดใหม่ที่เรียกว่า “Neofunctionalism” (Scott, 1995, pp. 138-139) แต่อย่างไรก็ดีบทบาทของแนวคิดสำนักโครงสร้างหน้าที่นิยมต่อการวิเคราะห์ระบบ สังคมนั้น มีส่วนช่วยทำให้เข้าใจระบบสังคมที่มีความสัมพันธ์กันยิ่งขึ้น

1. สาระสำคัญของแนวคิด

นักทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม มองสังคมในเชิงสถิตย์ (Social statics) เพื่อที่จะศึกษา รายละเอียดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของส่วนต่าง ๆ ที่มาประกอบกันเป็นโครงสร้างสังคมได้ และเพื่อ จะได้ศึกษาว่าส่วนประกอบต่าง ๆ ของสังคมนั้นทำหน้าที่อย่างไรเพื่อให้สังคมดำรงอยู่ได้

สำนักโครงสร้างหน้าที่นิยม ถือว่าสังคมเป็นระบบกระทำการชนิดหนึ่ง ตั้งอยู่บน หลักการสำคัญ คือ

1. สัมพันธภาพระหว่างส่วนต่าง ๆ ซึ่งประกอบกันเข้ามาเป็นระบบ แต่ละระบบจะต้องมีลักษณะถาวรพอประมาณ อย่างน้อยต้องสามารถทำให้ระบบนั้น ๆ ทำหน้าที่ของตนได้อย่างปกติ
2. ระบบแต่ละระบบมีความโน้มเอียงที่จะป้องกันตนเองจากการแทรกแซงหรือทำลายจากระบบอื่น (Boundary maintenance)
3. ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงบางประการเกิดขึ้นภายในส่วนต่าง ๆ ของระบบการเปลี่ยนแปลงนั้นก็จะยอมจะเข้าไปเพื่อความอยู่รอด หรือเพื่อการทำหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมมากขึ้นกว่าเดิม

4. ตามปกติแล้วระบบแต่ละระบบจะกระทำการรักษาคุณภาพในการปฏิบัติงานของส่วนต่าง ๆ ในบางครั้งถือว่าเป็นเหตุผิดปกติอาจอยู่ในภาวะปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่หรืออาจถูกแทรกแซงจากระบบอื่น

5. ระบบที่ไม่สามารถรักษาคุณภาพไว้ได้ ในที่สุดจะสลายตัวกลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบอื่น หรือเปลี่ยนสภาพเป็นระบบแบบใหม่ก็ได้ (ชนิตา รัชพลเมือง, 2531, หน้า 59)

การกระทำทางสังคมเป็นการกระทำที่มีความสัมพันธ์กันของระบบย่อยต่าง ๆ ในสังคมระหว่างสมาชิกในสังคมกับระบบในสังคม และระหว่างสมาชิกกับสมาชิกด้วยกันในสังคม ความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นการทำหน้าที่ทางสังคม ซึ่งหมายถึง

1. การอำนวยความสะดวกให้แก่กลุ่มวัฒนธรรมหรือสังคมจากส่วนใดส่วนหนึ่ง
2. ส่วนที่เป็นประโยชน์ซึ่งกลุ่มทำให้กับสมาชิก เช่น ครอบครัวยุติการก่ออยู่รอดหรือกลุ่มใหญ่ช่วยให้อุปกรณ์อยู่รอด
3. การเน้นถึงการรวมเอาส่วนต่าง ๆ ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับส่วนทั้งหมด หรือหมายถึงการพึ่งพาอาศัยระหว่างส่วนต่าง ๆ (ชนิตา รัชพลเมือง, 2531, หน้า 58)

2. การวิเคราะห์ระบบสังคมตามแนวทางของ Talcott Parsons

Talcott Parsons เป็นนักสังคมวิทยาในกลุ่มสำนักโครงสร้างหน้าที่นิยม ซึ่งมีบทบาทในการพัฒนาแนวความคิดต่าง ๆ ในกลุ่มทฤษฎีนี้เขาได้ให้ความสนใจกับระบบสังคมเป็นพิเศษและได้วิเคราะห์ระบบกระทำต่าง ๆ ในสังคมว่าแต่ละระบบมีข้อจำเป็นเชิงหน้าที่ (The functional imperatives) ซึ่งเป็นการบูรณาการระบบบุคลิกภาพซึ่งทำหน้าที่ควบคุมการกระทำและสร้างพฤติกรรมของบุคคลระบบสังคม ซึ่งทำหน้าที่จัดระบบความสัมพันธ์ของบุคคล และระบบวัฒนธรรม ซึ่งการบูรณาการดังกล่าวเป็นไปเพื่อรักษาคุณภาพให้สังคมดำรงอยู่ได้ การกระทำดังกล่าวสังคมจะต้องแก้ปัญหาสำคัญอันจำเป็นต่อการรักษาคุณภาพ 4 ประการ กล่าวคือ

1. การแสวงหาวิธีทางบรรลุวัตถุประสงค์ (Goal Attainment: G)
2. การปรับให้เข้ากับสถานการณ์ (Adaptation: A)

3. การประสานกลมกลืนหรือบูรณาการ (Integration: I)

4. การขัดเกลาและควบคุมทางสังคม (Latency: L)

ซึ่ง ชนิตา รัชภัทเมือง (2534, หน้า 53-55) ได้สรุปสาระของข้อจำเป็นแห่งการหน้าที่ไว้ว่า

การแสวงหาวิถีทางบรรลุวัตถุประสงค์ (Goal attainment) วัตถุประสงค์ของระบบอาจเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ภายนอก หรือเป็นวัตถุประสงค์ภายในที่มุ่งให้ระบบย่อยคงอยู่และทำหน้าที่ตามกำหนด การบรรลุวัตถุประสงค์ คือ การดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุถึงจุดหมายปลายทางโดยวิธีการจัดลำดับความสำคัญ (Priority) ของจุดประสงค์ต่าง ๆ ของระบบ รวมทั้งการสรรหาทรัพยากรให้ระบบเพื่อทำการให้บรรลุจนสุดท้ายหรือเป้าหมายนั้น

การบรรลุวัตถุประสงค์ของการเป็นระบบที่จะต้องไม่ขัดกับมูลเหตุจูงใจ ความประสงค์และความสามารถของสมาชิกอย่างรุนแรง โดยที่ระบบย่อยจะต้องทำหน้าที่ของตนอย่างสม่ำเสมอเพื่อรักษาระบบใหญ่ เป้าหมายของระบบใหญ่นั้นจะถูกถ่ายทอดและควบคุมให้สมาชิกยอมรับ และปฏิบัติตาม โดยปกติสถาบันสังคมที่ช่วยทำหน้าที่นี้ ได้แก่ สถาบันการเมือง

การปรับให้เข้ากับสถานการณ์ (Adaptation) ระบบใหญ่และระบบย่อยในสังคมต้องปรับตัวให้เข้ากัน ขณะเดียวกันระบบกระทำการนี้ยังต้องปรับตนให้สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมด้วยการปรับให้เข้ากับสภาพแวดล้อมจึงเป็นกระบวนการรวบรวมสรรหาวิธีและสิ่งจำเป็นต่าง ๆ จากสภาพแวดล้อมแล้วแจกแจงสิ่งจำเป็นเหล่านี้ให้เข้ากับระบบ เพื่อช่วยให้การดำเนินการต่าง ๆ บรรลุจุดหมาย เช่น การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ การใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล สถาบันสังคมที่ช่วยทำหน้าที่นี้ ได้แก่ สถาบันเศรษฐกิจ

การบูรณาการหรือประสานกลมกลืนกัน (Integration) หมายถึง ความสามารถของระบบในการแสวงหาวิธีทางสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในระบบ สามารถประสานระบบย่อย ๆ ที่แตกต่างกันให้อยู่ภายในระบบใหญ่ รวมทั้งทำให้สมาชิกแต่ละคนกลมกลืนเข้ากันอย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นความพยายามที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมายเต็มที่ สถาบันที่ช่วยทำหน้าที่นี้ ได้แก่ สถาบันการศึกษา ครอบครัว หรือการเมือง

การขัดเกลาหรือควบคุมทางสังคม (Latency) คือ การดำรงรักษาแบบแผนภายในเกี่ยวกับค่านิยมร่วมของสังคม มีประเด็นที่เกี่ยวข้อง 2 ประเด็น คือ การรักษาแบบแผน (Pattern maintenance) และการจัดการความตึงเครียด (Tension management) การรักษาแบบแผน หมายถึง การขัดเกลาให้สมาชิกในสังคมมีคุณลักษณะที่เหมาะสม มีทักษะจำเป็นสำหรับการทำตามบทบาทที่กำหนดตามค่านิยมร่วมในสังคม ขณะเดียวกันระบบจำเป็นต้องแก้ไขความตึงเครียด และการขัดแย้งระหว่างสมาชิกในระบบ และระหว่างระบบย่อยอันจะเป็นเหตุลุลามไปจนกระทั่งสังคมใหญ่

ไม่อาจอยู่ได้ สถาบันที่ทำหน้าที่นี้ ได้แก่ สถาบันศาสนา สถาบันทางกฎหมาย แนวคิดของสำนัก
โครงสร้างหน้าที่นิยม มองระบบสังคมว่าต้องทำหน้าที่ตามข้อจำเป็นแห่งการหน้าที่ ดังนี้

	Instrumental mean		Consummatory ends	
External	A	G	G	G
	L	I		
	L		I	
Internal	L		I	

ภาพที่ 3 ระบบสังคมตามแนวคิดสำนักโครงสร้างหน้าที่นิยม (Scott, 1995, pp. 58-59)

ข้อจำเป็นแห่งการหน้าที่นี้ไม่เฉพาะแต่ระบบใหญ่เท่านั้น แต่ระบบย่อยแต่ละระบบก็มี
หน้าที่ตามข้อจำเป็นแห่งการหน้าที่ด้วยเช่นกัน และข้อจำเป็นแห่งการหน้าที่ดังกล่าวไม่อาจแยก
ออกจากกัน แต่มีความสัมพันธ์กัน ระบบใหญ่และระบบย่อยอาจแลกเปลี่ยนข้อจำเป็นแห่งการหน้าที่
ระหว่างกันได้เพื่อรักษาคุณภาพแห่งสังคมไว้ การทำหน้าที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับรูปแบบของการกระทำ
ทางสังคม เพราะการกระทำทางสังคมเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมที่ได้รับ การกำหนดจาก
บรรทัดฐานทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่ง Parsons (อ้างถึงใน ชนิดา รัชภัพลเมือง, 2534, หน้า 55)
เปรียบเทียบการกระทำหรือผู้กระทำการกับส่วนการปรับตัว (A) เนื่องจากเป็นผู้เผชิญกับสภาพการ
ส่วนบุคคลสภาพ เทียบได้กับ G เนื่องจากเห็นว่าผู้ที่กระทำจะแสดงออกอย่างไร เป็นกระบวนการที่
เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ และการแสวงหาเป้าหมาย ระบบสังคมเทียบได้กับ I ด้วย เห็นว่า
เกี่ยวข้องกับการบูรณาการ สถานภาพ และบรรทัดฐานต่าง ๆ สำหรับระบบวัฒนธรรมเทียบได้กับ L
ซึ่งเป็นการขัดเกลา เพราะเป็นที่รวมของสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่มีความหมายเมื่อมีการกระทำระหว่างกัน
Scott (1995, pp. 60-61) ได้ให้คำอธิบายถึงข้อจำเป็นเชิงหน้าที่ของ Parsons โดยพิจารณา
การกระทำเชิงหน้าที่ 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มที่เป็นการกระทำในเชิงที่เป็นสิ่งเชื่อมโยง (Instrumental action) เป็นการกระทำ
ที่เกี่ยวข้องกับสถาบันเศรษฐกิจและสถาบันทางการเมือง ซึ่งเป็นหน้าที่ใช้ด้านการปรับให้เข้ากับ

สถานการณ์ (Adaptation) และการแสวงหาวิถีทางที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ (Goal attainment) สิ่ง que แสดงออกในเรื่องนี้คือ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เงินทุน ตลอดจนอำนาจที่จะกระทำการ

2. กลุ่มที่เป็นการกระทำที่แสดงออกทางความรู้สึก (Expressive action) ซึ่งเกี่ยวข้องกับ การหน้าที่ทางด้านการบูรณาการ (Integration) และการควบคุมทางสังคม (Latency) ซึ่งเป็นพื้นฐาน ทางสังคมของชุมชน (Societal community) สิ่ง que แสดงออกในเรื่องนี้ คือ ความรู้สึก รับผิดชอบ เกียรติยศชื่อเสียง รางวัล รวมทั้งเป็นเรื่องของการแบ่งช่วงชั้นทางสังคม นอกจากนี้ John Scott ยังได้เปรียบเทียบข้อจําเป็นเชิงหน้าที่ของระบบสังคมให้ชัดเจนโดยเปรียบเทียบตัวคนจะเห็นได้ว่า

2.1 การปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ (Adaptation) เทียบได้กับพฤติกรรมของบุคคล (Behavioral organism)

2.2 การแสวงหาวิถีทางบรรลุวัตถุประสงค์ (Goal attainment) เทียบได้กับบุคลิก ท่าทางของบุคคล (Personality)

2.3 การบูรณาการหรือการประสานกลมกลืน (Integration) เทียบได้กับระบบสังคม ของบุคคล (Social system)

2.4 การขัดเกลาและควบคุมทางสังคม (Latency) เทียบได้กับระบบวัฒนธรรม (Culture system) ของบุคคลนั้น ๆ

แบบในการวิเคราะห์ดังกล่าวสามารถใช้วิเคราะห์ได้ตั้งแต่ระบบสังคมขนาดใหญ่จนถึง ระบบย่อยในสังคม เพราะในแต่ละระบบย่อยก็มีการหน้าที่ที่จะต้องทำอย่างน้อย 4 ประการเช่นกัน

กล่าวโดยสรุป ระบบสังคมตามแนวคิดของสำนักโครงสร้างหน้าที่นิยมให้ความสำคัญ กับส่วนประกอบหรือระบบต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งทุกส่วนมีหน้าที่เชื่อมโยงกัน หากระบบใหญ่มีการ เปลี่ยนแปลงย่อมส่งผลกระทบต่อระบบย่อยในสังคมให้มีการเปลี่ยนแปลงตามมาด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับกลยุทธ์

กลยุทธ์ตามความหมายของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554) ได้ให้ความหมาย ไว้ว่า การรบที่มีเล่ห์เหลี่ยม วิธีการที่ต้องใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ เล่ห์เหลี่ยมในการต่อสู้ ซึ่งเมื่อพิจารณา ในบริบทของการบริหารองค์กรหรือบริหารงานทั่วไป มีการให้ความหมายของกลยุทธ์โดย นักวิชาการ นักวิจัย และผู้ทรงคุณวุฒิต่าง ๆ ดังนี้

Mintzberg and Quinn (2002) ให้ความหมายของกลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์ หมายถึง รูปแบบ แผนงานที่แสดงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันขององค์กรที่มีเป้าหมาย นโยบาย และ กิจกรรมในองค์กรที่มุ่งสู่ความสำเร็จอย่างมีการจําวางแผนตามกลยุทธ์

Johnson, Scholes, and Whittington (2005) กล่าวว่า กลยุทธ์ หมายถึง กลุ่มของการตัดสินใจเกี่ยวกับว่าจะทำอะไรคือเป้าหมายที่ต้องทำให้สำเร็จ ต้องกระทำอย่างไร และจะใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างไรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

Jones and George (2011) กล่าวว่า กลยุทธ์ หมายถึง ทิศทางและขอบเขตขององค์การในระยะยาวที่ได้รับความได้เปรียบในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงผ่านทางองค์ประกอบของทรัพยากรและสมรรถนะ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเติมเต็มความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

Mintzberg (1989) ศาสตราจารย์ทางด้านการบริหารของมหาวิทยาลัยแมคกิลในประเทศแคนาดา ให้ความหมายของคำว่ากลยุทธ์โดยใช้หลัก 5Ps ดังนี้

1. กลยุทธ์ คือ แผน (Strategy is a plan = P1) หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ กำหนดกลยุทธ์เพื่อใช้เป็นสิ่งกำหนดทิศทางหรือเป็นแนวทางการดำเนินงานในอนาคต หรือเป็นวิถีทางที่จะก้าวเดินจากที่หนึ่ง ไปยังที่หนึ่ง ตามความหมายนี้องค์กรทุกประเภทล้วนมีกลยุทธ์เพื่อรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพราะทุกองค์กรจะมีแนวทางการดำเนินงานของตน ดังนั้น กลยุทธ์ในความหมายนี้ก็คือแผนนั่นเอง

2. กลยุทธ์ คือ แบบแผนหรือรูปแบบ (Strategy is a pattern = P2) กลยุทธ์ในความหมายนี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับแบบแผนด้านพฤติกรรมในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องในแต่ละช่วงเวลา นั่นคือในการวางแผนงานในอนาคตจำเป็นจะต้องคำนึงหรือเชื่อมโยงกับแผนงานและบทบาทในอดีต ซึ่งผู้บริหารและผู้ปฏิบัติตติผลึกจนมีความเชี่ยวชาญในรูปแบบต่าง ๆ

3. กลยุทธ์ คือ การกำหนดฐานะหรือตำแหน่ง (Strategy is position = P3) ตามความหมายนี้ กลยุทธ์คือการกำหนดความสำคัญของฐานะหรือตำแหน่งของกิจการในสนามการแข่งขัน สินค้าหรือกิจกรรมที่เสนอออกไปจำเป็นต้องเหมาะสมกับความต้องการของลูกค้าหรือผู้รับบริการแต่ละประเภท

4. กลยุทธ์ คือ ทิศนภาพ (Strategy is a perspective = P4) กลยุทธ์ตามความหมายนี้ เน้นความสำคัญของการพิจารณาภาพที่แท้จริงภายในองค์กร หรือคุณลักษณะที่น่าจะเป็นขององค์กร นั่นคือ ทิศนภาพ หมายถึง วิธีการดำเนินงานที่ต้องการให้คนในองค์กรยึดถือร่วมกัน

5. กลยุทธ์ คือ กลวิธีในการเดินหมาก (Strategy is a ploy = P5) เป็นความหมายที่เฉพาะเจาะจงอย่างยิ่งในสถานการณ์ที่มีการต่อสู้แข่งขัน ซึ่งสิ่งที่ทุกคนต้องการคือ การเอาชนะ ดังนั้น ทุกฝ่ายจึงวางกลยุทธ์โดยคำนึงถึงการใช้อุบายในการดำเนินงาน หรือกลวิธีในการเดินหมากเดินเกมส์เพื่อเอาชนะฝ่ายตรงข้ามให้ได้

กมลวรรณ เกษะนันท์ (2555) ให้ความหมายว่า กลยุทธ์ หมายถึง วิธีการที่ผู้บริหารองค์กรปรับปรุง เปลี่ยนแปลงแนวทางการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ

สังคม เทคโนโลยี เพื่อการบริหารจัดการภายใต้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้ได้เปรียบคู่แข่งโดยเล็ง
เป้าหมายให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดอย่างมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

นพลักษณ์ หนักแน่น (2555) ให้ความหมายว่า กลยุทธ์ หมายถึง กระบวนการหรือ
แนวทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามภารกิจและ เป้าหมายที่ตั้งไว้ขององค์กร

ธนส์ถ์ เกษมไชยานันท์ (2555) ให้ความหมายว่า กลยุทธ์ หมายถึง วิธีการที่องค์กร
เลือกเพื่อจะดำเนินการจากจุดที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ไปยังจุดหมายปลายทางในอนาคตที่กำหนดไว้

เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2556) ให้ความหมายว่า กลยุทธ์ หมายถึง การวางแผนอย่าง
กว้าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในระยะยาว

วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ (2550) ได้ให้ความหมายว่า กลยุทธ์ หมายถึง วิธีการสู่จุดหมาย
ปลายทาง (Means) ระดับปฏิบัติการและเป็นแนวทางเพื่อตอบสนองวิธีการสู่จุดหมายปลายทาง
ระดับนโยบาย

วาสนา บุญญาพิทักษ์ (2554) ให้ความหมายว่า กลยุทธ์ หมายถึง เครื่องมือดำเนินงาน
ตามแนวทางของกลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์อย่างเป็นระบบทั้งระยะสั้นและระยะยาวที่ได้จากการ
วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายในเป็นฐานสำคัญเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

อวยชัย วัฒนา (2554) ได้ให้ความหมายของกลยุทธ์ว่า กลยุทธ์เป็นแผนการที่คิดขึ้น
อย่างรอบคอบ มีลักษณะเป็นขั้นเป็นตอนมีความยืดหยุ่นพลิกแพลงตามสถานการณ์ มีความมุ่งหมาย
เพื่อเอาชนะคู่แข่งหรือเพื่อหลบหลีกอุปสรรคต่าง ๆ จนสามารถบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

กล่าวโดยสรุป กลยุทธ์ หมายถึง แนวทางดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ ภารกิจและ
วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ รวมทั้งเป็นวิธีการที่ประกอบไปด้วยเป้าหมายหลักขององค์กร นโยบาย
และการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้องค์กรมุ่งสู่ภาพรวมทั้งหมดอย่างที่ต้องการ เป็นการกำหนดแนวคิด
หรือค่านิยมร่วมขององค์กร เป็นการกำหนดวิธีการปฏิบัติงานให้สำเร็จตามแนวทางที่กำหนด
เป็นอุปสรรคหรือชั้นเชิงการทำงานที่ต้องใช้สิ่งจูงใจในเชิงบวกและสร้างภาวะกดดันต่าง ๆ

1. การวางแผนกลยุทธ์

การวางแผนกลยุทธ์ (Strategic planning) เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารเชิงกลยุทธ์
(Strategic management) ซึ่งถือเป็นรูปแบบการบริหารงานเชิงรุกช่วยพัฒนาองค์กรให้ก้าวไป
ข้างหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ จากเอกสารประกอบการสอนวิชาพัฒนานโยบายและแผนยุทธศาสตร์
ทางการศึกษาของ พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ (2557) ได้สรุปเกี่ยวกับการวางแผนกลยุทธ์ระดับ
องค์กรไว้ 2 ประเด็น คือ 1) ลักษณะแผนกลยุทธ์ และ 2) องค์ประกอบของแผนกลยุทธ์ ซึ่งมี
รายละเอียดดังนี้

ลักษณะของแผนกลยุทธ์ต้องเป็นทิศทางในระยะยาวของการพัฒนาองค์กรหรือการพัฒนาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งคำนึงถึงสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น แผนกลยุทธ์จึงมีลักษณะเป็นพลวัต (Dynamic) คือมีพลัง มีความคิดใหม่และเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา อีกทั้งแผนกลยุทธ์ก็เปรียบเสมือนแผนที่นำทางหรือ Road map ที่สำคัญของการพัฒนาองค์กร หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งมีจุดมุ่งหมายปลายทางที่พึงประสงค์และชัดเจนที่ผ่านการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายในทั้งที่เป็นปัจจุบันและอนาคตอย่างรอบด้านและต่อเนื่องตลอดเวลา แผนกลยุทธ์จึงเป็นแผนเชิงรุก (Active and proactive) ไม่ใช่แผนตั้งรับ (Passive and reactive) องค์ประกอบของแผนกลยุทธ์มีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ส่วน มีรายละเอียด ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายเชิงกลยุทธ์ (Strategic aim/ end) คือ จุดมุ่งหมายเชิงรุก (Proactive aim) หรือจุดมุ่งหมายที่ชาญฉลาด (Smart aim) ที่ทำให้มีจุดมุ่งหมายปลายทางเชิงรุก (Proactive end) จุดมุ่งหมายปลายทางที่ชาญฉลาด (Smart end) ประกอบด้วย 6 ส่วนย่อย ได้แก่

- 1.1 วิสัยทัศน์ (Vision) จะระบุภาพอนาคตที่พึงประสงค์หรือจะเป็นอย่างไรในอนาคต
- 1.2 ค่านิยมหลัก (Core value) จะระบุสิ่งที่ต้องยึดมั่นและปฏิบัติเพื่อให้ได้ตามวิสัยทัศน์
- 1.3 พันธกิจ (Mission) จะระบุสิ่งที่ต้องทำให้ได้ตามวิสัยทัศน์
- 1.4 เป้าประสงค์ (Goal) จะระบุผลลัพธ์สำคัญของแต่ละพันธกิจ
- 1.5 ตัวชี้วัดหลัก (Key performance indicator) จะระบุตัวชี้วัดผลลัพธ์สำคัญ
- 1.6 เป้าหมาย (Target) จะระบุเป้าประสงค์ของแต่ละตัวชี้วัดหลัก

2. แนวทางเชิงกลยุทธ์ (Strategic mean) คือ แนวทางเชิงรุก (Proactive mean) หรือแนวทางที่ชาญฉลาด (Smart mean) ที่ทำให้เกิดปฏิบัติการเชิงรุก (Strategic action) หรือปฏิบัติการที่ชาญฉลาด (Smart action) ประกอบด้วย 3 ส่วนย่อย ได้แก่

- 2.1 ประเด็นกลยุทธ์ (Strategic issue) จะระบุกลุ่มกลยุทธ์
- 2.2 กลยุทธ์ (Strategy) จะระบุแนวทางเชิงรุก
- 2.3 แผนปฏิบัติการ (Action plan) จะระบุแผนงานและโครงการตามประเด็นกลยุทธ์ ซึ่งแผนงาน (Program) จะระบุแผนปฏิบัติการตามประเด็นกลยุทธ์ และโครงการ (Project) จะระบุแผนปฏิบัติการตามกลยุทธ์

2. การวิเคราะห์ SWOT และการกำหนดกลยุทธ์

การวิเคราะห์ SWOT เป็นการประเมินวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กรเพื่อประเมินจุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) และภาวะคุกคาม (Threats) การวิเคราะห์ SWOT จะถูกใช้เป็นที่รากฐานของการกำหนดกลยุทธ์เพื่อบรรลุภารกิจและวัตถุประสงค์ขององค์กร ข้อมูลที่รวบรวมได้จากการวิเคราะห์ SWOT อาจเสนอแนะว่าองค์กรควรจะ

เปลี่ยนแปลงภารกิจ วัตถุประสงค์ นโยบาย หรือกลยุทธ์ขององค์กร (สมยศ นาวิการ, 2537)

SWOT เป็นคำย่อมาจากคำว่า Strength, Weaknesses, Opportunities, และ Threats โดยแต่ละคำมีความหมายดังนี้

Strengths (S) คือ จุดแข็ง หมายถึง ความสามารถและสถานการณ์ภายในองค์กรที่เป็นบวก ซึ่งองค์กรนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึง การดำเนินงานภายในที่องค์กรทำได้ดี

Weaknesses (W) คือ จุดอ่อน หมายถึง สถานการณ์ภายในองค์กรที่เป็นลบและด้อยความสามารถ ซึ่งองค์กรไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึง การดำเนินการภายในที่องค์กรทำได้ไม่ดี

Opportunities (O) คือ โอกาส หมายถึง ปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่เอื้ออำนวยให้การทำงานขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์หรือหมายถึงสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานขององค์กร

Threats (T) คือ ภาวะคุกคาม หมายถึง ปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่ขัดขวางการทำงานขององค์กรไม่ให้อัตราการบรรลุวัตถุประสงค์ สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นปัญหาต่อองค์กร กล่าวคือเป็นอุปสรรคในอนาคตนั่นเอง

การวิเคราะห์ SWOT จะมีประโยชน์ในการประเมินองค์กรว่าอยู่ในสถานะอย่างไรเพื่อนำข้อมูลการวิเคราะห์องค์กรไปดำเนินการวางแผนกลยุทธ์ การประเมินจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคขององค์กร การวิเคราะห์ SWOT เป็นขั้นตอนแรกของการวางแผนกลยุทธ์ ผู้บริหารองค์กรสามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคาม ที่ได้จากการประเมินองค์กรและสภาพแวดล้อมมาใช้ประโยชน์ในการพิจารณาคัดสินใจหาทางเลือกเชิงกลยุทธ์ได้ โดยจะนำจุดแข็ง จุดอ่อนของสภาพแวดล้อมภายในมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับโอกาสและภาวะคุกคามจากสภาพแวดล้อมภายนอกเพื่อดูว่าองค์กรกำลังเผชิญกับสถานการณ์เช่นใด และภายใต้สถานการณ์เช่นนั้นองค์กรควรจะทำอย่างไรในเชิงกลยุทธ์ โดยทั่วไปการวิเคราะห์ SWOT นี้ ผู้บริหารองค์กรจะเผชิญกับสถานการณ์ 4 รูปแบบ (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2539)

สถานการณ์ที่ 1 (จุดแข็ง-โอกาส)

สถานการณ์นี้เป็นสถานการณ์ที่พึงปรารถนาที่สุดเนื่องจากองค์กรค่อนข้างที่จะมีจุดแข็งภายในค่อนข้างมาก ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมค่อนข้างที่จะให้โอกาสแก่องค์กรในหลายอย่าง ดังนั้น ผู้บริหารขององค์กรควรกำหนดกลยุทธ์ในเชิงรุก (Proactive strategy) เพื่อดึงเอาจุดแข็งที่มีอยู่มาเสริมสร้างและปรับใช้โอกาสต่าง ๆ เพื่อสร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้นต่อองค์กร

สถานการณ์ที่ 2 (จุดอ่อน-ภาวะคุกคาม)

สถานการณ์นี้เป็นสถานการณ์ที่เลวร้ายที่สุด เนื่องจากองค์การกำลังเผชิญอยู่กับอุปสรรคจากภายนอก และมีปัญหาจุดอ่อนภายในอยู่หลายประการ ดังนั้น ทางเลือกที่ดีที่สุดสำหรับผู้บริหารขององค์การคือ กลยุทธ์การตั้งรับหรือป้องกันตัว (Defensive strategy) เพื่อพยายามลดหรือหลบหลีกภัยต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ตลอดจนหามาตรการที่จะทำให้องค์การเกิดความสูญเสียน้อยที่สุด รวมทั้งแก้ไขปัญหาลักษณะต่าง ๆ

สถานการณ์ที่ 3 (จุดอ่อน-โอกาส)

เนื่องจากองค์การมีโอกาที่เป็นข้อได้เปรียบการแข่งขันอยู่หลายประการแต่ติดขัดอยู่ที่มีปัญหาอุปสรรคภายในในปัจจุบันที่เป็นจุดอ่อนอยู่หลายอย่างเช่นกัน ดังนั้น ทางออกสำหรับผู้บริหารขององค์การคือ กลยุทธ์การพลิกตัว (Turnaround-oriented strategy) เพื่อขจัดหรือแก้ไขจุดอ่อนต่าง ๆ ให้พร้อมที่จะต้อนรับโอกาสต่าง ๆ ที่เข้ามาหาตนเอง

สถานการณ์ที่ 4 (จุดแข็ง-ภาวะคุกคาม)

สถานการณ์นี้เกิดขึ้นจากการที่สภาพแวดล้อมไม่เอื้อต่อการดำเนินงาน แต่องค์การเองมีข้อได้เปรียบที่เป็นจุดแข็งอยู่หลายประการ ดังนั้น แทนที่ผู้บริหารขององค์การจะรอจนกระทั่งสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป ผู้บริหารขององค์การสามารถเลือกกลยุทธ์แตกตัวหรือกระจายกิจการ (Diversification strategy) เพื่อใช้ประโยชน์จากจุดแข็งที่มีอยู่ในการสร้างโอกาสในระยะยาวสำหรับผลิตภัณฑ์หรือตลาดด้านอื่น ๆ แทนการวิเคราะห์ SWOT ดังกล่าวนี้ จะต้องอาศัยความสามารถของผู้บริหารองค์การที่จะประเมินว่าองค์การของตนอยู่สถานการณ์แบบใด ทั้งนี้เนื่องจากการวิเคราะห์ SWOT จะมีลักษณะในเชิงสัมพันธ์ เพราะแต่ละองค์การนั้นจะมีจุดแข็ง-จุดอ่อน และโอกาส-อุปสรรค ที่ผสมผสานกันไปไม่ชัดเจนหรือโดดเด่นออกมา ซึ่งในทางปฏิบัติอาจจะใช้การให้น้ำหนักเพื่อหาค่าคะแนนเฉลี่ยออกมาว่าองค์การตกอยู่ในสถานการณ์ใด โดยวิธีการลงความเห็นของผู้บริหารระดับต่าง ๆ ขององค์การอันจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กร

สรุปได้ว่า การวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์นั้นหรือที่เรียกว่าการวิเคราะห์ SWOT ดังกล่าว จะให้เห็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคามขององค์กร เพื่อให้้องค์กรสามารถกำหนดแนวทางในการบริหารงานได้อย่างถูกต้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ชนิตา รักษ์พลเมือง และคณะ (2558) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาสภาพและปัญหาการผลิต การใช้ และการพัฒนาครูการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับความต้องการในอนาคต มีข้อสรุปจากงานวิจัยมี 3 ประการที่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) การผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า สถาบันการผลิตครูยังผลิตบัณฑิตเกินความต้องการเกือบ 2 เท่าตัว ซึ่งอาจจะส่งผลต่อคุณภาพของบัณฑิตครูและการมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษา แนวโน้มการรับนักศึกษาใหม่ก็มีเพิ่มขึ้น ขณะที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลซึ่งทำหน้าที่ผลิตครูอาชีวศึกษาโดยตรงยังมีจำนวนรับนักศึกษาใหม่ไม่มากนักและมีจำนวนค่อนข้างคงที่ ความต้องการจำเป็นในการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ต้องดำเนินการเร่งด่วนมากที่สุด คือ การมีระบบติดตามและประเมินผลการผลิตครูที่เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานกลางในการวางแผนการผลิตครูให้ตรงกับความต้องการในการใช้ครูในสภาพจริง พิจารณาปรับระบบการคัดเลือกนักศึกษาโดยใช้ระบบปิด มีการจำกัดจำนวนการรับนักศึกษาใหม่ ปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้เน้นการพัฒนาจิตวิญญาณของความเป็นครูมากขึ้น 2) การใช้ครูการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ยังมีปัญหาในด้านการสรรหา การบรรจุ การมอบหมายงาน การรักษากรูไว้ในระบบและการดูแลเมื่อครูเกษียณอายุราชการเพื่อเป็นขวัญกำลังใจ โดยเฉพาะการสรรหาและการบรรจุครูที่ไม่ตรงกับความต้องการทั้งปริมาณและสาขาวิชา การใช้ครูไม่ตรงตามวุฒิการศึกษาและการมีภาระงานด้านธุรการมากเกินไป ในด้านความต้องการจำเป็นที่ต้องดำเนินการเร่งด่วนมากที่สุด คือ การมีระบบครูพี่เลี้ยงที่ส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ปฏิบัติในช่วงแรก และ 3) การพัฒนาครูการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การพัฒนาครูการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นเรื่องที่มีความต้องการจำเป็นเป็นลำดับแรก รองลงมาคือ การผลิตครู และการใช้ครู

วิลาวัณย์ จารุอรียานนท์ (2557) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ มีข้อสรุปจากงานวิจัยมี 3 ประการที่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) การบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามการรับรู้ของอาจารย์นิเทศก์ มีคะแนนมากกว่าเกณฑ์ ส่วนการรับรู้ของครูพี่เลี้ยง มีคะแนนน้อยกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) แนวทางการบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตครู พบว่า ควรจัดการเรียนรู้แบบวิจัยเป็นฐาน เน้นฝึกวิเคราะห์ ควรบ่มเพาะความเป็นครูตั้งแต่ปี 1 สถานฝึกประสบการณ์วิชาชีพต้องมีความพร้อม อาจารย์นิเทศก์มีทักษะการจัดการเรียนรู้และวิจัย ครูพี่เลี้ยงเป็นแบบอย่างที่ดี และ 3) รูปแบบการบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่มี 4 ขั้นตอน

ได้แก่ วางแผน ปฏิบัติ ตรวจสอบ และปรับปรุงองค์ประกอบ คุณภาพครูยุคใหม่มี 3 ด้าน คือ ความรู้ การจัดการเรียนรู้ และคุณลักษณะความเป็นครู ผลการประเมินรูปแบบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด สิริวรรณ มีรอด (2553) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของนโยบายการขอต่อใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูที่มีต่อครูและนักเรียน: การวิจัยแบบผสม มีข้อสรุปจากงานวิจัย พบว่าการยอมรับในกิจกรรมที่ใช้ในการขอต่อใบอนุญาต กิจกรรมที่ครูเห็นด้วยมากที่สุดคือ การผ่านการอบรมหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ สำหรับเกณฑ์การต่อใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูที่ครูเห็นด้วยมากที่สุด คือ ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูเป็นเรื่องสำคัญสำหรับการปฏิบัติงานครูในด้านพฤติกรรมกรเข้าร่วมกิจกรรมตามที่คุรุสภากำหนด ภาพรวมอยู่ระดับดีมาก ครูส่วนใหญ่มีระดับการเข้าร่วมกิจกรรมตามที่คุรุสภากำหนดในเรื่องการเข้ารับการอบรมและได้รับวุฒิบัตรแสดงความชำนาญการในการประกอบวิชาชีพคุรุสภาในด้านผลกระทบของนโยบายที่มีต่อครู ครูส่วนใหญ่มีความเห็นว่านโยบายการต่อใบประกอบวิชาชีพครูมีผลกระทบในเรื่องการทำให้ครูมีความก้าวหน้าด้านวิชาชีพ ทำให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด และในด้านการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการเข้าร่วมกิจกรรมตามที่คุรุสภากำหนด ก็ส่งผลให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีแนวโน้มของการจัดการเรียนการสอนที่ดีตามการรับรู้ของผู้เรียน

พัชริกา ปันลั่น (2552) ได้ทำการศึกษาแนวโน้มการพัฒนาวิชาชีพทางการศึกษา และแผนกลยุทธ์องค์กรวิชาชีพครูของประเทศไทยโดยใช้เทคนิค อี ดี เอฟ อาร์ มีข้อสรุปจากงานวิจัยพบว่า แนวโน้มการพัฒนาวิชาชีพทางการศึกษาในอนาคต จะมีทิศทางการพัฒนาที่ดีขึ้นในลักษณะดังต่อไปนี้ 1) แนวโน้มบริบทของสังคม คือ วิชาชีพทางการศึกษาจะได้รับการพัฒนาให้เป็นสากลมากขึ้น อันเนื่องจากการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับภูมิภาคอาเซียน และประเทศอื่น ๆ 2) แนวโน้มการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน คือ ผู้เรียนจะสามารถใช้เทคโนโลยีในการศึกษาหาความรู้ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ทำให้ได้ความรู้จริงจากการปฏิบัติ และจากการบอกเล่าจากประสบการณ์จริง 3) แนวโน้มการพัฒนาผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษาคือ ผู้ประกอบวิชาทางการศึกษาจะได้รับการพัฒนาด้วยรูปแบบที่หลากหลาย โดยจะเน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนา 4) แนวโน้มการพัฒนาองค์กรวิชาชีพครู คือ องค์กรวิชาชีพครูจะได้รับการปรับปรุงและพัฒนาให้เป็นองค์กรที่ทันสมัยและเป็นสากลขึ้น เช่น จะพัฒนามาตรฐานวิชาชีพ และพัฒนาวิชาชีพทางการศึกษาโดยการทำแผนพัฒนาวิชาชีพทางการศึกษา เป็นต้น

งานวิจัยในต่างประเทศ

Wiswall (2013) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นพลวัตของคุณภาพครู มีกลุ่มตัวอย่างคือ ข้อมูลของผู้เรียนและครูจากโรงเรียนสังกัดรัฐบาลของรัฐนอร์ทแคโรไลนา ประเทศสหรัฐ

อเมริกา ที่มีข้อมูลในช่วง ค.ศ. 1996-2005 จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของผู้วิจัย พบว่า หากครูมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองในระยะแรกมากเพียงใดยิ่งส่งผลต่อการจำกัดความเป็นพลวัตของคุณภาพครูมากเท่านั้น โดยเกณฑ์นี้ยกเว้นในช่วง 2-3 ปีแรกของการจัดการเรียนการสอน สำหรับรูปแบบความเป็นพลวัตของคุณภาพครูมี 3 รูปแบบ ดังนี้ 1) อิทธิพลคงที่ (Fixed effect) 2) ปัจจัยเพื่อนร่วมงาน และ 3) คะแนนการสอบใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู

Robinson and West (2012) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การเตรียมนักการศึกษาเพื่อการปฏิบัติการสอน พบว่า ปัจจัยด้านภาษาพื้นฐานทางครอบครัว วัฒนธรรมที่หลากหลาย วิธีการศึกษาทั้งสี่ ปัจจัยนี้มีความสำคัญในการเตรียมโปรแกรมพัฒนาครูใหม่เพื่อให้เข้าใจถึงวิธีการศึกษา ซึ่งจะเห็นได้ว่าห้องเรียนที่จัดไว้มีความหลากหลายวัฒนธรรม จะมีส่วนในการตอบสนองขั้นพื้นฐานทุก ๆ หลักสูตรการศึกษาซึ่งจะมีส่วนช่วยในระดับพื้นฐาน ในการทดลองนั้นมีการเพิ่มของโครงสร้างการเปลี่ยนแปลงในโปรแกรมการเตรียมเพื่อเพิ่มบทสนทนา การฝึกประสบการณ์ภาคสนาม ระเบียบวิธีวิจัย การเรียนการสอนและการประเมินผล และช่วยให้แบ่งระหว่างความหลากหลายของการศึกษาทางวัฒนธรรมและการศึกษาพิเศษ การวางแผนการเรียนการสอนร่วมระหว่างการศึกษาศึกษาพิเศษและการศึกษาทั่วไป จะต้องวางแผนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำหรับการฝึกอบรมครูผู้สอนและการพัฒนาโปรแกรมครูมืออาชีพต้องมุ่งเน้นการปฏิบัติจริงเพื่อเสริมศักยภาพของครู มีการบันทึกกิจกรรมทางภาคสนามเพื่อหาข้อบกพร่องของโปรแกรมที่ใช้พัฒนาทุกขั้นตอนแล้วนำมาหาข้อสรุปวิพากษ์วิจารณ์ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นในการปรับปรุงโปรแกรมในการเตรียมครู

Harris and Sass (2011) ได้ทำการศึกษาผลของการจัดการศึกษาและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โดยทำการวิจัยเกี่ยวกับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และครูอัตราจ้าง โดยผลการวิจัยพบว่า ครูในโรงเรียนประถมและมัธยมศึกษาตอนต้น มีคุณภาพสูงขึ้นตามประสบการณ์ในการทำงาน ซึ่งประสบการณ์ในการทำงานนั้นเพิ่มขึ้นมากที่สุดในช่วง 2-3 ปีแรกของการทำงาน และเพิ่มขึ้นเหนือกว่าเมื่อผ่านปีที่ 5 ของการทำงาน ในทางตรงข้ามกลับไม่พบความสัมพันธ์ของการจัดการอบรมพัฒนาวิชาชีพตามแบบแผนกับผลิตภาพครู และยังไม่พบข้อสรุปที่แน่ชัดระหว่างความสัมพันธ์ของคะแนนสอบของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่สอบผ่านกับคุณภาพของนักศึกษา

Hollins (2011) ศึกษาเรื่อง การเตรียมครูเพื่อการสอนที่มีคุณภาพ ในงานวิจัยนี้ได้นำเสนอวิธีการแบบองค์รวมของพื้นฐานการปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วยสองส่วนเพื่อเตรียมการสอนที่มีคุณภาพ ส่วนแรกจะอธิบายทักษะที่สำคัญ นิสัยใจคอที่มีความสำคัญสำหรับการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ เน้นการทำความเข้าใจกระบวนการเรียนรู้ด้านภูมิหลังทางวัฒนธรรมและประสบการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากผู้เรียน โดยอาศัยปรัชญาที่เหมาะสมและมีอิทธิพลต่อประสบการณ์การเรียนรู้

การออกแบบกรอบของหลักสูตรและบริบททางสังคมในห้องเรียน ส่วนที่สองอธิบาย เรื่องโอกาส การเรียนรู้และการออกแบบการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ การอภิปรายนี้เน้นการเตรียมครูที่มี คุณภาพเพื่อการเรียนการสอนขั้นพื้นฐานในโรงเรียนมาตรฐานเพื่อความสมบูรณ์และความน่าเชื่อถือ ของครู

Lankau and Scandura (2002) ได้ศึกษาการพัฒนาวิชาชีพแบบบูรณาการกับการทำงาน โดยใช้รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพที่หลากหลาย ซึ่งผลของการศึกษาและทดสอบ พบว่า การพัฒนา วิชาชีพแบบบูรณาการกับการทำงาน โดยการร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ไตร่ตรอง สะท้อนคิดการปฏิบัติซึ่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาวิชาชีพและได้กำหนดโครงสร้าง ในการพัฒนาโอกาสในการเรียนรู้ในสถานศึกษา อาทิ การศึกษากลุ่ม การวิจัยเชิงปฏิบัติการ และ การไตร่ตรองสะท้อนคิด ตลอดจนมีการใช้วิธีการต่าง ๆ ในการพัฒนาวิชาชีพ เช่น ทีมสอน กลุ่มการสอนแบบร่วมมือ การทำแบบให้ดู การโค้ช การดูแลให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แนวทางการปฏิบัติซึ่งทำให้ครูเกิดการพัฒนาในวิชาชีพมากกว่าการประเมินครู หรือการนิเทศการสอน และข้อค้นพบสำคัญอีกประการหนึ่งคือรูปแบบของการพัฒนาวิชาชีพ ในงานแบบไม่เป็นทางการมาใช้ในการพัฒนาวิชาชีพ เช่น กลุ่มวางแผนการพัฒนาหลักสูตร การประชุมสาขา โดยกิจกรรมดังกล่าวเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครู พร้อมกับการปฏิบัติงาน รวมถึงการพัฒนาวิชาชีพให้ครูใหม่หรือผู้ที่เริ่มเข้าสู่วิชาชีพครูและปัจจัย สำคัญของความสำเร็จในการพัฒนาวิชาชีพคือการให้การสนับสนุนของผู้บริหาร

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาการผลิตครูของสถาบันการครุศึกษาในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ดำเนินการวิจัยโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ผู้วิจัยออกแบบการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ข้อ คือ 1) เพื่อศึกษาผลกระทบของการพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ต่อการผลิตครูของสถาบันการครุศึกษาในภาคตะวันออก 2) เพื่อศึกษาบทบาทของสถาบันการครุศึกษาต่อการพัฒนาการผลิตครูในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก 3) เพื่อเสนอกลยุทธ์การพัฒนาการผลิตครูของสถาบันการครุศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาผลกระทบของการพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ต่อการผลิตครูของสถาบันการครุศึกษาในภาคตะวันออก

การศึกษารายละเอียดของผลกระทบของการพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ต่อการผลิตครูของสถาบันการครุศึกษาในภาคตะวันออก ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) มีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนในสถาบันการครุศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก จำนวน 3 แห่ง ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ มหาวิทยาลัยบูรพา และมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำนวน 30 คน เกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล คือ มีประสบการณ์สอนวิชาชีพครูในสถาบันการครุศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก 3 ปีขึ้นไป 15 คน และมีประสบการณ์สอนวิชาเฉพาะในสถาบันการครุศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก 3 ปีขึ้นไป จำนวน 15 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบบันทึกการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured or guided interviews) ตามแนวคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎีจากการตรวจเอกสารเป็นแนวทางสำคัญ และผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยตรวจสอบคำถามในภาพรวมด้านเนื้อหา ภาษา และความครอบคลุม จากอาจารย์ที่ปรึกษาหลักและผู้เชี่ยวชาญอีกจำนวน 3 คน ได้แก่

1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณยศ คุรุกิจ โกศล	คณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์ และ ผู้รักษาการแทนรองอธิการบดี ฝ่ายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก
2) รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แยมกสิกร	ผู้เชี่ยวชาญพิเศษ สำนักงานเลขาธิการ คุรุสภา และผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กร วิชาชีพ
3) ดร.วสันต์ นาวเหนียว	ผู้อำนวยการการบริหารการศึกษา ขั้นพื้นฐาน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) มีขั้นตอนดังนี้

3.1 เตรียมการก่อนสัมภาษณ์ ผู้วิจัยติดต่อกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพื่อขอสัมภาษณ์โดยแจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์และนัดหมายเวลาในการสัมภาษณ์

3.2 เตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการสัมภาษณ์ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured or guided interviews) แบบบันทึกการสัมภาษณ์ และเครื่องบันทึกเสียง

3.3 สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเป็นรายบุคคล จำนวน 30 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และใช้เวลาสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลคนละประมาณ 1 ชั่วโมง โดยเริ่มต้นจากการแนะนำตนเอง แจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ และขออนุญาตบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ในระหว่างการสัมภาษณ์ นอกจากนี้ผู้วิจัยจดบันทึกในระหว่างการให้สัมภาษณ์เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยการจำแนกถ้อยคำหรือใจความที่ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นแล้วนำมาจัดกลุ่มข้อมูลเป็น Unit of data เพื่อตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Induction analytic) ตลอดจนอภิปรายถึงปรากฏการณ์ความสัมพันธ์และประเด็นสำคัญเพื่อตอบคำถามการวิจัย หลังจากนั้นมีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและข้อค้นพบต่าง ๆ โดยใช้เทคนิคสามเส้า (Data triangulation technique) และนำเสนอโดยใช้การพรรณนาประกอบตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูล (Direct code)

ตอนที่ 2 ศึกษาบทบาทของสถาบันการครุศึกษาต่อการพัฒนาการผลิตครูในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

การศึกษารoles บทบาทของสถาบันการครุศึกษาต่อการพัฒนาการผลิตครูในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) มีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารระดับคณบดี/ รองคณบดี หัวหน้าภาควิชา และ ประธานหลักสูตรในสถาบันการครุศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก จำนวน 3 แห่ง แห่งละ 3 คน ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ มหาวิทยาลัยบูรพา และ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบบันทึกการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured or guided interviews) ตามแนวคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี จากการตรวจเอกสารเป็นแนวทางสำคัญ และผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยตรวจสอบคำถามในภาพรวมด้านเนื้อหา ภาษา และความครอบคลุม จากอาจารย์ที่ปรึกษาหลักและผู้เชี่ยวชาญอีกจำนวน 3 คน ได้แก่

1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณยศ คุรุกิจโกศล	คณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์ และ ผู้รักษาการแทนรองอธิการบดี ฝ่ายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก
2) รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี เข้มกลีกร	ผู้เชี่ยวชาญพิเศษ สำนักงานเลขาธิการ คุรุสภา และผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กร วิชาชีพ
3) ดร.วสันต์ นาวเหนียว	ผู้อำนวยการการบริหารการศึกษา ชั้นพื้นฐาน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) มีขั้นตอนดังนี้

3.1 เตรียมการก่อนสัมภาษณ์ ผู้วิจัยติดต่อกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพื่อขอสัมภาษณ์โดยแจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์และนัดหมายเวลาในการสัมภาษณ์

3.2 เตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการสัมภาษณ์ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured or guided interviews) แบบบันทึกการสัมภาษณ์ และเครื่องบันทึกเสียง

3.3 สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเป็นรายบุคคล จำนวน 9 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบ กึ่งโครงสร้าง และใช้เวลาสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลคนละประมาณ 1 ชั่วโมง โดยเริ่มต้นจากการแนะนำตนเอง แจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ และขออนุญาตบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ในระหว่างการสัมภาษณ์ นอกจากนี้ผู้วิจัยจัดบันทึกในระหว่างการให้สัมภาษณ์เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยการจำแนกถ้อยคำหรือใจความที่ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นแล้วนำมาจัดกลุ่มข้อมูลเป็น Unit of data เพื่อตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Induction analysis) ตลอดจนอภิปรายถึงปรากฏการณ์ ความสัมพันธ์และประเด็นสำคัญเพื่อตอบคำถามการวิจัย หลังจากนั้นมีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและข้อค้นพบต่าง ๆ โดยใช้เทคนิคสามเส้า (Data triangulation technique) และนำเสนอโดยใช้การพรรณนาประกอบตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูล (Direct code)

ตอนที่ 3 เสนอกลยุทธ์การพัฒนการผลิตครูของสถาบันการศรัทธาในเขตพัฒนา พิเศษภาคตะวันออก

การสร้างกลยุทธ์การพัฒนการผลิตครูของสถาบันการศรัทธาในเขตพัฒนาพิเศษ ภาคตะวันออก มีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาข้อมูลสภาพปัจจุบันของการผลิตครูของสถาบันการศรัทธาในเขต พัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ขั้นการหาข้อมูล (Input stage)

นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกอาจารย์ผู้สอนของสถาบันการศรัทธาในตอนที่ 1 และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารของสถาบันการศรัทธา ในตอนที่ 2 มาสรุปเป็นประเด็นสำคัญ ต่าง ๆ

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์กลยุทธ์ ขั้นการจับคู่ (Matching stage)

2.1 นำข้อมูลที่ได้จากการสรุปประเด็นสำคัญในขั้นที่ 1 มาวิเคราะห์สภาพแวดล้อม โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT analysis) เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และ ภัยคุกคาม โดยการนำประเด็นต่าง ๆ มาจับคู่ระหว่างจุดแข็งและโอกาส จุดอ่อนและโอกาส จุดแข็งและภัยคุกคาม จุดอ่อนและภัยคุกคาม

2.2 กำหนดปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน ลำดับถัดมาเป็นการให้ ค่าถ่วงน้ำหนักและคะแนนสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในเพื่อจัดอันดับความสำคัญของแต่ละ ประเด็นว่าส่งผลกระทบต่อการผลิตครูของสถาบันการศรัทธาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก มากน้อยเพียงใด โดยค่าถ่วงน้ำหนักสูงสุดร้อยละ 100 ค่าต่ำสุดคือร้อยละ 1 และค่าถ่วงน้ำหนัก

รวมทั้งหมดต้องเท่ากับร้อยละ 100 ส่วนค่าคะแนนแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ตามการสนองตอบของ ข้อมูลต่อประเด็นนั้น ๆ ระดับ 5 เท่ากับมากที่สุด ระดับ 4 เท่ากับมาก ระดับ 3 เท่ากับปานกลาง ระดับ 2 เท่ากับน้อย และระดับ 1 เท่ากับน้อยที่สุด

2.3 สรุปการจัดอันดับเพื่อความชัดเจนของประเด็นปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก และภายใน และกำหนดกลยุทธ์ โดยจัดทำ SWOT matrix ตามหลักการทำกลยุทธ์ของ เอกชัย บุญยาศิษฐาน (2553) หลังจากพิจารณาจับประเด็นในแต่ละปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน จึงนำมากำหนดกลยุทธ์การผลิตครูของสถาบันการครูศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

ขั้นที่ 3 สนทนากลุ่มเพื่อยืนยันร่างกลยุทธ์

1. นำร่างกลยุทธ์เสนอต่อกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการผลิตครูของสถาบันการครูศึกษาใน เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก จำนวน 9 คน ประกอบด้วย ผู้แทนศึกษาธิการจังหวัดชลบุรี จำนวน 1 คน ผู้แทนศึกษาธิการจังหวัดระยอง 1 คน ผู้แทนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 18 จำนวน 1 คน ผู้แทนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำนวน 1 คน อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ที่ไม่ซ้ำกับผู้ให้ข้อมูลในตอนที่ 1 จำนวน 2 คน อาจารย์มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ไม่ซ้ำกับผู้ให้ข้อมูลในตอนที่ 1 จำนวน 2 คน และ อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีที่ไม่ซ้ำกับตอนที่ 1 จำนวน 1 คน

2. ปรับปรุงร่างกลยุทธ์ตามคำแนะนำจากการสนทนากลุ่ม

3. ได้กลยุทธ์การพัฒนาการผลิตครูของสถาบันการครูศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษ ภาคตะวันออกที่สมบูรณ์

การพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูลและผู้ร่วมสนทนากลุ่ม

การวิจัยนี้ทำในมนุษย์ ผู้วิจัยคำนึงถึงการพิทักษ์สิทธิ และจริยธรรมในการวิจัยได้ผ่าน คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มีมติเห็นชอบอนุมัติโครงการวิจัยเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2562 ดังนี้

1. การปกป้องสิทธิของผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยนี้จะครอบคลุมการไม่ละเมิดสิทธิ ขั้นพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์ ทั้งนี้จะทำการขออนุญาตผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งจะต้องได้รับการยินยอม จากผู้ให้ข้อมูลใช้เครื่องบันทึกเสียง และ/ หรือการจดบันทึก ผู้วิจัยจะไม่เปิดเผยชื่อและข้อมูลที่ ผู้ให้ข้อมูลไม่ต้องการหรือไม่ได้รับอนุญาตให้ทำการเผยแพร่ การนำเสนอข้อมูลจะเสนอภาพรวม ที่เป็นประโยชน์ทางวิชาการเท่านั้น นอกจากนี้ผู้วิจัยจะทำการเก็บรักษาข้อมูลที่มีผลกระทบต่อ ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อผู้ให้ข้อมูลเป็นความลับ

2. การปกป้องทรัพย์สินทางปัญญา โดยผู้วิจัยจะทำการระบุแหล่งอ้างอิงข้อมูล ซึ่งถือเป็นการให้เกียรติแก่เจ้าของข้อมูลนั้น ๆ และเป็นไปตามหลักวิชาการ
3. การเก็บเอกสารข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บไว้ที่ผู้วิจัยสามารถเข้าถึงได้เพียงคนเดียวและทำลายทันทีที่เสร็จสิ้นการวิจัย
4. ผลของการวิจัยจะเสนอโดยภาพรวมและได้รับการตรวจสอบข้อมูลจากอาจารย์ที่ปรึกษาหลักและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมก่อนเพื่อเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์ทางวิชาการเท่านั้น

สรุปขั้นตอนดำเนินการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาการผลิตครูของสถาบันการครุศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เพื่อศึกษาผลกระทบของการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ต่อการผลิตครูของสถาบันการครุศึกษาในภาคตะวันออก ศึกษาบทบาทของสถาบันการครุศึกษาต่อการพัฒนาการผลิตครูในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก และเสนอกลยุทธ์การพัฒนาการผลิตครูของสถาบันการครุศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ผลการวิจัยนำเสนอ ดังนี้

ผลกระทบของการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกต่อการผลิตครูของสถาบันการครุศึกษาในภาคตะวันออก

การศึกษาผลกระทบของการพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ต่อการผลิตครูของสถาบันการครุศึกษาในภาคตะวันออก ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกอาจารย์ผู้สอนในสถาบันการครุศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก 3 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ จังหวัดฉะเชิงเทรา มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี และมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วย ผู้สอนกลุ่มวิชาชีพครู 15 คน และผู้สอนกลุ่มวิชาเฉพาะ 15 คน พบว่าโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก จะส่งผลกระทบในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อม โดยจะมุ่งเน้นที่ภาคอุตสาหกรรมเป็นส่วนใหญ่ ในส่วนของการผลิตครูของสถาบันการครุศึกษา พบว่ามี 3 ประเด็น ได้แก่ การผลิตครูโดยการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม การผลิตครูโดยการขับเคลื่อนด้วยการสร้างการมีส่วนร่วม และการผลิตครูโดยการขับเคลื่อนการพัฒนาที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดแต่ละประเด็น ดังนี้

1. การผลิตครูโดยการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม

การผลิตครูโดยการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม พบว่า มีการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ปัญญา เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ โดยเฉพาะเรื่องการพัฒนาขีดความสามารถด้านวิจัยและพัฒนา การปรับตัวในการใช้สื่อและเทคโนโลยี รวมถึงการเตรียมความพร้อมของผลผลิตให้ตรงกับการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยจะแยกประเด็น ดังนี้

1.1 การพัฒนาขีดความสามารถด้านวิจัยและพัฒนา

การพัฒนาขีดความสามารถด้านวิจัยและพัฒนา พบว่า มีการส่งเสริมการเพิ่มทักษะให้นักศึกษาครูให้มีสมรรถนะตามที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกต้องการ แต่ขาดการส่งเสริมและสนับสนุนด้านงบประมาณ ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...โครงการ EEC จะเน้นนวัตกรรม เครื่องจักรกล และเทคโนโลยี ดังนั้นเราควรส่งเสริมและเพิ่มทักษะด้านเหล่านี้ให้กับหลักสูตรในการผลิตครู...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3, สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2562)

“...ทักษะต่าง ๆ ไม่เพียงแค่เรียนแต่ในห้องเรียนเท่านั้น ควรจะให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติในช่วงการฝึกสอน เพื่อเป็นการเรียนรู้โดยตรง และสัมผัสจริง จะตอบ EEC มากกว่า...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5, สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2562)

“...เด็กที่เป็นผลผลิตของเรามีความรู้ความสามารถนะ แต่ไม่ได้มีพื้นที่จริงให้เขาได้ไปปฏิบัติเท่าไร อาจจะยังไม่มีพื้นที่ที่สนับสนุนเขามากกว่า...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6, สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2562)

“...นวัตกรรมที่อาจารย์คิดและนำมาใช้ในการสอน คือ Board game เกมกระดานเข้ามาบูรณาการแล้วใช้สอนกับนักเรียนเวลาที่จะไปฝึกสอน มั่นคิดว่าการฝึกบรรยาย มองว่าเป็นนวัตกรรม ไม่ได้ซ้ำกับใคร...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 8, สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2562)

“...ทุนงานวิจัยแล้วแต่อาจารย์จะเป็นผู้ชนะ ไม่ได้มีทุนให้สำหรับคณะหรอก...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 12, สัมภาษณ์, 3 ตุลาคม 2562)

“...ส่วนใหญ่เด็กจะมาช่วยทำวิจัยให้กับที่ปรึกษามากกว่าเขาก็จะได้เรียนรู้จากตรงนั้น แต่ถ้าทุนวิจัยที่จะให้กับเด็กเลยไม่ค่อยเห็นนะ อาจจะมีแต่เราไม่รู้ก็ได้...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 13, สัมภาษณ์, 3 ตุลาคม 2562)

“...งบประมาณไม่ได้จัดสรรมาในเรื่องโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกในเรื่องของการผลิตครู โดยเฉพาะ แต่เป็นงบประมาณให้ภาควิชาอุตสาหกรรมมากกว่า...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7, สัมภาษณ์, 25 ตุลาคม 2562)

1.2 การปรับตัวในการใช้สื่อและเทคโนโลยี

การปรับตัวในการใช้สื่อและเทคโนโลยี พบว่า ในศตวรรษที่ 21 สื่อและเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทและมีความสำคัญมากขึ้นในชีวิตประจำวัน ดังนั้น มีการเรียนรู้เรื่องเทคโนโลยี การใช้สื่อ การรู้เท่าทันสื่อ รวมถึงการใช้นวัตกรรมใหม่ในบทเรียนสำหรับการสอนนักศึกษาครู ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...การใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีต่าง ๆ อาจารย์ผู้สอนจะสอดแทรกไปในวิชาเรียน ให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และให้ครูผู้สอนเป็นคนช่วยแนะนำ...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 8, สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2562)

“...เราก็ใช้สื่อและเทคโนโลยีในการสอนมากขึ้นนะ เพราะจะเป็นการเรียนรู้และเตรียมความพร้อมให้กับเด็กให้ทันกับยุคและสมัยใหม่ด้วย...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 13, สัมภาษณ์, 3 ตุลาคม 2562)

“...บ้างครั้งเด็กก็ใช้สื่อใหม่ ๆ ในการนำเสนองาน การสอน สังเกตได้ว่าผลผลิตของเราก็มีการใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอยู่...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 14, สัมภาษณ์, 3 ตุลาคม 2562)

“...เราให้นักศึกษาใช้มือถือ อัดวิดีโอ คลิป ส่งงานลง cloud ให้นักศึกษาใช้ Google drive ในการทำงานที่เราผลักดันได้ตามกำลังที่เขามี...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 15, สัมภาษณ์, 3 ตุลาคม 2562)

“...มหาวิทยาลัยก็ส่งเสริมระบบอินเทอร์เน็ตในมหาวิทยาลัย WiFi ทุกที่ ทุกตำแหน่งที่สามารถเข้าถึงได้ทุกจุด เพราะฉะนั้นสิ่งที่เข้าต้องรับในยุคนี้ก็คือเรื่องของการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 17, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2562)

1.3 การเตรียมความพร้อมของบัณฑิตครู

การเตรียมความพร้อมของบัณฑิตครู พบว่า เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การผลิตครูของสถาบันการครุศึกษาได้เตรียมความพร้อมสำหรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เพื่อสร้างศักยภาพบัณฑิตครูให้สามารถปรับตัวและตั้งรับกับสิ่งที่เปลี่ยนแปลง ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...จัดอบรมในเรื่องของนวัตกรรม สื่อเทคโนโลยี ใหม่ ๆ ให้กับครูผู้สอน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเอง...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 9, สัมภาษณ์ 3 ตุลาคม 2562)

“...น่าจะมีการจัดหาผู้สอนที่มีประสบการณ์จริงเพื่อพัฒนาคุณภาพครู อาจารย์ให้ได้มาตรฐานตรงตามความต้องการ อาจจะมีการจัดอบรม มีโครงการคอยสนับสนุน...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 11, สัมภาษณ์, 3 ตุลาคม 2562)

2. การผลิตครูโดยการขับเคลื่อนด้วยการสร้างการมีส่วนร่วม

การผลิตครูโดยการขับเคลื่อนด้วยการสร้างการมีส่วนร่วม พบว่า ประกอบไปด้วย การมีส่วนร่วมในระดับโรงเรียน การมีส่วนร่วมกับชุมชน และการมีส่วนร่วมกับภาคอุตสาหกรรม โดยจะแยกเป็นประเด็น ดังนี้

2.1 การมีส่วนร่วมระดับโรงเรียน

การมีส่วนร่วมระดับโรงเรียน พบว่า มีนักศึกษาไปฝึกปฏิบัติการสอนในโรงเรียน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ซึ่งเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของนักศึกษา กับโรงเรียน ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...มีการสอดแทรกเรื่องสังคมและวัฒนธรรม การทำงานร่วมกันในบทเรียนบ่อย ๆ ของนักศึกษาฝึกสอน ตอนลงพื้นที่จริง...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 16, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2562)

“...การบริหารวิชาการในโรงเรียนมีการจัดประชุมและกิจกรรมร่วมกัน เปิดโอกาสให้นักศึกษาฝึกสอนมีส่วนร่วมตลอดนะ เพื่อที่เขาจะได้เห็นและรับรู้...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 18, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2562)

“...นักศึกษาฝึกสอนจะได้ลงพื้นที่จริงในเครือข่ายของโรงเรียนที่นักศึกษาได้ลงสอนจริง การมีส่วนร่วมระดับโรงเรียนมันต้องมีอยู่แล้ว เพราะเขาต้องมีส่วนร่วมเหมือนตัวเองเป็นครูจริง...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 20, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2562)

2.2 การมีส่วนร่วมระดับชุมชน

การมีส่วนร่วมระดับชุมชน พบว่า การผลิตครูมีส่วนสัมพันธ์กับชุมชน จึงมีการเน้นกิจกรรมในการพัฒนาชุมชน การมีส่วนร่วมกับชุมชน มีโครงการที่ทำร่วมกับชุมชนเพื่อสร้างจิตสำนึกให้นักศึกษารักและเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...การมีส่วนร่วมกับชุมชนเราจะเน้นพาเด็กไปค่าย เราจะเน้นพื้นที่ไม่ถึงว่ากันดาร แต่เราใช้ว่า ห่างไกล...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5, สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2562)

“...การส่งเด็กลงพื้นที่ในชุมชน การทำงานในท้องถิ่นของตนเอง มีการจัดกิจกรรมร่วมกันบ้าง...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 9, สัมภาษณ์, 3 ตุลาคม 2562)

“...ทางคณะได้จัดตั้งให้มีชุมชนอุดมจิตอาสาไปช่วยเหลือและพัฒนาชุมชน อาทิ ลงพื้นที่เก็บขยะ การปลูกป่า...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 15, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2562)

2.3 การมีส่วนร่วมกับภาคอุตสาหกรรม

การมีส่วนร่วมกับภาคอุตสาหกรรม พบว่า มีการส่งนักศึกษาฝึกสอนไปเข้าร่วมโครงการ ไปดูงาน ไปทำโครงการในโรงงานร่วมกับแก้ไขปัญหาดัง ๆ ร่วมกับภาคอุตสาหกรรม เป็นต้น ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...กับภาคส่วนเอกชน ส่วนใหญ่จะเป็นโครงการมากกว่า เราก็จะนำเด็กไปร่วมด้วยให้เขาได้ไปสัมผัส และเรียนรู้เอง...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 11, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2562)

“...ของภาคส่วนเอกชนยังไม่มียุทธศาสตร์มากเท่าไร แต่ถ้ามีก็จะเป็นเรื่องการส่งนักศึกษาไปดูงาน แต่มีนักศึกษาเราบางส่วนนะที่ไปฝึกงานในภาคส่วนเอกชนหรืออุตสาหกรรม และมีการทำโครงการร่วมกันให้ข้อมูลที่ได้ศึกษาสิ่งแวดล้อมที่ทำร่วมกัน...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 15, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2562)

3. การผลิตครูโดยการขับเคลื่อนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

การผลิตครูโดยการขับเคลื่อนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พบว่า การผลิตครูต้องสร้างการตระหนักรู้ในตนเอง การสร้างความสำคัญของสิ่งแวดล้อมต่อสังคม และวิธีการถ่ายทอดการส่งต่อการอนุรักษ์ โดยจะแยกเป็นประเด็น ดังนี้

3.1 การสร้างการตระหนักรู้ในตนเอง

การสร้างการตระหนักรู้ในตนเอง พบว่า จิตสำนึกด้านความตระหนักรู้ขึ้นอยู่กับความรู้ของแต่ละบุคคลที่อาจติดตัวมาตั้งแต่เด็ก หรือถูกปลูกฝังมาจากครอบครัว หรืออาจได้รับการกระตุ้นจากสภาพแวดล้อม การผลิตครูจึงต้องให้ความรู้และปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้อง ทำให้สามารถเกิดการตระหนักรู้ในตนเองต่อสิ่งแวดล้อมได้ โดยเริ่มต้นตั้งแต่ยังเป็นนักศึกษาที่เริ่มต้นเข้าสู่วิชาชีพ ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...นักศึกษาบางคนเขารู้ว่าวัตถุอันตราย ถ้าเสียหรือพังเขาจะรู้ว่าจัดการอย่างไร จะทิ้งที่ไหน และควรทำอย่างไรกับมัน เพราะเขาได้เรียนรู้และติดตัวเขามาตั้งแต่เด็ก...”
(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1, สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2562)

“...ที่เห็นได้ชัดเลยการเปลี่ยนติ๊กเรียน บางครั้งนักศึกษาเขาก็ไม่ได้ขับรถไปกินนะ เดินเป็นกลุ่มไป หรือถ้าจะใช้รถจริงก็ไปกันไปหลาย ๆ คน ถ้าไปตึกเดียวกัน มันเป็นจิตสำนึกที่เขารับรู้จากเรื่องมลพิษ ภาวะโลกร้อน เขารู้และก็สร้างจิตสำนึกเหล่านี้ด้วยตนเอง...”
(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5, สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2562)

3.2 การสร้างความสำคัญของสิ่งแวดล้อมต่อสังคม

การสร้างความสำคัญของสิ่งแวดล้อมต่อสังคมเพื่อให้นักศึกษาเกิดความตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม เกิดความรัก ความหวงแหน และให้ความร่วมมืออย่างจริงจัง พบว่า การผลิตครูจะให้ความสำคัญกับการปลูกจิตสำนึก โดยจะมีการทำเป็นระบบ โครงการหรือชมรม มีการแทรกสอด การให้ข้อคิดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วม หรือตามนโยบายของมหาวิทยาลัยมากกว่า ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ถ้าโดยส่วนตัวไม่ได้ปลูกฝังเด็กโดยตรง แต่ก็จะทำให้เห็นบ้าง เช่น กระดาษต้องใช้ให้ประหยัด เรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งสำคัญ ก็มักจะบ่นกับเด็กอย่างช่วงเมษา ที่ต้องสอนหน้าร้อน ก็จะบอกว่าเห็นไหมอากาศมันร้อนขึ้น ถ้ามีการณรงค์เรื่องถุงพลาสติกจะนำมาบอกในวิชา...”
(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1, สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2562)

“...มักจะกระตุ้นให้เขาู้การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด จะเป็นการชี้ให้เห็นว่า เช่น ชีพทางอย่างเราไม่ถ่ายเอกสารให้ งานที่ส่งเป็นกระดาษเราให้เด็กส่งเข้าระบบหมด เราใช้ระบบ Cloud ในการรับเอกสาร...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3, สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2562)

“...เป็นนโยบายของมหาวิทยาลัยที่บูรณาการตัวนี้เข้ามา ที่มหาวิทยาลัยเราเรียกว่า Green University ก็คือมหาวิทยาลัยสีเขียว ขยับมาที่คณะสีเขียว และห้องเรียนสีเขียว โดยบูรณาการในรายวิชา เราจะปลูกฝังให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น การแยกขยะ ลดการใช้ทรัพยากรใช้หลัก 3R ใช้เทคโนโลยีเข้ามาใช้ในห้องเรียน เช่น Google classroom...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5, สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2562)

“...การผลิตสื่อเราผลิตจากชิ้นงานที่เหลือจากของเหลือใช้ อาทิ ขวดน้ำ กระดาษ ถูขนม พลาสติก เป็นต้น...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 9, สัมภาษณ์, 3 ตุลาคม 2562)

“...ก็มีวิชาเศรษฐกิจพอเพียง เราก็แนะนำแนวทางให้นิสิต ปลูกผักสวนครัว โดยเน้นผักปลอดสารพิษ ‘ไม่ใช่สารเคมี...’ (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 10, สัมภาษณ์ 3 ตุลาคม 2562)

3.3 วิธีการถ่ายทอดการส่งต่อการอนุรักษ์

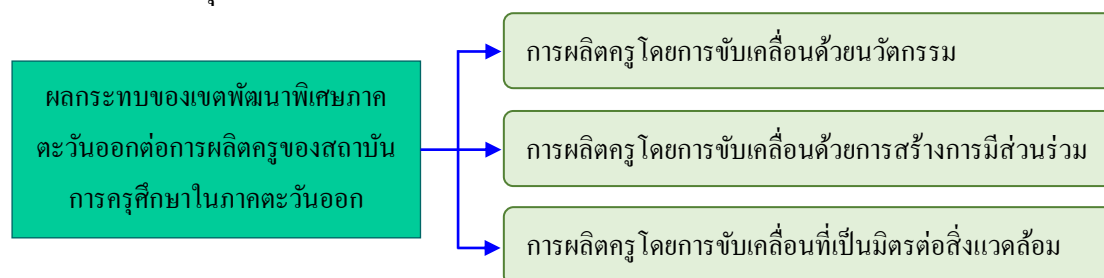
วิธีการถ่ายทอดการส่งต่อการอนุรักษ์ พบว่า เป็นการให้นักศึกษาได้เข้าไปมีส่วนร่วม ได้ลงมือปฏิบัติตามคำอาสาพัฒนา หรือ โครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และ โครงการจิตอาสาเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ดังตัวอย่างทำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...มีการปลูกฝังให้นักศึกษาไปปลูกป่า ปลูกป่าชายเลน โดยจะมีค่ายอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจัดทำโครงการขึ้นมา เป็นการถ่ายทอดและส่งต่อวิธีการในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 12, สัมภาษณ์, 3 ตุลาคม 2562)

“...ทุกวันเสาร์หรืออาทิตย์ จะมีเด็กบางกลุ่มอาสาสมัครไปช่วยเก็บขยะที่หาดบางแสนนะ เขาเข้าไปทำเองและเป็นตัวอย่างที่ดีให้ผู้พบเห็นนะ และเขาก็ได้ถ่ายทอดให้ประชาชนในพื้นที่ได้ช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเขา...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 15, สัมภาษณ์, 3 ตุลาคม 2562)

“...มีจัดทำอาสาให้นักศึกษาได้ลงปฏิบัติ ร่วมวางแผน และปลูกฝังการอนุรักษ์ ทรัพยากร การใช้ การเห็นคุณค่าของทรัพยากรเพื่อที่จะถ่ายทอดและส่งต่อให้กับนักศึกษาเพื่อที่เขาจะได้ส่งต่อได้ในอนาคต...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 16, สัมภาษณ์, 3 ตุลาคม 2562)

แผนภาพสรุปผลกระทบของการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกต่อการผลิตครูของสถาบันการครูศึกษา ในภาคตะวันออก

ภาพที่ 4 สรุปผลกระทบของการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกต่อการผลิตครูของสถาบันการครูศึกษาในภาคตะวันออก

บทบาทของสถาบันการครูศึกษาต่อการพัฒนาการผลิตครูในเขตพัฒนาพิเศษ ภาคตะวันออก

บทบาทของสถาบันการครูศึกษาต่อการพัฒนาการผลิตครูในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารของสถาบันการครูศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก จำนวน 9 คน ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน โดยจะพิจารณาจากการดำเนินการตามกระบวนการใน 4 กระบวนการ ประกอบด้วย กระบวนการรับเข้ามาเป็นครู กระบวนการผลิตครู กระบวนการพัฒนาอาจารย์ และกระบวนการติดตามผล ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. กระบวนการรับเข้ามาเป็นครู

กระบวนการรับเข้ามาเป็นครู พบว่า ในการสรรหาและคัดเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมให้มาเรียนครู ต้องให้สิทธิ์หรือให้โควตาบุคคลในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกก่อน เพราะเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะสามารถพัฒนาพื้นที่ได้ ต้องมีการวัดให้เห็นถึงจิตสำนึกของครูคืนถิ่น การผลิตครูอัตราแบบปิด โดยมีรายละเอียดแต่ละประเด็นดังนี้

1.1 การรับนักศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

ในการสรรหาและคัดเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมให้มาเรียนครู ควรให้สิทธิ์หรือให้โควตาบุคคลในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกก่อน เพราะเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะสามารถพัฒนาพื้นที่ได้ ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ต้องเห็นความสำคัญของเด็กในพื้นที่ก่อนนะ เพราะฉะนั้นถ้าเราอยากได้เด็กให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ EEC สิ่งที่สำคัญที่สุดเลยคือ เราต้องให้โควตาแก่เด็กเหล่านี้ อาจจะมีให้สำหรับเด็กในพื้นที่ EEC โดยตรงเพราะเมื่อเด็กเหล่านี้จบเขา คืนถิ่นอยู่แล้ว...”

(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2562)

“...ผมเห็นด้วยนะ มีโควตาให้กับเด็กในพื้นที่ EEC ในกระบวนการรับเข้าจะตอบโจทก์มากกว่า แต่อาจจะต้องมีเกณฑ์เรื่องเกรดเฉลี่ยสะสมมาบังคับด้วย...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2562)

1.2 การวัดให้เห็นจิตสำนึกของครูคืนถิ่น

การวัดให้เห็นจิตสำนึกของครูคือถิ่น พบว่า ควรมีการใช้แบบวัดความเป็นครู มีการตรวจสอบเจตคติ และบุคลิกภาพ เพื่อเป็นการคัดกรองผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะเป็นครูในเบื้องต้น ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...จิตสำนึกเป็นสิ่งสำคัญเราต้องมีการวัด หรือสัมภาษณ์ในเรื่องจิตสำนึกของการเป็นครูเพื่อที่เราจะได้ครูที่เหมาะสมและตอบโจทก์ในพื้นที่ EEC...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2562)

“...สิ่งสำคัญเลย อาจารย์จะพิจารณาว่าเด็กมีความใฝ่รู้ และต้องการที่เป็นครูหรือเปล่า รักในอาชีพนี้ไหม ก็เป็นตัวแปรหนึ่งที่ใช้พิจารณาในการสอบคัดเลือกนะ...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2562)

“...อีกเรื่องที่พิจารณาก็คือเรื่อง บุคลิกภาพและท่าทางว่าเหมาะสมที่จะเป็นครูไหม...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7, สัมภาษณ์, 21 ตุลาคม 2562)

1.3 การผลิตครูระบบปิด

การผลิตครูระบบปิด พบว่า ในแต่ละจังหวัดควรมีการกำหนดสัดส่วนการผลิตครู ตามความต้องการและความเหมาะสมกับพื้นที่ ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...เราจะไม่ผลิตครูเกินอัตรานะ เราจะผลิตครูให้ได้สัดส่วน หรือตรงตามพื้นที่นั่นว่า ต้องการอัตราครูเท่าไร สิ่งนี้เราจะดูจากภาครัฐอีกทีว่าจะให้รับเข้าเท่าไร เพราะถ้ารับเกินอัตราเวลานักศึกษาจบมา ก็ล้นพื้นที่อีก...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2562)

“...ก็คณะสาขาที่ขาดแคลนผมก็จะเปิดรับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับความ ต้องการ ตามเกณฑ์ของคุรุสภาครับ...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2562)

2. กระบวนการผลิตครู

กระบวนการผลิตครู พบว่า ต้องเป็นไปตามกฎเกณฑ์ของคุรุสภา และสำนักงาน คณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด และตรงตามมาตรฐานวิชาชีพครู ตามฐานสมรรถนะ 4 ด้าน ประกอบด้วย ความรู้ในเนื้อหา การจัดการเรียนรู้ คุณลักษณะความเป็นครู และความสัมพันธ์กับ ชุมชน โดยแยกเป็นประเด็นดังนี้

2.1 ความรู้ในเนื้อหา

ความรู้ในเนื้อหาที่สอดคล้องและเป็นไปตามบริบทของเขตพัฒนาพิเศษ ภาคตะวันออก พบว่า ควรจะเน้นในเรื่องกลไกการขับเคลื่อนนวัตกรรม การมีส่วนร่วมกับชุมชน และการผลิตครูให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...เราอาจจะเพิ่มวิชาเสริมหรือศึกษาทั่วไปในเรื่องนวัตกรรมใหม่ ๆ การมีส่วนร่วม รวมถึงการพัฒนาที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2562)

“...ในเขตพื้นที่ EEC การผลิตครู ความรู้ในเนื้อหาอาจจะต้องให้ความสำคัญกับพื้นที่ EEC ดังนั้นเนื้อหาอาจจะต้องสอดคล้องกับพื้นที่ EEC ด้วย...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 8, สัมภาษณ์, 21 ตุลาคม 2562)

“...การมีส่วนร่วม ควรให้นักศึกษาได้ลงพื้นที่กับชุมชน ภาครัฐ โรงเรียน ภาคเอกชน เพื่อที่จะให้นักศึกษาได้เรียนรู้จริงในภาคปฏิบัติ (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 9, สัมภาษณ์, 21 ตุลาคม 2562)

2.2 การจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เพื่อที่จะสร้างจิตสำนึกให้กับครูคืนถิ่น พบว่า ต้องจัดหลักสูตรอบรมระยะสั้นการเรียนรู้แบบบูรณาการให้กับ “ครูคืนถิ่น” ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...เราต้องยกระดับคุณภาพวิชาชีพครู อาจจะมีการทำโครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น เพื่อที่จะให้ทำงานวิชาชีพอย่างเข้มข้นถึงคุณค่า เน้นการจัดการศึกษาแบบใหม่เชื่อมโยงมิติชุมชนสังคม และรองรับการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ EEC...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2562)

“...การจัดการเรียนรู้ต้องมีการใช้ Active learning ในบทเรียนมากขึ้นเพื่อที่จะให้นักศึกษาเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ EEC เพื่อที่จะได้จัดการความรู้ได้ตามบริบทของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 13, สัมภาษณ์, 25 ตุลาคม 2562)

2.3 คุณลักษณะความเป็นครู

คุณลักษณะความเป็นครู พบว่า ต้องให้ความสำคัญในเรื่องจรรยาบรรณวิชาชีพ มีจิตวิญญาณความเป็นครู ปรับตัวกับสภาพการเปลี่ยนแปลงในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกได้ดี และมีความรู้ในเรื่องนวัตกรรมใหม่ รวมถึงภาษาต่างประเทศมากขึ้น ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ไม่ว่าจะเป็นจิตวิญญาณความเป็นครู จิตสาธารณะ กระบวนการเหล่านี้เราต้องปลูกฝังในการผลิตครูเลยนะ มันเป็นเรื่องที่สำคัญที่มองข้ามไม่ได้เลย เรื่องนี้...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 11, สัมภาษณ์, 21 ตุลาคม 2562)

“...พื้นที่ EEC คุณลักษณะของครูต้องเก่งภาษา และมีความรู้ในเรื่องนวัตกรรม สื่อใหม่ ๆ เพื่อที่จะนำไปต่อยอดให้กับวิชาชีพได้...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 12, สัมภาษณ์, 21 ตุลาคม 2562)

“...การเรียนการสอนเราจะฝึกปฏิบัติในชั้นเรียนอย่างเดียวไม่เพียงพอ ต้องลงไปถึงการใช้ชีวิตจริง การเรียนรู้จากสภาพจริง เราจะได้สัมผัสและปรับตัวได้ตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 13, สัมภาษณ์, 25 ตุลาคม 2562)

“...คุณลักษณะของครูใน EEC นอกจากจะรู้เรื่องนวัตกรรม ภาษาแล้ว การมีส่วนร่วมและการพัฒนาที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมก็ต้องรู้ด้วยนะ สิ่งเหล่านี้จะช่วยปลูกฝังและให้ครูได้นำลักษณะนี้ไปเผยแพร่ ได้นะ...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 15, สัมภาษณ์, 25 ตุลาคม 2562)

2.4 ความสัมพันธ์กับชุมชน

ความสัมพันธ์กับชุมชน พบว่า เป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมกระบวนการผลิตครูให้ตอบโจทย์ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เพราะพื้นที่นำร่องเหล่านี้ประชาชน ผู้ปกครอง บางกลุ่มอาจจะยังไม่มีความรู้ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกควรเป็นอย่างไร เพราะฉะนั้นความสัมพันธ์กับชุมชนต้องมีอิทธิพลต่อกระบวนการผลิตครู ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...นักศึกษาครูอาจต้องลงพื้นที่ในชุมชน โรงเรียน หรือภาคเอกชน เพื่อที่จะได้ศึกษาบริบทของชุมชนนั้น ๆ และสามารถสอดแทรก ให้คำแนะนำในเกี่ยวกับ EEC เพื่อที่จะได้รับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 19, สัมภาษณ์, 25 ตุลาคม 2562)

“...ความสัมพันธ์กับชุมชน เราอาจจะเพิ่มเนื้อหาข้อหวั่นในบทเรียน หรือหลักสูตร เพื่อที่นักศึกษาจะได้รับรู้โดยตรง และสามารถปฏิบัติได้...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 17, สัมภาษณ์, 25 ตุลาคม 2562)

“...อาจจะสร้างกลไกการเรียนรู้กับชุมชนเพื่อที่จะพัฒนาความสัมพันธ์แบบเกื้อกูลกันกับชุมชน เพื่อส่งเสริมความแข็งแกร่งของชุมชน และตัวนักศึกษาครูด้วย...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 22, สัมภาษณ์, 25 ตุลาคม 2562)

3. กระบวนการพัฒนาอาจารย์

กระบวนการพัฒนาอาจารย์ พบว่า อาจารย์ควรรู้เท่าทันสังคมในยุคปัจจุบัน มีการติดตามการเปลี่ยนแปลงตามบริบทโลกเพื่อที่จะได้พัฒนาและติดตามกระแสในโลกยุคปัจจุบัน โดยจะแบ่งการพัฒนาออกไป 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

3.1 ด้านนวัตกรรม

ด้านนวัตกรรม พบว่า กระบวนการที่จะพัฒนาอาจารย์ คือ ส่งเสริมนวัตกรรมให้กับอาจารย์โดยการเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อที่จะต่อยอดนำความรู้นี้ไปพัฒนาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ครูควรจะไม่หยุดที่จะเรียนรู้นะ ควรมีการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ตลอดเวลา เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมจะได้ปรับตัวได้ทันถ้ามีการการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น อาจจะต้องไปฝึกอบรมเข้าค่าย หรือเข้าฐานการเรียนรู้ใหม่ๆ เพื่อที่จะนำมาต่อยอดได้...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7, สัมภาษณ์, 21 ตุลาคม 2562)

“...เมื่อรัฐมีโครงการอบรมเรื่อง นวัตกรรมสมัยใหม่ ๆ ทางคณะยินดีให้เข้าร่วมนะ เพื่อที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาต่อยอดกับนักศึกษา...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 9, สัมภาษณ์, 21 ตุลาคม 2562)

“...นอกจากอบรมแล้ว อาจจะต้องมีการเข้าไปดูงานในภาคอุตสาหกรรม หรือภาคเอกชนบ้าง เพื่อที่จะได้เห็นนวัตกรรม สื่อกใหม่ ๆ บ้าง...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 13, สัมภาษณ์, 21 ตุลาคม 2562)

“...บริบทของพื้นที่ EEC มันตอบใจที่ด้านอุตสาหกรรม เพราะฉะนั้นนิสิตที่จะไปฝึกสอนควรจะไปในสถานที่ที่มีเครื่องมือเครื่องมือสมัยใหม่ และมีนวัตกรรมใหม่ๆ อาทิ ไปสังเกตหรือไปฝึกสอนในโรงเรียนนาร่องที่เตรียมพร้อมเข้าสู่ EEC...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 15, สัมภาษณ์, 25 ตุลาคม 2562)

“...การพัฒนาอาจารย์ในพื้นที่ EEC ควรให้ครูฝึกเรื่องภาษาต่างประเทศ เทคโนโลยี สื่อที่ทันสมัยให้มากขึ้น มีความรู้ในเรื่องเหล่านี้ และนำมาประยุกต์ในกระบวนการเรียนการสอนได้ ...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 14, สัมภาษณ์, 25 ตุลาคม 2562)

3.2 ด้านการมีส่วนร่วมพัฒนา

ด้านการมีส่วนร่วมพัฒนา พบว่า กระบวนการที่จะพัฒนาอาจารย์คือ การดึงอาจารย์ เข้ามามีส่วนร่วมกับหน่วยใช้บัณฑิตครู ทั้งทางโรงเรียนและชุมชน เพื่อที่จะมีส่วนร่วมในการ บูรณาการการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ตัวอาจารย์เองอาจจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมกับชุมชน โรงเรียน หรือภาคเอกชน มากขึ้น อาจจะต้องลงพื้นที่เพื่อหาข้อมูล เพื่อที่จะรวมด้วยกันบูรณาการพื้นที่เหล่านั้นให้เหมาะสม กับเป็นพื้นที่ EEC...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 13, สัมภาษณ์, 21 ตุลาคม 2562)

“...ควรจะมีการบริการชุมชนนะ ต้องจัดตั้งหน่วยบริการชุมชนเพื่อเป็นศูนย์กลาง ในการรับข้อมูลข่าวสาร และทันต่อการเปลี่ยนแปลง และจะได้มีส่วนร่วมกันทุกฝ่าย...”

(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 19, สัมภาษณ์, 25 ตุลาคม 2562)

3.3 ด้านสิ่งแวดล้อม

ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า กระบวนการพัฒนาอาจารย์คือ อาจจะมีการยกกรณีศึกษา ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลง เพื่อเป็นการติดตามบริบทสถานการณ์สิ่งแวดล้อม และ ปลุกฝังอาจารย์ให้มีการตื่นตัวตลอดเวลา เช่น เป็นห้องเรียนแบบ Active learning ดังตัวอย่าง คำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ในห้องเรียนครูควรจะมีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้กระบวนการสอนสนุก เป็นห้องเรียนแบบ Active learning และเรียนไม่เครียด นิสิตที่เรียนด้วยจะได้ใฝ่เรียน อยากรู้ ต้องการและสนใจที่จะเรียน...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 8, สัมภาษณ์, 21 ตุลาคม 2562)

“...ในรายวิชา อาจารย์ควรยกกรณีศึกษาประกอบการสอนเพื่อที่จะให้นักศึกษา ทราบบริบทการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ EEC มีผลกระทบกับสิ่งแวดล้อมไหม อาจจะมีการปลุกฝัง เรื่องสิ่งแวดล้อม การสำนึกรักบ้านเกิด เข้ามามีส่วนร่วมในการสอนได้...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 23, สัมภาษณ์, 25 ตุลาคม 2562)

4. กระบวนการติดตามผล

กระบวนการติดตามประเมิน พบว่า เป็นกระบวนการติดตามผลการสอนของนิสิต นักศึกษา เมื่อนิสิต/ นักศึกษาจบออกไปเป็นครูแล้ว อย่างน้อย 2 ปี อาจารย์ต้องติดตามประเมิน การสอนของนิสิต/ นักศึกษาครูเหล่านี้ เพื่อจะได้รู้ว่าครูเหล่านี้กำลังเผชิญอะไร และต้องได้รับการ เพิ่มเติมทักษะด้านไหน อีกทั้ง ยังทำให้ครูรุ่นใหม่ได้มีไฟในการสอน เพราะมีครูของครูคอย ช่วยเหลือ กระบวนการติดตามผล อาจจะใช้กระบวนการ PDCA ประกอบไปด้วย กระบวนการ

ติดตามผล PDCA เป็นกระบวนการติดตามผลการสอนของนิสิต/นักศึกษา เมื่อสำเร็จการศึกษา และทำงานแล้วต้องมีการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติทุกขั้นตอน มีการนำผลการประเมินไปสู่การพัฒนาปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น กระบวนการติดตามผลอาจจะใช้กระบวนการ PDCA

4.1 การวางแผน (Plan) ก่อนที่จะเริ่มปฏิบัติงาน เพื่อที่จะให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และจะส่งผลให้กระบวนการติดตามผลราบรื่นและไม่มีปัญหา ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...มีการติดตามและประเมินการสอนของนิสิตหลังจากนิสิตครูได้ไปทำงานจริง คอยให้คำแนะนำ ปรีกษา และแก้ปัญหาจากนิสิตได้พบเจอนะ ต้องมีการวางแผนก่อนว่าเราจะแบ่งหน้าที่กันติดตามผลการประเมินการสอนอย่างไร...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 9, สัมภาษณ์, 21 ตุลาคม 2562)

4.2 การลงมือทำ (Do) หรือการปฏิบัติตามขั้นตอนแผนงานที่ได้กำหนดไว้อย่างเป็นระบบและให้มีความต่อเนื่อง ควรจะศึกษาวิธีการที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการติดตามผลเพื่อจะให้เกิดประสิทธิภาพ และผลลัพธ์ที่ดีที่สุด ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ช่วงติดตามและประเมินการสอน มีการเพิ่มเติมทักษะ ด้านที่นิสิตนักศึกษาครูอ่อน ยังเป็นการช่วยให้ครูรุ่นใหม่ยังมีไฟในการสอน ยังสนุก และศรัทธาในวิชาชีพ...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 10, สัมภาษณ์, 25 ตุลาคม 2562)

“...ควรมีการเก็บข้อมูลที่สำคัญในช่วงการประเมินการสอน หรือข้อผิดพลาดต่าง ๆ ของงานเอาไว้เพื่อประโยชน์ในการทำงานต่อไปในอนาคต...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 13, สัมภาษณ์, 25 ตุลาคม 2562)

4.3 การตรวจสอบ (Check)

การตรวจสอบหลังการนำแผนการติดตามผลการประเมินการสอนที่วางไว้ไปปฏิบัติจริง แล้วเราสามารถบรรลุวัตถุประสงค์หรือมาตรฐานที่เราได้กำหนดไว้หรือไม่ ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...เราต้องรู้ว่าเราต้องตรวจสอบอะไรบ้าง และจำนวนบ่อยครั้งแค่ไหน การตรวจสอบการประเมินผลการสอน ควรมีการจดบันทึกในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สมุดบันทึกการตรวจการประเมินผลการสอน เพื่อที่จะง่ายในการปรับปรุงและแก้ไข...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 9, สัมภาษณ์, 21 ตุลาคม 2562)

“...ครูของครูจะคอยช่วยเหลือระหว่างติดตามผล ทำให้นิสิตนักศึกษาครูไม่อึดอัด และไร้ที่พึ่ง...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 11, สัมภาษณ์, 25 ตุลาคม 2562)

4.4 กระบวนการปรับปรุงแก้ไข (Action)

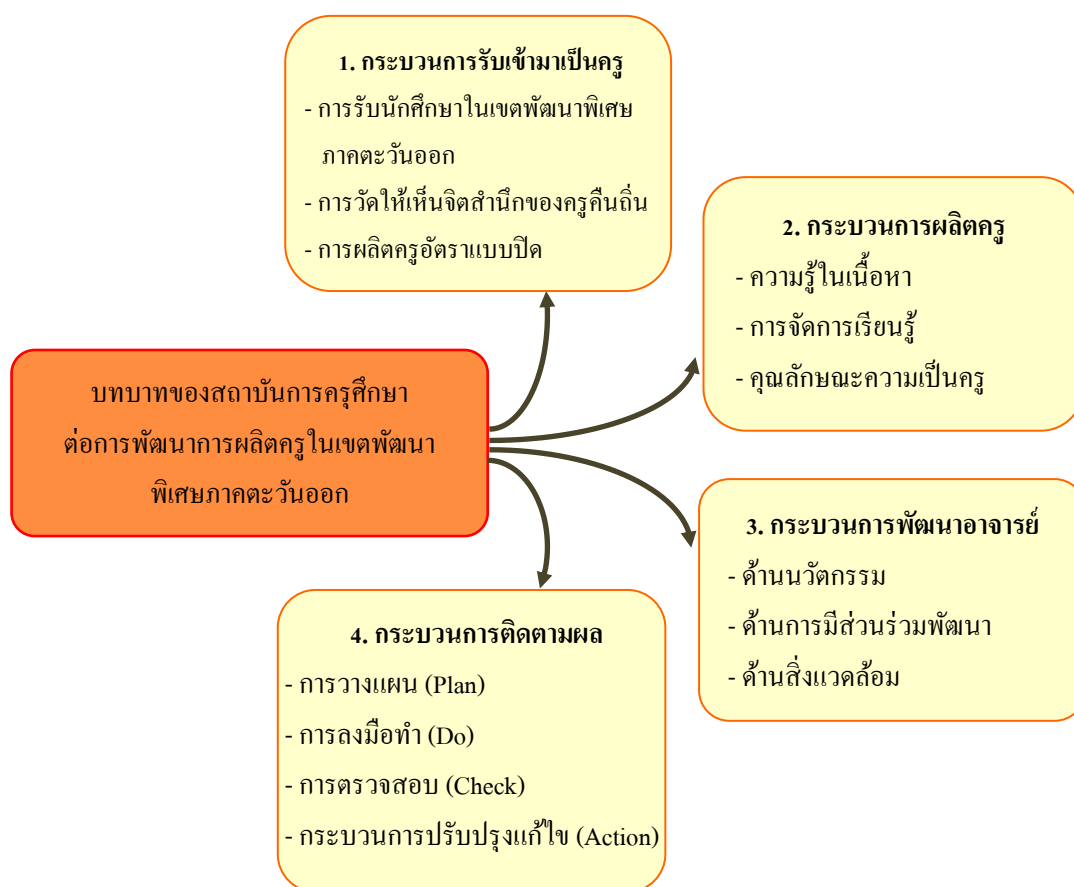
กระบวนการปรับปรุงแก้ไขส่วนที่มีปัญหา จะเป็นการวิเคราะห์และตรวจสอบสาเหตุ ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นมาประเมินเพื่อพัฒนาแผนและหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อป้องกันไม่ให้ปัญหาเดิมเกิดขึ้นอีกในระยะยาว ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...เมื่อเกิดปัญหาเราสามารถนำมาวิเคราะห์และหาแนวทางแก้ไขในแผนเพื่อที่จะให้ ครูผู้สอนรับมือกับปัญหาที่เจอได้ และมีแนวทางแก้ไขกับปัญหาที่เจอได้ในระยะยาว...”

(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 14, สัมภาษณ์, 25 ตุลาคม 2562)

“...ถึงแม้ว่าจะไม่มีข้อบกพร่องจากกระบวนการทำงานที่ผ่านมา แต่เราควรจะมีวิธีการ พัฒนาปรับปรุงการทำงานของตนเองเสมอเพื่อให้การดำเนินงานครั้งต่อไปมีประสิทธิภาพที่ดี กว่าเดิม...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 17, สัมภาษณ์, 25 ตุลาคม 2562)

แผนภาพสรุปบทบาทของสถาบันการครูศึกษาต่อการพัฒนาการผลิตครูในเขตพัฒนา พิเศษภาคตะวันออก

ภาพที่ 5 สรุปบทบาทของสถาบันการครูศึกษาต่อการพัฒนาการผลิตครูในเขตพัฒนาพิเศษ ภาคตะวันออก

นำเสนอกลยุทธ์การพัฒนาการผลิตครูของสถาบันการครุศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

การนำเสนอกลยุทธ์การพัฒนาการผลิตครูของสถาบันการครุศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก มีกระบวนการในการนำเสนอเป็นลำดับดังนี้ 1) การวิเคราะห์แนวทางการจัดทำกลยุทธ์การพัฒนาการผลิตครูของสถาบันการครุศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก 2) กลยุทธ์การพัฒนาการผลิตครูของสถาบันการครุศึกษาเพื่อรองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

การวิเคราะห์แนวทางการจัดทำกลยุทธ์การพัฒนาการผลิตครูของสถาบันการครุศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการผลิตครูทั้งในระดับปฏิบัติและระดับนโยบาย พบประเด็นที่นำมาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก ดังนี้

ประเด็นที่เกี่ยวข้อง	โอกาส/ ภัยคุกคาม (O/ T)
ในส่วนของคณะครุศาสตร์เนี่ยส่งผลกระทบต่อคณะครุศาสตร์ไม่มีส่วนร่วมโดยตรง ที่ไม่มีเพราะเราเป็นสถาบันที่มีสภาวิชาชีพ ในเนื้อหาของครุศาสตร์แล้วทำได้น้อยเพราะมีสภาวิชาชีพดูแลอยู่	ภัยคุกคาม (T)
ปัญหาและอุปสรรคที่เจอคือมันเป็นรอยต่อระหว่างการศึกษาขั้นพื้นฐานกับระดับอุดมศึกษา ซึ่งภาคพื้นฐานเนี่ยรัฐบาลนำร่องไปก่อน เพื่อปรับหลักสูตรอะไรต่าง ๆ และเค้าก็มีการลงทุนเรื่องงบประมาณ เรื่องวัสดุ อุปกรณ์ แต่ในอุดมศึกษาบางสาขาอุปกรณ์บางอย่างเราก็ไม่ได้ ถ้ามองว่าจะแก้ปัญหาอย่างไรก็อาจจะต้องหางบประมาณส่วนตัวหรือว่าใช้งบประมาณที่พอมีอยู่ในสาขาที่พอจะจัดสรรได้ซึ่งมันก็อาจจะไม่เพียงพอกับนักศึกษา	ภัยคุกคาม (T)
มันเป็นเงินนโยบายมากกว่า อาจจะมีนโยบาย มีโครงการหรือว่างบประมาณในการดำเนินงานที่มันเป็นภาพรวม ภาพใหญ่ คือมันจะไม่ได้เจาะลึกลงมาว่างานผลิตครูจะต้องอะไร ยังไง แบบไหน มีงบอะไรลงมา มันไม่ชัดเจน	ภัยคุกคาม (T)
ครุศาสตร์ยังไม่มีการส่งเสริมอะไร ค่อนข้างน้อย แต่ข้างนอกนะมีเพราะมันจะมีงบประมาณลงมา	ภัยคุกคาม (T)
ถ้าพูดถึงอุปสรรคที่มีมันคืองบประมาณมันไม่ได้ลงมาทางการศึกษา	ภัยคุกคาม (T)

สถาบันเราเป็นที่ยอมรับของสังคม ของหน่วยงานภายนอกนะ เวลาไปขอความร่วมมืออะไรเค้าก็ยินดีให้การสนับสนุนตลอด	โอกาส (O)
ประเด็นที่เกี่ยวข้อง	โอกาส/ ภัยคุกคาม (O/ T)
การผลิตครูในอีอีซี เราควรเน้นสมรรถนะด้านภาษาต่างประเทศ สมรรถนะดิจิทัล สมรรถนะในการสร้างงานวิจัย/ นวัตกรรม เพื่อส่งเสริมให้การผลิตครูในพื้นที่อีอีซี นักศึกษาครูจะได้นำความรู้ไปให้พัฒนาคนในพื้นที่	โอกาส (O)
งบประมาณหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางหน่วยงานกลางสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ EEC ไม่ลงมาที่สถาบันผลิตครู ซึ่งมองว่าอาจไม่เกี่ยวข้อง	ภัยคุกคาม (T)
เราเห็นความสำคัญของเรื่องอีอีซีมากเพราะโครงการนี้มีความสำคัญมากของประเทศ แล้วเราก็อยู่ในพื้นที่อีอีซี ซึ่งมันก็อาจจะทำให้เรามีโอกาสที่จะทำงานวิจัย หรืออะไรที่มันเกี่ยวข้องกับอีอีซี	โอกาส (O)
น่าจะมึนนโยบายช่วยสถาบันผลิตครูในพื้นที่ EEC ด้วย คือมันต้องลงทุนด้านการศึกษา ด้านงบประมาณ ลงทุนที่เป็นระบบ เราจะพัฒนาทักษะเฉพาะทักษะขั้นสูง เป็นคนทำงานระดับสูงในพื้นที่ EEC ไม่ใช่เป็นแค่แรงงานทักษะด้านดิจิทัล ทักษะด้านเทคโนโลยี ทักษะด้านนวัตกรรม มันต้องให้เค้าเป็นระดับ ๆ ไป	ภัยคุกคาม (T)
งบทาง EEC เนี่ยจะไม่ได้มีมาทางนี้ ก็มันเหมือนไกลไป แต่ถามว่าอยากได้มัย เราอยากได้ แต่ว่า EEC เค้าไปมองเรื่องของภาคธุรกิจ อุตสาหกรรม บริการ เศรษฐกิจ เค้าไม่ได้มุ่งมาแบบ “ครูยังง” แต่เราในฐานะสถาบันผลิตครูเราก็ทำไม่ได้ เราก็ต้องเตรียมการ	ภัยคุกคาม (T)
ราชภัฏมัญฑศาศตร์ 20 ปี แล้วเป็นยุทธศาสตร์ตามพระบรมราโชบายของในหลวงรัชกาลที่ 10 ในการที่จะให้เราเป็นมหาวิทยาลัยของชุมชน พัฒนาชุมชน และเป็นที่พึ่งของชุมชน แล้วยังไม่ว่าจะเป็นทางการศึกษา ไม่ว่าจะเป็ทางเศรษฐกิจ หรือการพัฒนาความเป็นอยู่	โอกาส (O)
งบประมาณเราได้มาก่อนนี้แล้ว เค้าก็แบ่งมาให้ เราไม่ได้มีงบประมาณมาเฉพาะ มันมารวม มันถูกเอื้อนไปที่อื่นซะเยอะ เค้าไม่มีงบประมาณมาเพื่อสนับสนุนในด้าน EEC	ภัยคุกคาม (T)
อีอีซีมันเกี่ยวข้องกับตรงทางด้านภาษา ทางด้านทักษะฝีมือแรงงาน แต่ถ้าในศึกษาสาตร์จะเกี่ยวกับคือ สาขาครูอาชีพะ อันนี้จะเกี่ยวข้องกับครูอาชีพะ เราก็ต้องผลิตครูอาชีพะเพื่อไปรองรับอีอีซีอันนี้จะตรง	โอกาส (O)

ประเด็นที่เกี่ยวข้อง	จุดแข็ง/ จุดอ่อน (S/ W)
เด็กในยุคนี้มันต้องเป็นเด็กเท่าทัน โลก มันต้องมีทักษะดิจิทัล ต้องรู้ทุกศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง และสำคัญมากเลยคือเรื่องของภาษา นักศึกษาเนี่ยอ่อนภาษามาก เรื่องนี้ต้องเน้น ทุกวันนี้เราเน้นเฉพาะเท่าที่สภากาชาดหรือครูสภากำหนด แต่จริง ๆ แล้วเราต้องได้มากกว่านี้ โดยการเสริมวันหยุดก็ได้ หรือเสริมเป็นโครงการก็ได้	จุดอ่อน (W)
ส่วนตัวคืออยากให้ครูศาสตร์ปรับตัว มันต้องมาช่วยกัน กลุ่มครูศาสตร์ที่อยู่ในเขตอีอีซีนั้นต้องมาคุยกัน ว่าเราจะมีแนวในการพัฒนาเพื่อตอบโจทย์อีอีซี ยังไง แต่บังเอิญเราไม่ได้เป็นเขตตัวนั้น นโยบายตัวนั้นเราก็ทำอะไรไม่ได้ ไปเสนอมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ถ้าผู้บริหารบอกไม่เอาก็จบ	จุดอ่อน (W)
ของครูศาสตร์เองจะมีนโยบายทำ MOU ก็คือจะมีนักศึกษาที่ออกไปฝึกสอนที่โรงเรียน เราจะมี MOU โรงเรียนเครือข่าย ว่าโรงเรียนไหนที่จะมาเข้าร่วมกับเรา เพราะฉะนั้นในเรื่องของเกณฑ์หรือในเรื่องของเงื่อนไขการเป็นโรงเรียนเครือข่ายมีชัดเจนอยู่แล้ว	จุดแข็ง (S)
เราเองเป็นคนตระหนักเรื่องนี้มาก คือเห็นทั้งผลกระทบที่จะตามมา เห็นทั้งผลประโยชน์ที่จะตามมา แต่ยังทำอะไรไม่ได้ ในการผลิตครูในมหาวิทยาลัยคือมันยังไม่มีการสั่งการลงมา ยังไม่มีระบบที่จะมาช่วยเราตรงนี้	จุดอ่อน (W)
เราเป็นคนตระหนักเพราะว่าเราเห็นผลกระทบทั้งด้านสังคม ครอบครัวยุคใหม่ถามว่าสถาบันผลิตครูต้องปรับมัย มันต้องปรับตัวด้วยกันทั้งหมด ไม่ใช่แค่สอนหนังสือ หรือสอนวิธีการเรียนรู้เท่านั้น แต่ต้องฉายทักษะที่เร่งด่วนให้ทักษะดิจิทัล ภาษา การสื่อสาร เพราะมันจะต้องมีการลงทุนมาจากต่างประเทศต่าง ๆ ดังนั้นทักษะการสื่อสารก็ไม่ใช่มีแค่ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ญี่ปุ่น ต้องมีมากกว่านั้น	จุดแข็ง (S)
จุดแข็งของเราก็คือการผลิตครูนี้แหละ เพียงแต่ถ้าเราเข้าไปมีบทบาทผลักดันจริง ตัวหลักสูตรที่จะผลิตต้องมีการเปลี่ยนแปลง คือถ้าเราจะส่งเสริมการผลิตให้เข้มแข็งต้องบูรณาการเรื่องอีอีซีเข้าไปในตัวหลักสูตร โดยเฉพาะเนื้อหาที่เป็นแกนหลักทั้งหลาย โดยเฉพาะในเรื่องภาษา	จุดแข็ง (S)

คณะก็ไม่ได้มีนโยบายอะไรนะ คือมันไม่ได้ลงไปถึงอาจารย์ผู้สอน มีแต่โครงการ แต่การผลิตครูไม่ได้มีนโยบายอะไรออกมาชัดเจน	จุดอ่อน (W)
ประเด็นที่เกี่ยวข้อง	จุดแข็ง/ จุดอ่อน (S/ W)
เรามีหลักสูตรการสอนภาษาอังกฤษ เรามีครูภาษาอังกฤษ มีครูภาษาจีน มีครูด้านเทคโนโลยี และจุดเด่นของเราก็คือสามารถสอนคนได้ดีกว่าที่อื่น อยู่แล้ว เพราะเราเป็นคณะที่เน้นการศึกษาหรือการสอนอยู่แล้ว	จุดแข็ง (S)
หลักสูตรใหม่ที่เรานำผลิตเนี่ยเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ ซึ่งหลักสูตรฐานสมรรถนะเป็นหลักสูตรที่เน้นให้เด็กได้เรียนรู้และจากการปฏิบัติจริงแล้ว ต้องมีการสอบวัดภาษาอังกฤษ เพราะฉะนั้นเรามองว่า EEC ตอนเนี่ย นอกจากการศึกษาแล้วเราต้องเตรียมบัณฑิตครูของเราให้มีความพร้อม ที่สำคัญก็คือทักษะทางภาษาอังกฤษที่เราต้องเติม ซึ่งเราเติมเยอะมาก เราให้มันเป็นทั้งวิชา GE แล้วก็มีกรอบม อบรมเป็นคอสเลเยนนะ เพราะฉะนั้นเรามองว่าเรื่องของภาษาเนี่ยสำคัญ และเทคโนโลยีก็เหมือนกัน เทคโนโลยีดิจิทัลสำคัญมากตอนนี้	จุดแข็ง (S)
ราชภัฏเราเนี่ยเป็นมหาวิทยาลัยของชุมชน ลูกศิษย์เราก็ต้องจัดการเรียนการสอนได้ แม้ว่าลงชุมชนเค้าเรียกว่าเป็นตามบริบท คือสามารถพัฒนาได้ และลงชุมชนได้ ซึ่งเราพาลงพื้นที่ พาลงในรายวิชา เรามีบริการวิชาการเชิงพื้นที่เยอะมาก ทั้งโรงเรียน ชุมชน	จุดแข็ง (S)
ตอนนี้เราร่วมมือกันเรื่องครุศึกษาค้นอยู่ ซึ่งทำร่วมกันคือการพัฒนาครุศึกษาค้นเพื่อเราเอาโจทย์ EEC เป็นตัวตั้งด้วยเช่นกัน คือหมายความว่าเราจะพัฒนาสมรรถนะครูที่บรรจุใหม่ที่จบจากเราให้มีความรู้ทางภาษา ทางเทคโนโลยี ดิจิทัล สมรรถนะการสอน เราก็ไม่ได้นิ่งดูตาย	จุดแข็ง (S)
เราปรับตัวได้ทันนะ สถาบันผลิตครูของเราค่อนข้างปรับตัวได้ทัน คนเป็นครูมักปรับตัวได้เร็วพอมีระบบอะไรเข้ามากระตุ้น เราได้รับผลกระทบเยอะ ตัวครูเองต้องไปลงเรียนภาษาอังกฤษ	จุดแข็ง (S)
กระบวนการให้ความรู้ ความเข้าใจกับผู้เรียน ถือเป็นจุดแข็งที่สำคัญของเรา เราสามารถสอนคนได้ดี เพราะเราเป็นคณะที่เน้นการศึกษาหรือการสอนอยู่แล้ว เรามีจุดเด่นตรงนี้	จุดแข็ง (S)
ผลกระทบการผลิตครูเรื่องแรกเลยคือเรื่องภาษา เพราะว่าต่างชาติเข้ามา	จุดแข็ง

เราต้องเตรียมทั้งภาษาอังกฤษ จีน ญี่ปุ่น ภาษาที่มันเกี่ยวข้องกับอีอีซี ด้านภาษานี้เราก็มีอยู่แล้ว	(S)
ประเด็นที่เกี่ยวข้อง	จุดแข็ง/ จุดอ่อน (S/ W)
คือหลักสูตรของเราไม่ได้ตรงกับอีอีซีเลย เพราะหลักสูตรเราผลิตครู ก็คือเกี่ยวข้องกับคนหมดเลยแต่ว่ามันไม่ได้ตรงเพราะว่ามันไม่ตรงกับอุตสาหกรรม	จุดอ่อน (W)
ราชภัฏมัญจาคีรี 20 ปี แล้วเป็นยุทธศาสตร์ตามพระบรมราโชบายของในหลวงรัชกาลที่ 10 ในการที่จะให้เราเป็นมหาวิทยาลัยของชุมชน พัฒนาชุมชน และเป็นพี่เลี้ยงของชุมชน แล้วก็ไม่ว่าจะเป็นทางการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นทางเศรษฐกิจ หรือการพัฒนาความเป็นอยู่	จุดแข็ง (S)
อีอีซีมันเกี่ยวข้องโดยตรงกับทางด้านภาษา ทางด้านทักษะฝีมือแรงงาน แต่ถ้าในศึกษาศาสตร์จะเกี่ยวข้องก็คือ สาขาครูอาชีววะ อันนี้จะเกี่ยวข้องกับครูอาชีววะ เราก็ต้องผลิตครูอาชีววะเพื่อให้ครูอาชีววะไปผลิตเด็กของเค้าเพื่อไปรองรับอีอีซีอันนี้จะตรง	จุดแข็ง (S)
แต่จุดแข็งของเราก็คือเป็นลักษณะของการผลิตครูเพื่อไปพัฒนาคน ถึงแม้จะไม่ตรงแต่ว่ามันก็เป็นทางอ้อมที่จะไปช่วยพัฒนาคนได้	จุดแข็ง (S)
เราเห็นความสำคัญของเรื่องอีอีซีมากเพราะ โครงการนี้มีความสำคัญมากของประเทศ แล้วเราก็อยู่ในพื้นที่อีอีซี	จุดแข็ง (S)
คุณลักษณะหรือว่าทักษะของบัณฑิตครูที่เราผลิตมันก็ตอบโจทย์ศตวรรษที่ 21 ซึ่งมันก็ครอบคลุม เชฟได้ทั่วประเทศและอีอีซีอยู่แล้ว	จุดแข็ง (S)

ผลจากการวิเคราะห์ฐานข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการผลิตครูในระดับปฏิบัติการและระดับนโยบาย และข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม สามารถวิเคราะห์โดยใช้ฐานคิดทั้งด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT analysis) มุ่งเน้นการศึกษาสัมพันธ์และความเชื่อมโยงในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์การผลิตครูของสถาบันการครูศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ดังนี้

1. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT analysis)

1.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก ผู้วิจัยได้คัดเลือกปัจจัยต่าง ๆ ที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลและนำเสนอในรูปแบบตาราง โดยผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกมีดังนี้

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก

สภาพแวดล้อมภายนอก	
โอกาส	อุปสรรค
1. โครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เป็นนโยบายของชาติ รัฐจึงให้การสนับสนุน	1. นโยบายการศึกษาของรัฐบาลมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย
2. ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ 20 ปี เน้นการผลิตและพัฒนาครูด้วยนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับชุมชนและท้องถิ่น ซึ่งสามารถวางแผนในระยะยาว	2. นโยบายของรัฐยังไม่มี การสนับสนุนสถาบันผลิตครูในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ทั้งด้านงบประมาณและการส่งเสริมการผลิตบัณฑิตครู
3. บัณฑิตของคณะครุศาสตร์เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน	3. การพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกที่ไม่พร้อมกันระหว่างโรงเรียนกับอุดมศึกษา
4. มีศิษย์เก่าที่สนับสนุนการผลิตและพัฒนาครูเชิงบูรณาการ	4. การผลิตบัณฑิตครูมีข้อจำกัด ถูกกำกับด้วยมาตรฐานทางวิชาชีพของคุรุสภาไม่สามารถสร้างหลักสูตรใหม่ ๆ ในการผลิตครูเพื่อรองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก
5. มีเทคโนโลยีและแอปพลิเคชันต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น	5. สถาบันผลิตครูมีจำนวนมากทำให้เกิดการแข่งขันสูง
6. นโยบายของรัฐและกระแสสังคมที่ต้องการให้เยาวชนได้รับการศึกษาที่ดีขึ้นก่อให้เกิดความต้องการบริการในรูปแบบใหม่ เช่น ความต้องการผลิตครูในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ให้มีความรอบรู้	6. คณาจารย์ที่มีความสามารถถูกดึงตัวไปอาชีพอื่น
7. การอยู่ในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ทำให้มีโอกาสในการจัดทำหลักสูตร รวมทั้งการวิจัยและการบริการวิชาการมากขึ้น	7. สถาบันครุศึกษาไม่มีงานที่ท้าทาย ไม่มีระบบตอบแทนที่ทำให้ผู้สอน หรือผู้มีความสามารถสูงอยากปฏิบัติหน้าที่ในการผลิตครู
8. สถาบันครุศึกษาในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานภายนอกยินดีให้การสนับสนุนด้านวิชาการ	8. กฎระเบียบและขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรไม่เอื้อต่อการปฏิบัติงานได้รวดเร็ว
9. สถาบันครุศึกษามีเครือข่ายความร่วมมือกับ	9. เป้าหมายในการพัฒนาบุคลากรของเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ไม่ได้เน้น

หน่วยงานต่าง ๆ ทำให้มีเครือข่ายทางวิชาการ กว้างขวางขึ้น	การผลิตบัณฑิตครู
10. นโยบายของรัฐในการยกระดับมาตรฐาน วิชาชีพครูทำให้มีผู้สนใจมาศึกษามากขึ้น	10. การผลิตครูในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและการบูรณาการ

เมื่อกำหนดสภาพแวดล้อมภายนอกตามตารางที่ 1 จากนั้นให้ค่าถ่วงน้ำหนักและคะแนน
สภาพแวดล้อมภายนอกเพื่อจัดอันดับความสำคัญของแต่ละประเด็นว่าส่งผลกระทบต่อการผลิตครู
ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพียงใด โดยค่าถ่วงน้ำหนักสูงสุดร้อยละ 100 ค่าต่ำสุด
คือร้อยละ 1 และค่าถ่วงน้ำหนักรวมทั้งหมดต้องเท่ากับร้อยละ 100 ส่วนค่าคะแนนแบ่งออกเป็น
5 ระดับ ตามการสนองตอบของข้อมูลต่อประเด็นนั้น ๆ โดยระดับ 5 เท่ากับมากที่สุด ค่าถ่วงน้ำหนัก
อยู่ระหว่าง 17.00-20.00 ระดับ 4 เท่ากับมาก ค่าถ่วงน้ำหนักอยู่ระหว่าง 13.00-16.00 ระดับ 3
เท่ากับปานกลาง ค่าถ่วงน้ำหนักอยู่ระหว่าง 9.00-12.00 ระดับ 2 เท่ากับน้อย ค่าถ่วงน้ำหนัก
อยู่ระหว่าง 5.00-8.00 และระดับ 1 เท่ากับน้อยที่สุด ค่าถ่วงน้ำหนักอยู่ระหว่าง 1.00-4.00
ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การให้คะแนนสภาพแวดล้อมภายนอก

ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก	ค่าถ่วง น้ำหนัก (%)	คะแนน ที่ให้	คะแนน ที่ได้	ลำดับ
โอกาส				
1. โครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเฉียง เป็นนโยบายของชาติ รัฐจึงให้การสนับสนุน	7	2	14	1
2. ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ 20 ปี เน้นการผลิต และพัฒนาครูด้วยนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่ เหมาะสมกับชุมชนและท้องถิ่น ซึ่งสามารถ วางแผนในระยะยาว	2	1	2	7
3. บัณฑิตของคณะครุศาสตร์เป็นที่ต้องการของ ตลาดแรงงาน	4	1	4	4
4. มีศิษย์เก่าที่สนับสนุนการผลิตและพัฒนาครู เชิงบูรณาการ	1	1	1	9
5. มีเทคโนโลยีและแอปพลิเคชันต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการ	2	1	2	6

 จัดการเรียนรู้ และการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก	ค่าถ่วง น้ำหนัก (%)	คะแนน ที่ให้	คะแนน ที่ได้	ลำดับ
6. นโยบายของรัฐและกระแสสังคมที่ต้องการให้ เยาวชนได้รับการศึกษาที่ดีขึ้นก่อให้เกิดความ ต้องการบริการในรูปแบบใหม่ เช่น ความต้องการ ผลิตครูในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ให้มี ความรอบรู้	1	1	1	10
7. การอยู่ในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ทำให้มีโอกาสในการจัดทำหลักสูตร รวมทั้ง การวิจัยและการบริการวิชาการมากขึ้น	5	2	10	2
8. สถาบันครุศึกษาในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษ ภาคตะวันออก ได้รับการยอมรับจากหน่วยงาน ภายนอกยินดีให้การสนับสนุนด้านวิชาการ	3	1	3	5
9. สถาบันครุศึกษามีเครือข่ายความร่วมมือกับ หน่วยงานต่าง ๆ ทำให้มีเครือข่ายทางวิชาการ กว้างขวางขึ้น	4	1	4	3
10. นโยบายของรัฐในการยกระดับมาตรฐาน วิชาชีพครู ทำให้มีผู้สนใจมาศึกษามากขึ้น	2	1	2	8
ภัยคุกคาม				
1. นโยบายการศึกษาของรัฐบาลมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย	5	2	10	5
2. นโยบายของรัฐยังไม่มี การสนับสนุนสถาบันผลิตครู ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ทั้งด้าน งบประมาณและการส่งเสริมการผลิตบัณฑิตครู	18	5	90	1
3. การพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ที่ไม่พร้อมกันระหว่างโรงเรียนกับอุดมศึกษา	1	1	1	10

---

4. การผลิตบัณฑิตครุมีข้อจำกัด ถูกกำกับด้วยมาตรฐานทางวิชาชีพของคุรุสภา ไม่สามารถสร้างหลักสูตรใหม่ ๆ ในการผลิตครูเพื่อรองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก	17	5	85	2
--	----	---	----	---

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก	ค่าถ่วงน้ำหนัก (%)	คะแนนที่ให้	คะแนนที่ได้	ลำดับ
5. สถาบันผลิตครูมีจำนวนมากทำให้เกิดการแข่งขันสูง	2	1	2	6
6. คณาจารย์ที่มีความสามารถถูกดึงตัวไปอาชีพอื่น	1	1	1	8
7. สถาบันครุศึกษาไม่มีงานที่ทำขาย ไม่มีระบบตอบแทนที่ทำให้ผู้สอน หรือผู้มีความสามารถสูงอยากปฏิบัติหน้าที่ในการผลิตครู	1	1	1	9
8. ภาวะเบียดและขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรไม่เอื้อต่อการปฏิบัติงานได้รวดเร็ว	2	1	2	7
9. เป้าหมายในการพัฒนาบุคลากรของเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ไม่ได้เน้นการผลิตบัณฑิตครู	16	4	64	3
10. การผลิตครูในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกขาดการบูรณาการ	6	2	12	4

สรุปการจัดอันดับประเด็นปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สรุปปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก

รหัส	ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก
	โอกาส
O1	- โครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเป็นนโยบายของชาติ รัฐจึงให้การสนับสนุน
O2	- การอยู่ในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ทำให้มีโอกาสดำเนินการจัดทำหลักสูตรรวมทั้งการวิจัยและการบริการวิชาการมากขึ้น
O3	- สถาบันครุศึกษามีเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้มีเครือข่ายทางวิชาการกว้างขวางขึ้น

O4	- บัณฑิตของคณะครุศาสตร์เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน
O5	- สถาบันครุศึกษาในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานภายนอกยินดีให้การสนับสนุนด้านวิชาการ

รหัส	ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก
------	-------------------------

โอกาส

O6	- มีเทคโนโลยีและแอปพลิเคชันต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น
O7	- ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ 20 ปี เน้นการผลิตและพัฒนาครูด้วยนวัตกรรม การจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับชุมชนและท้องถิ่น ซึ่งสามารถวางแผนในระยะยาว
O8	- นโยบายของรัฐในการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครูทำให้มีผู้สนใจมาศึกษามากขึ้น
O9	- มีศิษย์เก่าที่สนับสนุนการผลิตและพัฒนาครูเชิงบูรณาการ
O10	- นโยบายของรัฐและกระแสสังคมที่ต้องการให้เยาวชนได้รับการศึกษาที่ดีขึ้นก่อให้เกิดความต้องการบริการในรูปแบบใหม่ เช่น ความต้องการผลิตครูในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกให้มีความรอบรู้
-

ภัยคุกคาม

T1	- นโยบายของรัฐยังไม่มี การสนับสนุนสถาบันผลิตครูในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ทั้งด้านงบประมาณและการส่งเสริมการผลิตบัณฑิตครู
T2	- การผลิตบัณฑิตครูมีข้อจำกัด ถูกกำกับด้วยมาตรฐานทางวิชาชีพของคุรุสภา ไม่สามารถสร้างหลักสูตรใหม่ ๆ ในการผลิตครูเพื่อรองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก
T3	- เป้าหมายในการพัฒนาบุคลากรของเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ไม่ได้เน้นการผลิตบัณฑิตครู
T4	- การผลิตครูในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกขาดการบูรณาการ
T5	- นโยบายการศึกษาของรัฐบาลมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย
T6	- สถาบันผลิตครูมีจำนวนมากทำให้เกิดการแข่งขันสูง
T7	- กฎระเบียบและขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรไม่เอื้อต่อการปฏิบัติงานได้รวดเร็ว
T8	- คณาจารย์ที่มีความสามารถถูกดึงตัวไปอาชีพอื่น
T9	- สถาบันครุศึกษาไม่มีงานที่ทำขาย ไม่มีระบบตอบแทนที่ทำให้ผู้สอน หรือผู้มีความสามารถสูงอยากปฏิบัติหน้าที่ในการผลิตครู
T10	- การพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกที่ไม่พร้อมกันระหว่างโรงเรียนกับอุดมศึกษา
-

1.2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในเป็นการหาจุดแข็ง (Strengths) ที่เป็นเงื่อนไขภายในที่ส่งผลในทางที่ดี และการหาจุดอ่อน (Weaknesses) ที่เป็นเงื่อนไขภายในที่ส่งผลกระทบในทางที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อการผลิตครูของสถาบันครุศึกษาในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน

สภาพแวดล้อมภายใน	
จุดแข็ง	จุดอ่อน
1. สถาบันผลิตครูมีเครือข่าย เช่น มีแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครอบคลุมทุกสาขาวิชาที่เปิดสอน	1. หลักสูตรของสถาบันผลิตครูไม่ตรงกับอุตสาหกรรมเป้าหมายของเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก
2. มหาวิทยาลัยในพื้นที่เป็นมหาวิทยาลัยของชุมชน	2. สถาบันผลิตครูขาดหลักสูตรที่มีความทันสมัยที่จะตอบสนองพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก
3. ผู้สอนในสถาบันผลิตครูมีคุณลักษณะที่โดดเด่นคือเป็นผู้ที่แสวงหาความรู้ อยู่ตลอดเวลา เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงจึงสามารถปรับตัวได้ทันต่อสถานการณ์ต่าง ๆ	3. หลักสูตรที่ทำเป็นสำหรับครูในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ถูกปิดเนื่องจากไม่มีกรรมการประจำหลักสูตร เช่น การสอนภาษาอังกฤษ จีน และญี่ปุ่น ทำให้ขาดโอกาสในการเปิดหลักสูตรที่สามารถตอบ โจทย์เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก
4. ผู้สอนในสถาบันผลิตครูมีคุณวุฒิและมีความสามารถและมีศักยภาพสูง	4. ผู้บริหารของหน่วยงานยังไม่มียุทธศาสตร์ส่งเสริมการพัฒนาผู้สอนหรือผู้เรียนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกโดยเฉพาะ
5. ผู้สอนในสถาบันผลิตครูมีความตระหนักรู้ต่อการอยู่ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก	5. สถาบันผลิตครูขาดการบูรณาการความร่วมมือ
6. คุณลักษณะบัณฑิตครูของสถาบันผลิตครูสามารถตอบโจทย์ทั้งเขตพัฒนาพิเศษ	

ภาคตะวันออก และประเทศใต้	กับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในและนอกสถาบัน
7. สถาบันผลิตครูมีหลักสูตรด้านภาษาและเทคโนโลยีที่สามารถตอบโจทย์เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกได้	6. ผู้สอนในสถาบันผลิตครูยังไม่เห็นความสำคัญของการเป็นพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

ตารางที่ 4 (ต่อ)

สภาพแวดล้อมภายใน	
จุดแข็ง	จุดอ่อน
8. สถาบันผลิตครูมีกระบวนการให้ความรู้ มีเทคนิคการสอน และเทคนิคการสอนคนมากกว่าสาขาอื่น	7. ผู้เรียนมีพื้นฐานด้านภาษาต่างประเทศอยู่ในระดับต่ำมาก
9. การเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐทำให้เกิดความคล่องตัวในการปรับองค์กร สร้างระเบียบ กฎเกณฑ์และสร้างโอกาสในการปรับตัวเพื่อพัฒนางาน	8. การคัดเลือกคนเข้ามาเรียนรู้ขาดมาตรฐาน ไม่มีการคัดกรอง
10. ผู้สอนของสถาบันผลิตครูมีศักยภาพในการพัฒนาด้านการวัดและประเมินผล	9. สถาบันผลิตครูขาดการส่งเสริมการทำวิจัยเกี่ยวกับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก
	10. สถาบันผลิตครูไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการสร้างครูอาชีพ

เมื่อกำหนดปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผลการวิเคราะห์การให้ค่าถ่วงน้ำหนักและคะแนนสภาพแวดล้อมภายในเพื่อจัดอันดับความสำคัญของแต่ละประเด็นว่าส่งผลกระทบต่อการผลิตครูของสถาบันการครุศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกมากน้อยเพียงใด โดยค่าถ่วงน้ำหนักสูงสุดร้อยละ 100 ค่าต่ำสุดคือร้อยละ 1 และค่าถ่วงน้ำหนักรวมทั้งหมดต้องเท่ากับร้อยละ 100 ส่วนค่าคะแนนแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ตามการสนองตอบของข้อมูลต่อประเด็นนั้น ๆ โดยระดับ 5 เท่ากับมากที่สุด ค่าถ่วงน้ำหนักอยู่ระหว่าง 17.00-20.00 ระดับ 4 เท่ากับมาก ค่าถ่วงน้ำหนักอยู่ระหว่าง 13.00-16.00 ระดับ 3 เท่ากับปานกลาง ค่าถ่วงน้ำหนักอยู่ระหว่าง 9.00-12.00 ระดับ 2 เท่ากับน้อย ค่าถ่วงน้ำหนักอยู่ระหว่าง 5.00-8.00 และระดับ 1 เท่ากับน้อยที่สุด ค่าถ่วงน้ำหนักอยู่ระหว่าง 1.00-4.00 ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การให้คะแนนสภาพแวดล้อมภายใน

ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน	ค่าถ่วง น้ำหนัก (%)	คะแนน ที่ให้	คะแนน ที่ได้	ลำดับ
จุดแข็ง				
1. สถาบันผลิตครูมีเครือข่าย เช่น มีแหล่งฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครอบคลุมทุกสาขาวิชาที่ เปิดสอน	3	1	3	8
2. มหาวิทยาลัยในพื้นที่เป็นมหาวิทยาลัยของชุมชน	5	2	10	4
3. ผู้สอนในสถาบันผลิตครูมีคุณลักษณะที่โดดเด่นคือ เป็นผู้ที่แสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลา เมื่อมีการ เปลี่ยนแปลงจึงสามารถปรับตัวได้ทันต่อ สถานการณ์ต่าง ๆ	3	1	3	7
4. ผู้สอนในสถาบันผลิตครูมีคุณวุฒิและมีความสามารถ และมีศักยภาพสูง	4	1	4	6
5. ผู้สอนในสถาบันผลิตครูมีความตระหนักต่อการ อยู่ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก	10	3	30	1
6. คุณลักษณะบัณฑิตครูของสถาบันผลิตครูสามารถ ตอบ โจทย์ทั้งเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก และ ประเทศได้	8	2	16	2
7. สถาบันผลิตครูมีหลักสูตรด้านภาษาและเทคโนโลยี ที่สามารถตอบ โจทย์เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกได้	7	2	14	3
8. สถาบันผลิตครูมีกระบวนการให้ความรู้ มีเทคนิค การสอน และเทคนิคการสอนคนมากกว่าสาขาอื่น	4	1	4	5
9. การเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐทำให้เกิดความ คล่องตัวในการปรับองค์กร สร้างระเบียบ กฎเกณฑ์ และสร้างโอกาสในการปรับตัวเพื่อพัฒนางาน	2	1	2	9

10. ผู้สอนของสถาบันผลิตครูมีศักยภาพในการพัฒนา ด้านการวัดและประเมินผล	2	1	2	10
---	---	---	---	----

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน	ค่าถ่วง น้ำหนัก (%)	คะแนน ที่ให้	คะแนน ที่ได้	ลำดับ
จุดอ่อน				
1. หลักสูตรของสถาบันผลิตครูไม่ตรงกับอุตสาหกรรม เป้าหมายของเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก	17	5	85	1
2. สถาบันผลิตครูขาดหลักสูตรที่มีความทันสมัยที่จะ ตอบสนองพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก	5	2	10	3
3. หลักสูตรที่จำเป็นสำหรับครูในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษ ภาคตะวันออก ถูกปิดเนื่องจากไม่มีกรรมการประจำ หลักสูตร เช่น การสอนภาษาอังกฤษ จีน และญี่ปุ่น ทำให้ขาดโอกาสในการเปิดหลักสูตรที่สามารถ ตอบโจทย์เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก	2	1	2	8
4. ผู้บริหารของหน่วยงานยังไม่มีนโยบายส่งเสริมการ พัฒนาผู้สอนหรือผู้เรียนในเขตพัฒนาพิเศษ ภาคตะวันออกโดยเฉพาะ	10	3	30	2
5. สถาบันผลิตครูขาดการบูรณาการการร่วมมือกับ หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในและนอกสถาบัน	4	1	4	5
6. ผู้สอนในสถาบันผลิตครูยังไม่เห็นความสำคัญของ การเป็นพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก	5	2	10	4
7. ผู้เรียนมีพื้นฐานด้านภาษาต่างประเทศอยู่ในระดับ ต่ำมาก	2	1	2	9
8. การคัดเลือกคนเข้ามาเรียนรู้ขาดมาตรฐาน ไม่มีการ คัดกรอง	1	1	1	10
9. สถาบันผลิตครูขาดการส่งเสริมการทำวิจัยเกี่ยวกับ เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก	3	1	3	6

10. สถาบันผลิตครูไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการสร้าง ครูอาชีพะ	3	1	3	7
---	---	---	---	---

สรุปการจัดอันดับประเด็นสภาพแวดล้อมภายใน ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 สรุปปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน

รหัส	ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน
	จุดแข็ง
S1	- ผู้สอนในสถาบันผลิตครูมีความตระหนักรู้ต่อการอยู่ในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก
S2	- คุณลักษณะบัณฑิตครูของสถาบันผลิตครูสามารถตอบโจทย์ทั้งเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก และประเทศได้
S3	- สถาบันผลิตครูมีหลักสูตรด้านภาษาและเทคโนโลยีที่สามารถตอบโจทย์เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกได้
S4	- มหาวิทยาลัยในพื้นที่เป็นมหาวิทยาลัยของชุมชน
S5	- สถาบันผลิตครูมีกระบวนการให้ความรู้ มีเทคนิคการสอน และเทคนิคการสอนคนมากกว่าสาขาอื่น
S6	- ผู้สอนในสถาบันผลิตครูมีคุณวุฒิและความสามารถและมีศักยภาพสูง
S7	- ผู้สอนในสถาบันผลิตครูมีคุณลักษณะที่โดดเด่นคือเป็นผู้ที่แสวงหาความรู้ อยู่ตลอดเวลา เมื่อมีการเปลี่ยนแปลง จึงสามารถปรับตัวได้ทันต่อสถานการณ์ต่าง ๆ
S8	- สถาบันผลิตครูมีเครือข่าย เช่น มีแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครอบคลุมทุกสาขาวิชาที่เปิดสอน
S9	- การเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐทำให้เกิดความคล่องตัวในการปรับองค์กรสร้างระเบียบ กฎเกณฑ์และสร้างโอกาสในการปรับตัวเพื่อพัฒนางาน
S10	- ผู้สอนของสถาบันผลิตครูมีศักยภาพในการพัฒนาด้านการวัดและประเมินผล

ตารางที่ 6 (ต่อ)

รหัส	ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน
	จุดอ่อน
W1	- หลักสูตรของสถาบันผลิตครูไม่ตรงกับอุตสาหกรรมเป้าหมายของเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก
W2	- ผู้บริหารของหน่วยงานยังไม่มีนโยบายส่งเสริมการพัฒนาผู้สอนหรือผู้เรียนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกโดยเฉพาะ
W3	- สถาบันผลิตครูขาดหลักสูตรที่มีความทันสมัยที่จะตอบสนองพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก
W4	- ผู้สอนในสถาบันผลิตครูยังไม่เห็นความสำคัญของการเป็นพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก
W5	- สถาบันผลิตครูขาดการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในและนอกสถาบัน
W6	- สถาบันผลิตครูขาดการส่งเสริมการทำวิจัยเกี่ยวกับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก
W7	- สถาบันผลิตครูไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการสร้างครูอาชีพ
W8	- หลักสูตรที่จำเป็นสำหรับครูในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ถูกปิดเนื่องจากไม่มีกรรมการประจำหลักสูตร เช่น การสอนภาษาอังกฤษ จีน และญี่ปุ่น ทำให้ขาดโอกาสในการเปิดหลักสูตรที่สามารถตอบโจทย์เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก
W9	- ผู้เรียนมีพื้นฐานด้านภาษาต่ำมาก
W10	- การคัดเลือกคนเข้ามาเรียนรู้ขาดมาตรฐาน ไม่มีการคัดกรอง

2. การจัดทำ SWOT Matrix เพื่อนำไปสู่การกำหนดกลยุทธ์

การจัดทำ SWOT Matrix เพื่อนำไปสู่การกำหนดกลยุทธ์ โดยการจับคู่ประเด็นต่าง ๆ จากปัจจัยหลักทั้งหมด คือ จุดแข็ง (Strengths-S) จุดอ่อน (Weaknesses-W) โอกาส (Opportunities-O) ภัยคุกคาม (Threats-T) ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันเพื่อนำมากำหนดกลยุทธ์ จากกระบวนการวิเคราะห์ SWOT สามารถสรุปเป็น SWOT Matrix

ผลการศึกษาด้วยกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis)

ปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายในขององค์กร เพื่อนำมาหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม
จนทำให้ได้ตารางกลยุทธ์การผลิตรายของสถาบันการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก
ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 7 SWOT matrix

	จุดแข็ง (Strengths) S1, S2, S3, S4, S5, S6, S7, S8, S9, S10	จุดอ่อน (Weaknesses) W1, W2, W3, W4, W5, W6, W7, W8, W9, W10
โอกาส (Opportunities) O1, O2, O3, O4, O5, O6, O7, O8, O9, O10	กลยุทธ์เชิงรุก SO จัดตั้งศูนย์ความร่วมมือระหว่าง สถาบันผลิตครูในพื้นที่เขต พัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เพื่ออบรมด้านภาษาต่างประเทศและ ด้านเทคโนโลยี ให้ตอบสนอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (S3, O1, O2)	กลยุทธ์เชิงรับ WO การทำความร่วมมือระหว่าง สถาบันผลิตครูในพื้นที่เขตพัฒนา พิเศษภาคตะวันออก โดยการ ให้สิทธิ์ในการเข้าศึกษาต่อใน มหาวิทยาลัยเครือข่าย (W1, W2, W3, W7, O1, O2, O3)
ภัยคุกคาม (Threats) T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10	กลยุทธ์เชิงป้องกัน ST จัดบริการวิชาการเป็นชุมชน ด้านการศึกษาเพื่อเพิ่มทักษะ และการเรียนรู้ (S4, T1, T4)	กลยุทธ์เชิงแก้ไข WT พัฒนาการผลิตครูในเขตพัฒนา พิเศษภาคตะวันออก ให้มีภาวะ ผู้นำทางการศึกษาเพื่อพัฒนาให้ สอดคล้องกับการเรียนรู้สู่การ เปลี่ยนแปลง (W1, W6, T1, T2, T3)

ผลการสนทนากลุ่มกลยุทธ์การพัฒนาการผลิตครูของสถาบันการครุศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

ผลจากการสนทนากลุ่มเพื่ออภิปรายร่างกลยุทธ์การพัฒนาการผลิตครูของสถาบันการครุศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ผู้เข้าร่วมสนทนาทุกฝ่ายมีความคิดเห็นเป็นแนวทางเดียวกับผู้วิจัย และได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางดำเนินการในแต่ละกลยุทธ์ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 จัดตั้งศูนย์ความร่วมมือระหว่างสถาบันผลิตครูในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เพื่ออบรมด้านภาษาต่างประเทศและด้านเทคโนโลยี ให้ตอบสนองการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

การจัดตั้งศูนย์ความร่วมมือระหว่างสถาบันผลิตครู เพื่อที่จะทำให้เป็นศูนย์ที่มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ในด้านภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยี แนวทางในการดำเนินงานมีดังนี้

1. ทำความร่วมมือระหว่างสถาบันครุศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยใช้ทรัพยากรบุคคลร่วมกัน และให้มหาวิทยาลัยบูรพาเป็นผู้รับผิดชอบหลัก การใช้ทรัพยากรร่วมกันจะต้องมีการยินยอมร่วมกันเพื่อให้ศูนย์มีคุณภาพและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศูนย์
2. ทรัพยากรบุคคลต้องมีความรอบรู้และมีความเชี่ยวชาญเฉพาะในด้านภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อที่จะรองรับพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ต้องมีการแบ่งแผนกให้ชัดเจน แบ่งหน้าที่ของบุคลากรให้เป็นหมวดหมู่ เช่น แยกเป็นหมวดภาษาต่างประเทศ 1 หน่วย เจ้าหน้าที่ประจำหน่วยจะต้องมีความรู้ทางภาษาต่างประเทศโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นพื้นฐาน และจะเสริมภาษาต่างประเทศอื่น เช่น จีนและญี่ปุ่น เป็นต้น หน่วยที่ 2 เป็นเรื่องของเทคโนโลยี ต้องเตรียมทรัพยากรบุคคลให้ตรงตามหน่วยที่จัดตั้ง โดยจะจัดหาบุคลากรประจำหน่วยเป็นบุคคลที่เขียนแอปพลิเคชันได้ และมีความรอบรู้ในเรื่องเทคโนโลยีที่ทันสมัย
3. รูปแบบการจัดการโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นหลัก ซึ่งในด้านเทคโนโลยีดิจิทัลพัฒนามาจากทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2561 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ความรู้ ประสบการณ์ คุณลักษณะ และสมรรถนะ และใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์แบบ MOOC มาช่วยจัดการเรียนการสอนผ่านแอปพลิเคชัน ผ่านเว็บไซต์ ผู้เรียนสามารถเข้าศึกษาผ่านช่องทางออนไลน์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยไม่จำเป็นต้องเดินทาง เกิดความสะดวกและเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วทุกสถานที่ ทุกเวลา เป็นการสร้างการศึกษาตลอดชีวิต มีการใช้เทคโนโลยีใหม่เข้ามาใช้ในการประมวลและติดตามผล

4. มีศูนย์ย่อยในการบริการชุมชน เช่น มีศูนย์ย่อยเคลื่อนที่ขนาดเล็ก เพื่อให้บัณฑิต/นักศึกษาเข้าถึงได้ง่าย และใช้ประโยชน์ได้ ไม่จำเป็นต้องมาที่ศูนย์หลัก หรืออาจจะทำเป็นรูปแบบ website ในการช่วยเหลือ

กลยุทธ์ที่ 2 การทำความร่วมมือระหว่างสถาบันผลิตครูในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยการใช้สิทธิในการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเครือข่าย

การทำความร่วมมือระหว่างสถาบันผลิตครูในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พิจารณาจากความเหมาะสมและความถนัดของสถาบัน และเมื่อพิจารณาแล้วจึงเห็นควรมหาวิทยาลัยราชภัฏถือเป็นมหาวิทยาลัยของชุมชนและมีความเข้มแข็งในการผลิตบัณฑิตครู จึงมีความเหมาะสมในการผลิตบัณฑิตครูในระดับปริญญาตรี ส่วนมหาวิทยาลัยบูรพาเป็นหน่วยงานที่มีความพร้อมในด้านทรัพยากรบุคคลที่มีคุณวุฒิสูงเหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา จึงทำความร่วมมือโดยให้มหาวิทยาลัยราชภัฏผลิตบัณฑิตในระดับปริญญาตรีและคัดเลือกนักศึกษาครูในระดับปริญญาตรีที่มีผลการเรียนดีในด้านภาษาอังกฤษและเทคโนโลยี โดยการใช้สิทธิในการเข้าศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาในด้านภาษาอังกฤษและเทคโนโลยีที่มหาวิทยาลัยบูรพา โดยมีแนวทางในการดำเนินงานดังนี้

1. เพิ่มหลักสูตรปริญญาตรีควบปริญญาโท เพื่อทำให้นักศึกษาอยู่ในระบบการศึกษานานขึ้น เพื่อป้องกันไม่ให้นักศึกษาเผชิญกับปัญหาการว่างงาน ถือว่าเป็นการแก้ปัญหาได้
2. การสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ต้องคำนึงถึงเกณฑ์การสอบภาษาอังกฤษเพื่อเป็นการปลูกฝังภาษาอังกฤษตั้งแต่เรียน ซึ่งจะทำให้นักศึกษามีความพร้อมในด้านภาษาอังกฤษมากขึ้น
3. ทักษะทางคอมพิวเตอร์ ก่อนเข้าศึกษาหรือจะสำเร็จการศึกษา ต้องมีการประเมินผลการใช้คอมพิวเตอร์ของนักศึกษาเพื่อให้ความพร้อมเหมาะสมกับพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

กลยุทธ์ที่ 3 จัดบริการวิชาการเป็นชุมชนด้านการศึกษาเพื่อเพิ่มทักษะและการเรียนรู้
จัดบริการวิชาการให้กับชุมชนให้เป็นชุมชนด้านการศึกษา ให้ความรู้ เพิ่มทักษะและการเรียนรู้ ตามความต้องการของชุมชน โดยนักศึกษาครูและผู้สอนในสถาบันผลิตครูร่วมกัน
แนวทางในการดำเนินงานมีดังนี้

1. บริการวิชาการแก่ครูและนักศึกษาครูในรูปแบบของโครงการ หรือเปิดหลักสูตรอบรมเพื่อยกระดับและเพิ่มความรู้ให้แก่ครูและนักศึกษาในเรื่องของพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก การตั้งรับและสิ่งที่จะต้องรู้เพื่อที่จะได้เพิ่มทักษะและเพิ่มการเรียนรู้ให้ยั่งยืน

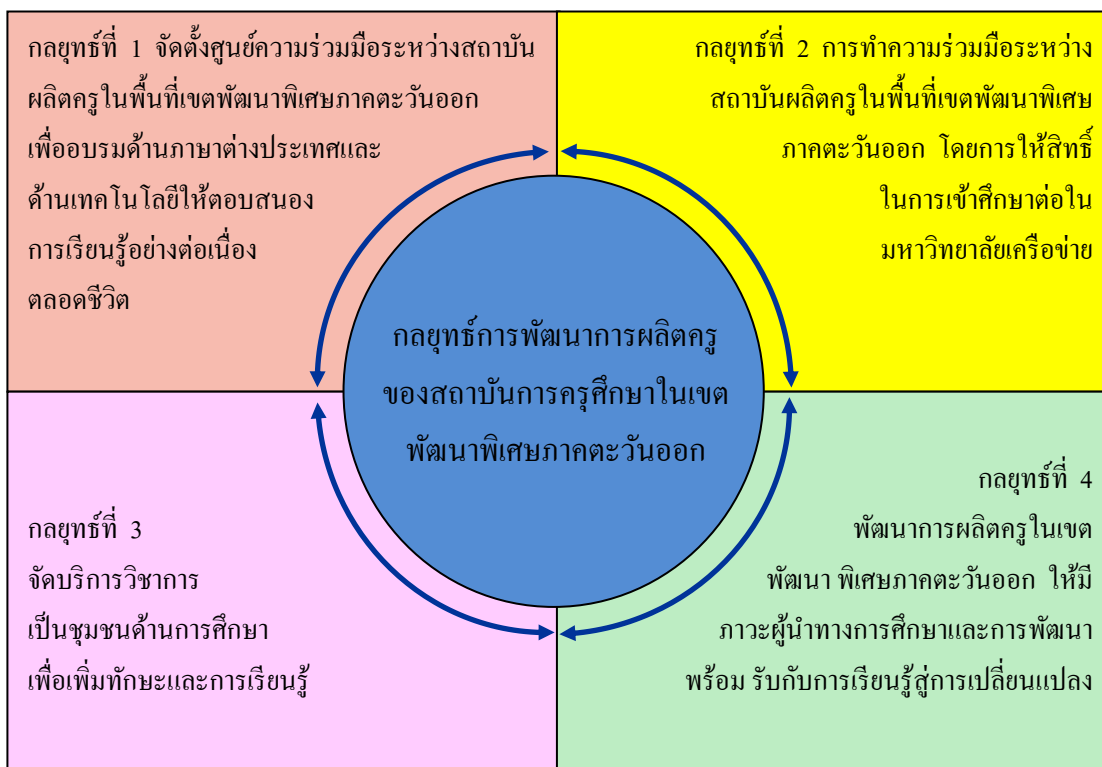
2. ส่งเสริมให้นักศึกษาครูลงพื้นที่จริงเพื่อช่วยในเรื่องบริหารวิชาการและจะได้เพิ่มทักษะให้กับผู้เข้าร่วมในชุมชน และเป็นการปลูกฝังการเรียนรู้ให้ยั่งยืนได้
3. มีการประชาสัมพันธ์ ทั้งด้านสื่อเทคโนโลยี แฝบพับ ใบประกาศเพื่อที่จะได้ติดตามข่าวสาร อพเททสถานการณ์โลกปัจจุบัน มีการเรียนรู้ตลอดเวลา จะได้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

กลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาการผลิตครูในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ให้มีภาวะผู้นำทางการศึกษาเพื่อพัฒนาให้สอดคล้องกับการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง

ผลิตครูให้เป็นผู้นำด้านการศึกษา การพัฒนา และการเปลี่ยนแปลง โดยใช้แนวคิดคุณลักษณะของผู้นำการเปลี่ยนแปลงสอดแทรกในหลักสูตรการผลิตครูระดับปริญญาตรีตามหลักสูตร 4 ปี แนวทางในการดำเนินงานมีดังนี้

1. ผู้นำทางการศึกษาต้องรับมือกับการเปลี่ยนแปลง ต้องมีการสอดแทรกภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในหลักสูตรให้กับนักศึกษาเพื่อจะได้ปรับตัวกับพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก
2. มีการสร้างองค์ความรู้ใหม่ การสร้างสื่อหรือเทคโนโลยีเพื่อสอดรับพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก มีการใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) เข้ามาในการเรียนการสอน สอดแทรกเข้ากับบทเรียนรายวิชา
3. ส่งเสริมการใช้ภาษาและเทคโนโลยีในบทเรียนหรือหลักสูตรให้มากขึ้นกว่าเดิม รายวิชาแต่ละวิชาอาจจะมีการให้นำเสนอเป็นภาษาอังกฤษ หรือค้นคว้าจากการใช้เทคโนโลยีร่วมด้วย
4. เพิ่มรายวิชาที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เป็นวิชาเลือกเพื่อที่จะให้นักศึกษาได้เรียนรู้ถึงความต้องการที่แท้จริงของเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก
5. การผลิตครูยังต้องผลิตตามมาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา แต่จะมีการเน้นการสร้างสรณ์วัฒนธรรมด้วยตนเอง และควรจะพัฒนาทักษะของตนให้ทันยุคศตวรรษที่ 21 ในบทเรียน

แผนภาพสรุปกลยุทธ์การพัฒนาการผลิตครูของสถาบันการครุศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษ
ภาคตะวันออก

ภาพที่ 6 สรุปกลยุทธ์การพัฒนาการผลิตครูของสถาบันการครุศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษ
ภาคตะวันออก

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาการผลิตครูของสถาบันการครุศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลกระทบของการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกต่อการผลิตครูของสถาบันการครุศึกษาในภาคตะวันออก 2) ศึกษาบทบาทของสถาบันการครุศึกษาต่อการพัฒนาการผลิตครูในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก และ 3) เสนอกลยุทธ์การพัฒนาการผลิตครูของสถาบันการครุศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานในการวิจัย การเลือกพื้นที่ในการวิจัย คือ เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก วิธีการดำเนินการวิจัยใช้ระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT analysis) และการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยรวมทั้งสิ้น 48 คน ประกอบด้วย อาจารย์ผู้สอนและผู้บริหารในมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ จังหวัดฉะเชิงเทรา มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี และมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี จำนวน 39 คน ซึ่งเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยต้องมีประสบการณ์สอนตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป และผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเพื่อยืนยันร่างกลยุทธ์ จำนวน 9 คน วิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุป

1. ผลกระทบของการพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ต่อการผลิตครูของสถาบันการครุศึกษาในภาคตะวันออก สรุปได้ 4 ประเด็น ดังนี้

1.1 การผลิตครูโดยการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม เป็นการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ปัญญา เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งส่วนใหญ่จะเน้นเรื่องการพัฒนาขีดความสามารถด้านวิจัยและพัฒนา การปรับตัวในการใช้สื่อและเทคโนโลยี รวมถึงการเตรียมความพร้อมของผลผลิตให้ตรงกับการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยการพัฒนาขีดความสามารถด้านวิจัยและพัฒนา โดยเฉพาะเรื่องส่งเสริมการเพิ่มทักษะให้นักศึกษาครูให้มีสมรรถนะตามที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกต้องการ แต่ขาดการส่งเสริมสนับสนุนด้านงบประมาณ หรือไม่ได้รับการสนับสนุนโดยตรงจากภาครัฐ ในเรื่องของการปรับตัวในการใช้สื่อและเทคโนโลยี โดยในศตวรรษที่ 21 สื่อและเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทและมีความสำคัญมากขึ้นในการใช้ชีวิตประจำวัน ดังนั้น การเรียนรู้เรื่องเทคโนโลยี การใช้สื่อ รวมถึงการใช้นวัตกรรมใหม่ในบทเรียน

จึงเป็นสิ่งสำคัญในการผลิตครู และการเตรียมความพร้อมของบัณฑิตครูเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การผลิตครูของสถาบันการครุศึกษาได้เตรียมความพร้อมสำหรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เพื่อที่จะได้ปรับตัวและตั้งรับกับสิ่งที่จะเปลี่ยนแปลง

1.2 การผลิตครูโดยการขับเคลื่อนด้วยการสร้างการมีส่วนร่วม โดยการมีส่วนร่วมในระดับโรงเรียน มีนักศึกษาไปฝึกปฏิบัติการสอนในโรงเรียน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ซึ่งเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของนักศึกษา กับโรงเรียน การมีส่วนร่วมระดับชุมชนจะมีการเน้นกิจกรรมในการพัฒนาชุมชน มีโครงการที่ทำร่วมกับชุมชน และการมีส่วนร่วมกับภาคเอกชนหรืออุตสาหกรรมมีน้อย แต่ที่เห็นได้ชัดจะเป็นเรื่องการส่งนักศึกษาฝึกสอนไปเข้าร่วมโครงการ ไปดูงาน ไปทำโครงการในโรงงานร่วมกับแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกับภาคอุตสาหกรรม

1.3 การผลิตครูโดยการขับเคลื่อนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จะกล่าวถึงเรื่องจิตสำนึกด้านความตระหนักซึ่งขึ้นอยู่กับ การรับรู้ของแต่ละบุคคลที่อาจคิดตัวมาตั้งแต่เด็ก หรือถูกปลูกฝังมาจากครอบครัว หรืออาจได้รับการกระตุ้นจากสภาพแวดล้อม การสร้างความสำคัญของสิ่งแวดล้อมต่อสังคมหรือชุมชนเป็นการสร้างและเห็นความสำคัญจากสภาพที่เกิด โดยจะมีการทำเป็นระบบการแทรกสอด การให้ข้อคิดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วม หรือตามนโยบายของมหาวิทยาลัยมากกว่า และวิธีการถ่ายทอดการส่งต่อการอนุรักษ์ เป็นการให้นักศึกษาได้เข้าไปมีส่วนร่วม ได้ลงมือปฏิบัติตามค่าย หรือ โครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

2. บทบาทของสถาบันการครุศึกษาต่อการพัฒนาการผลิตครูในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พบว่ามีการดำเนินการ 4 กระบวนการ ดังนี้

2.1 กระบวนการรับเข้ามาเป็นครู ในการสรรหาและคัดเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมให้มาเรียนครู ควรให้สิทธิ์หรือให้โควตาบุคคลในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ก่อน เพราะเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะสามารถพัฒนาพื้นที่ได้ การวัดให้เห็นจิตสำนึกของครูก็ขึ้นต้น ต้องมีการวัดจิตสำนึกของการเป็นครูเพื่อที่จะได้นักศึกษาที่เป็นครูที่ดีในอนาคต และการผลิตครูอัตราแบบปิด พบว่า ในแต่ละจังหวัดควรกำหนดแผนการผลิตครูที่สัมพันธ์กับการใช้ครู เพื่อให้เหมาะสมและตรงกับตามความต้องการของพื้นที่

2.2 กระบวนการผลิตครู ต้องเป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพครูฐานสมรรถนะ 4 ด้านของคุรุสภา ประกอบด้วย ความรู้ในเนื้อหา การจัดความรู้ คุณลักษณะความเป็นครู และความสัมพันธ์กับชุมชน

2.3 กระบวนการพัฒนาอาจารย์ การที่จะพัฒนาอาจารย์นั้นสิ่งที่อาจารย์ควรจะต้องรู้คือ ควรรู้เท่าทันสังคมในยุคปัจจุบัน มีการติดตามการเปลี่ยนแปลงตามบริบทโลกเพื่อที่จะได้พัฒนา

และติดตามกระแสในโลกยุคปัจจุบัน โดยจะแบ่งการพัฒนา คือ 1) ด้านนวัตกรรม กระบวนการที่จะพัฒนาอาจารย์คือส่งเสริมนวัตกรรมให้กับอาจารย์โดยการเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อที่จะต่อยอดนำความรู้นี้ไปพัฒนาในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก 2) ด้านการมีส่วนร่วมพัฒนากระบวนการที่จะพัฒนาอาจารย์คือการดึงอาจารย์เข้ามามีส่วนร่วมด้วยหน่วยใช้ ทั้งทางโรงเรียนและชุมชนเพื่อจะมีส่วนร่วมในการบูรณาการการพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก และ 3) ด้านสิ่งแวดล้อม กระบวนการพัฒนาอาจารย์คือ อาจจะมีการยกกรณีศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลง เพื่อเป็นการติดตามบริบทสถานการณ์สิ่งแวดล้อมและปลูกฝังอาจารย์ให้มีการตื่นตัวตลอดเวลา เช่น เป็นห้องเรียนแบบ Active learning

2.4 กระบวนการติดตามผล PDCA เป็นกระบวนการติดตามผลการสอนของนิสิตนักศึกษา ไม่ว่านิสิตนักศึกษาจบออกไปเป็นครูที่ไหนดังนั้น 2 ปี อาจารย์ต้องติดตามประเมินการสอนของนิสิต/ นักศึกษาครูเหล่านี้ เพื่อจะได้รู้ว่าครูเหล่านี้กำลังเผชิญกับอะไร และต้องได้รับการเพิ่มเติมทักษะด้านไหน อีกทั้งยังทำให้ครูรุ่นใหม่ได้มีไฟในการสอน เพราะมีครูของครูคอยช่วยเหลือ กระบวนการติดตามผลอาจจะใช้กระบวนการ PDCA ประกอบไปด้วย

3. กลยุทธ์การพัฒนาการผลิตครูของสถาบันการครูศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษ

ภาคตะวันออก

ผลจากการวิเคราะห์จากฐานข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT analysis) โดยเน้นภาพความสัมพันธ์และเชื่อมโยงในประเด็นต่าง ๆ ที่จะก้าวไปสู่แนวโน้มในอนาคต สามารถสรุปกลยุทธ์การพัฒนาการผลิตครูของสถาบันการครูศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ได้ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 จัดตั้งศูนย์ความร่วมมือระหว่างสถาบันผลิตครูในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เพื่ออบรมด้านภาษาต่างประเทศและด้านเทคโนโลยี ให้ตอบสนองการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต แนวทางในการดำเนินงานมีดังนี้ 1) ทำความร่วมมือระหว่างสถาบันการครูศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยใช้ทรัพยากรบุคคลร่วมกัน และให้มหาวิทยาลัยบูรพาเป็นผู้รับผิดชอบหลัก การใช้ทรัพยากรร่วมกันจะต้องมีการยินยอมร่วมกันเพื่อให้ศูนย์มีคุณภาพและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศูนย์ 2) ทรัพยากรบุคคลต้องมีความรอบรู้และมีความเชี่ยวชาญเฉพาะในด้านภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อที่จะรองรับพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ต้องมีการแบ่งแผนกให้ชัดเจน แบ่งหน้าที่ของบุคลากรให้เป็นหมวดหมู่ 3) รูปแบบการจัดการโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นหลัก ซึ่งในด้านเทคโนโลยีดิจิทัลพัฒนามาจากทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2561 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ความรู้ ประสบการณ์ คุณลักษณะ และสมรรถนะ

และใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์แบบ MOOC มาช่วยจัดการเรียนการสอนผ่าน แอปพลิเคชัน ผ่านเว็บไซต์ ผู้เรียนสามารถเข้าศึกษาผ่านช่องทางออนไลน์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยไม่จำเป็นต้องเดินทาง เกิดความสะดวกและเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว ทุกสถานที่ ทุกเวลา เป็นการ สร้างการศึกษาตลอดชีวิต มีการใช้เทคโนโลยีใหม่เข้ามาใช้ในการประมวลและติดตามผล

กลยุทธ์ที่ 2 การทำความร่วมมือระหว่างสถาบันผลิตครูในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษ ภาคตะวันออก โดยการให้สิทธิ์ในการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเครือข่าย มีแนวทางในการ ดำเนินงานดังนี้ 1) เพิ่มหลักสูตรปริญญาตรีควบปริญญาโท เพื่อทำให้นักศึกษาอยู่ในระบบ การศึกษานานขึ้น และเป็นการป้องกันไม่ให้นักศึกษาเผชิญกับปัญหาการว่างงาน ถือว่าเป็นการ แก้ปัญหาได้ 2) การสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกต้องคำนึงถึง เกณฑ์การสอบภาษาอังกฤษเพื่อเป็นการปลูกฝังภาษาอังกฤษตั้งแต่เรียน ซึ่งจะทำให้นักศึกษามีความ พร้อมในด้านภาษาอังกฤษมากขึ้น 3) ทักษะทางคอมพิวเตอร์ ก่อนเข้าศึกษาหรือจะสำเร็จการศึกษา ต้องมีการประเมินผลการใช้คอมพิวเตอร์ของนักศึกษาเพื่อให้ความพร้อมเหมาะสมกับพื้นที่เขต พัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

กลยุทธ์ที่ 3 จัดบริการวิชาการเป็นชุมชนด้านการศึกษาเพื่อเพิ่มทักษะและการเรียนรู้ ตามความต้องการของชุมชน โดยนักศึกษาคูและผู้สอนในสถาบันผลิตครูร่วมกัน แนวทางในการ ดำเนินงานมีดังนี้ 1) บริการวิชาการแก่ครูและนักศึกษาคูในรูปแบบของโครงการ หรือเปิด หลักสูตรอบรมเพื่อยกระดับและเพิ่มความรู้ให้แก่ครูและนักศึกษาในเรื่องของพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษ ภาคตะวันออก การตั้งรับและสิ่งที่จะต้องรู้เพื่อที่จะได้เพิ่มทักษะและเพิ่มการเรียนรู้ให้ยั่งยืน 2) ส่งเสริมให้นักศึกษาคูลงพื้นที่จริงเพื่อช่วยในเรื่องบริหารวิชาการและจะได้เพิ่มทักษะให้กับ ผู้เข้าร่วมในชุมชน และเป็นการปลูกฝังการเรียนรู้ให้ยั่งยืนได้ และ 3) มีการประชาสัมพันธ์ ทั้งด้าน สื่อเทคโนโลยี แผ่นพับ ใบประกาศเพื่อที่จะได้ติดตามข่าวสาร อัปเดตสถานการณ์โลกปัจจุบัน มีการเรียนรู้ตลอดเวลา จะได้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

กลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาการผลิตครูในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ให้มีภาวะผู้นำ ทางการศึกษาเพื่อพัฒนาให้สอดคล้องกับการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง โดยใช้แนวคิดคุณลักษณะ ของผู้นำการเปลี่ยนแปลงสอดแทรกในหลักสูตรการผลิตครูระดับปริญญาตรีตามหลักสูตร 4 ปี แนวทางในการดำเนินงานมีดังนี้ 1) ผู้นำทางการศึกษาต้องรับมือกับการเปลี่ยนแปลง ต้องมีการ สอดแทรกภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในหลักสูตรให้กับนักศึกษาเพื่อที่จะได้ปรับตัวกับพื้นที่เขต พัฒนาพิเศษภาคตะวันออก 2) มีการสร้างองค์ความรู้ใหม่ การสร้างสื่อหรือเทคโนโลยีเพื่อสอดรับ พื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก มีการใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) เข้ามาในการเรียนการสอน สอดแทรกเข้ากับบทเรียนรายวิชา 3) ส่งเสริมการใช้ภาษาและเทคโนโลยีในบทเรียนหรือหลักสูตร

ให้มากขึ้นกว่าเดิม รายวิชาแต่ละวิชาอาจจะมีการให้นำเสนอเป็นภาษาอังกฤษ หรือค้นคว้าจากการใช้เทคโนโลยีร่วมด้วย 4) อาจจะมีการเพิ่มรายวิชาที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เป็นวิชาเลือกเพื่อที่จะให้นักศึกษาได้เรียนรู้ถึงความต้องการที่แท้จริงของพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก และ 5) การผลิตครูยังต้องผลิตตามมาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา แต่จะมีการเน้นการสร้างสรรคนวัตกรรมด้วยตนเอง และควรจะพัฒนาทักษะของตนให้ทันยุคศตวรรษที่ 21 ในบทเรียน

อภิปรายผล

1. ผลกระทบของเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกต่อการผลิตครูของสถาบันการศึษาในภาคตะวันออก

การผลิตครูโดยการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม เป็นการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ปัญญา เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งส่วนใหญ่จะเน้นเรื่องการพัฒนาขีดความสามารถด้านวิจัยและพัฒนา การปรับตัวในการใช้สื่อและเทคโนโลยี รวมถึงการเตรียมความพร้อมของผลผลิตให้ตรงกับการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยเฉพาะเรื่องส่งเสริมและการเพิ่มทักษะสมรรถนะของผลผลิตให้ไปในทิศทางหรือแนวโน้มที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกต้องการ มีการลงมือปฏิบัติ การปรับตัวในการใช้สื่อและเทคโนโลยี โดยในศตวรรษที่ 21 สื่อและเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทและมีความสำคัญมากขึ้นในการใช้ชีวิตประจำวัน ดังนั้นการเรียนรู้เรื่องเทคโนโลยี การใช้สื่อ รวมถึงการใช้นวัตกรรมใหม่ในบทเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญในการผลิตครู และการเตรียมความพร้อมของบัณฑิตครูเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การผลิตครูของสถาบันการศึษาได้เตรียมความพร้อมสำหรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เพื่อที่จะได้ปรับตัวและตั้งรับกับสิ่งที่จะเปลี่ยนแปลงบทเรียน สอดคล้องกับ พิณสุดา สิริธรงค์ศรี (2557) ที่ได้ศึกษาคุณลักษณะครูที่มีคุณภาพในศตวรรษที่ 21 พบว่า ครูต้องมีความสามารถ ทักษะการจัดการ มีทักษะการสื่อสารตามทันเทคโนโลยี ยอมรับการเปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งมีความพร้อมและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกและประชาคมอาเซียน และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ธนกฤต ลิทธิราช และคณะ (2554) ที่พบว่าในสองทศวรรษหน้าการจัดการศึกษาควรเตรียมการด้านการสื่อสาร เพราะการจัดการศึกษาในอีก 20 ปี ข้างหน้า จะเป็นการจัดการศึกษาที่ใช้การสื่อสาร โดยใช้สื่อ อิเล็กทรอนิกส์ ในระบบดิจิทัล สถานศึกษาในอนาคตจะต้องติดตั้งอุปกรณ์ในระบบดิจิทัลให้พร้อมเพื่อการสืบค้นของนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของไพฑูริย์ สีนลารัตน์ และคณะ (2554) ที่ได้เสนอว่า อนาคตการสื่อสารผ่านสื่อใหม่ ๆ ซึ่งเป็นโลกของสังคมออนไลน์เป็นการสื่อสารยุคดิจิทัล ทั้งครูและนักเรียนใช้และเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศทุกระบบ และ

สอดคล้องกับแนวคิดของ ถนอมพร เลาหจรัสแสง (2550) ที่ได้เสนอทักษะที่จำเป็นสำหรับ ครูไทยในมิติของเทคโนโลยีว่าครูต้องมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียน การสอน ครูต้องมีทักษะการสื่อสารที่ดีทั้งการบรรยาย การยกตัวอย่าง การเลือกใช้สื่อ และ การนำเสนอ โดยสามารถจัดกิจกรรมให้เชื่อมโยงระหว่างผู้เรียนกับโลกชีวิตจริงได้

นอกจากนี้ Stopsky (2016) ยังได้อธิบายเกี่ยวกับการศึกษาในยุคปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 คล้ายกันว่าการศึกษาในยุคนี้ผู้เรียนมีบทบาทเชิงรุกในการสร้างความรู้ร่วมกันในชุมชน สร้าง ความรู้และแสวงหาความรู้โดยใช้เทคโนโลยีที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งสารสนเทศได้ทุก ที่และทุกเวลา และมีอิสระในการกำหนดวิธีการ เนื้อหา และนำความรู้ไปใช้โดยขยายความต่อไป ว่าการจัดการศึกษาในยุคนี้มุ่งตอบสนองความต้องการเรียนรู้ของปัจเจกบุคคล ทั้งนี้ได้เป็นไป ตาม กรอบของ United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization (2011) ที่กำหนด กรอบสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารไว้ 3 ระดับ คือ 1) สมรรถนะด้านการ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารพื้นฐาน (Basic tools) 2) สมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสารที่ซับซ้อน (Complex tools) และ 3) สมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสารที่แพร่หลาย (Pervasive tools) และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อุบลรัตน์ ทัศนวรรณ, กานดา พูนลาภทวี, ชีรพงษ์ วิริยานนท์ และกรรณ จรรยาอุฒิวรรณ (2557) ที่พบว่าสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาของครู ประกอบด้วยสมรรถนะ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการปฏิบัติงานโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศพื้นฐาน 2) ด้านการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศถูกต้องตามกฎหมาย จริยธรรม จรรยาบรรณและปลอดภัย 3) ด้านการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศกับการเรียนการสอน และ 4) ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศพัฒนาตนเองและวิชาชีพ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ (2553) ยังได้ใช้กรอบสมรรถนะประจำสายงานที่เกี่ยวกับการบริหาร หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ (Curriculum and learning management) เพื่อกำหนดให้ครูมี ความสามารถในการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุด โดยครูต้องใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้อย่าง หลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้ สามารถสืบค้นข้อมูลผ่านเครือข่าย อินเทอร์เน็ตเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้และใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการผลิตสื่อ/ นวัตกรรม ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์ศักดิ์ ค้วงทา (2558) ที่พบว่าสมรรถนะ ประจำสายงานที่สำคัญของวิชาชีพครูต้อง มีสมรรถนะด้านภาษา เทคโนโลยีสำหรับครู และ นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ Caslillo, Chen, Carillo, and McCalman (2014) ที่พบว่า ครูที่มีการสื่อสารโดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยใน กระบวนการสอนจะส่งผลให้ผู้เรียนมีโอกาสในการตัดสินใจและสามารถพัฒนาความรู้ได้มากขึ้น

และถ้ามีการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยี โดยไม่จำกัดความรู้จากครูจะช่วยเพิ่มทักษะการเรียนรู้ รวมทั้งทักษะการสื่อสารผ่านทางระบบเทคโนโลยียังจะช่วยส่งผลทำให้ครูมีสมรรถนะด้านคอมพิวเตอร์เพิ่มมากขึ้นด้วย

การผลิตครูโดยการขับเคลื่อนด้วยการสร้างการมีส่วนร่วม โดยการมีส่วนร่วมระดับชุมชนจะมีการเน้นกิจกรรมในการพัฒนาชุมชน มีโครงการที่ทำร่วมกับชุมชน การมีส่วนร่วมระดับโรงเรียนจะมีนักศึกษาฝึกสอนไปลงในพื้นที่โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมในโรงเรียนในเครือ มีการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนที่นักศึกษาฝึกสอนได้ฝึกสอน และการมีส่วนร่วมกับภาคส่วนเอกชนหรืออุตสาหกรรมมีน้อยแต่ที่เห็นได้ชัดจะเป็นเรื่องการส่งนักศึกษาฝึกสอนไปเข้าร่วมโครงการ ไปดูงาน และอื่น ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pinthakanon (2000) พบว่า การที่ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา คือ เงื่อนไขที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาของชุมชนที่สำเร็จ และงานวิจัยของ ญาดา นิลประดิษฐ์ (2553) ยังสนับสนุนด้วยว่าเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครู ได้แก่ กิจกรรมพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะความเป็นผู้นำ

การผลิตครูโดยการขับเคลื่อนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จะกล่าวถึงเรื่องการตระหนักรู้ในตนเอง เป็นเรื่องจิตสำนึกที่ติดมากับตนเองตั้งแต่เด็ก หรือโดนปลูกฝังมาจากครอบครัว หรือสภาพแวดล้อม การสร้างความสำคัญของสิ่งแวดล้อมต่อสังคมหรือชุมชนเป็นการสร้างและเห็นความสำคัญจากสภาพที่เกิดขึ้น โดยจะมีการทำเป็นระบบ การสอดแทรก การให้ข้อคิดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วม หรือตามนโยบายของมหาวิทยาลัยมากกว่า และวิธีการถ่ายทอดการส่งต่อการอนุรักษ์เป็นการให้นักศึกษาได้เข้าไปมีส่วนร่วม ได้ลงมือปฏิบัติตามค่าย หรือโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดังที่ งานวิจัยของ Tiansuwan, Aye, Suparus, and Kiatsiriroat (2008) และ Cheatea (2013) ระบุว่า กระบวนการให้ความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องแก่นักเรียนส่งผลให้เกิดความตระหนักถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และนงนภัส คู่วรัญญู เทียงกมล (2554) ยังระบุอีกว่า การพัฒนาคนให้มีความตระหนักและเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดูแลและรักษาสิ่งแวดล้อม การพัฒนาดังกล่าวนี้ต้องอาศัยกระบวนการทางการศึกษาเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหา และสร้างความตระหนัก รวมถึงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และ Bloom (1971) ก็ยังให้ความหมายความตระหนักรู้ว่าเป็นขั้นต่ำสุดของภาคอารมณ์และความรู้สึก (Affective domain) ความตระหนักรู้เกือบคล้ายกับความรู้ตรงที่ทั้งความรู้และความตระหนักไม่เป็นลักษณะของสิ่งเร้า ความตระหนักไม่จำเป็นต้องเน้นปรากฏการณ์หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความตระหนักจึงเกิดขึ้นเมื่อมีสิ่งเร้ามาเร้าให้เกิดความตระหนัก และ Brakler (1986 อ้างถึงใน จิราพร จักรไพวงศ์, 2530) ได้กล่าวเอาไว้ว่า “ความตระหนักเกิดจากทัศนคติที่มีต่อสิ่งเร้า อันได้แก่ บุคคล สถานการณ์กลุ่มสังคมและสิ่งต่าง ๆ ที่โน้มเอียง หรือที่จะตอบสนองใน

ทางบวกหรือทางลบ เป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ โดยองค์ประกอบสำคัญที่ก่อให้เกิดความตระหนักมีอยู่ 3 ประการ ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ (Cognitive component) จะเริ่มต้นจากระดับง่ายและมีการพัฒนาเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ และสอดคล้องกับ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2542) กล่าวว่า ความสำนึกนี้เป็นสมบัติที่เกิดมาพร้อมกับความเป็นมนุษย์ แต่สามารถพัฒนาและอบรมกล่อมเกล่าได้ โดยกระบวนการปลูกฝังทางวัฒนธรรมหรือผ่านกระบวนการเรียนรู้

2. บทบาทของสถาบันการศึกษาต่อการพัฒนาการผลิตครูในเขตพัฒนาพิเศษ

ภาคตะวันออกเฉียง

ผลการศึกษารายละเอียดของสถาบันการศึกษาต่อการพัฒนาการผลิตครูในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเฉียง มีประเด็นสำคัญจากผู้ให้ข้อมูลที่ได้แสดงความคิดเห็นว่าบทบาทของสถาบันผลิตครูควรมีการดำเนินงาน 4 กระบวนการดังนี้ 1) กระบวนการรับเข้ามาเป็นครู ในการสรรหาและคัดเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมให้มาเรียนครู ควรให้สิทธิ์หรือให้โควต้าบุคคลในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเฉียง ก่อน เพราะเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะสามารถพัฒนาพื้นที่ได้ การวัดให้เห็นจิตสำนึกของครูคืนถิ่นต้องมีการวัดจิตสำนึกของการเป็นครูเพื่อที่จะได้นักศึกษาที่เป็นครูที่ดีในอนาคต และการผลิตครูอัตราแบบปิด พบว่า ในแต่ละจังหวัดควรกำหนดแผนการผลิตครูที่สัมพันธ์กับการใช้ครู เพื่อให้เหมาะสมและตรงกับตามความต้องการของพื้นที่ 2) กระบวนการผลิตครูต้องเป็นไปตามมาตรฐานมาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา (กระทรวง ศึกษาธิการ, 2562ข) ประกอบด้วย ความรู้ในเนื้อหา การจัดความรู้ คุณลักษณะความเป็นครู และความสัมพันธ์กับชุมชน 3) กระบวนการพัฒนาอาจารย์ อาจารย์ของสถาบันการศึกษาควรรู้เท่าทันสังคมในยุคปัจจุบัน มีการติดตามการเปลี่ยนแปลงตามบริบทโลกเพื่อจะได้พัฒนาและติดตามกระแสในโลกยุคปัจจุบัน โดยจะแบ่งการพัฒนา คือ ด้านนวัตกรรม กระบวนการที่จะพัฒนาอาจารย์คือส่งเสริมนวัตกรรมให้กับอาจารย์โดยการเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อที่จะต่อยอดนำความรู้ไปพัฒนาในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเฉียง ด้านการมีส่วนร่วมพัฒนา กระบวนการที่จะพัฒนาอาจารย์คือการดึงอาจารย์เข้ามามีส่วนร่วมกับหน่วยใช้ ทั้งทาง โรงเรียนและชุมชน เพื่อที่จะมีส่วนร่วมในการบูรณาการการพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเฉียง และด้านสิ่งแวดล้อม กระบวนการพัฒนาอาจารย์คืออาจารย์อาจจะยกกรณีศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงเพื่อเป็นการติดตามบริบทสถานการณ์สิ่งแวดล้อม และปลูกฝังอาจารย์ให้มีการตื่นตัวตลอดเวลา เช่น เป็นห้องเรียนแบบ Active learning 4) กระบวนการติดตามผล PDCA เป็นการบวนการติดตามผลการสอนของนิสิต/ นักศึกษา เมื่อสำเร็จการศึกษาและทำงานแล้วต้องมีการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติ ทุกขั้นตอน มีการนำผลการประเมินไปสู่การพัฒนาปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น กระบวนการติดตามผลอาจจะใช้กระบวนการ PDCA ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการ พัฒนาครู 4 ขั้นของ ประพันธ์ศิริ

สุเสารัจ (2562) ที่อธิบายว่าสถาบันการผลิตถือเป็นหัวใจหลักในโครงการผลิตครูแต่ทางปฏิบัติ สถาบันการผลิตครูมีปัญหา ฉะนั้นการผลิตครูให้ได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ มหาวิทยาลัยควร ดำเนินการใน 4 กระบวนการ ดังต่อไปนี้ 1) กระบวนการรับเข้ามาเป็นครู ควรกำหนดเกณฑ์ในการรับ เช่น การสอบวัดแววความเป็นครู วัดความรู้ในแต่ละสาขาวิชา ต้องมีเกรดเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 2.50 หรือ 2.75 รวมถึงต้องมีการสอบสัมภาษณ์ คุุณคึกทำทางว่าเหมาะสมกับความเป็นครู หรือไม่ เด็กมีความต้องการ รักในอาชีพครูหรือไม่ เป็นต้น 2) กระบวนการผลิตครูต้องเป็นไปตามกฎเกณฑ์ของคุุรสภาและสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด รวมถึงหลักเกณฑ์ในแต่ละโครงการต้องมีหลักสูตรที่มีคุณภาพ มาตรฐาน มีอาจารย์ในชั้นเรียน 1:25 คน และอาจารย์ตรงตามวุฒิ ต้องมีความรู้ความสามารถ ต้องมีครูของครูที่เข้าใจนิสิต/นักศึกษา เวลานิสิต/นักศึกษาไปฝึกสอนจะได้เข้าใจเด็ก ต้องให้คำแนะนำเด็กได้ เป็นต้น รวมถึงต้องมีหอพัก เพราะการฝึกให้นิสิต/นักศึกษาเป็นครูที่ดี มีจิตวิญญาณความเป็นครู ฝึกปฏิบัติในชั้นเรียนอย่างเดียวไม่เพียงพอ ต้องลงไปถึงการใช้ชีวิต พฤติกรรมของคนที่จะเป็นครู ครูต้องไม่ใช้การสอนเป็นเครื่องมือในการหารายได้ 3) กระบวนการ พัฒนาอาจารย์ ครูของครูให้มีความรู้ใหม่ ๆ มีกระบวนการสอนที่เข้าใจในแต่ละพื้นที่ที่นิสิต/นักศึกษาต้องไปฝึกสอน และ 4) กระบวนการติดตามประเมินผลการสอนของนิสิต/นักศึกษา ไม่ว่าจะนิสิต/นักศึกษายกออกไปเป็นครูที่ไหนด้อยกว่า 2 ปี ต้องติดตามประเมินการสอนของนิสิตนักศึกษาคูเหล่านี้ เพื่อจะรู้ว่าครูเหล่านี้กำลังเผชิญอะไร และต้องได้รับการเพิ่มเติมทักษะด้านไหน อีกทั้งยังทำให้ครูรุ่นใหม่ได้มีไฟในการสอนเพราะมีครูของครูคอยช่วยเหลือ

3. กลยุทธ์การพัฒนาการผลิตครูของสถาบันการครุศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษ

ภาคตะวันออก

กลยุทธ์ที่ 1 จัดตั้งศูนย์ความร่วมมือระหว่างสถาบันผลิตครูในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เพื่ออบรมด้านภาษาต่างประเทศและด้านเทคโนโลยี ให้ตอบสนองการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต แนวทางการดำเนินงานมีดังนี้ 1) ทำความร่วมมือระหว่างสถาบันการครุศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยใช้ทรัพยากรบุคคลร่วมกัน และให้มหาวิทยาลัยบูรพาเป็นผู้รับผิดชอบหลัก การใช้ทรัพยากรร่วมกันจะต้องมีการยินยอมร่วมกันเพื่อให้ศูนย์มีคุณภาพ และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศูนย์ 2) ทรัพยากรบุคคลต้องมีความรอบรู้และมีความเชี่ยวชาญเฉพาะในด้านภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อที่จะรองรับพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ต้องมีการแบ่งแผนกให้ชัดเจน แบ่งหน้าที่ของบุคลากรให้เป็นหมวดหมู่ 3) รูปแบบการจัดการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นหลัก ซึ่งในด้านเทคโนโลยีดิจิทัลพัฒนามาจากทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน

พ.ศ. 2561 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ความรู้ ประสบการณ์ คุณลักษณะ และสมรรถนะ และใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์แบบ MOOC มาช่วยจัดการเรียนการสอนผ่าน แอปพลิเคชัน ผ่านเว็บไซต์ ผู้เรียนสามารถเข้าศึกษาผ่านช่องทางออนไลน์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยไม่จำเป็นต้องเดินทาง เกิดความสะดวกและเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว ทุกสถานที่ ทุกเวลา เป็นการ สร้างการศึกษาตลอดชีวิต มีการใช้เทคโนโลยีใหม่เข้ามาใช้ในการประมวลและติดตามผล และ 4) มีศูนย์ย่อยในการบริการชุมชนเพื่อให้บัณฑิตได้เข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ง่าย ไม่จำเป็นต้องมาถึง ศูนย์หลัก หรืออาจจะทำเป็นรูปแบบเว็บไซต์ในการช่วยเหลือ ทั้งนี้เพราะการจัดตั้งศูนย์ความร่วมมือเป็นการระดมสรรพกำลังที่มีอยู่ ทั้งนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญทั้งด้านภาษาต่างประเทศ และเทคโนโลยี เป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ร่วมกันเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครุศึกษาในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ในการผลิตบัณฑิตให้มีความพร้อมรองรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

กลยุทธ์ที่ 2 การทำความร่วมมือระหว่างสถาบันผลิตครูในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษ ภาคตะวันออก โดยการให้สิทธิ์ในการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเครือข่าย แนวทางในการ ดำเนินงานมีดังนี้ 1) เพิ่มหลักสูตรปริญญาตรีควบปริญญาโท เพื่อทำให้นักศึกษาอยู่ในระบบ การศึกษานานขึ้น เพื่อป้องกันไม่ให้นักศึกษาเผชิญกับปัญหาการว่างงาน ถือว่าเป็นการแก้ปัญหาได้ 2) การสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ต้องคำนึงถึงเกณฑ์การ สอบภาษาอังกฤษเพื่อเป็นการปลูกฝังภาษาอังกฤษตั้งแต่เรียน ซึ่งจะทำให้นักศึกษามีความพร้อมใน ด้านภาษาอังกฤษมากขึ้น 3) ทักษะทางคอมพิวเตอร์ ก่อนเข้าศึกษาหรือจะสำเร็จการศึกษาต้องมีการประเมินผลการใช้คอมพิวเตอร์ของนักศึกษาเพื่อให้มีความพร้อมเหมาะสมกับพื้นที่เขตพัฒนา พิเศษภาคตะวันออก ทั้งนี้เพราะสภาพสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมในสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลง อยู่ตลอดเวลา ส่งผลให้ตลาดแรงงานมีความต้องการบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในทักษะที่ หลากหลาย ดังนั้น การจัดการศึกษาของสถาบันการครุศึกษาจะต้องปรับให้สอดคล้องกับ ความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมจินตนา จิรายุกุล (2554) ที่ศึกษาเรื่อง การนำเสนอยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อเสริมสร้าง ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ พบว่า ยุทธศาสตร์ที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา คือ ยุทธศาสตร์การยกระดับความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือในท้องถิ่นเพื่อการผลิตบัณฑิตป้อน ระบบเศรษฐกิจชุมชน โดยการบูรณาการการผลิตบัณฑิตโดยภาคีเครือข่ายความร่วมมือในการผลิต บัณฑิตที่ตรงและมีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมของ ประเทศชาติให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และยังคงสอดคล้องกับแนวคิดของ ชูเวช ชาญสง่าเวช (2542) ที่กล่าวว่า ความร่วมมือเป็นการเพิ่มขีดความสามารถให้กับองค์กร สถาบันแต่ละแห่งควรร่วมมือ

กันแบ่งปันประสบการณ์และทรัพยากรที่มีระหว่างกันเพื่อนำพาให้สถาบันอุดมศึกษาบรรลุความเป็นเลิศได้ และ Kisner (1997) ยังกล่าวอีกว่าหลักการสร้างความร่วมมือนั้น ทั้งสองฝ่ายจะต้องทบทวนพันธกิจหน่วยงานของตนเอง การเลือกสรรผู้ที่จะร่วมมือจะต้องมุ่งเลือกคู่ดำเนินงานที่เสริมแรงกัน โดยแต่ละฝ่ายควรรู้จุดแข็ง จุดอ่อน ความต้องการ ทรัพยากรที่มีอยู่ของกันและกัน และมีความเชื่อถือศรัทธาระหว่างกัน เพราะทั้งสองฝ่ายจะต้องเต็มใจที่จะใช้ข้อมูลยุทธศาสตร์สำคัญร่วมกัน และผลการศึกษาของ อมรรัตน์ ภิญโญนันต์พงษ์ (2546) ก็ยังกล่าวด้วยว่าการศึกษารูปแบบความร่วมมือทางวิชาการด้านการเรียนการสอนระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของรัฐว่าควรมีคณะกรรมการ/คณะทำงานกำหนดรูปแบบหรือวิธีในการนำทรัพยากรของแต่ละสถาบันมาใช้ร่วมกันเพื่อการประหยัดงบประมาณ

กลยุทธ์ที่ 3 จัดบริการวิชาการเป็นชุมชนด้านการศึกษาเพื่อเพิ่มทักษะและการเรียนรู้ตามความต้องการของชุมชน โดยนักศึกษาคูและผู้สอนในสถาบันผลิตครูร่วมกัน แนวทางในการดำเนินงานมีดังนี้ 1) บริการวิชาการแก่ครูและนักศึกษาคูในรูปแบบของโครงการ หรือเปิดหลักสูตรอบรมเพื่อยกระดับและเพิ่มความรู้ให้แก่ครูและนักศึกษาคูในเรื่องของพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก การตั้งรับและสิ่งที่จะต้องรู้เพื่อที่จะได้เพิ่มทักษะและเพิ่มการเรียนรู้ให้ยั่งยืน 2) ส่งเสริมให้นักศึกษาคูลงพื้นที่จริง เพื่อช่วยในเรื่องบริหารวิชาการและจะได้เพิ่มทักษะให้กับผู้เข้าร่วมในชุมชน และเป็นการปลูกฝังการเรียนรู้ให้ยั่งยืนได้ และ 3) มีการประชาสัมพันธ์ ทั้งด้านสื่อ เทคโนโลยี แผ่นพับ โบปประกาศเพื่อที่จะได้ติดตามข่าวสาร อัปเดตสถานการณ์โลกปัจจุบัน มีการเรียนรู้ตลอดเวลา จะได้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ทั้งนี้เพราะสถาบันการครูศึกษาในพื้นที่เป็นสถาบันที่มีความใกล้ชิดกับท้องถิ่น อีกทั้งมีบทบาทหน้าที่ในการให้บริการวิชาการแก่ชุมชนและประชาชนในท้องถิ่นในการนำความรู้ วิชาการ งานวิจัย และนวัตกรรมต่าง ๆ ที่ทันสมัยไปประยุกต์และปรับให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ใหม่มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นตามพระราชโบายของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร (สำนักงานที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ, 2560) กล่าวถึงในพันธกิจที่มหาวิทยาลัยราชภัฏจะต้องดำเนินการ คือ การให้บริการวิชาการ ถ่ายทอดเทคโนโลยี น้อมนำแนวพระราชดำริและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมเพื่อให้มหาวิทยาลัยราชภัฏเกิดการบูรณาการทั้งการทำงานร่วมกับท้องถิ่นและการให้บริการความรู้กับท้องถิ่นควบคู่กันด้วย และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุรัสวดี อินทร์ชัย (2551) ที่ศึกษารูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมในการให้บริการวิชาการแก่ชุมชนสำหรับมหาวิทยาลัยเอกชน พบว่า รูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมในการให้บริการวิชาการควรจัดตั้งองค์กรรับผิดชอบหรือแต่งตั้งคณะกรรมการระดับสถาบันให้มีการดำเนินงานในรูปแบบศูนย์บริการผลประโยชน์ มีโครงสร้างการดำเนินงานที่ชัดเจนเป็นเอกเทศ เป็นศูนย์กลาง

ในการรับงานบริการวิชาการ กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบด้านบริการวิชาการทั้งการวางแผน การจัดทำโครงการ และหาแหล่งงบประมาณจากภายนอก สาขาวิชาร่วมมือให้บริการวิชาการแก่ ชุมชน โดยใช้เครือข่ายในคณะวิชาและสาขาวิชากับหน่วยงานภายนอก และ อภิภา ปรัชญพฤทธิ (2555) ยังกล่าวด้วยว่าการจัดการเรียนการสอน โดยการบริการสังคมเป็นรูปแบบหนึ่งของการ จัดการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์ที่บูรณาการการเรียนรู้ทางวิชาการกับการให้บริการชุมชนด้วย การให้ผู้เรียนทำกิจกรรมบริการสังคมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในรายวิชาควบคู่กับการส่งเสริมการ เรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียน โดยหัวใจสำคัญของวิธีการเรียนรู้แบบนี้คือการสะท้อนความคิด และการสร้างความสัมพันธ์แบบถ้อยทีถ้อยอาศัยระหว่างผู้ให้และชุมชนที่รับบริการทางสังคม

กลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาการผลิตครูในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกให้มีภาวะผู้นำ ทางการศึกษาเพื่อพัฒนาให้สอดคล้องกับการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง โดยใช้แนวคิดคุณลักษณะ ของผู้นำการเปลี่ยนแปลงสอดแทรกในหลักสูตรการผลิตครูระดับปริญญาตรีตามหลักสูตร 4 ปี แนวทางในการดำเนินงานมีดังนี้ 1) ผู้นำทางการศึกษาต้องรับมือกับการเปลี่ยนแปลง ต้องมีการ สอดแทรกภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในหลักสูตรให้กับนักศึกษาเพื่อที่จะได้ปรับตัวกับพื้นที่เขต พัฒนาพิเศษภาคตะวันออก 2) มีการสร้างองค์ความรู้ใหม่ การสร้างสื่อหรือเทคโนโลยีเพื่อสอดรับ พื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก มีการใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) เข้ามาในการเรียนการสอน สอดแทรกเข้ากับบทเรียนรายวิชา 3) ส่งเสริมการใช้ภาษาและเทคโนโลยีในบทเรียนหรือหลักสูตร ให้มากขึ้นกว่าเดิม รายวิชาแต่ละวิชาอาจจะมีการให้นำเสนอเป็นภาษาอังกฤษ หรือค้นคว้าจากการ ใช้เทคโนโลยีร่วมด้วย 4) อาจจะมีการเพิ่มรายวิชาที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษ ภาคตะวันออก เป็นวิชาเลือกเพื่อที่จะให้นักศึกษาได้เรียนรู้ถึงความต้องการที่แท้จริงของพื้นที่เขต พัฒนาพิเศษภาคตะวันออก และ 5) การผลิตครูยังต้องผลิตตามมาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา แต่จะมีการเน้นการสร้างสรรค่นวัตกรรมด้วยตนเอง และควรจะพัฒนาทักษะของตนให้ทันยุค ศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้เนื่องมาจากสภาพของสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปส่งผล ให้การพัฒนาคุณภาพบัณฑิตต้องเปลี่ยนไป การผลิตบัณฑิตครูจึงต้องผลิตให้มีความรู้เชิงวิชาการ และการปฏิบัติที่เชี่ยวชาญในสาขาที่เรียน เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วก็สามารถนำความรู้จากการศึกษา ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาองค์กรต่าง ๆ ก็เป็นการสะท้อนถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้ของ สถาบันผลิตครูด้วยว่าได้จัดการศึกษาให้กับบัณฑิตได้มีคุณลักษณะตรงตามกับที่สังคมต้องการและ ยอมรับได้ การจัดการศึกษาตามความต้องการของสังคมไทย ควรมีหลักสูตรในการเรียนการสอน ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ การสร้างนวัตกรรมต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาและ ตอบความต้องการเหล่านั้นจะต้องใช้ศาสตร์หลายแขนงมารวมกัน ต้องอาศัยทักษะความรู้ในด้านต่าง ๆ ซึ่งทักษะที่หลากหลายเป็นเสมือนทักษะทั่วไปในการใช้ชีวิตในสังคมที่มีส่วนสำคัญใน

การมุ่งสู่ความสำเร็จทางด้านวิชาชีพ จึงต้องมีสาขาวิชาที่มีการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ ได้มีการพัฒนารายวิชาให้มีความหลากหลายมากขึ้น ไม่เน้นการเรียนการสอนเพียงแต่ด้านวิชาชีพเพียงเท่านั้น ต้องมุ่งเน้นให้นักศึกษามีทักษะการใช้ชีวิตในสังคมที่ปรับตัวเท่าทันยุคสมัย และพร้อมเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2556, หน้า 1-10) ที่กล่าวถึงกระบวนการทัศน์ใหม่ทางการศึกษาเกี่ยวกับผู้นำที่เหมาะสมกับสังคมไทยในปัจจุบัน สรุปได้ว่า ผู้นำการศึกษาในแนวใหม่ควรเป็นผู้นำเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ โดยจะต้องมีคุณลักษณะสำคัญ 4 ประการ คือ 1) มีการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ (Critical mind) คือ เป็นผู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและรู้ได้ว่าการเปลี่ยนแปลงที่เป็นอยู่จะมีผลอย่างไร 2) มีการคิดสร้างสรรค์ (Creative mind) คือ การเป็นผู้ที่มีลักษณะสร้างสรรค์ มีแนวคิดใหม่ในลักษณะที่เป็นแนวคิดใหม่ให้กับสังคมและองค์กร 3) มีผลงาน (Productive mind) คือ การเป็นผู้ที่สามารถพัฒนาความคิดใหม่ให้เป็นผลงานเพื่อที่จะสามารถนำผลงานเหล่านั้นมาเป็นประโยชน์ต่อสังคมและส่วนร่วมด้วยผลผลิต 4) มีความรับผิดชอบ (Responsible mind) คือ การเป็นผู้มีความรับผิดชอบ ทั้งรับผิดชอบในตัวเอง ในองค์กร และในสังคม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถาบันผลิตครูในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ควรร่วมกันจัดตั้งศูนย์ความร่วมมือระหว่างสถาบันผลิตครูในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เพื่ออบรมด้านภาษาต่างประเทศและด้านเทคโนโลยีโดยเร็ว เพื่อให้กลไกขับเคลื่อนระบบการพัฒนาครูในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเกิดขึ้น โดยสมบูรณ์
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครูควรสร้างความร่วมมือเพื่อร่วมกันกำหนดมาตรฐานที่มีความเหมาะสมตรงตามความต้องการการผลิตครูในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก
3. สถาบันผลิตครูควรเร่งปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตครูให้สอดคล้องกับความต้องการครูในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ
4. สถาบันผลิตครูควรสอดแทรกสมรรถนะที่จำเป็นของครูในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ในรายวิชาหมวดศึกษาทั่วไปเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะด้านภาษาต่างประเทศ และด้านเทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน

5. สถาบันผลิตครูควรร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง เช่น สถานประกอบการ และโรงเรียน ในการจัดกิจกรรมพัฒนานิสิต/ นักศึกษาคูในด้านความเป็นนวัตกรรมและความเป็นผู้ประกอบการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยการผลิตครูอาชีวศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เนื่องจากเป็นสาขาขาดแคลน และยังเป็นสาขาที่สอดคล้องกับการพัฒนาพื้นที่โดยตรง
2. ควรศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของนิสิต/ นักศึกษาวิชาชีพครู ต่อชุมชนหรือศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำของนิสิต/ นักศึกษาวิชาชีพครู ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

บรรณานุกรม

- กมลวรรณ เกษมนันทน์. (2555). *กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารระดับกลางของโรงเรียนในเครือคณะภคินีเซนต์ปอล เดอ ชาร์ตร ในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนพัฒนาการศึกษาในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก*. (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562ก, 6 มีนาคม). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรสี่ปี) พ.ศ. 2562*. *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 136 ตอนพิเศษ 56 ง. หน้า 12.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562ข, 20 มีนาคม). *ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562*. *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 136 ตอนพิเศษ 68 ง. หน้า 18-20.
- กฤษมันต์ วัฒนารงค์. (2556). *การฝึกหัดครูของ University of helsinki ประเทศฟินแลนด์*. เข้าถึงได้จาก <https://www.thairath.co.th/content/347192>
- กาญจนา เสารังษี. (2559). *การศึกษากับการพัฒนาที่ยั่งยืน*. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 21(2), 13-18.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2550). *ยุควิกฤตเด็กและเยาวชน...ขาดภาวะผู้นำ*. เข้าถึงได้จาก <http://www.kriengsak.com/node/49>
- จิราพร จักรไพบวงษ์. (2530). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาในการบริโภคอาหารที่มีวัตถุเจือปนและเครื่องปรุงของแม่บ้านในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชนิดา รักษ์พลเมือง. (2531). *การวิจัยแบบเดลฟาย*. ใน *การวิเคราะห์นโยบายทางการศึกษา*. ม.ป.ท.
- ชนิดา รักษ์พลเมือง. (2534). *พื้นฐานการศึกษา: หลักการและแนวคิดทางสังคม*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- ชนิดา รักษ์พลเมือง, สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, รังสรรค์ มณีเล็ก, เพ็ญอรุณ ปรีดีดิถก และสุวิธิดา จรุงเกียรติกุล. (2558). *การศึกษาสภาพและปัญหาการผลิต การใช้ และการพัฒนาครูการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับความต้องการในอนาคต*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- ชูเวช ชาญสง่าเวช. (2542). *การจัดอันดับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ: แนวทางสำหรับประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

- ญาดา นิลประดิษฐ์. (2553). *การเปรียบเทียบกิจกรรมเสริมความเป็นครูของนักศึกษาครูในมหาวิทยาลัยที่แตกต่างกัน: การวิจัยแบบผสม*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ถนอมพร เลหาจรัสแสง. (2545). *Designing e-Learning: หลักการออกแบบและการสร้างเว็บเพื่อการเรียนการสอน*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ถนอมพร เลหาจรัสแสง. (2550). *นิยามเรียนรู้เชิงวัตถุ (Learning object) เพื่อการออกแบบพัฒนาสื่อ อิเล็กทรอนิกส์*. วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 4(4), 50-59.
- ทศพร ศิริสัมพันธ์. (2539). *การวางแผนเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- ชนกฤต สิทธิราช และคณะ. (2558). *อนาคตภาพการจัดการมัธยมศึกษาของประเทศไทยในสองทศวรรษหน้า*. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 17(3), 71-81.
- ชนัสต์ เกษมไชยานันท์. (2555). *กลยุทธ์การบริหารการตลาดสำหรับหลักสูตรบัณฑิตศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงนภัส คู่วัธัญญ์ เทียงกมล. (2554). *สิ่งแวดล้อมและการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นพลักษณ์ หนักแน่น. (2555). *การพัฒนาหลักสูตรพัฒนาภาวะผู้นำของนิสิตนักศึกษาศาสตรศึกษาศาสตร์ ระดับปริญญาบัณฑิต ระหว่าง พ.ศ. 2555-2564*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาอุดมศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. (2556). *การจัดการสมัยใหม่* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ลกรุ๊ป.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2562). *โครงการผลิตครูไทย เดินหน้าหรือถอยหลัง*. เข้าถึงได้จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/851468>
- ผศิน แดงจวง. (2554). *รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ดวงกมลพลับลิชชิง.
- พงษ์ศักดิ์ ด้วงทา. (2558). *สมรรถนะวิชาชีพครูโรงเรียนเอกชนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1*. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 8(3), 905-918.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่มที่ 116 ตอนที่ 74 ก หน้า 15.
- พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547. (2547, 1 มิถุนายน). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 121 ตอนพิเศษ 23 ก. หน้า 10-20.

- พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์. (2557). *เอกสารประกอบการเรียนวิชา 2747861 การพัฒนานโยบายและแผนยุทธศาสตร์ทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัชรภา ตันติชูเวช. (2556). *แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจนเนอเรชั่นแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัชริกา ปันลั่น. (2552). *การศึกษาแนวโน้มการพัฒนาวิชาชีพทางการศึกษาและแผนกลยุทธ์องค์กรวิชาชีพครูของประเทศไทย โดยใช้เทคนิค อี ดี เอฟ อาร์*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิจัยการศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิณสุดา สิริธรรังศรี. (2557). การยกระดับคุณภาพครูไทยในศตวรรษที่ 21. ใน *เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ “อภิวังนักรเรียนรู้ สู่จุดเปลี่ยนประเทศไทย”* สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) ณ อิมแพค เมืองทองธานี วันที่ 6-8 พฤษภาคม 2557.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพรทิพย์ แข็งขัน. (2551). *สมรรถนะครูและแนวทางการพัฒนาครูในสังคมที่เปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข. (2558). *การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2560). *หลักสูตรศึกษาศาสตร/ ครุศาสตร์ จะไปในทิศทางใด*. ใน ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ และนักรบ หมี่แสน (บรรณาธิการ). *ครุศึกษาและการพัฒนาวิชาชีพครู*, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ และคณะ. (2554). *สัตตสิกขาทัศน์ เจ็ดมุมมองการศึกษาใหม่และการเรียนการสอนนอกรอบ 7 ประการ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2559). *การศึกษาไทย 4.0: ปรัชญาการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2560). *ครุศึกษา: สาขาวิชาสร้างครูและสร้างคน*. ใน ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ และนักรบหมี่แสน (บรรณาธิการ). *ครุศึกษาและการพัฒนาวิชาชีพครู*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนตรี แยมกสิกร. (2556). *การพัฒนาหลักสูตรเพื่อการเตรียมความพร้อมพัฒนาครูกลุ่มประเทศอาเซียน : การศึกษานำร่องนิตินทุนพัฒนาครูรัฐบาลประเทศสาธารณรัฐอินโดนีเซีย*. ชลบุรี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ลัดดาวัลย์ สุดสวาท. (2560). *การพัฒนาทุนมนุษย์ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดสระแก้ว*. *วารสารมนุษยสังคมและปริทัศน์*, 19(1), 15-28.

- ลูกซ์ ริชาร์ด. (2553). *กลยุทธ์การสร้างและการนำไปปฏิบัติ (จักร ดิงศภักดิ์, แปล)*. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- วรวิฑู ฝั่งพันธ์. (2561). การศึกษาไทย 4.0 กับการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 29(3), 1-13.
- วรากรณ์ สามโกเศศ และคณะ. (2553). *ข้อเสนอระบบการศึกษาทางเลือกที่เหมาะสมกับสภาวะคนไทย*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์
- วาสนา บุญญาพิทักษ์. (2554). *การพัฒนากลยุทธ์การบริหารคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อดำเนินการที่เป็นเลิศสำหรับสถาบันอุดมศึกษาที่จัดหลักสูตรสาขาคุณตรีและนาฏศิลป์ไทย*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี.
- วิทยากร เชียงกุล. (2552). *รายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี 2550/2551: ปัญหาความเสมอภาคและคุณภาพของการศึกษาไทย (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- วิรัช ชินพลอย. (2553). *ทัศนคติเกี่ยวกับการนำระบบอีเลิร์นนิ่ง (e-Learning) มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ในวิทยาเขตขอนแก่น*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตขอนแก่น.
- วิลาวณิชย์ จารุอริยานนท์. (2557). รูปแบบการบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่. *วารสารครุศาสตร์*, 42(2), 104-116.
- วิไล ตั้งจิตสมคิด. (2557). *ความเป็นครู*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์.
- ศักดิ์ชาย เพชรช่วย. (2558). *อนาคตภาพการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาไทย*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาอุดมศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมจินตนา จิรายุกุล. (2554). *ศึกษาเรื่อง การนำเสนอยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ*. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมบัติ นพรัค. (2558). *ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนาครู ถอดบทเรียนจากงานวิจัยของ Sir Michael Barber แห่ง McKinsey & Company และถอดบทเรียนจากประเทศไทย อดีต-ปัจจุบัน*. ใน การประชุมคณะกรรมการยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนาครู ครั้งที่ 1/2558 วันที่ 5 มกราคม 2558 ณ ห้องประชุมภูซงค์ เฟงศรี สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สมยศ นาวิการ. (2537). *การติดต่อสื่อสารขององค์การ*. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.

- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2551). *ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: พรินทวานกราฟิค.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ. (2560). *ยุทธศาสตร์ใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นตามพระราชโบาย ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579)*. ม.ป.ท.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2549). *คู่มือประกอบวิชาชีพทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). *ยุทธศาสตร์และมาตรการการปฏิรูประบบครุศึกษาของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: พรินทวานกราฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2556). *บทวิเคราะห์สถานภาพการพัฒนาครูทั้งระบบและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาครูเพื่อคุณภาพผู้เรียน*. กรุงเทพฯ: พรินทวานกราฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). *สถานภาพการผลิตและพัฒนาครูในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: พรินทวานกราฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). *รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการศึกษาเพื่อทบทวนความต้องการกำลังคนเพื่อใช้วางแผนการผลิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: พรินทวานกราฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พรินทวานกราฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). *การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนระบบการผลิตและพัฒนาครูสมรรถนะสูง สำหรับประเทศไทย 4.0*. กรุงเทพฯ: พรินทวานกราฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). *ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) ความหวังใหม่เพื่อเศรษฐกิจไทยเติบโตอย่างยั่งยืน. เข้าถึงได้จาก*
https://library2.parliament.go.th/ejournal/content_af/2560/nov2560-5.pdf
- สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.). (2557). *สถานการณ์เด็กเยาวชน และผู้ด้อยโอกาสทางสังคม*. เข้าถึงได้จาก <http://www.qlf.or.th/Home/Contents/147>

- ศิริวรรณ มีรอด. (2553). *ผลกระทบของนโยบายการขอต่อใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูที่มีต่อครูและผู้เรียน: การวิจัยแบบผสม*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุคนธ์ สินธพานนท์. (2558). *การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: 9119 เทคนิคพรินต์ติ้ง.
- อมรรัตน์ ภิญโญนันต์พงษ์. (2546). *การพัฒนารูปแบบความร่วมมือทางวิชาการด้านการเรียนการสอนระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ*. วิทยานิพนธ์การศึกษาคุฎิบัณฑิต, สาขาวิชาการอุดมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- อภิภา ปรัชญพฤทธิ. (2561). *การพัฒนารูปแบบการผลิตครูเพื่อรองรับการศึกษายุค 4.0*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุดม คชินทร. (2561). 'หม้ออุคม' ังควิจัยหนูน ผลิตครู 4-5ปี คุณภาพไม่ต่างกัน. เข้าถึงได้จาก https://www.matichon.co.th/education/news_1192615
- อุบลรัตน์ หรินวรรณ, กานดา พูนลาภทวิ, ชีรพงษ์ วิริยานนท์ และกรรณ จรรยาวุฒิวรรณ. (2558). สมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาของครู. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 16(1), 147-156.
- เอกชัย บุญยาธิษฐาน. (2553). *คู่มือการวิเคราะห์ SWOT อย่างมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- Bloom, B. (1971). *Handbook of formative and summative evaluation of student learning*. New York: McGraw-Hill Book Company.
- Casillo, J. G. D., Chen, A. N., Carillo, J. A. O., & McCalman, D. (2014). Digital communication technologies for teacher of science and mathematics in Mexico. *Journal of Instructional Pedagogies*, 14, 1-16.
- Cheatea, M. (2013). *Affecting factors on environmental conservation in school: A case study of students in secondary school of Thamvitya Foundation School Yala*. Master of Science (Environmental Management), National Institute of Development Administration.
- Conway, P. F., Murphy, R., Rath, A., & Hall, K. (2009). *Learning to teach and its implications For the continuum of teacher education: A nine country cross-national study*. Retrieved from <http://www.teachingcouncil.ie/en/Publications/Research/Documents/Learning-to-Teach-and-its-Implications-for-the-Continuum-of-Teacher-Education.pdf>
- Corcoran, T. B. (1995). *Helping teachers teach well: Transforming professional development*. เข้าถึงได้จาก <http://www.ed.gov/pubs/CPRE/t61/index.html>

- Darling-Hammond, L. (2010). Teacher education and the American future. *Journal of Teacher Education*, 61(1-2), 35-47.
- Dilworth, M. E., & Imig, D. G. (1995). *Professional teacher development and the reform agenda*. Retrieved from <http://www.ericdigest.org/1996-1/reform.htm>
- Glazer, C., Abbott, L., & Harris, J. (2004). A teacher-developed process for collaborative professional reflection. *Reflective Practice*, 5, 33-46.
- Guskey, T. R. (2000). *Evaluating professional development*. California: Corwin Press Inc.
- Harris, N. D., & Sass, R. T. (2011). Teacher training, teacher quality and student achievement. *Journal of Public Economics, Elsevier*, 95(7-8), 798-812.
- Kisner, M. K., Mazza, M. J., Liggett, D. R. (1997). Building partnerships. *New Directions for Community Colleges*, 97, 23-28.
- Johnson, G., Scholes, K., & Whittington, R. (2005). *Exploring corporate strategy* (7th ed.). England: Pearson Education.
- Jone, G. R., & George, J. M. (2011). *Essentials of contemporary management* (4th ed.). New York: The McGraw-Hill.
- Korthagen, F., Loughran, J., & Russell, T. (2006). Developing fundamental principles for teacher education program and practices. *Teaching and Teacher Education*, 22, 1020-1041.
- Lankau, M. J., & Scandura, T. A. (2002). An investigation of personal learning in mentoring Relationships: Content, antecedents, and consequences. *Academy of Management Journal*, 45(4), 779-790.
- Ministry of Education and Culture. (2016). Teacher education in Finland. Retrieved from <http://minedu.fi/documents/1410845/4150027/Teacher+education+in+Finland/57c88304-216b-41a7-ab36-7ddd4597b-25>
- Mintzberg, H., & Quinn, J. B. (2002). *The strategy process: Concepts, contexts, cases* (4th ed.). New Jersey: Prentice-Hall.
- Mintzberg, H. (1989). *Mintzberg on management: Inside our strange world of organizations*. New York : Free Press.
- Mizell, H. (2010). *Why professional development matters*. Retrieved from https://learningforward.org/docs/pdf/why_pd_matters_web.pdf

- OECD. (2003). *Attracting, developing, and retaining effective teacher: Country background report for Finland*. Retrieved from <http://www.oecd.org/education/school/5328720.pdf>
- Parson, T. (1960). *Administrative science quarterly*. New York: Holt, Rinchart & Winston.
- Pinthakanon, S. (2000). *The participation of the community in education*. Chiang Mai: Education Faculty, Chiang Mai University.
- Robinson, S. P., & West, J. E. (2012). Preparing inclusive educators: A call to action. *Journal of Teacher Education*, 63(4), 293-293.
- Promwong, C. (1994). *Testing of performance instructional package*. Teaching document in technology and educational communicatin unit 1-5. Bangkok: Sukhothai Thammathirat University.
- Ruangsuwan, C. (2005). *Principles and theories of 2007 perspective/ echoes of statistical data*. Bangkok: P. A. Living.
- Ruth Chung Wei et al. (2009). *Professional learning in the learning profession a status report on teacher development in the U.S. and sbroad*. CA: National Staff Development Council.
- Scott, J. (1995). *Sociological theory: Contemporary debates*. Vermont: Edward Elgar Publishing.
- SEAMEO INNOTECH. (2010). *Teaching competency standards in Southeast Asian Countries: ELEVEN COUNTRY AUDIT*. Retrieved from <http://seameo-innotech.org>
- Stopsky, F. (2016). *Towards the fourth revolution in education*. US: Xlibris. Talcott Parson
- The National Education Association. (2006). *Professional community and professional development in the learning-centered school*. Berkeley, USA: University of California.
- Tiansuwan, J., Aye, L., Suparus, T. & Kiatsiriroat, T. (2008). *The study of current situation, problem, and trend of global and Thai social change under globalization, especially on environment and energy*. Bangkok: Office of the Education Council, Ministry of Education.
- Tomlinson, C. A., Brimijoin, K., & Narvacez, L. (2008). *The differentiated school: Making revolutionary changes in teaching and learning*. Alexandria, VA: ASCD.
- Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st Century Skills: Learning for Life in Our Times*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Westheimer, J., & Kahne, J. (2004). Educating the “Good citizen”: Political choices and pedagogical goals. *Journal of American Political Science Association*, 37(2), 241-247.

Westheimer, J. (2015). *What kind of citizen? educating our children for the common good.*

New York: Teachers College Press.

Wiswall, M. (2013). The dynamics of teacher quality. *Journal of Public Economics*, 100, 61-78.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง กลยุทธ์การพัฒนากิจกรรมของสถาบันการครูศึกษา ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

ชุดที่ 1 สำหรับอาจารย์ผู้สอนในสถาบันการครูศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์ชุดนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของการพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ต่อการพัฒนากิจกรรมของสถาบันการครูศึกษาในภาคตะวันออก

อาจารย์ผู้สอนวิชาชีพครู (ระบุชื่อวิชา.....)

อาจารย์ผู้สอนวิชาเฉพาะ (ระบุชื่อวิชา.....)

ประสบการณ์การสอนในสถาบันการครูศึกษา.....ปี

วัน/ เดือน/ ปี ที่สัมภาษณ์.....เริ่มสัมภาษณ์เวลา.....ถึง.....

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

แนวคำถามในการสัมภาษณ์

1. โครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ส่งผลกระทบต่อการผลิตครูอย่างไรบ้าง
2. สภาพปัจจุบัน ปัญหา และอุปสรรคของการผลิตครูในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เป็นอย่างไร
3. ปัจจุบันปัจจัยใดที่ต้องคำนึงถึงในการผลิตครูในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก และเพราะเหตุใด
4. ในอนาคต การผลิตครูในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ควรมีจุดเน้นด้านใด เพราะเหตุใด
5. การสร้างความรู้และการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อส่งเสริมการผลิตครูในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ควรเป็นอย่างไร
6. คุณลักษณะของความเป็นครูสำหรับพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ควรเป็นอย่างไร
7. การส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนในการผลิตครูในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ควรเป็นอย่างไร
8. แนวทางการผลิตครูในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ควรเป็นอย่างไร
9. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง กลยุทธ์การพัฒนากิจการผลิตครูของสถาบันการครุศึกษา

ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

ชุดที่ 2 สำหรับผู้บริหาร ระดับคณบดี/ รองคณบดี/ หัวหน้าภาควิชา/ ประธานหลักสูตร

ในสถาบันการครุศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของสถาบันการครุศึกษาต่อการ

พัฒนากิจการผลิตครูในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

- ผู้บริหาร   คณบดี   รองคณบดีฝ่าย.....
- หัวหน้าภาควิชา ชื่อภาควิชา.....
- ประธานหลักสูตร ชื่อหลักสูตร.....สาขาวิชา.....
- มหาวิทยาลัย.....

วัน/ เดือน/ ปี ที่สัมภาษณ์.....เริ่มสัมภาษณ์เวลา.....ถึง.....

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

แนวคำถามในการสัมภาษณ์

1. การพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกในฐานะเป็นสถาบันผลิตครูมีการเตรียมการอย่างไรบ้าง
2. สถาบันการครุศึกษามีนโยบายในการผลิตครูสำหรับพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกอย่างไร
3. สถาบันผลิตครูมีแนวทางการผลิตครูสำหรับทำงานในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกอย่างไร
4. คุณลักษณะของบัณฑิตครูในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ควรเป็นอย่างไร
5. บทบาทของสถาบันการครุศึกษาในการผลิตครูมีลักษณะเฉพาะในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ควรเป็นอย่างไร
6. บทบาทของสถาบันการครุศึกษาในการผลิตครูที่ช่วยสร้างให้คนมีส่วนร่วมและมีจิตสำนึกในการพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ได้อย่างทั่วถึงควรเป็นอย่างไร
7. บทบาทของสถาบันการครุศึกษาในการผลิตครูให้ตระหนักถึงความสัมพันธ์ทางสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ควรเป็นอย่างไร
8. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ภาคผนวก ข

- รายชื่อผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม
- แบบรายงานผลการพิจารณาจริยธรรม

รายชื่อผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

1. ดร.ขมาพร คงมั่น	สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชลบุรี
2. นายชาติรี ประมวงค	สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดระยอง
3. นางชัชชญา ประจันตะเสน	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชลบุรี เขต 1
4. นายอมร สูดแสง	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พอเจตน์ ธรรมศิริขวัญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐทิ ปิ่นทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์
7. รองศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ งามกนก	มหาวิทยาลัยบูรพา
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ บุญญา	มหาวิทยาลัยบูรพา
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมพล สุวรรณคุณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

**แบบรายงานผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา**

๑. ชื่อวิทยานิพนธ์

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ (ภาษาไทย)   กลยุทธ์การพัฒนาการผลิตครูของสถาบันการครูศึกษา
ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ (ภาษาอังกฤษ)   STRATEGIES OF TEACHER PREPARATION DEVELOPMENT FOR
EDUCATIONAL INSTITUTION IN EASTERN ECONOMIC CORRIDOR

๒. ชื่อนิสิต   นางสาวศุภครจิรา พรหมสุวิชา   **หลักสูตร**   ปรัชญาดุชนุวัฒน์
รหัสประจำตัว   ๕๘๘๑๐๒๑๕   **สาขาวิชา**   การศึกษาและการพัฒนาสังคม   **คณะศึกษาศาสตร์**
 ภาคปกติ   ภาคพิเศษ

๓. ผลการพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย:

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย ได้พิจารณารายละเอียดงานนิพนธ์/ วิทยานิพนธ์/ ดุษฎีนิพนธ์
เรื่องดังกล่าวข้างต้นแล้ว ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง

- ๑) การเคารพในศักดิ์ศรี และสิทธิของมนุษย์ที่ใช้เป็นตัวอย่างการวิจัย
- ๒) วิธีการอย่างเหมาะสมในการได้รับความยินยอมจากกลุ่มตัวอย่างก่อนเข้าร่วมโครงการวิจัย
(Informed consent) รวมทั้งการปกป้องสิทธิประโยชน์และรักษาความลับของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย
- ๓) การดำเนินการวิจัยอย่างเหมาะสม เพื่อไม่ก่อความเสียหายต่อสิ่งที่ศึกษาวิจัยไม่ว่าจะเป็น
สิ่งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิต

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มีมติเห็นชอบ ดังนี้

- (✓) อนุมัติโครงการวิจัย
( ) ไม่อนุมัติ

๔. วันที่ให้การอนุมัติ:.....๒๑.....เดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๒

(ลงชื่อ)   สฎายุ ธีระวณิชตระกูล
(รองศาสตราจารย์ ดร.สฎายุ ธีระวณิชตระกูล)
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
ประธานคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย